

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', Τεύχος 107, Σάββατο 9 Σεπτέμβρη 1978

Δρχ. 20

A.B.E.P.E.P.:

οταν οι Διαφενσεις εσθιβεβαιωνουν...

02 ΣΕΠ. 2005

- ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ: *πεθαίνει και από τον τουρισμό*
- ΠΑΙΔΕΙΑ: *τα νέα μέτρα*
- ΓΚΡΑΜΣΙ: *αυτοδιαχείριση*

ΡΥΛΑΡΙΝΟΣ

**Ειδικός
στα
νομίσματα
και
μοναδικός
στα
χαρτονομίσματα**

STAMPS and COINS
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5, ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 32 10 577 - 32 10 384

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αθραξε

διαβαξε

διαδιδε

την **ΑΥΓΗ**
τη δίκη 68
φωνη

το "μαγαζί..

Δίδου και Ζωοδόχου Πηγής
εχει απ' όλα.

φτηνες τιμες!

ΣΤΑΧΥ

Είναι ένα καινούργιο μαγαζί
πού άνοιξε στην Ξάνθου 7
στο Κολωνάκι.

Έκει δά βρεΐτε τά κεραμικά του έργαστηρίου

"αντικείμενο,,

Μιά ποικιλία από αντικείμενα
χρήσης και διακοσμητικά
τραπέζια, γλάστρες έσωτ. χώρου,
φωτιστικά, κόσμημα.

Στή Θεσσαλονίκη
τά ίδια αντικείμενα δά τά βρεΐτε στο

"αντικείμενο,,

Δημ. Γούναρη 30.

Ή διεύθυνση του έργαστηρίου είναι:
Φανερωμένης 48 — Χολαργός τηλ. 65.21.725

Περίοδος Β'
Χρόνος 5ος
Τεύχος 107

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ δεκαπενθήμερο	5
ΑΝΤΙ - θέσεις	6
ΒΑΣΕΙΣ και εξάρτηση	7
ΟΙ «ΤΟΜΕΣ» του κ. Τσάτσου	8
ΜΠΟΣΤ: Οικονομικές σκέψεις	9
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Οι «διαφεύσεις» του κ. Αθέρωφ	10
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Διχοτόμηση - ή άλλη «γέφυρα»	12
Δ. ΨΥΧΟΓΙΟΥ: Η «Σοσιαλιστική Πορεία»	14
ΠΑΙΔΕΙΑ: Συζήτηση για τα νέα μέτρα	16
Γ. ΤΣΑΛΑΚΟΥ: Κούβα '78	19
Ν. ΑΓΡΙΑΝΤΩΝΗ: Η Οία της Σαντορίνης	24

Γ. ΜΑΡΚΑΚΗ: Η Διαφήμιση και οι παγίδες της	30
Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ: Πώς να δια- βάσουμε τον Άριστοτέλη;	32
Ε. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ: Γιάννενα '48: Οι έκτελέσεις	34
Α. ΓΚΡΑΜΣΙ: Οι εργοστασιακές επιτροπές του Τουρίνου	35
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
Θ. ΠΛΑΤΙΑ: Πολιτιστικό κίνημα και νέοι	43
Γ. ΚΑΛΙΟΡΗ: Μία ενδιαφέρουσα απότυχία και μία άσυνήθιστη μετάφραση	45
ΝΤ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ: 'Ο ζωγράφος Νικολάου	48
Δ. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ο Κων- σταντίνος Ξενάκης	49
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	51

Η ΕΝΑΔΕΛΑΚΤΙΚΗ ΔΥΣΗ

ΕΓΙΝΕ πιά σαφές ότι η κυβέρνηση του κ.Κ.Καραμανλή απέτυχε να δώσει
έστω και μία υποφερτή λύση στα πολλά προβλήματα της χώρας. Σε τέτοιο
μάλιστα βαθμό ώστε να αναγκάζεται να παίρνει μέτρα που να θέτουν σε
κίνδυνο και αυτό του το ποσοστό των ψηφοφόρων που της απόμεινε. Και
αυτό εν όψει των δημοτικών εκλογών είναι ιδιαίτερα άνοχη -
τις το τόσο για τον ίδιο τον κ.Κ.Καραμανλή όσο και για τους επιτελείς
της Νέας Δημοκρατίας.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ διαφόρων "σχεδίων προς αντιμετώπιση της καταστάσεως"
είναι αλλεπάλληλες. Το πράσινο φως θα δώσει ο κ.Καραμανλής ο οποίος -
λέγεται - σχεδιάζει να πάρει μερικά "προσωρινά" μέτρα πριν από τις
δημοτικές και τα όποια θα ολοκληρωθούν μετά, σύμφωνα με τα αποτε-
λέσματα των διαβουλεύσεων και των συμώσεων για τη "συνεχιζόμενη
διεύρυνση".

ΕΤΣΙ, τα όσα είδαν το φως της δημοσιότητας τη περασμένη βδομάδα σαν
προθέσεις του πρωθυπουργού (διπλασιασμός των υποψηφίων βουλευτών,
σύστημα έναλλαγής πρωθυπουργικών κ.λ.π.) παρά την "ο.α.ψ.ε.σ.η"
τους - γι' αυτό άλλωστε έγιναν - αποτελούν το προανάκρουσμα, εν όψει
των δημοτικών εκλογών, μιας νέας φάσης στις διαδοχικές προσπάθειες
για να "ανανεωθεί" η Ν.Δ. "και να μεταμορφωθεί σ' ένα κεντρικό,
"δεξιό - άριστο" κόμμα." Επίσης κι' ένα μήνυμα προς εκείνα τα στελέχη
του "κεντρώου" χώρου ότι αν θέλουν να υπολογίσουν στις εξελίξεις,
θα πρέπει να δώσουν τουλάχιστον το μέτρο της προσφοράς τους στις δημο-
τικές.

ΠΑΡΑ λοιπόν τις "ανεξάρτητες" και "υπερχομματικές" υποψηφιότητες,
οι δημοτικές εκλογές αποτελούν - και το ξέρει καλά η Ν.Δ. - μια
καθαρά πολιτική μάχη με ιδιαίτερη μάλιστα σημασία
για την κυβέρνηση όχι μόνο γιατί δεν θέλει μια τοπική αυτοδιοίκη-
ση στα χέρια της αντιπολίτευσης, αλλά και γιατί για την ίδια θα
αποτελέσουν την πρώτη ένδειξη με βάση την οποία ο κ.Καραμανλής
και η δεξιά θα μεθοδεύσουν τα τελικά τους σχέδια για τις βουλευτι-
κές εκλογές...

ΑΔΑΔΑ είναι η Νέα Δημοκρατία και η κυβέρνηση της φαίνεται να έχουν συνειδητοποιήσει πλήρως το πολιτικό νόημα των δημοτικών, συμβαίνει το ίδιο και με την 'Αντιπολίτευση;

Ο ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ των διακομματικών συζητήσεων ή, αλλιώς παζαρμάτων, για την εξεύρεση προσώπων κοινής αποδοχής και τα μέχρι τώρα αποτελέσματα δεν φαίνεται ότι δικαιολογούν την άποψη ότι τα κόμματα της 'Αντιπολίτευσης στάθμισαν με τα σωστά μέτρα το νόημα και το μέγεθος αυτής της πολιτικής μάχης.

ΓΙΑΤΙ δεν άρκουν στην αντιπαράθεση μιας εναλλακτικής λύσης απέναντι στη δεξιά και τα σχέδιά της μόνον ο πόλεμος των δηλώσεων και οι διαπιστώσεις "όποιες και νάναι αυτές." Έτσι το ότι "η χώρα βρίσκεται σε εθνικό άδιεξοδό" είναι μια διαπίστωση τόσο παλιά που μπορεί να μετρηθεί με τα χρόνια της άσκησης της εξουσίας από τη δεξιά. Ούτε μπορεί να υπάρχει "εθνική δημοψυχία" μόνο κατά λόγια. Ούτε βέβαια συμβάλλει καθόλου στην επεξεργασία αυτής της εναλλακτικής λύσης η εξυπηρέτηση απλά και μόνο στενών κομματικών συμφερόντων με την δικαιολογία του αλάθτου ή θέσεων του τύπου "έμετες κάναμε ότι ήταν δυνατόν...".

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ, πέρα από την πολιτική αντιπαράθεση και η επεξεργασία από τα κόμματα της 'Αντιπολίτευσης μιας σ ο β α ρ η ς εναλλακτικής λύσης που να είναι έ λ π ι ο ο φ ο ρ α, να μπορεί δηλαδή να π ε ς ε ι τόν λαό ότι υπάρχει και άλλος δρόμος εκτός απ'αυτόν που βαδίζει η δεξιά. Ένας δρόμος που να άνοίγει μια συγκεκριμένη π ρ ο ο π τ ι κ ή.

ΤΑ ΠΡΟΣΦΑΤΑ, στην κυριολεξία φοβερά, μέτρα της κυβέρνησης για τη φοροδιαφυγή και τα ΑΒΙ, αλλά και η μεθόδευση της διάσπασης του συνδικαλιστικού κινήματος και της υπαγωγής του υπό κυβερνητικό έλεγχο είναι μια άρκετά μεγάλη "πρόκληση" για την 'Αντιπολίτευση. Καί θάπρεπε να αντιμετωπισθεί με την ο ι ε ξ α γ ω γ ή μιας μάχης που η 'Αντιπολίτευση θα έπρεπε να κερδίσει με την αντιπαράθεση ενός συγκεκριμένου άλλου προγράμματος και όχι μόνο με χαρακτηρισμούς των πράξεων της κυβέρνησης της δεξιάς.

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές αποτελούσαν σίγουρα μια καλή ευκαιρία για να δοθεί η απάντηση του ελληνικού λαού στις τούτες άμαρτες της κυβέρνησης της δεξιάς, από την κακή οικονομική κατάσταση μέχρι την έμπειρωση της επικυριαρχίας των 'Αμερικανών και του ΝΑΤΟ. Πώς όμως θά δοθεί;

ΑΝΤΙ

ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ;
ΕΚΑΝΕΣ ΤΟ
ΚΑΘΗΚΟΝ ΣΩ.

ΕΣΤΟ ΜΙΑ
ΗΘΙΚΗ ΑΝΑ-
ΓΝΩΡΙΣΗ.

ΟΧΙ ΟΧΙ! ΔΕ ΜΠΟΡΩ
ΝΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΩ
ΤΗΝ ΔΡΑΣΗ ΣΩ.

ΕΓΩ ΣΤΗΝ
ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ
ΕΚΑΝΑ ΟΤΙ
ΜΠΟΡΟΥΣΑ.

ΟΧΙ! ΝΟΜΙΖΕΙΣ
ΟΤΙ ΜΠΟΡΩ ΚΑΙ
ΔΕΝ ΘΕΛΩ;

ΟΙ ΚΟΡΟΙ
ΜΟ ΠΑΝΕ
ΧΑΜΕΝΟΙ!.

ΟΧΙ ΟΛΟΙ!
ΕΙΜΑΙ ΑΚΟΜΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΝΤΑΞΕΙ
Κ. ΜΠΑΛΚΟ
ΠΑΙ ΦΙΛΟΙ
ΕΙΜΑΣΤΕ

Ἡ «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ» μεθοδεύει τίς μεταμορφώσεις της...

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ἐκλογές εἶναι φυσικόν ἄνησυχούν τήν κυβέρνηση. Ὅχι μόνο γιατί οἱ διαβουλευσεις ἀνάμεσα στά κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης ἐνδέχεται ν' ἀναπτύξουν – καί νά ἐνεργοποιήσουν – ἕνα θεσμό βαθύτατα πολιτικό καί λαϊκό, ὅπως εἶναι ἡ τοπική αὐτοδιοίκηση, ἀλλά προπαντός γιατί τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν, παρά τά ὅποια ἀρνητικά στίς συνεννοήσεις τῶν κομμάτων, εἶναι σχεδόν δεδομένο. Καί ἤτια τῆς «Νέας Δημοκρατίας» στίς δημοτικές ἐκλογές, θά καθιστοῦσε ἀκόμα δυσχερέστερη τή συνοχή, τήν ἀνασυγκρότηση καί τήν παραμονή τῆς στήν ἐξουσία...

Ἀλλά ὁ κίνδυνος αὐτός, ἐξηγεῖ καί τά διάφορα σχέδια πού ἀρχισαν νά καταρτίζονται ἀπό τόν κ. Καραμανλή καί τούς ἐπιτελεῖς του καί πού στοχεύουν, φυσικά, στήν παράταση τῆς ζωῆς καί ἐξουσίας τοῦ κυβερνητικοῦ κόμματος. (Τά σχέδια διαχετεύθηκαν – ὅπως λέγεται – σέ ὀρισμένη μερίδα τοῦ Τύπου ἀπό τόν ὑπουργό Προεδρίας κ. Κ. Στεφανόπουλο, γιά νά «διαψευθοῦν», τήν ἐπομένη, ἀπό τόν ὑφυπουργό Προεδρίας κ. Τσαλδάρη...). Ποιά εἶναι ὅμως τά σχέδια αὐτά;

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΩΤΟ: Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος, ἀκριβέστερα ἡ καθιέρωση συστήματος «ἐναλλαγῆς πρωθυπουργῶν», προερχομένων ὅμως ἀπό τό σημερινό κυβερνητικό κόμμα, κατὰ τό ἰταλικό πολιτικό μοντέλο. Οἱ Ἀντρεότι λ.χ., Κολόμπο, Μόρο, Ρουμόρ, κ.ἄ., διατέλεσαν, ὅλοι, πρωθυπουργοί τῆς τελευταίας ἰταλικῆς δεκαετίας, ἀλλά πρωθυπουργοί τοῦ ἴδιου – Χριστιανοδημοκρατικοῦ – Κόμματος.

ΣΧΕΔΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ (σέ συνάρτηση ἢ ὄχι μέ τό πρῶτο): Ὁ διπλασιασμός τῶν ὑποψηφίων – σέ σύγκριση μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐδρῶν – τῆς κάθε ἐκλογικῆς περιφέρειας ἢ, τουλάχιστον, τῶν ὀλιγοεδρικών περιφερειῶν.

ΣΧΕΔΙΟ ΤΡΙΤΟ: Ἡ μέ κάθε θυσία προώθηση τῆς ἰδέας τῆς «διευρύνσεως». Στίς προσεχέες ἐκλογές ἡ «Νέα Δημοκρατία» νά ἐμφανισθεῖ ὄχι πιά σάν μιὰ εὐδιάκριτη παραλλαγή τῆς ΕΡΕ, ἀλλά σάν μιὰ ρωμαλέα, σέ εὐρωπαϊκό στυλ, παράταξη, πού «ἀποστασιοποιεῖται» ἀπό τή δεξιά καί πού καλύπτει, μέ τόν ὄγκο καί τό εὖρος τῆς, συντηρητικούς δεξιούς, ἀλλά καί προοδευτικούς κεντρώους, ἀκόμα καί μετριοπαθεῖς κεντροαριστερούς!

ΣΧΕΔΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Ἡ προσεκτική ἐπιλογή τοῦ χρόνου διενέργειας τῶν προσεχῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν – ὁ χρόνος αὐτός θά μπορούσε νά ἦταν τό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1979, ἀμέσως μετὰ τήν ὑπογραφή τῆς συνθήκης ἑνταξῆς στήν ΕΟΚ... – καί ἡ ἐξασφάλιση ὅλων τῶν «προϋποθέσεων» γιά τήν πραγμάτωση τοῦ ἁλματος τοῦ κ. Καραμανλή, ἀπό τήν πρωθυπουργία στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας. Ἡδη ἡ σχετική «ὑπόθεξη» ὑπάρχει ἀπό τόν ἴδιο τό σημερινό ἀρχηγό τῆς «Νέας Δημοκρατίας», ὅπως διατυπώθηκε στό προσυνέδριο τοῦ κόμματος, στή Χαλκιδική, τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1977: «Ἡ ἀνανέωση τῆς ἡγεσίας – εἶπε – ὅταν γίνεται στόν κατ'ἀλλήλο χρόνο καί μέ τόν κατ'ἀλλήλο τρόπο, ἐνδυναμώνει τό κόμμα». Ἐνας τέτοιος «κατάλληλος χρόνος», θά ἦταν λ.χ. τό ἔτος 1980, πού συμπτεῖ μέ τήν ἐκπνοή τῆς θητείας τοῦ σημερινοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Τσάτσου.

ΣΧΕΔΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: Ἡ ἐφαρμογή τοῦ συστήματος «ἐναλλαγῆς πρωθυπουργῶν», θά μπορούσε ν' ἀρχίσει μέ τήν ἀνάθεση τῆς πρωθυπουργίας στό σημερινό ἀντιπρόεδρο τῆς κυβέρνησης, κ. Παπακωνσταντίνου, μέ τόν κ. Καραμανλή, φυσικά, στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας. Τό σχέδιο πάντως διευ-

κρινίζει πῶς ἐπικεφαλῆς τῆς μάχης τῶν προσεχῶν ἐκλογῶν, θά ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ὁ κ. Καραμανλῆς, σάν πρωθυπουργός καί σάν ἀρχηγός τοῦ κόμματος.

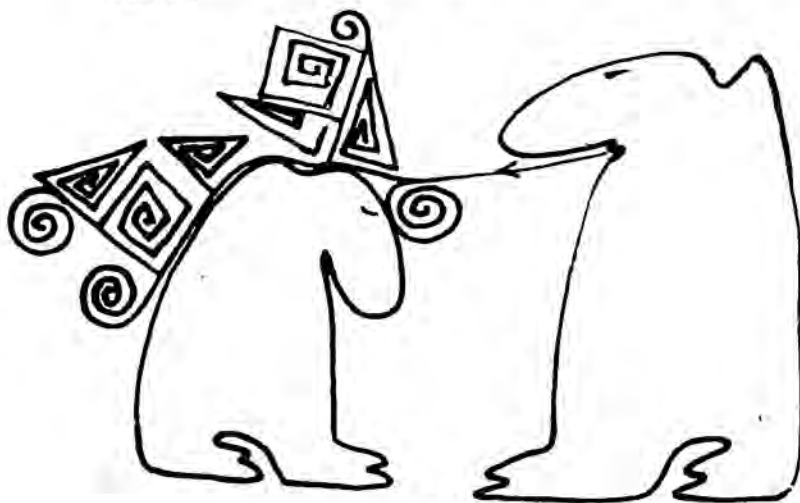
Ἡ κατάσταση ἐντός τῶν τειχῶν

Καί τά μέν «σχέδια», εἶναι, κατὰ κανόνα, εὐκόλα· δύσκολη εἶναι ἡ πραγμάτωσή τους. Ἰδιαίτερα ὅταν οἱ διαφωνίες, οἱ ἐπιφυλάξεις, οἱ φυγόκεντρες τάσεις μέσα στοὺς κόλπους τοῦ κυβερνῶντος κόμματος, ὁλοένα πληθαίνουν... Μέσα στήν ΟΝ-ΝΕΔ λ.χ., ἡ κατάσταση ἀρχίζει νά ξεφεύγει ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ κόμματος (ἡ ἀντίδραση σειρᾶς στελεχῶν στό πρόσφατο νομοσχέδιο γιά τήν ἀνώτατη παιδεία ὑπῆρξε ἰδιαίτερα ἐντονη), ἐνῶ ἡ «Κίνηση Βόλθης» σκέφτηκε πῶς εἶναι καιρός, μέ τή συμπλήρωση διετίας ἀπό τήν ἰδρυσὴ τῆς, νά ὑπομνήσει τήν παρουσία τῆς μέ δύο σαφεῖς «προειδοποιήσεις» πρὸς τήν ἡγεσία: «Ἄν ἡ οἰκονομικοκρατία πού ἐπικρατεῖ σήμερα στή «Νέα Δημοκρατία» δέν ἐξελιχθεῖ σέ ἀξιοκρατία, ἂν δέν παύσει ὁ διορισμός τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν τοῦ κόμματος ἀπό τήν ἡγεσία, ἂν δέν ἐξαλειφθεῖ ἡ ρουσφετολογία, ἂν... ἂν, κλπ., τότε «ἴσως φτάσουμε μέχρι τό σημείο ν' ἀναγγεῖλουμε τήν ἰδρυση ἑνὸς νέου ἀνανεωτικοῦ καί πραγματικά δημοκρατικοῦ κόμματος»! Φυσικά, μέ τήν ἀνωνυμία πού ἐξακολουθεῖ νά περιβάλλει τήν «Κίνηση», ἀπομένει νά καταδειχθεῖ ἂν «ἀνανέωση» στήν προκειμένη περίπτωση, σημαίνει «ἐπιστροφή στίς πηγές» (ΕΡΕ, ἐθνικοφροσύνη, ἀντικομμουνισμός, κλπ.) ἢ, ἀντίθετα, προσπάθεια γιά τό ἀνοιγμα κάποιων «δημοκρατικῶν διαδικασιῶν» μέσα σ' ἕνα κόμμα ἐντονα προσωποπαγές.

Ἀλλά οἱ ἐσωτερικὲς δυσχέρειες τῆς «Νέας Δημοκρατίας», δέν σταματοῦν ἐδῶ. Εἶναι γνωστές, ἐπὶ παραδείγματι, οἱ ἀντιδράσεις σειρᾶς στελεχῶν τοῦ κόμματος στή διαβόητη «διεύρυνση» καί στή διαπίδυση, μέσα ἀπὸ τίς γραμμές τῆς «Ν.Δ.», ὑπουργῶν ὅπως ὁ κ. Κ. Μητσοτάκης ἢ Ἀθ. Κανελλόπουλος! Τά ἴδια αὐτά στελέχη, χαρακτηρίζουν σήμερα σάν «ἐγχειρίδιο» πού στρέφεται ἐναντίον τους, τό σχέδιο γιά τόν διπλασιασμό τῶν ὑποψηφίων τῆς κάθε ἐκλογικῆς περιφέρειας. «Ὅλιγο μ' ἐνδιαφέρει – ἔλεγε τήν ἐβδομάδα αὐτὴ κυβερνητικὸς βουλευτὴς τῆς Β. Ἑλλάδας – ἂν τό σχέδιο ὑπάρχει γιά νά «τακτοποιήσει» τοὺς προσχωροῦντες πολιτεῖς τοῦ Κέντρου... Σημασία ἔχει ὅτι, μέ τό σχέδιο αὐτό, ἂν τελικά τεθεῖ σέ ἐφαρμογή, θά ἔχω ν' ἀντιπαλέψω μέ διπλό ἀριθμὸ συνυποψηφίων»...

Ὅσο γιά τό σύστημα περὶ «ἐναλλαγῆς πρωθυπουργῶν» ἀπὸ τό ἴδιο κόμμα, μπορεῖ νά ἐνθουσίασε, ὅπως ἀναφέρεται, τοὺς λογῆς δελφίνους (Ἀβέρωφ, Ράλλη, Παπακωνσταντίνου, ἀλλά καί Κ. Στεφανόπουλο, Χ. Στράτο, κ.ἄ.), ἀλλά ὄχι καί τή μεγάλη μάζα τῶν βουλευτῶν τῆς «Ν.Δ.» πού πιστεύουν ὅτι «ἄλλο ἢ ἰταλικὴ Χριστιανοδημοκρατία», μέ τίς παραδόσεις καί τήν ὀργάνωση τῆς σέ ρεύματα καί πτέρυγες, καί «ἄλλο ἐμεῖς, πού δέν ἀξιωθήκαμε ἀκόμα οὔτε ἕνα συνέδριο τοῦ κόμματος νά συγκαλέσουμε!». Ὅμως τό σχέδιο περὶ «ἐναλλαγῆς πρωθυπουργῶν» δέν φαίνεται νά χαροποιεῖ οὔτε τόν ἄλλοτε ἀρχηγό τοῦ Κόμματος τῶν Νεοφιλελευθέρων καί νῦν ὑπουργό Συντονισμοῦ κ. Μητσοτάκη, πού δέν ἔπαυσε νά προαλείφεται σάν ὁ «φυσικός διάδοχος» τοῦ κ. Καραμανλῆ. Ἡ πληροφορία, μάλιστα, ὅτι ὁ ἀρχηγός τῆς «Ν.Δ.» προσανατολίζεται νά χρίσει σάν πρῶτο διάδοχό του τό σημερινό ἀντιπρόεδρο κ. Παπακωνσταντίνου, ἐξόργισε τοὺς κομματικούς φίλους τοῦ κ. Μητσοτάκη, πού δέν παραλείπουν νά ὑπενθυμίζουν, σχετικὰ τὴ θερμὴ χειραψία – «μέ τήν ἔννοια τοῦ συμπλέομεν»... – πού ἀντάλλαξε, ἐν μέσω κοινοβουλίου, ὁ ἀντιπρόεδρος κ. Παπακωνσταντίνου μέ τὸν κοινοβουλευτικὸ ἐκπρόσωπο τοῦ βασιλοχουντισμοῦ, κόντε Θεοτόκη. «Ἄν ἔτσι ὁ κ. Καραμανλῆς κατανοεῖ τὴ διεύρυνση καί τήν ἀποστασιοποίηση ἀπὸ τὴ δεξιά – ἔλεγε, τίς μέρες αὐ-

τές, «άνθρωπος του Κωστή» στά Χανιά — τότε απλώς μās έμπαίζει!»!

Ένας φόβος πολύ ένδεικτικός

Σέ τί βαθμό, ωστόσο, τό όλο πλέγμα τών σχεδίων αυτών, μπορεί νά σώσει τή «Νέα Δημοκρατία» από τή φθορά της ή ν' αποτρέψει τήν άνοδο της έκλογικής δύναμης της αντιπολίτευσης; Ό κ. Καραμανλής φαίνεται νά πιστεύει, πρίν άπ' όλα, ότι επί τέσσερα χρόνια «ανάλωθηκε» ό ίδιος — καί θυσίασε τόν ρόλο του «υπερκομματικού έθνικού ήγέτου» — προκειμένου νά στηρίξει τή «Νέα Δημοκρατία».

«Η ίδρυση της «Νέας Δημοκρατίας» — έλεγε στη Χαλκιδική, τόν Άπρίλιο του 1977 — δέν ένεπνεύσθη από προσωπική φιλοδοξία. Άν έπρόκειτο περί φιλοδοξίας ό ίδρυτής της είχε πιά άνετους, καί θά έλεγα άκίνδυνους, τρόπους νά τήν ικανοποιήσει. Θά μπορούσε νά κρατηθεί στόν κολακευτικό ρόλο του υπερκομματικού έθνικού ήγέτου πού, κατά τή στιγμή της επιστροφής του, καθολικά του άνεγνωρίζετο»...

Άφού, λοιπόν, επί τέσσερα χρόνια παραιτήθηκε από τήν υπερκομματική ιδιότητα, γιά νά κατασκευάσει μιá «μεγάλη καί προοδευτική πολιτική δύναμη», μπορεί τώρα ν' αποκτήσει τήν ιδιότητα αυτή, μετακινούμενος στην προεδρία της Δημοκρατίας. Όσο γιά τή «μεγάλη καί προοδευτική πολιτική δύναμη», δηλαδή τή «Νέα Δημοκρατία», μπορεί τώρα νά γίνει μεγαλύτερη, προοδευτικότερη καί, προπαντός, εύρωπαϊκή! Τό μόνο πού δέν ξεγυρνά οί έπιτελείς του κ. Καραμανλή είναι πώς τό κόμμα τους, μέ δομή καθαρά άρχηγική, μέ αποκλίσεις όλοένα δεξιότερες, μέ ήγετικά στελέχη του νά όμνουν πότε στόν αντικομμουνισμό, πότε στόν ισαούς — Άντών καί πότε στόν... Μπόλαρη, θά μπορούσε νά μετεξελιχθεί σέ κόμμα εύρωπαϊκού τύπου, ικανό νά καλύψει τό χώρο όχι μόνο μιās «πολιτισμένης» δεξιάς, αλλά καί του κέντρου.

Άπό τήν άλλη, τίποτε δέν υπάσχει πού νά πείθει ότι ή «Νέα Δημοκρατία» θά κληρονομήσει όλόκληρο τό 12% της ΕΔΗΚ (στήν καλύτερη περίπτωση θά κληρονομήσει ένα μόνο μέρος της), ενώ, παράλληλα, συρροή από ένδείξεις μιλούν γιά συνεχιζόμενη άνοδο του ΠΑΣΟΚ, ιδιαίτερα στην έπαρχία. Στά στοιχεία αυτά, θά πρέπει νά προστεθούν οί πληροφορίες γιά ένδεχόμενη σύμπληξη βασιλικού — αλλά μή χουντικού... — κόμματος πού θά επιδιώξει νά συγκεντρώσει, στίς γραμμές του, όλους τούς «καθαρόαιμους» δεξιούς, δυσαρεστημένους ή μή της «Νέας Δημοκρατίας».

Κάτω από τά δεδομένα αυτά, είναι δύσκολο νά πιστέψει κανείς ότι ή «Νέα Δημοκρατία», μέ τίς όποιες μεταμορφώσεις της, θα μπορούσε νά παγιδεύσει στίς γραμμές της νέους ανθρώπους ή νέες δυνάμεις. Καί από τήν πλευρά αυτή, ό τρόμος πού έξακολουθεί νά συνέχει τό κυβερνητικό κόμμα μέ άφορητή τίς έπιχείμενες δημοτικές εκλογές, είναι ιδιαίτερα ένδεικτικός.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ

ΤΟ «ΕΚΤΑΚΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ » ΤΗΣ Γ.Σ.Ε.Ε.

Μέ τήν προκήρυξη του έκτακτου συνεδρίου ή ήγετική όμάδα της Γ.Σ.Ε.Ε. φαίνεται νά όλοκληρώνει μιá προδιαγραμμένη πορεία διάσπασης του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος καί ύπαγωγής του κάτω από κυβερνητικό έλεγχο, ενώ τήν ίδια ώρα καλύπτει τούς χουντικούς «συνδικαλιστές» πού άσκούν... «αντιπολίτευση».

Πρώτα ήταν ό άντεργατικός νόμος 330 του κ. Λάσκαρη πού άπαγόρευσε ουσιαστικά τίς άπεργίες καί νομιμοποιούσε τίς χωρίς άπολύτως καμιά άποζημίωση άπολύσεις. Όστερα ήρθαν οί μαζικές διαγραφές σωματείων μέ δημοκρατική παράδοση καί ή έγγραφή σωματείων — φαντασμάτων γιά νά κατασκευαστεί ή άπαραίτητη πλειοψηφία. Καί έρχεται τώρα ή άπόφαση γιά τό έκτακτο συνέδριο «πρός έκλογήν νέας ήγεσίας».

Τό έκτακτο συνέδριο δέν πρόκειται νά έκφράσει τή βούληση της θάσης άφού δέν έχουν καν όλοκληρωθεί οί διαδικασίες στην όργάνωση, ούτε μπορεί νά είναι αντιπροσωπευτικό άφού άποκλείστηκαν, είτε άμεσα είτε έμμεσα, όργανώσεις καί μέλη — σωματεία μέ χιλιάδες μέλη. Όύτε δημοκρατικό θά είναι τό συνέδριο άφού θά γίνει σύμφωνα μέ τό χουντικό καταστατικό της Γ.Σ.Ε.Ε. πού ή ήγετική της κλίκα διατηρεί ακόμα σέ ισχύ. Τότε;

Τά πράγματα είναι σαφή: Τό έκτακτο συνέδριο έκφράζει τή βούληση της κυβέρνησης νά έλέγξει χωρίς καν δυνατότητα διαπραγματεύσης, τό ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα.

ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ

Η άποστολή στη Λευκωσία του προσωπικού φίλου του κ. Βάνς καί τρίτου στην ιεραρχία του Στέιτ Ντιπάρτμεντ κ. Μάθιου Νίμιτς μέ στόχο τήν επανάληψη του διακοινοτικού διαλόγου άποτελεί τή φυσική συνέπεια της άρσης του έμπάργκο κατά της Τουρκίας.

Άν μέχρι σήμερα οί διάφοροι άμερικανοί προεδρικοί άπεσταλμένοι χρζζονταν «μεσολαβητές» γιά νά προωθήσουν τούς όρους του κ. Κάρτερ ώστε νά πείσει τό Κογκρέσο γιά τήν αναγκαιότητα της επανάληψης της στρατιωτικής βοήθειας προς τήν Τουρκία, αυτή τή φορά ό κ. Νίμιτς προσπαθεί νά «πλάσσει» τούς «φιλελληνικούς» όρους του Κογκρέσου. Καί είναι γι' αυτό πού ή «άποστολή» του είναι επικίνδυνη. Γιατί υπήρξαν πολλοί — εδώ κυρίως στην Άθήνα — πού έδειξαν νά σ τ η ρ ί ζ ο ν τ α ι σ' αυτούς τούς όρους, σέ τέτοιο μάλιστα βαθμό ώστε νά θεωρούν π ε ρ ι τ τ ή τήν κυπριακή προσφυγή στό Συμβούλιο Άσφαλείας του ΟΗΕ.

Όμως ό κ. Νίμιτς έχει καί έναν άλλο στόχο. Νά θεσμοθετήσει τήν άμερικανική μεσολάβηση καί έπιδιαιτησία στό κυπριακό, όπως ακριβώς θά κάνει ό κ. Κρίστοφερ γιά τίς «ελληνοτουρκικές διαφορές»...

ΕΛΛΗΝΟ-ΣΟΒΙΕΤΙΚΑ Ι

Τό ταξίδι του ύπουργού Έξωτερικών στη Μόσχα είναι μιá άρχή πού θά πρέπει νά έχει καί συνέχεια, άν ή κυβέρνηση θέλει — γιατί ό ελληνικός λαός είναι σίγουρο πώς δέν αντιπι-

θεται - νά δώσει στ' αλήθεια μιά σοβαρή προοπτική στις έλληνοσοβιετικές σχέσεις που μέχρι σήμερα θρίσκονταν κάτω από τόν μπαμπούλα της «σοβιετικής αρκούδας» και των «έκ θορρά κινδύνων».

Η επίσκεψη του κ. Ράλλη φέρνει στο μυαλό και όρισμένες άλλες σκέψεις: Τι θα γινόταν στ' αλήθεια αν ο ύπουργός που θα έκτελούσε αυτή την επίσκεψη ανήκε σέ μιά, έστω κεντρών, δημοκρατική κυβέρνηση, όπως ήταν - έτσι γιά χάρη του συλλογισμού - ή κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου; Θα άνοιγαν σίγουρα - όπως και άνοιξαν στήν περίπτωση εκείνην - οι άσκοί του άντικομμουνιστή Αίολου, θά σηκώνονταν τά μαλιά της κεφαλής των πάσης φύσεως «έθνικοφρόνων» και των προασπιστών του... έλεύθερου κόσμου, γιαντί ή χώρα θά παραδινόταν στους σλαβοκομμουνιστάς».

Γιαντί αυτές οι σκέψεις τέτοιες ώρες που ένας Έλληνας έπίσημος (άπό τούς κορυφαίους του άντικομμουνισμού!) θρίσκεται στή Μόσχα; Έτσι γιά νά θυμήσουμε κάποιες άλλες πλευρές των έλληνοσοβιετικών σχέσεων και γιά νά θγάλουμε ένα συμπέρασμα. Στή Μόσχα έπιτρέπεται νά πηγαίνουν μόνο άντικομμουνιστές...

Φυσικά τό ίδιο άντικομμουνιστικό πνεύμα διατρέχει και σήμερα ακόμα κάθε σχόλιο που άφορά έπισκέψεις στή Μόσχα πολιτικών προσώπων που δέν άνήκουν στήν Ν.Δ.

Ο ΧΟΥΑ ΚΟΥΟ ΦΕΝΓΚ

Οι τελευταίες έπισκέψεις του Κινέζου Προέδρου Χούα Κούο Φένγκ στήν Γιουγκοσλαβία και στήν Ρουμανία, έκτός άπ' τίς όργισμένες αντίδράσεις των Σοβιετικών προκάλεσαν και τήν έκπληξη πολλών παρατηρητών. Γιαντί οι έξορμήσεις αυτές του Προέδρου Χούα Κούο Φένγκ στά Βαλκάνια έπιβεβαιώνουν όλο και πιά πολύ τήν άποψη ότι ή καινούρια ήγεσία της Κίνας, άπομακρύνεται όλο και περισσότερο άπ' τίς γραμμές έσωτερικής αλλά και έξωτερικής πολιτικής που είχε χαράξει ο Πρόεδρος Μάο. Άπ' ότι δείχνουν οι τελευταίες αυτές κινήσεις οι Κινέζοι ίθύνοντες θέλουν νά θγάλουν τή χώρα τους άπ' τήν άπομόνωση που θρισκόταν τά τελευταία χρόνια. Άλλά αυτό τό σπάσιμο της άπομόνωσης της Κίνας δημιουργεί πολλά σοβαρά προβλήματα που ίσως αυτή τή στιγμή δέν έχουν άρχίσει ακόμα νά εκδηλώνονται.

Η τωρινή εύθραυστη ίσορροπία των δυνάμεων, ΗΠΑ-ΕΣΣΔ, είναι πολύ πιθανόν νά κλονιστεί απ' τήν εμφάνιση μιάς νέας άνταγωνιστικής δύναμης. Πόσο μάλλον όταν οι Κινέζοι έπιδιώκουν νά έχουν στενότερες σχέσεις μέ τίς Βαλκανικές

ΕΛΛΗΝΟ - ΣΟΒΙΕΤΙΚΑ II

Έναν άρκετά πρωτότυπο τρόπο διάλεξε ο κ. Μπρέζνιεφ (ή οι σύμβουλοί του) γιά νά έπικοινωνήσεί μέ τόν ελληνικό λαό - γιά πρώτη φορά άπό τότε που θρίσκεται στήν έξουσία.

Ο χαιρετισμός του Σοβιετικού ήγέτη θρίσκεται σέ δήλωσή του που περιλαμβάνεται στον πρόλογο ενός βιβλίου του που κυκλοφόρησε - κατά σύμπτωση... - τήν έπομένη της άναχώρησης του κ. Ράλλη στή σοβιετική πρωτεύουσα. Και ναι μέν ή δήλωση - χαιρετισμός του κ. Μπρέζνιεφ ήταν άπόλυτα θετική γιά τίς έλληνοσοβιετικές σχέσεις «δέν υπάρχουν έπίδικα ζητήματα μεταξύ Σοβιετικής Ένωσης και Ελλάδας» - πλύν όμως έχασε τή θαρύτητα που μπορούσε νά είχε, άφου οι διάφοροι «καλοί έπιχειρηματίες» τήν χρησιμοποίησαν σαν διαφημιστικό σπότ!

ΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Ο άμερικανικός παράγοντας δέν παρέλειψε νά τονίσει τίς μέρες αυτές τήν εύαρέσκειά του γιαντί στο θέμα της ρύθμισης του καθεστώτος των άμερικανικών στρατιωτικών βάσεων στή χώρα μας ή κυβέρνηση κ. Καραμανλή δείχνει τήν δέουσα κατανόηση. Κάποτε θέβαια είχε διακηρυχθεί ή άναθεώρηση αυτού του πλαισίου, έμεινε όμως τελικά άπλή διακήρυξη. Οι έξελίξεις παρέχουν ένδειξεις ότι άντί νά περιορίζεται αυτό τό πλαίσιο, άντίθετα εύρύνεται.

Άρκετά σοβαρές είναι οι καταγγελίες που έκανε μέ έρώτησή του στή Βουλή (8/7) ο βουλευτής της ΕΔΗΚ κ. Κ. Μπαντουβάς και μέ τήν όποία προσθέτει νέα στοιχεία σέ όσα κατά καιρούς ο τύπος -και τό ΑΝΤΙ- έχουν καταγγείλει:

● Είναι αλήθεια ή όχι ότι οι ΗΠΑ έκβιάζουν τήν κυβέρνηση γιά τήν έπαυδο της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ μέ τήν

άξιση της διατήρησης και διεύρυνσης των άμερικανικών στρατιωτικών βάσεων που υπάρχουν στή χώρα;

● Είναι αλήθεια ή όχι ότι ενώ είχε αποφασισθεί ή έγκατάσταση ήλεκτροπαραγωγικής μονάδας στή Κρήτη στήν περιοχή Δραπανοκεφάλας, στίς Καλύβες Χανίων, κοντά στήν είσοδο του προλιμένα της Σούδας μέ τή σύμφωνη γνώμη των άρμοδίων και του ύπουργείου Έθνικής Άμύνης, τελικά ματαιώθηκε ύστερα άπό «νότα» του ΝΑΤΟ;

ΑΝ ή καταγγελία αυτή είναι σωστή - και υπάρχουν τά στοιχεία που τήν βεβαιώνουν - θρισκόμαστε μπρός σέ μιά κλασική περίπτωση ώμης επέμβασης των ΗΠΑ, όπου καθορίζεται μέχρι και ή ένεργειακή πολιτική της χώρας.

Η έπιλογή μιάς νέας θέσης γιά τήν 8' μονάδα (ή Γεωργιούπολη, στά σύνορα - Χανίων - Ρεθύμνης), είναι σχε-

τική μέ τήν επέμβαση των νατοϊκών στρατηγών;

● Είναι αλήθεια ή όχι ότι στο Τυμπάκι Έρακλείου διαμορφώνεται μέ ταχύτατο ρυθμό ΝΑΤΟική βάση που θά περιλαμβάνει τμήματα εκπαίδευσης πιλότων των χωρών μελών του ΝΑΤΟ περιλαμβανομένων και Τούρκων;

● Είναι αλήθεια ή όχι ότι άμερικανικές και νατοϊκές βάσεις μεταφέρονται λόγω «έπισφαλούς κλίματος» άπό τήν Τουρκία στήν Κρήτη;

Η κυβέρνηση έχει θέβαια χρέος νά δώσει μιά άπάντηση και νά ένημερώσει τό λαό γιά όλες αυτές -άλλά και τίς προηγούμενες καταγγελίες που άφορούν τήν άμερικανική στρατιωτική παρουσία στή χώρα μας, άφου θαθαίνουν έτσι οι μηχανισμοί της εξάρτησης άπό τίς ΗΠΑ. Μόνο που ή ίδια δέν φαίνεται νά αισθάνεται καθόλου αυτό τό χρέος!...

χώρες, προκαλώντας έτσι απ' ευθείας τις ρωσικές αντιδράσεις.

Η νέα πορεία της Κίνας στην διεθνή πολιτική με νέες συμμάχους και πολλές εμπορικές συμφωνίες με ασιατικές αλλά και ευρωπαϊκές χώρες, δημιουργεί στους παρατηρητές ένα ερώτημα: Πόσο μεγάλος είναι ο ρόλος που η Κινεζική ήγηση δραματίζεται για τον έαυτό της;

Ο ΜΑΝΙΑΔΑΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ...

Μιλώντας στη Βουλή για το νομοσχέδιο περί Α.Ε.Ι., ο βουλευτής της ΕΔΗΚ κ. Μπαντουβάς, έκανε μια πολύ ενδιαφέρουσα αποκάλυψη, στην οποία η κυβέρνηση απέφυγε επιμελώς να απαντήσει παρά την ανοιχτή πρόκληση του βουλευτή...

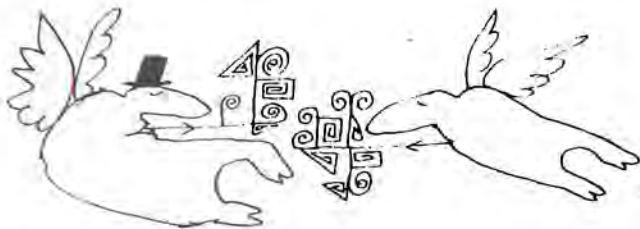
Είπε συγκεκριμένα ο κ. Μπαντουβάς ότι έχει στα χέρια του αναφορά των υπηρεσιών Άσφαλείας ή όποια αφού «αναλύει την κατάσταση εις τον φοιτητικόν χώρον» τονίζει ότι σχολεία και στρατός είναι τα «αναγκαστικά περάσματα διά τους μέλλοντας πολίτας και ένα καθεστώς τό όποϊον θέλει νά επιβιώσει, όφείλει νά τά προστατεύσει από τους άριστεριστές...» Παρακάτω τό έγγραφο δίνει και μία «έρμηνεία» του όρου άριστεριστές, όμολογουμένως άξιοσημείωτη... 'Ιδού:

«Έκτός από τά Κομμουνιστικά Κόμματα, από τό ΠΑΣΟΚ (περιλαμβάνει ο χώρος των άριστεριστών) και μία μερίδα της ΕΔΗΚ ή όποια έν τελευταία αναλύσει διευρύνει τό χώρο τόν όποϊο άμεσα ή έμμεσα έλέγχει ή έστω δύναται νά χρησιμοποιήσει ο άριστεριστής...» Άλλά τό έγγραφο προχωρεί και παραπέρα: «...Δι' αυτόν τόν λόγον, - λέει - ο άριστερισμός (δηλαδή όλόκληρη ή ...άντιπολίτευση) κατατρώνγει τις έθνικοαστικές κοινωνίες, ύπονομεύει τήν ύπαρξή της και αναπτύσσεται σέ νέα άπειλή έναντίον της».

Γιά ...προστασία της νεολαίας και... «για νά αντιμετωπισθεί ή έπικίνδυνος διείσδυσις του άριστερισμού» τό έγγραφο και ο συντάκτης του - λήγει ότι ο τελευταίος εισέπραξε ένα άρκετά μεγάλο ποσό γι' αυτόν τό κόπο του - προτείνει μέτρα ιδεολογικά, οργανωτικά και κατασταλτικά...

Ένα όμως απ' αυτά έχει μιάν ιδιαίτερη σημασία, γιατί φανερώνει τις δόλιες, τουλάχιστον, προθέσεις της κυβέρνησης και μία τακτική αντίξια της Μαφίας και της CIA: 'Η κυβέρνηση της Ν.Δ. - κατήγγειλε ο κ. Μπαντουβάς - διαθέτει τεράστια κονδύλια για τήν «κομματικοποίηση του Φ.Κ.» και εφαρμόζει ειδικό πρόγραμμα - τό όποϊο αναφέρεται στό έγγραφο των ύπηρεσιών Άσφαλείας - πού βασίζεται στην πρόταση ότι «πρέπει νά ένισχυθούν οι άσθενέστερες τάσεις (πολιτικές οργανώσεις, δηλαδή) πρós έξασθένηση των ισχυροτέρων. Άσθενέστεροι δέ είναι οι άναρχικοί, οι μαοϊκοί, οι τροτσκιστές και γενικά οι άριστεριστές του ΚΚΕ(έξ), καθώς και τό ΕΚΚΕ, στό δέ έσωτερικό του ΚΚΕ, Ζαχαριαδικοί, Βαφειαδικοί κλπ...»

Υπήρχε κάποτε κάποιος σ' αυτή τήν καλή χώρα πού τόν έλεγαν Μανιαδάκη και όπως λέγεται έκανε πολύ καλά τή δουλειά του!... Οι έπίγονοί του όμως φαίνεται πως θά του θάλουν γυαλιά...

ΟΙ «ΤΟΜΕΣ» ΤΟΥ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Παίρνοντας άφορμή από τήν έπισήμανσή μας για όσα δήλωσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. Τσάτσος για τόν Σάχη («προσπαθεί νά βρεί τή χρυσή τομή άνάμεσα στην οικονομική και τήν πολιτική δημοκρατία») ο καθηγητής κ. Φ. Βεγλερής, μάς έστειλε τήν έπιστολή πού ακολουθεί:

Φίλε Κύριε Διευθυντή,

Τό σημείωμα του τελευταίου τεύχους του «Αντί» (12 Αύγ), με τό σκίτσο του Σάχη, τή ζυγαριά της «έλευθερίας και της δικαιοσύνης» στό χέρι του κι' ένα φίλο κοντά του, θυμίζει μιάν άλλη περίπτωση όπου έγινε χρήση της λέξης «τομή» από τήν ίδια προσωπικότητα πάνω σέ πολιτικό πάλι θέμα.

Αν τώρα ο Ρυθμιστής του Πολιτεύματος (όπως τόν ονομάζει τό Σύνταγμα, άρθρο 30) αναγνωρίζει στόν Σάχη τήν άρετή, ότι «προσπαθεί νά βρεί τή χρυσή τομή άνάμεσα στην οικονομική και τήν πολιτική δημοκρατία», έδώ και δεκατρία χρόνια, σάν βουλευτής της ΕΡΕ, είχε μιλήσει καθώς τότε διαδόθηκε, για τήν ανάγκη νά γίνει «θαθεία τομή» στό Σύνταγμα. Τό έγγραφο αυτό αναφέρονταν σέ μία πρόταση αναθεώρησης του Συντάγματος πού κατέθεσαν στη Βουλή τήν 21 Φεβρουαρίου 1963, 26 βουλευτές της ΕΡΕ, ένας από τους όποιους ήταν ο κ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας. 'Ιδιαίτερα όμως ήθελε νά αποδόσει τό πνεύμα ενός από τά 22 κεφάλαια της προτάσεως: εκείνο - τό ύπ' αριθ. 19 - πού εισήγειτο τήν ίδρυση Άνώτατου «Συνταγματικού» Δικαστηρίου «έπιφορτισμένου με τήν άποστολήν... της διαπιστώσεως καταχρήσεως των άτομικών δικαιώματων», καθώς και της «θέσεως έκτός νόμου και της διαλύσεως πολιτικών κομμάτων». Έτσι, όλα τά άτομικά δικαιώματα και ή πολιτική έλευθερία, πού τό Σύνταγμα κατοχυρώνει, θά μπορούσαν νά άφαιρούνται με μία κυβερνητική πρωτοβουλία και μία τελειωτική άπόφαση ειδικού δικαστηρίου.

Και τις δυό ύποδείξεις τις ακολουθήσαν τό προσχέδιο Συντάγματος της έπιτροπής του 'Ιουνίου - Δεκεμβρίου 1967 (πού όρισε και καθοδηγούσε ο Κ. Κόλλιας), κι' έπειτα τό Σύνταγμα 15 Ν/βρίου 1968, τό «παπαδοπουλικό» (άρθρο 24). 'Η μεταβατική πάλι κυβέρνηση του καλοκαιριού του 1974 έδειξε ιδιαίτερη σπουδή νά εισαγάγει τήν πρώτη από αυτές σάν πρώτη από τις επιβαλλόμενες ένημερώσεις του Συντάγματος του 1952, προσωρινά επαναφερόμενου σέ ισχύ (Συντακτική Πράξη 5/7 Αύγ. 1974, άρθρο 1). 'Η δέ κυβέρνηση πού θγήκε από τις εκλογές της 17 Ν/βρίου 1974 τήν περιέλαβε όλόκληρη στό σχέδιο της του 'Ιαν. 1975 πού όρίσθηκε σάν υποχρεωτική βάση της συνταγματικής εργασίας της Βουλής (άρθρο 22). Τελικά ή πλειοψηφία πέρασε στό Σύνταγμα του 1975, κατόπι από σθεναρή συνηγορία των εκπροσώπων της και του ύπουργού της Δικαιοσύνης, μία διάταξη πολύ σύντομη, και γι' αυτό ίσως πιο έπικίνδυνη, πού άπαγορεύει κοφτά τήν «καταχρηστική άσκηση δικαιώματος» (άρθρο 25 παρ. 3). 'Η συνέχεια από τό Φεβρουάριο του 1963 δέ λύθηκε ούτε μία στιγμή!

Έτσι ή «τομή», εικόνα παρμένη από θάλαμο χειρουργείου τό 1963, όταν τό ζήτημα ήταν πως θά γιατρευτεί τό Σύνταγμα από φιλελεύθερες άρρώστιες, έγινε τό 1978 άναφορά στην περίτεχνη δουλειά του χρυσοκόου. Όπως και είναι ταιριαστό όταν πρόκειται για ένα Σάχη ιδιαίτερα χρυσοποικίλο και χρυσόφορο.

24.8.1978

ΦΑΙΔΩΝ Θ. ΒΕΓΛΕΡΗΣ

Οικονομικές σκέψεις

Είς ὅλας τὰς ἐφημερίδας ἀναγράφοντε ἀνελλιπὸς τὰς ἡμέρας ἀφτὰς κέ πολλή λεπτομερὸς, τί ποσὸν πρόκιντε νὰ πλειόρση ἕκαστος φορολογούμενος συνφόνος μέ τὰ νέα μέτρα. Πουθενά ὁμος δέν ἀναφέρετε τί ἀκριβὸς θὰ πληρόση ὁ σηντάξας τὸ νομοσχέδιον ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν κήριος Ἀθανάσιος Κανελοπούλος.

Λοιπόν, κατὰ ἐμπιστεφτικὰς πηγὰς τὰς ὁποίας ἔχω κέ τὰς ὁποίας δέν Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ ἀποκαλήψω λόγον τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἀπορήτου, ὁ κ. Κανελοπούλος (καθὸς κέ ὅλη ἡ παράταξις στήν ὁποίαν σήμερον ἀνήκει θὰ πληρόση μέ ἕνα ἐφ' ἅπαξ ποσὸν κημενόμενον ἀπὸ 10 – 15% εἰς ἀριθμὸν ψήφων κατὰ τὰς ἐκλογὰς πού πρόκιντε νὰ λάβουν χώραν. Δηλαδή, ἐάν τὸ κόμμα ἀφτό εἶχε 42%, τότε μέ τὰ νέα φορολογικὰ μέτρα ὁ σηντελεστής τῆς διεθρύνσεως θὰ εἶνε πρὸς τὰ κάτω κέ θὰ κυμανθῇ εἰς ποσοστὸν μετὰ βίας ἀνερχόμενον εἰς 30%. Ἐάν οἱ συλογισμοὶ εἶναι σωστοί, τοῦτο θὰ φανῇ εἰς τὰς ἐορτάς τῶν Δημοτικῶν φεστιβάλ (τὰς ὁποίας οὐδεμία Δημοσία ἀρχὴ ἤμπορε νὰ ἀπαγορεύσῃ ὡς κολυούσας τὴν κηκλοφορίαν).

Ἐάν δέ τὸ νομοσχέδιον τῶν σκῆλων προλάβῃ νὰ κατατεθῇ ἐνορίτερον τῶν γάτων πού εἶνε περισσότεροι κέ ψηφισθῇ κατ' ἄρθρον, τότε τὸ ποσοστὸν πιθανόν νὰ ἀνέλθῃ ἐλαφρὸς, ἀλλὰ τοῦτο δέν θὰ σόση τὴν κατάστασιν. Ὅλαι αἱ παραγωγικὲς τάξεις εἶναι σύμφωνοι καὶ ἐπικροτοῦν τὸ νομοσχέδιον πού κατετέθη ἐν σπουδῇ διὰ τοὺς σκύλους, καθόσον ἡ προκύπτουσα ὠφέλεια θὰ εἶναι τεραστία διὰ τὴν ἄμνην τῆς χώρας κέ θὰ σηντομέψῃ τὸν χρόνον παραδόσεως τοῦ ἐνὸς σκέλους τῆς Λεοφόρου Συγγροῦ εἰς θραχὴ χρονικὸν διάστημα, ἀλλ' ὅλοι οἱ ἐλέφθεροι ἐπαγγελματίες κέ κάτοχοι ἀφτοκινήτων 8 ἵππων δυσφοροῦν διὰ τὴν κακοήθη ἀπειθαρχίαν κέ ἀσέθειαν πού ἔδωκεν ὁ οἰκονομικὸς ὑπουργὸς εἰς τὴν προῖσταμένην Του ἀρχήν, δηλαδή τὸν προθυπουργόν. Διότι ὅταν ὁ προθυπουργὸς διακηρῇ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους ὅτι οὐδεμία νέα φορολογία πρόκιντε νὰ ἐπιβληθῇ ἐντὸς τοῦ 1978, δέν ἤμπορεῖ ὁ οἰοσδήποτε ὑπουργὸς νὰ περιφρονεῖ τόσον κραθγαλέος τὰς ἐπιθιμίας του κέ νὰ χαράσῃ ἰδικὴν του πολιτικὴν. Δι' ἀφτό ὅλε αἱ ἐνδιαφερόμεναι μερίδες τῶν φορολογουμένων εἶνε λίαν στενοχορηγέμεναι διὰ τὴν ἐπισυνβάσαν ἀπρέπειαν κέ τὸν ἐπιδηχθέντα ὑπερβάλλοντα ζῆλον. Ἄλλοτε τὸ νομοσχέδιον εἶνε ἐλιπές. Οὔτε πρόνοια διὰ τὴν ἀφξισιν τῶν σιγαρέτων ἐλήφθη, οὔτε φόρος ἐπὶ τῶν ἀγάμων ἐπροτάθη, οὔτε ἀφστηρὲ κηρόσεις εἰσηγήθησαν διὰ τοὺς φέροντας γενειάδα. Περιπτώσεις πού ἤμποροῦσαν νὰ ἀποφέρουν πολλὰ χρήματα ἀπεσιοπῆθησαν. Μονόφθαλμοι πού κηκλοφοροῦν ἀσῆδοτοι μετὰξὺ μας, δέν ἔτυχον τῆς δεούσης προσοχῆς. Οἱ διατηροῦντες φαλάκραν, τὸ ἴδιον. Οἱ ἀνάπηροι πάσης φήσεος ἐξηρέθησαν μέ ἀποτέλεσμα νὰ ἐξοργισθοῦν οἱ ἀρτιμελεῖς. Εἰς ὅλην λοιπόν ἀφτὴν τὴν φορομνηχτικὴν λύσαν ἐφχερός διαφένεται τὸ ἀβυσσαλέον μῖσος κέ ἡ θανάσιμος ἀμιλλα μετὰξὺ τῶν κηρίων Λαμπρία κέ Κανελοπούλου, διὰ τὸ ποῖος θὰ

συνεισφέρῃ περισσότερον σηνάλαγμα εἰς τὴν χώραν, κέ τοιοτοτρόπος νὰ καταλάβῃ ἡψηλοτέρας θέσεις εἰς τὴν κηβέρνησιν. Ὅταν ὁ κ. Κανελοπούλος ἀκούει καὶ βλέπει εἰς τὴν τηλεόρασιν ὅτι οἱ τουρίστες ἀφξήθησαν καὶ τὸ συνάλαγμα τῶν ἀνῆλθε ἐναντι τοῦ προηγουμένου ὀκταμήνου κατὰ 40%, πρᾶγμα πού σηνμένει ὅτι τὸ Κρᾶτος ἐκέρδισεν μερικὰ ἑκατομῆρια περισσότερα ἀπὸ πέρσι, κέ ὅτι ὁλόκληρον ἀφτὴν τὴν δόξαν εἰσπράτει ὁ Γενικὸς γραματέψς τοῦ τουρισμοῦ, εἶνε πολλή φησικὸν νὰ ἀναζητῇ κέ ἀφτός πόρους στρεφόμενος πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς, φερόμενος ἀγνώμων κέ πρὸς τὸν Φύλαρχον πού τὸν διόρισεν. Θὰ ὀφείλιν ὁμος, προτοῦ τὸν τυφλόσῃ τὸ πάθος τῆς ζηλοφθονίας ἐναντι τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ συναδέλφου του νὰ ὑπολογίσῃ ὅτι ναὶ μέν τὸ συνάλαγμα πού εἰσρέει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνέρχεται, ἀλλὰ τὸ καρποῦνται πάλιν οἱ τουρίστες οἱ ὁποῖοι μέ διαφόρους τρόπους κατορθόνουν νὰ τὸ ἐξαγάγουν. Ἡ κηρία Κατραμπούλου π.χ. γνωρίζει ὅτι ἡ ἀφξισις ἀφτῆ τοῦ συναλάγματος εἶνε πλασματική, καθόσον τὰ κέρδη ἐκ τοῦ τουρισμοῦ ἤμποροῦν ἀφθήμερόν νὰ ἐξανεμισθοῦν μέ τὴν ἐπίσκεψιν δύο ἀλλοδαπῶν. Ὅταν μέ μίαν σῆντομον ἐπίσκεψιν χάνομαι 15 ἑκατομῆρια κέ ἀναχορόμεν τουριστικὸς, βλέπομαι ὅτι καὶ 50 καὶ 100 ἑκατομῆρια ἐπὶ πλέον νὰ εἰσπράξομαι, δέν τρέχει τίποτε. Ἄλλοτε τί μᾶς ἐνδιαφέρει ἐάν ἀφξάνεται τὸ συνάλαγμα, ἀφοῦ παράλληλα ἀφξάνοντε καὶ οἱ φόροι. Τώρα ἐμπροσθεν τῶν τηλεοράσεων ὅλοι εἰμεθα σκεπτικοί. Τὰ τρομακτικὰ κέρδη ἐκ τοῦ τουρισμοῦ, μᾶς ἀφήνουν ἀδιάφορους καὶ ὅλοι ἐμεῖς πού δέν εἰμεθα κοσμηματοπόλοι δέν ἀνησηχοῦμαι. Ἀνησηχοῦμεν μόνον διὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν ἀμιλαν εἰς τοὺς κόλπους τῆς κυβερνήσεως μετὰξὺ δύο φιλοδόξων ἀνδρῶν. Κέ ὅλοι ἐφχόμεθα, μετὰξὺ τόσων ἐλαφρῶν σωμαμάτων πού πρόκειται νὰ δημιουργηθοῦν διὰ τὴν πᾶταξιν τῆς φοροδιαφηγῆς, νὰ ἰδρῇθῃ καὶ ἕνα σῶμα ὀρκωτῶν συμβιβαστῶν πού νὰ συμφιλιόσῃ τοὺς δύο ἀνδρας κέ νὰ γεφηρόσῃ τὰς ἀπόψεις των. Εἶναι ἀπαράδεκτον ὁ ἕνας νὰ κραθγάζῃ ὅτι φέρνει χρήματα εἰς τὸ ἔθνος κέ ὁ ἄλλος νὰ λέγῃ δέν ἔχομαι λεπτὰ κέ νὰ ἐπιπίπτει μέ μετωπικὰς συγκρούσεις ἐπὶ τῶν ἀφτοκινήτων κέ οἰκοδομῶν προξενῶν καταστροφὰς. Διότι κάπου εἰς τὸ μέσον θὰ ἐβρίσκειται ἡ ἀλήθεια.

Εἰς προηγουμένον σημῖομά Μοῦ ἡπέδωξα εἰς τὸν κ. ἡπουργόν Οἰκονομικῶν κατάργησιν τῶν ἐπετειῶν κέ ἐθνικῶν ἐορτῶν διὰ νὰ μὴν θρηγνόμεναι φορολογουμένους κέ ἐπιβαρυνόμεθα ἐμεῖς οἱ ἐπιζῶντες. Δέν μέ ἤκουσεν. Τώρα προτεῖνο κέ ἄλλην λύσιν ἐφκολοτέραν. Φορολογίαν τῶν γάτων. Ἐχω στοιχεῖα πού ἀποδεικνύουν ὅτι εἶναι περισσότεροι τῶν σκύλων. Ἐάν θέλῃ ἄς μέ ἀκούσῃ. Κάθε γάτος θέλει διὰ πλεμόνη, ἐτῆσιαν δαπάνην 20 χιλιάδων δραχμῶν. Συνεπὸς ὁ ἔχων γάτον κέ παρουσιάζων ἔσοδα 18.000 ἀφτοδικέος θὰ θεωρῇται φοροφηγὰς κέ ὁ εἰσαγγελέψς μέ τοὺς ὀρκωτούς λογιστάς ὀφείλει νὰ κινή τὴν διαδικασίαν τῆς σηνλήψεός του.

Μωο62.

Ο κ. ΑΒΕΡΩΦ θέλει νά κρύψει τήν ιστορία του...

ΔΕΝ είναι ή πρώτη φορά πού μιά αποκάλυψη γιά τόν παραση-
νιακό ρόλο του – καί στό παρελθόν αλλά καί σήμερα – προκαλεί
τήν «έθνικόφρονα όργή» καί τή διάψευση τοῦ κ. Ἀβέρωφ. Ὅμως
κάθε ἄλλο παρ'ότι ἀνατρέπει τήν καταγγελία σέ δάρος του... Ἐφεν-
δρίσκοντας «κομπές» ἐκφράσεις ή μεταθέτοντας τό δάρος τοῦ θέμα-
τος καί συχνά προβάλλοντας κάποια πρόφαση, πιστεύει ὅτι ταχτο-
ποιεῖ τή θέση του καί τήν πολιτική του εὐθύνη.

Εἶσι στήν αποκάλυψη ἀπό τό ΑΝΤΙ
(τ. 105) τῆς μυητικῆς ἐκθέσεως του γιά τή
Βόρειο Ἡπειρο πού συνέταξε – ἐπικου-
ρος ὑποπλοίαρχος τότε – στή Ρώμη τό
1945 καί τήν ὁποία ὑπέβαλε στό Γενικό
Ἐπιτελεῖο, ἀπέντησε μέ μιá ἀνάλογη
ποιότητα διάψευση στήν ὁποία ἰσχυρί-
ζεται ὅτι:

● «... δέν ὁρίσκει σ' ἀρχαία του τό
ἔγγραφο τῆς ἐκθέσεως καί ὅτι προφα-
νῶς αὐτό ἔχει περικυβεῖ γιά καθαρά
ἀντιπολιτευτικούς λόγους...»

ΑΣ ξαναποῦμε ὁμῶς μερικά πράγματα
ἰσχυρά... Ὁμηθεῖ ὁ κ. Ἐπιπλοῦς Ἐθνικῆς
Ἀμύνης σέ ποῖο χρονολογιακό ἔκ-
ρυψε αὐτή τήν ἐκθεση μέ τίς ὁμολογου-
μένως πολὺ ρεαλιστικές γιά τήν
ἐποχή, σκέψεις τῶν «πρὸ τῶν σχέσεων
Ἑλλάδος – Ἀλβανίας» καί οἱ ὁποῖες
κατὰ σύμπτωση (!) συνεπίπταν
τότε μέ τήν ἀγγλική πολιτική στό θέμα:

ΑΠΟ τό Νοέμβριο 1944 μέχρι τό Φε-
βρουάριο τοῦ 1945 ὁ τότε «ἐξ ἀπονο-
μης» ἐπικυρῶς ὑποπλοίαρχος Εὐάγγελ-
λος Ἀβέρωφ ἐπηρετοῦσε στή Διασυνμι-
χική Ἐπιτροπή στή Ρώμη. Ἀπό κεῖ ὅπου
συρρίχνε τό Γενικό Ἐπιτελεῖο μέ ἐκθε-
σεις του γιά τό ἀρχόμενο Βορειοηπει-
ρωτικό ζήτημα.

ΣΕ ΜΙΑ ἀπό αὐτές τῆς ἐκθέσεως
(γυμνήν τὸ 1945) ὁ κ. Ἀβέρωφ λέει
καί τὰ ἑξῆς:

● Οἱ «ἐλληνοφρονες τῆς Ἀλβανίας»
ἀποτελοῦν μιὰ μικρή δυναστεία
μειοψηφία, «μὴν ἀνταποδίδου μικρά,
ἀναγκαζόμενα τῇ ἐθνικολογικῇ ἀσπίδι
τῶν διεκδικησέων μας». Ὑπάρχουν
πολλοὶ Ἕλληνες τῆς Β. Ἡπείρου
ποὺ μὲ φανατισμὸ ἐπιστηρίζουν ὅτι
μῶντο ή γλώσσα τους εἶναι ἐλληνική
ἐνὸς ὅ ἴδιος αἰσθάνονται σάν «γνή-
σιον Ἀλβανόν».

● Τὸ ἐλληνοφρονισμὸν στοιχεῖο τῆς Ἀλ-
βανίας ὅχι ἀπλῶς δέν καταπιέζεται
ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐπιθυμεῖ τὴν ἔνωσιν
μὲ τὴν Ἑλλάδα». Ὑπάρχουν πολλοί,
ὅπως οἱ ἐλληνοφρονες διανοούμενοι

καί ἄλλοι κατὰ «ἀξιόλογον μέρος τῆς
ἐλληνικῆς μειονότητος» οἱ ὁποῖοι
ἐχθρεύονται τὴν ἔνωσιν μέ τὴν Ἑλ-
λάδα. «Πολλοὶ βορειοηπειῶται Ἑλ-
ληνες ἐπαιζοῦν ρόλον εἰς τὸν Ἀλβανι-
κὸν παρτιζάνικον ἀγῶνα» καί γι'
αὐτὸ αἰσθάνονται ταυτισμένοι μέ τὴν
μοῖρα τῆς Α.Δ. τῆς Ἀλβανίας.

● Ὅσοι Ἕλληνες «τῆς μητρὸς πα-
τρίδος» ή ἀπόδημοι βορειοηπειῶτες
ἐπιμένουν στήν ἔνωσιν «ἐφίστανται
τὴν ἐπίδρασιν μιᾶς καταστάσεως ή
ὁποία ὀριστικῶς παρήλθεν».

● Ἡ Ἑλλάδα κινδυνεύει νά χαρα-
κτηρισθεῖ σάν «χώρα μέ πείσιμονες
ἱμπεριαλιστικές ὁλέγεις» ἂν συνεχί-
σει νά διεκδικεῖ τὴ Βόρειο Ἡπειρο.
Γι' αὐτὸ «παραιτούμενοι τῆς διεκδι-
κήσεως ταύτης θά πρέπει νά εἴμεθα
ἀπολύτως ἀποφασισμένοι ἐπ' αὐτῆς
καί νά μὴ δεχθῶμεν τὴν Βόρειο
Ἡπειρον ἔστω καί ἂν αὕτη μᾶς παρ-
χωρεῖτο ἐπὶ τῶν μεγάλων Συμμάχων
μας».

ΓΙΑ τὴν ἐκθεση αὕτη ὁ κ. Ἀβέρωφ
κέρδιζε τὸν ἑταίρο τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ
Γενικοῦ Ἐπιτελείου – τότε – ἀντιστρα-
τήρου Γ. Δρομάζου. Φυσικά ὅλες αὐτές
οἱ ρεαλιστικὲς σκέψεις τοῦ ἔχουν
ἰδιαιτέρη σημασία γιά τὸ ὅτι καί τὴν
Πολιτεία τοῦ ἴδιου. Λίγα μόνο χρόνια
ἀργότερα τὸ σύνθημα τῆς ἔνωσιν τῆς
Βορείου Ἡπείρου μέ τὴν «μητέρα-
πατρίδα» θά γίνετο τὸ φλάμπουρο τῆς δε-
ξιᾶς καί ἓνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους πρω-
τεργάτες αὐτῆς τῆς «ἐπιχείρησης» ἦταν ὁ
τότε ρεαλιστὴς τὸ 1945 ἐπικυρῶς ὑπο-
πλοίαρχος Εὐάγγελος Ἀβέρωφ. Ἀλλά-
ζον φυσικά οἱ καιροὶ καί οἱ «ἔξεντοι»
πολιτικοὶ ὀφείλουν νά προσαρμόζονται.

Ἡ ἐγγύς πολιτικὴ στά πλαισία
τοῦ ψυχροῦ πολέμου ἐπεδείκνυνε τότε μιὰ
διαφορετικὴ στάση. Ὁ κ. Ἀβέρωφ μέ τὸ
ἐπισημειωτὸν τὸν πρῶτον προάκτορα τῆς Ἰν-
τελιαντῆς Σερβίας κατανοοῦ τὰ μηνύματα
τῶν καιρῶν καί προσαρμόζει τὴν στάση
τον.

Ἡ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ὁμῶς τοῦ «πρώτου
ἑαυτοῦ» τοῦ κ. Ἀβέρωφ καί ἡ δημο-

σίευση τῶν «ἀντεθνικῶν» τοῦ Θεοῦ
τοῦ 1945 προκάλεσε τὴν «ἀγανάκτησιν»
τῶν μελῶν καί τοῦ προέδρου (Μ.Γ.Τζέ-
λιου) τῆς Πανεπιστημικῆς Ὁμοσπονδίας
Ἀμερικῆς καί Καναδᾶ πού αἰφνιδιασμέ-
νοι ἀπὸ τίς τότε «θέσεις» γιά τὴν Βόρειο
Ἡπειρο τοῦ ἀνθρώπου σπὸν ὁποῖο ἐστή-
ριζαν καί στηρίζουν πολλές ἐλπίδες,
ἔστειλαν σπὸν Πρωθυπουργό καί τὸν
ἴδιο τὸν κ. Ἀβέρωφ τὰ παρακάτω τηλε-
γραφήματα ἀπὸ τὴ Τζαμάικα:

● Ἐξοχώτατο κ. Κων/νον Καραμανλῆ,
Πρόεδρος Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως,
Ἀθήναι, Ἑλλάς, 22 Αὐγούστου 1978.

Κύριε Πρόεδρε,
Ἡπειῶτες Ἀμερικῆς καί Καναδᾶ δια-
τελοῦν ὑπὸ πικρίαν, ἀναθρασμόν καί
ἀγανάκτησιν διὰ ἔκθεσιν Ἀβέρωφ, δη-
μοσιευθεῖσαν περιοδικῶν ΑΝΤΙ, 12 Αὐ-
γούστου, σχετικῶς μέ ἰδέας καί θέσιν αὐ-
τοῦ ἐπὶ Βορειοηπειρωτικῶν καί Ἑλλή-
νων Βορείου Ἡπείρου ἐπειδὴ ὁ κ. Ἀβέρ-
ωφ εἶναι ἀπὸ τὰ βασικότερα στελέχη
Νέας Δημοκρατίας, στενός συνεργάτης
καί κατέχει ἐμπιστευτικὴν θέσιν εἰς
Ἑμετέραν Κυβέρνησιν. Θεωροῦμεν ἀπα-
ραίτητον διευκρίνισιν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως
αὐτῆς καί ἐπίσημον τοποθέτησιν Ἑμετέ-
ρας Κυβερνήσεως ἐπὶ ἐθνικοῦ Βορειοη-
πειρωτικοῦ θέματος.

Υπογραφή Μενέλαος Γ. Τζέλιος.

● Κύριον Εὐάγγελον Ἀβέρωφ, Ὑπουρ-
γόν Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Κύριε Ὑπουργέ,
Ἡπειῶτες Ἀμερικῆς καί Καναδᾶ δια-
τελοῦν ὑπὸ πικρίαν, ἀναθρασμόν καί
ἀγανάκτησιν διὰ Ἑμετέραν ἔκθεσιν δη-
μοσιευθεῖσαν εἰς περιοδικῶν ΑΝΤΙ, 12
Αὐγούστου, σχετικῶς μέ ἰδέας καί θέσεις
σας ἐπὶ βορειοηπειρωτικοῦ καί Ἑλλήνων
Βορείου Ἡπείρου. Γνωρίσατέ μας κατὰ
πόσον θέσεις αὐταὶ ἰσχύουν ἀκόμη. Ἐάν
ὄχι ποῖα ή τοποθέτησί σας ἐπὶ ἐθνικοῦ
Βορειοηπειρωτικοῦ θέματος σήμερον.
Ποιά προώθησις ἰδεῶν σας ὡς ἐπ' ἐθνί-
κος ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἐπὶ σειρᾶν
ἐτῶν. Ἐκκλησίς μεταξύ Ἡπειρωτῶν
ἀπερίγραπτος.

Μενέλαος Γ. Τζέλιος

Πρόεδρος Πανεπιστημικῆς Ὁμοσπον-
δίας Ἀμερικῆς καί Καναδᾶ

ΠΡΕΠΕΙ νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ κ. Ἀβέρ-
ωφ καθ' ὅτι «φανατικός ἐθνικόφρων»
διαθέτει κάποια ἀκροδεξιὰ ἐρείσματα
στό χώρο μιᾶς μερίδας τοῦ ἀπόδημου ἐλ-
ληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Σ' αὐτοὺς ὁ κ.
Ἀβέρωφ ἐμφανίζεται σάν «καθαρόαιμος
πατριώτης»...

ΚΑΙ γιά νά μὴν πάρεῖ «διαστάσεις» ή
ἀναστάσιση τοῦ προκλήθηκε μέ τὴν
ἀποκάλυψιν τῆς ἐκθέσεως του τοῦ 1945, ὁ
κ. Ἐπιπλοῦς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἔσπευσε
ἀμεσῶς ν' ἀπαντήσῃ. Ὅμως δέν εἶχε τὴ
διεύθυνση τοῦ Προέδρου τῆς Πανεπι-
στημικῆς Ὁμοσπονδίας Ἀμερικῆς καί
Καναδᾶ καί ἐτοί ἔστειλε τὸ ἀπαντητικὸ
τον τηλεγράφημα σπὸν Γενικὸ Πρόξενο
τῆς Ἑλλάδος στή Νέα Ὑόρκη μέ τὴν ἐν-

τολή «νά αναζητήσει αυτόν και (του) αποστείλει έγγραφως αντίγραφον» Παραγγέλλει ακόμα ο κ. 'Αβέρωφ στον πρόξενο νά... «δίδει αντίγραφοι και εις άλλους 'Ηπειρώτας οίτινες ήθελον τυχόν ἐγείρει θέμα»...

Τί λέει όμως στην απάντησή του;

«Πρός τόν Γενικόν Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος εις Ν. Υόρκην.

Ἐλαδα περιέργον τηλεγράφημα διαμαρτυρίας διά ὑποτιθεμένην θέσιν μου ἐναντι βορειοηπειρωτικοῦ ὑπογραφόμενον ἀπό κύριον Μενέλαον Γάμα Τζέλιον, Πρόεδρον Πανηπειρωτικῆς Ὀμοσπονδίας Ἀμερικῆς Καναδά ὅστις τελικῶς ἐρωτᾷ ποία σημερινή μου θέσις ΣΤΟΠ. Τόπος ἀποστολῆς τηλεγραφήματος Τζαμάικα ΣΤΟΠ. Ἐπειδὴ ἀγνωστὸν ἐνθυνοῖν παρακαλῶ ἀναζητήσετε αὐτόν καὶ ἀποστείλετε ἐγγράφως ἀντίγραφον παρόντος ἵνα τοῦ περιέλθῃ ἀκόλουθον μῆνυμα ΣΤΟΠ. Εὐχαριστῶ Ἀβέρωφ.

Ἀντίγραφον μηνύματος παρακαλῶ δίδετε καὶ εις άλλους Ἑπειρώτας οίτινες ήθελον τυχόν ἐγείρει θέμα.

Καὶ ἀκολουθεῖ τό «μῆνυμα» πρὸς τὰ Μ.Γ. Τζέλιο:

Κύριον Μενέλαον Τζέλιον

Ἀπαντῶ εὐχαρίστως τηλεγράφημά σας ΣΤΟΠ Ἀντιῶμαι διότι δέν θρίσκω ἀρχεῖα μου ἐγγράφω πού ἐπικαλεῖσθε ΣΤΟΠ Θά ἀπεδεικνύετο ὅτι τοῦτο ἔχει περικοπεῖ γιά καθαρὰ ἀντιπολιτευτικούς λόγους καὶ προφανῶς ἔχει παραποιηθεῖ ΣΤΟΠ Ὡς πρὸς ἐρωτήσῃν σας περὶ σημερινῆς θέσεως μου σὰς πληροφοροῦ ὅτι ἐπὶ ἐθνικῶν θεμάτων θέσεις μου εἶναι ἐκεῖναι κυθερνήσεων πού εἶχαν ἐκλεγεί ἀπό Ἑλληνικόν Λαόν καὶ εις τὰς ὁποίας συμμετεῖχα ὑπὸ Σοφοῦλην, Διομήδην, Πλαστήρα, Βενιζέλον καὶ ἀπό 1956 ὑπὸ Κωνσταντῖνον Καραμανλῆν μέ μίαν ἀνάπανταν ἀπουσιάζοντος Καραμανλῆ ὑπὸ Παναγιώτην Κανελλόπουλον.

Εὐάγγελος Ἀβέρωφ – Τουίτσας

ΑΣδοῦμε ὅμως πόσο «πειστική» εἶναι ἡ ἀπάντησι τοῦ κ. Ἀβέρωφ:

1. ΔΕΝ εἶναι δέβαια καθόλου «ὑποτιθεμένη» ἡ θέση τοῦ κ. ὑπουργοῦ «ἐναντι τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ» ὅπως θγαίνει μέσα ἀπό τὴν ἐκθεσὶ τοῦ τοῦ 1945. Τὴν διατύπωσε ὁ ἴδιος καὶ γραπτὰ μάλιστα. Τὴν ὑπέβαλε στό Γ.Ε.Σ. καὶ γιά τὴν ἐκθεση αὐτῇ γιά τὴ σαφὴ καὶ «ρεαλιστικὴ» θέσι τοῦ ἐπὶ τοῦ βορειοηπειρωτικοῦ) κέρδισε τὸν ἐπαῖνο τοῦ τότε ἀρχηγοῦ ΓΕΣ. Δέν φανταζόμαστε νά... ἀποποιεῖται καὶ τὸν ἐπαῖνο αὐτό ὁ κ. Ἀβέρωφ.

Δέν δρίσκει, λέει, ὁ κ. Ἀβέρωφ τὴν ἐκθεση στ' ἀρχεῖα τοῦ. Στὴν πραγματικότητα δέν θέλει νά τὴν θρεῖ γιατί ἡ ἐκθεση ὑπάρχει (τό ΑΝΤΙ ἔχει στά χέρια τοῦ «ἀκριδὲς ἀντίγραφον») τόσο

στά ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τοῦ ὁποίου προΐσταται, ὅσο καὶ στὸν ἀτομικὸ του φάκελο καὶ στὸν φάκελο τῆς τότε Ὑπηρεσίας στὴ Ρώμη μαζί με μερικὲς ἀλλες ἐκθέσεις τοῦ κ. ὑπουργοῦ!...

2. ΙΣΧΥΡΙΖΕΤΑΙ ὅμως στὴν «ἀπάντησι» τοῦ ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀκόμα ὅτι: Ἄν τὴν ἐδρίσκει – λέει, (ἀρα ὑπάρχει ἡ «ὑποτιθεμένη» θέσις τοῦ) – θά «ἀπεδεικνύετο ὅτι τοῦτο ἔχει περικοπεῖ γιά καθαρὰ ἀντιπολιτευτικούς λόγους καὶ προφανῶς ἔχει παραποιηθεῖ...» Δυστυχῶς ὅμως – γιά τὸν κ. ὑπουργό – οὔτε τό ἕνα ἔγινε οὔτε τό ἄλλο. Καμιά περικοπή καὶ καμιά παραποίηση. Ὅσα δημοσιεύσαμε εἶναι αὐτοῦσις τό κεφάλαιο «Συμπεράσματα» ἀπὸ τὴν ἐκθεσὶ τοῦ «Σκέψεις ἐπὶ τῶν σχέσεων Ἑλλάδος – Ἀλβανίας». Δέν δημοσιεύσαμε καὶ τό «σκεπτικόν» τῆς ἐκθεσεως τοῦ, ὅχι μόνο γιατί ἦταν πολυσέλιδο (ὅπου λέγονται διάφορα...) ἀλλὰ καὶ γιατί ὁ κ. Ἀβέρωφ κατ'ονομάζει τοὺς «πληροφοριοδότες» τοῦ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους δρίσκονται ἴσως σήμερα ἀκόμη στὴν Ἀλβανία...

3. ΕΚΕΙ ὅμως πού ἡ «ἀπάντησι» τοῦ εἶναι πραγματικὰ ἀποκαλυπτικὴ τοῦ πολιτικοῦ Ἀβέρωφ, εἶναι στό σημεῖο πού ἀφορᾷ τὴ σημερινὴ θέσι τοῦ. «Οἱ θέσεις τοῦ ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν θεμάτων – λέει – εἶναι ἐκεῖνες τῶν κυθερνήσεων στὶς ὁποῖες ὑπηρετήσεσ ἀν ὑπουργός» (συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν 20ῆμερη θητεία τοῦ στὸ ὑπουργεῖο Γεωργίας τίς παραμονές τῆς 21ης Ἀπριλίου). Ἔτσι τίς «εὐθύνες» μοιράζεται ἡ καλύτερα ἐπιρρίπτει ὁ ὑπουργός Ἑθνικῆς Ἀμύνης στοὺς Σοφοῦλη, Διομήδη, Πλαστήρα, Βενιζέλο, Καραμανλῆ καὶ Π. Κανελλόπουλο. Ἀποκαλύπτει ὅμως καὶ κάτι ἄλλο αὐτὴ ἡ ἀποστροφή πολὺ πὺ σημαντικό. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ κ. Ἀβέρωφ στὴν ἀσκηση τῆς ἐξουσίας φαίνεται ν' ἀποτελεῖ γιά τὸν ἴδιο κάτι πὺ σπουδαῖο ἀπὸ ὁποιαδήποτε πολιτικὴ συνέπεια...

ΤΟ ΘΕΜΑ τῶν σχέσεων μέ τὴν Ἀλβανία δέν εἶναι ἐξάλλου ἡ μόνη περίπωση πού δέχνη τὴν εὐκολία μέ τὴν ὁποία ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀλλάζει «πολιτικὲς ἀπόψεις καὶ θέσεις» καὶ πολιτικὰ στρατόπεδα μέ στόχο πάντα νά μένει ἐπικεφαλῆς στὴν ἀσκηση καθοριστικῶν τομέων τῆς ἐξουσίας (κατὰ προτίμησι δέβαια τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων).

Ο ΡΟΛΟΣ τοῦ, ρόλος «γεφυροποιοῦ» στὴ διάρκεια τῆς χούντας καὶ «μεσολαβητῆς» στὶς κρίσιμες ὥρες τῆς μεταπολίτευσης, ὅτάν ἡ δικτατορία ἔπαυε νά μεταβιδάσει τὴν ἐξουσία, ἐμπνευστῆς μετὰ τῆς «θεωρίας τῶν σταγονιδίων» γιά νά προστατεύσει φασιστες καὶ χουντικούς, παραμένει πάντα ὁ ρόλος ἑνὸς ἀδίστακτου καὶ ἀνενδοίαστου ὁρτουνιστῆ πολιτικοῦ. Στὴν διάρκεια τῆς πολιτικῆς – ποτὲ στ' ἀλήθεια παρασκηνιακά – ποτὲ στ' ἀλήθεια ἀνοιχτά – πίσω ἀπὸ κρίσιμες ἐξελίξεις γιά τὴ χώρα.

Η «ΒΟΥΒΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ»

ΠΟΣΟ εὐκολο εἶναι νά μετατραπεί μιά ψευδαίσθησι (ὅπως ἦταν γιά τὸν ὑπουργό Ἑθνικῆς Ἀμύνης τό 1945 ἡ ἔνωσι τῆς Βορείου Ἑπείρου μέ τὴν Ἑλλάδα) σέ «βουβὴ τραγωδία»; Αὐτό μόνο ὁ κ. Ἀβέρωφ μπορεῖ νά τό ξέρει... Ἐμεῖς ἀπλῶς σημειώνουμε:

ΑΝΑΜΕΣΑ στά ἄλλα «καλὰ» βιβλία μέ τὰ ὁποία τό Ὑπουργεῖο Ἀμύνης καὶ τό Γενικὸ Ἐπιτελεῖο φροντίζουν νά διαπαιδαγωγούν τίς Ἐνοπλές Δυνάμεις περιλαμβάνεται καὶ ἕνα βιβλίο γιά τὴ Βόρειο Ἑπείρο. Τό βιβλίο ἔχει τίτλο:

«ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ Η ΒΟΥΒΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ Β. ΗΠΕΙΡΟΥ», συγγραφέας τοῦ εἶναι κάποιος Σπύρος Μεσημέρης καὶ κυκλοφορεῖ στὶς ἐκδόσεις Α. Σουλαντίκα (Μιχ. Ἀγγέλου 36, Ἰωάννινα).

ΓΙΑ νά μὴν πεῖ καὶ πάλι ὁ κ. Ἀβέρωφ ὅτι εἶναι κ' αὐτὴ μιά «ὑποτιθεμένη» ἐνέργεια τοῦ συμπληρώνουμε: Τό βιβλίο κυκλοφόρησε στό στρατό μέ διαταγὴ τοῦ 7ου Ἐπιτελικοῦ Γραφείου τῆς 1ης Ἰουνίου 1978 καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν ἀντιπτεράρχο κ. Εὐστ. Παπαευσθυμίου.

ΠΟΥ εἶναι ἀλήθεια ὁ κατ' ἀπονομήν ἐπικουρος ὑποπλοίαρχος τοῦ 1945 νά κατακραυώνσει τό συγγραφέα τοῦ βιβλίου; Δέν νομίζει ὅτι πρέπει ἀμέσως νά ἀποσυρθεῖ τό «σύγγραμμα» ἀπὸ τὰ συνιστώμενα στὶς βιβλιοθήκες τῶν μονάδων;

Καὶ ἦταν πάντα ὁ ρόλος τοῦ ἐπιζήμιος. Οἱ πληροφορίες ὅτι αὐτός ἦταν ὁ ἐμπνευστῆς τῆς ἰδέας τῆς διχοτόμησης τῆς Κύπρου καὶ ὅτι ἡ δραστηριότητά τοῦ στά χρόνια 1958-60, ὅταν γίνονταν οἱ διαβουλεύσεις γιά τὴν ὑπογραφή τῶν συμφωνιῶν Ζυρίχης-Λονδίνου ὑπῆρξε «τερωτὴ» προσθέτοντας ἀκόμα μιά πτυχὴ στὴν «ἐθνικὴ» δραστηριότητα τοῦ ὑπουργοῦ Ἑθνικῆς Ἀμύνης...

ΑΣ ΤΟ ποῦμε καθαρὰ: Ὁ κ. Ἀβέρωφ εἶναι ἕνας ἀδίστακτος, ὁρτουνιστῆς πολιτικός – τό ἀποδεικνύει τό πολιτικὸ τοῦ παρελθόν – πού χάρη στὶς παρασκηνιακές μεθοδεύσεις τοῦ πέτυχε νά δρίσκει σήμερα πολιτικὸς προϊστάμενος τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ νά εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους τῆς «μεταπολιτευτικῆς» δεξιᾶς. Καὶ νά παραδοκεῖ φυσικά στὴ γωνία περιμένοντας τὴν κρίσιμη ὥρα τῆς διαδοχῆς...

ΟΤΑΝ τὰ πράγματα μιλούν ἀπὸ μόνα τοὺς χρειάζεται καμιά φορά καὶ ἡ εἰλικρίνεια τῆς παραδοχῆς. Ἀς τό κάμει ὁ κ. Ἀβέρωφ ἔστω κ' ἂν αὐτό εἶναι ἔξω ἀπὸ τίς συνήθειές τοῦ. Ἐμεῖς ἐπιφυλασσόμεσθα τοῦ θυμίσουμε ἕνα ἄλλο μεγάλο ψέμα τοῦ!...

ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ: Μιά άλλη «γέφυρα» ΤΟΥ Κ. ΑΒΕΡΩΦ

ανάμεσα σέ "Ελληνες καί Τούρκους

«Αν ή στάση του κ. Αβέρωφ στο θέμα της δορείου Ηπείρου υπήρξε τέτοια ώστε να αναγκάζεται σήμερα να λέει ψέματα ή να μοιράζει και σε άλλους «ευθύνες», ή δραστηριότητά του – υπουργός Έξωτερικών τότε – δεν υπήρξε διαφορετική και σ' ένα άλλο εθνικό θέμα, τό Κυπριακό:

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ λίγες οι πληροφορίες που επιμένουν ότι εμπνευστής της ιδέας της διχοτόμησης της Κύπρου ήταν ο ίδιος ο σημερινός υπουργός Εθνικής Αμύνης κ. Αβέρωφ.

● Ο Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ στο διπλωματικό ημερολόγιό του περιγράφει πολύ «ευγλωττα» τη συνολική δραστηριότητα του κ. Αβέρωφ στα χρόνια 1958-60 σε σχέση με τό Κυπριακό. Ο ίδιος μάλιστα ο ποιητής ήθελε – όπως εκμυστηρεύεται – να παραιτηθεί από τη διπλωματική υπηρεσία, αλλά δέν τό έκαμε «γιά νά μήν εκμεταλλευθούν τό γεγονός οι κομμουνιστάι...». Η εκ-

δοση του διπλωματικού ημερολογίου του Γ. Σεφέρη θά φωτίσει αρκετά τά παρασκήνια της υπογραφής των συνθηκών Ζυρίχης – Λονδίνου και τό ρόλο που έπαιξε γιά τήν αποδοχή τους ο κ. Αβέρωφ...

ΜΕΧΡΙ τότε ξαναθυμίζουμε μία μόνο πτυχή από τή στάση του τότε υπουργού Έξωτερικών στο κυπριακό, όπως περιγράφεται στο βιβλίο του καθηγητή κ. Πανταζή Τερλεξή «Διπλωματία και Πολιτική του Κυπριακού – Ανατομία ενός Λάθους». (Αθήνα, έκδ. Ράππα, 1978) όπου ο συγγραφέας τεκμηριώνει τό από που ξεκίνησε και τίνος ιδέα ήταν ή διχοτόμηση της Κύπρου. Καί σ' αυτή τήν περίπτωση ο κ. Αβέρωφ φρόντισε νά κάμει μία από τίς γνωστές «διαψεύσεις» του. Ένα έγγραφο όμως που δείχνει τήν «εθνική μειοδοσία» του κ. υπουργού και γιά τό οποίο τον κατηγορήσε ο τότε πρεσβευτής στην Ουάσινγκτον κ. Γεώργιος Μελάς δέν έχει ακόμα δημοσιευτεί!.. «Όπως ακριβώς δηλαδή σήμερα που ο κ. Αβέρωφ δέν βρίσκει στά αρχεία του τήν απόρρητη έκθεσή του (του 1945) γιά τή Βόρειο Ηπειρο. Τόν διαβεβαιώνουμε ότι υπάρχει στά αρχεία του υπουργείου Έξωτερικών φτάνει νά θέλει νά τήν βρεί.

ΣΤΙΣ σελίδες 274-278 του βιβλίου του ο Πανταζής Τερλεξής αναφέρει ότι:

● ΣΥΜΦΩΝΑ μέ τόν Τούρκο πρεσβευτή στην Αθήνα κ. Σεττάρ Ικσέλ ή ιδέα της διχοτόμησης της Κύπρου ανήκε σε πρόσωπο «που κατείχε ύψηλή θέση στην Έλληνική κυβέρνηση» και αυτός ήταν ο ίδιος ο Έλληνας υπουργός Έξωτερικών. Ο κ. Αβέρωφ διέψευσε δέδαια τήν «κακόβουλη πληροφορία» και σε άρθρο του έλεπε ότι «ο Τούρκος πρεσβευτής είχε παρεξηγήσει τά διαμειφθέντα...»

● ΕΝΑΣ άλλος παράγοντας – γιά πολύ καιρό – του κυπριακού ο Γεώργιος Γρίβας, υποστήριξε ότι ο Αβέρωφ «έπαιξε» πράγματι μέ τήν ιδέα «της διχοτομήσεως...»

● Ο ΤΟΤΕ Έλληνας πρεσβευτής στην Ουάσινγκτον Γεώργιος Μελάς κατηγορήσε τόν κ. Αβέρωφ ότι «προτείνει τήν διχοτόμηση» και γιά νά στηρίξει αυτή τήν κατηγορία επικαλέσθηκε ένα διπλωματικό έγγραφο του 1956.

ΟΛΟΚΛΗΡΗ ή σχετική περικοπή του βιβλίου του Πανταζή Τερλεξή είναι ή ακόλουθη:

«...Σύμφωνα μέ τόν Τούρκο πρεσβευτή στην Αθήνα Σεττάρ Ικσέλ, όσο και αν φαίνεται εκπληκτικό, ή ιδέα της διχοτομήσεως δέν έχαλει ούτε στην Άγκυρα, ούτε στο Λονδίνο, αλλά στην Αθήνα και μάλιστα από μέλος, που κατείχε ύψηλή θέση στην Έλληνική Κυβέρνηση. Η ιδέα, κατά τόν Ικσέλ, ήταν του ίδιου του Έλληνα Υπουργού των Έξωτερικών Αβέρωφ. Οι αποκαλύψεις αυτές έγιναν στις 9 Ιουλίου 1958, όταν τό πρακτορείο «Ανστόλια» μετέδωσε, κατά

τρόπο κατηγορηματικό και σαφή, μία δήλωση του Ικσέλ, μέ τήν οποία ο Τούρκος Πρεσβευτής υποστήριξε αυτό που είχε ενωρίτερα δημοσιευθή στην εφημερίδα «Μιλλιέτ» της Κωνσταντινουπόλεως, ότι δηλαδή ή ιδέα ήταν του Αβέρωφ. Κατά τήν ίδια εποχή ή Τουρκική Έθνοσυνέλευση είχε εκδόσει ψήφισμα, στο οποίο αναφερόταν ότι ή ιδέα της διχοτομήσεως ήταν του Έλληνα Υπουργού των Έξωτερικών.

Ο Ικσέλ συγκεκριμένα ισχυριζόταν, ότι ή πρόταση έγινε κατά τή διάρκεια μιας συνομιλίας μεταξύ του Έλληνα Υπουργού των Έξωτερικών και του ίδιου, στην Αθήνα, στο Υπουργείο Έξωτερικών, στις 6 Οκτωβρίου 1956.

Ο Αβέρωφ αρνήθηκε κατηγορηματικά ότι είχε ποτέ συζητηθεί τό θέμα αυτό μεταξύ τους. Δήλωσε στη Βουλή, προκληθείς από τόν Σ. Στεφανόπουλο, τά εξής:

«Και πάλιν διά δευτέραν φοράν θά δοθ ή απάντησις εις τόν ισχυρισμόν ότι ή πρότασις (περί διχοτομήσεως) προέρχεται από Έλληνικής πλευράς. Ουδείς έχει τήν δύναμιν νά έμποδίση ξένον Υπουργόν των Έξωτερικών ή άλλους, οι οποίοι θέλουν νά χρησιμοποιήσουν μίαν ανακρίθειαν, διότι έτσι συμφέρει εις αυτούς νά παρυσιάσουν τό θέμα. Έκείνο τό όποιον δυνάμεθα ήμεις νά διαβεβαιώσωμεν και πάλιν κατηγορηματικώς είναι ότι δέν υπήρξε τοιαύτη πρότασις από Έλληνικής πλευράς, ουδέ άμέσως ουδέ έμμέσως, ουδέ υπό άλλην μορφήν».

Η αντίδικία όμως αυτή δέν τελείωσε εδώ· είχε και συνέχεια. Τόν Αύγουστο του 1961 ο Μαθιόπουλος, δημοσιογράφος της εφημερίδας των Αθηνών «Έλευθερία», επανέφερε τό θέμα στο προσκήνιο. Σε μία νέα συνέντευξη μέ τόν πρώην Τούρκο Πρεσβευτή, ο Μαθιόπουλος έρώτησε τόν Ικσέλ, τότε Πρεσβευτή στη Βόνη, γιά τήν παλιά του εκείνη δήλωση σχετικά μέ τή διχοτόμηση και ζήτησε περισσότερες λεπτομέρειες. Ο Ικσέλ περιθυμοποιήθηκε νά τίς δώση. Κατά τή διάρκεια συζητήσεως στο Υπουργείο Έξωτερικών, επανέλαβε ο Τούρκος έπίσημος, ο Αβέρωφ τόν έρώτησε αν ή Τουρκική Κυβέρνηση θά ήταν πρόθυμη νά δεχθή μία λύση, που θά χώριζε τήν Κύπρο σε Έλληνικό και Τουρκικό τόμει. Ο Τούρκος Πρεσβευτής έλεπε ότι δέν ήταν σε θέση νά δώση απάντηση άμέσως στο λεπτό αυτό θέμα. Έζήτησε μία λογική προθεσμία νά συμβουλευθή τήν κυβέρνησή του και νά επανέλθι. Ο Αβέρωφ, έν συνέχεια, κατά τόν Ικσέλ, διευκρίνισε ότι ή πρόταση θά έπρεπε νά θεωρηθή δική του και όχι της Έλληνικής Κυβερνήσεως. Ο Ικσέλ έκαμε άμέσως γνωστά στην Άγκυρα τά διαμειφθέντα, μέ τή σύσταση νά κρατήσει τό θέμα μυστικό κατά παράκληση του Έλληνα Υπουργού. Αλλά, παρά τήν παράκληση

Ὁ ἐπίκουρος ὑποπλοίαρχος μέ τόν ταγματάρχη Μάλλιο στήν ἀπελευθερωμένη Ρώμη. Εἶναι ἐποχή πού συντάσσει τίς ἐκθέσεις του γιά τό Βορειοηπειρωτικό.

Ρώμη, Δεκέμβριος 1943. Ἀπό ἀριστερά πρὸς τὰ δεξιά: Ὁ Ταγματάρχης Πετροπονιάς, ὁ Ἐ. Ἀδέρωφ, ὁ στρατηγός Στ. Ρογκᾶκος καί ὁ συνεργάτης τοῦ Ἐ. Ἀδέρωφ στήν Ἰντέλιντζενς Σέρβις Θεοδ. Μελετίου.

αὐτή, εἶπε ὁ Ἰσάελ, ἡ τουρκική κινδέρνηση, τυχαία ἢ σκόπιμα, ἄφησε νά διαρρεύσῃ ἡ εἶδηση στόν τουρκικό τύπο. Τήν παρουσίασε ὅμως σάν δική της ἰδέα, σάν ἐπίσημη θέση καί ἀπαίτηση τῆς Τουρκίας. Ἐκτοτε ἡ τουρκική πολιτική βασίσθηκε στήν ἰδέα τῆς διχοτομήσεως (Taksim). Ἀπό τήν ἐποχή ἐκείνη, κατέληξε ὁ Ἰσάελ, καμιά Ἑλληνική Κυβέρνηση δέν ἦταν δυνατό νά διαπραγματευθῇ ἐπὶ μιᾶς προτάσεως τουρκικῆς ἐμπνεύσεως. Ἡ ἑλληνική κοινὴ γνώμη δέν ἦταν διατεθειμένη νά δεχθῇ κάτι τέτοιο.

Ὁ Ἀδέρωφ, φυσικά, ἀπήντησε καί πάλι στούς ἰσχυρισμούς αὐτούς, διαψεύδοντας τὰ δημοσιευθέντα ὡς ἀποτελούντα μυθεύματα τῆς φαντασίας τοῦ Τούρκου Πρεσβευτοῦ. Ταυτοχρόνως δέν παρέλειψε νά δώσῃ τῇ δικῇ του πλευρᾷ τῶν διαμειφθέντων. Σ' ἓνα ἄρθρο πού δημοσιεῖθηκε στήν «Ἐλευθερία», ὁ Ἑλληνας Ὑπουργός ἐξήγησε ὅτι ὁ Τούρκος Πρεσβευτής εἶχε πραγματικά παρεξηγήσει τὰ διαμειφθέντα. Παρεδόχθη κατ' ἀρχήν ὅτι ὑπῆρχε συνάντηση καί συζήτηση γύρω στό θέμα τῆς διχοτομήσεως. Ἡ ἀναφορά, ὅμως, στήν ἰδέα τῆς διχοτομήσεως δέν ἔγινε μέ τόν τρόπο πού ἐξιστόρησε ὁ Ἰσάελ. Αὐτό πού συνέβη στήν πραγματικότητα, κατά τόν Ἀδέρωφ, ἦταν ὅτι ὁ Ἑλληνας Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἀνέφερε κατά τῇ διάκρια τῆς συζητήσεως, ὅτι σέ περίπτωση πού θά διενεργεῖτο δημοψηφισμα στήν Κύπρο, ἡ διχοτόμηση θά ἦταν μία ἀπό τίς λύσεις, πού θά συμπεριλαμβάνατο στά ἐρωτήματα τοῦ δημοψηφίσματος. Καί ὁ Ἀδέρωφ, γιά νά διαλύσῃ κάθε ὑποψία, παρατήρησε ὅτι ἐάν πράγματι ἐμπνευστῇ τῆς ἰδέας ἦταν ὁ Ἑλληνας Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ Τούρκος ἀντιπρόσωπος στόν ΟΗΕ δέν θά τόν ἀπεκάλυπτε καί δέ θά τόν ἐξέθετε ἀφοῦ εἶχε μέ τόση

ἀποφασιστικότητα καί πείσμα ἀντιταχθῇ στήν ἰδέα τῆς διχοτομήσεως κατά τὰς συζητήσεις στή Γενική Συνέλευση; Καί ὅμως κάτι τέτοιο δέν συνέβη.

Ἐνα κύριο ἄρθρο τῆς ἀντιπολιτευομένης ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν «Ἐλευθερία», στίς 20 Αὐγούστου 1961, προσπάθησε νά καταρρίψῃ τό τελευταῖο αὐτό ἐπιχείρημα τοῦ Ἀδέρωφ, παρατηρώντας ὅτι κανένας ἐπίσημος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως δέν θά ἦταν δυνατό νά ἐκθέσῃ τόν Ἑλληνα Ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν στόν Διεθνή Ὁργανισμό ἢ ἄλλου, ἐφόσον ὑπῆρχε συμφωνία νά κρατηθῇ μυστική ἡ συζήτηση. Ἐπιπλέον, κατά τῇ διάρκεια συζητήσεως στόν ΟΗΕ, στίς 26 Νοεμβρίου 1958, ὁ Τούρκος Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Φατμί Ζορλού ἀνεφέρθη στό θέμα αὐτό ἐμμέσως, ὅταν εἶπε ὅτι δέν ἐπιθυμοῦσε νά ἀναφερθῇ στόν ἐμπνευστῇ τῆς ἰδέας αὐτῆς, γιά νά μή περιπλέξῃ περαιτέρω τῇ συζήτηση.

Ἄν τό θέμα ἔλγε στό σημεῖο αὐτό, οἱ ἀμφιβολίες γιά τό τί πραγματικά συνέβη καί ποιά ἐκδοχή ἦταν ἡ ὁρθή, θά ἦταν πολλές. Δύο ὅμως πρωταγωνιστές τοῦ Κυπριακοῦ ἦρθαν νά προσθέσουν τό δῶρο τους στή διαμάχη μέ τόν Ἀδέρωφ. Ὁ πρῶτος ἦταν ὁ Γεώργιος Γρίβας, πού ἰσχυρίσθηκε ὅτι δέν ἦταν τότε ἡ μόνη περίπτωση, πού ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἔπαιξε ἓνα τέτοιο «τετρατόνη» ρόλο στήν ὑπόθεση τῆς Κύπρου. Ὁ Ἀδέρωφ «ἐπαίξε» πράγματι μέ τήν ἰδέα τῆς διχοτομήσεως ἀπό καιρό, ὑποστήριξε ὁ Γρίβας. Ὁ Βρετανός Διευθυντής τοῦ Γραφείου Πληροφοριῶν τῆς Κύπρου, Στόρς, ἀποκάλυπτε ὁ Γρίβας, εἶχε ἐμπιστευτικῶς ἐκμυστηρευθεῖ σέ γνωστό δημοσιογράφου τῆς ἐφημερίδας «Φιλελεύθερος» τῆς Λευκωσίας, ὅτι ἡ ἰδέα ἦταν ἀποκλειστικά τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ δεύτερος ἦταν ὁ Γεώργιος Μελάς, Πρεσβευτής στήν Οὐάσιγκτον ἕως τό 1958. Ὁ Μελάς δημοσίως κατηγοροῦσε τόν Ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι εἶχε ὁ ἴδιος προτείνει τῇ διχοτόμηση τῆς Κύπρου σάν ἄλλη μία λύση τοῦ προβλήματος. Χαρακτηρίζοντας τήν ἄρνηση τοῦ Ἀδέρωφ νά ἀπαντήσῃ δημοσίως στίς σοβαρές αὐτές κατηγορίες, παρατηροῦσε ὅτι ἡ στάση τοῦ Ἑλλήνου Ὑπουργοῦ δέν ἦταν καθόλου ἀξιοπρεπής.

Ὅταν τελικά ὁ Ἀδέρωφ ἀπέκρουσε καί πάλι τίς κατηγορίες αὐτές, δίδοντας τῇ γνωστῇ ἐξήγησιν στά γεγονότα καί στά διαμειφθέντα, ὅπως εἶχε κάνει προηγουμένως, ὁ πρῶτος Πρεσβευτής ἀνταπῆντησε μέ ἄλλο πάλι ἄρθρο στήν «Ἐλευθερία». Ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔγραφε ὁ Μελάς, διαστρεβλώνει τά γεγονότα σκοπίμως, ἄν καί παρεδόχθη ὅτι ἡ διχοτόμηση ὑπῆρχε πράγματι μεταξύ τῶν πιθανῶν λύσεων τοῦ προβλήματος, πού πρότεινε στήν Τουρκική Κυβέρνηση. Καί γιά νά τοῦ «φρεσκάσῃ» τῇ μνήμῃ του, ὅπως ἰσχυρίσθηκε, τόν παρέπεμπε στά ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου, ὅπου θά εὑρίσκε ἓνα ἔγγραφο, πού ἐκκυκλοφόρησε τόν Δεκέμβριο τοῦ 1956 σέ ὅλες τίς ἑλληνικές πρεσβεῖες τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τό ὁποῖο στήριζε τούς ἰσχυρισμούς τοῦ Μελά.

Αὐτά ὅλα στοιχειοθετοῦν τίς βαριές εὐθύνες τοῦ κ. Ἀδέρωφ γιά τίς περιπλοκές τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Δέν εἶναι φυσικά οἱ τουρκικές πηγές οἱ πῶς κατάλληλες γιά νά διαφωτίσουν τό πρόβλημα. Ὅμως οἱ μαρτυρίες τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν εἶναι ἀρκετά σαφείς. Καί φυσικά οἱ διαψεύσεις τοῦ κ. Ἀδέρωφ ἔχει ἀποδειχθεῖ πᾶσι εἶναι ἀναξιοπίστεες καί δέν μποροῦν πιά νά πείθουν. Κύρος ἔχουν μόνο τά ἔγγραφα πού «ξεχνᾷ» τήν ὑπαρξή τους.

Πού οδηγεί ή «Σοσιαλιστική Πορεία»;

Δημήτρης Ψυχογιού

μέλους της Έκτελεστικής Γραμματείας της Σοσιαλιστικής Πορείας.

Τό Έκτακτο Συνέδριο της Σοσιαλιστικής Πορείας, πού έγινε στά τέλη του 'Ιούλη, ήταν τό τρίτο συνέδριό της, μέσα σέ τρία χρόνια ύπαρξης. Υπερβολικό, θά υποστηρίξουν όσοι πιστεύουν πώς οί «καταξιωμένες ηγεσίες» πρέπει ν' αφήνονται, απερίσπαστες από έσωτερικές συγκρούσεις, νά καθοδηγούν τίς πολιτικές οργανώσεις στό πεδίο των γενικότερων πολιτικών ανταγωνισμών. Έσωστρέφεια, θά καταγγείλουν όσοι πιστεύουν ότι προέχει ή ύπαρξη μιās συγκεκριμένης πολιτικής γραμμής και τό «πέρασμα» της στίς μάζες, ανεξάρτητα από τίς διαδικασίες πού οδηγούν στη διαμόρφωση της γραμμής.

ΑΠΟ τή σκοπιά τους, έχουν δίκιο. 'Η όπτική γωνία όμως της Σ.Π. είναι διαφορετική. Προέχει, γιά μās, ή επιλογή κεντρικών πολιτικών κατευθύνσεων νά είναι συνειδητό αποτέλεσμα έντονων έσωτερικών διεργασιών κι' όχι απόφαση μιās ηγετικής ομάδας. Θέλουμε ή συναίνεση γύρω από τίς επιλογές νά είναι αποτέλεσμα αντιπαράθεσης στη Βάση κι' όχι επιφανινόμηση πού εξασφαλίζεται μέσα από λεπτές ισορροπίες σέ επίπεδο κεντρικών οργάνων. Κανένα από τά τρία Συνέδρια δέν έγινε γιά νά δώσει την τυπική του έγκριση σέ προαποφασισμένες κατευθύνσεις. Κάθε φορά οί απόψεις ήταν αποτέλεσμα έντονης έσωτερικής ζύμωσης και γι' αυτό υπηρέτηθηκαν και από τίς μειοψηφίες – πού προφανώς διασηρούσαν τίς επιφυλάξεις τους. Κάθε φορά ή διαλεκτική της συνέχειας και της αλλαγής λειτουργήσε ουσιαστικά στην έκλογή του Κεντρικού Συμβουλίου: Τό 2ο Συνέδριο επανεξέλεξε 11 από τά μέλη του προηγούμενου Κ.Σ. σέ σύνολο 25, τό 3ο, 10 σέ σύνολο 15.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ πώς τά τρία αυτά Συνέδρια δείχνουν τή ζωτικότητα της Κίνησης μας, την ικανότητά της, γιά έμπρακτη, συλλογική αυτοκριτική. Δέν αποτελούν ούτε ασκήσεις δημοκρατίας, ούτε ευκαιρίες ζύμωσης απόψεων. Όμως οί δημοκρατικές διαδικασίες και ή αντιπαράθεση των απόψεων, αποτελούν τίς προϋποθέσεις γιά μιάν ουσιαστική πολιτική παρέμβαση. Και ή πολιτική κατάσταση, όπως διαμορφώθηκε μετά τίς εκλογές, έκανε, περιουότερο από ποτέ άλλοτε, αναγκαία την ανάληψη συγκεκριμένων πολιτικών πρωτοβουλιών από τή μεριά της Σ.Π.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΠΡΑΓΜΑΤΙ οί τελευταίες εκλογές όδηγησαν σέ μιάν πολιτική πόλωση μοναδική στα μεταπολεμικά χρόνια. Μ' όλες τίς αντιθέσεις πού υπάρχουν στους κόλπους τους, τά δύο αντίπαλα στρατόπεδα – της εξάρτησης και των αντιιμπεριαλιστικών δυνάμεων – πρόδωκαν σαφώς διαχωρισμένα. Και δέν μπορούσε νά είναι αλλιώς. Τόσο ή έθνική κρίση, όσο και ή έσωτερική κρίση πού μαστίζουν τον τόπο μας, θαθαίνουν τίς ταξικές αντιθέσεις, οδηγούν στην ταξική πόλωση, πού άργά ή γρήγορα, μέ τή μιάν ή την άλλη μορφή, εκδηλώνεται και στό πολιτικό επίπεδο. Τό αποτέλεσμα των εκλογών δέν ήταν πολωτικό έπειδή τό επεδίωξαν κάποιες πολιτικές δυνάμεις – ό έλληνικός κοινωνικός σχηματισμός είναι βαθιά πολωμένος.

Γι' ΑΥΤΟ άλλωστε καταδικάστηκε και ή έθελουφυλούσα, συμβιβαστική, έσωπραγματική πολιτική της «Συμμαχίας»: ΟΛΟΙ μαζί νά φέρουμε την αλλαγή. Βέβαια αυτό τό «όλοι» δέν ήταν κυριολεκτικό: αφήναμε τούς χουντικούς του Κορδανταλού απ' έξω. Οί υπόλοιποι, όλοι, χωρούσαν άνετα.

ΦΥΣΙΚΑ έκ των ύστερων, πολλοί υποστηρίξαν πώς ή «Συμμαχία» συκοφαντήθηκε ή ότι δέν έγινε κατανόηση ή πολιτική της γραμμής: ήταν πολύ πιο αντίδεξιά, αντιμονοπωλιακή, αντιιμπεριαλιστική, απ' όσο ίσχυριζόντουσαν οί αντίπαλοί μας ή αντίληφθηκε ό έλληνικός λαός. 'Η πραγματικότητα όμως είναι πώς ό λαός είχε δίκιο. Θά αναφέρω ένα ένδεικτικό περιστατικό:

Στήν πρώτη έπίσημη εμφάνιση της

«Συμμαχίας» ό πρόεδρος της 'Ηλ. 'Ηλιού είπε μεταξύ άλλων – πού από τή μεριά της Σ.Π. θεωρήθηκε ότι υπερβαίνουν τά συμφωνημένα – ότι «γιά τή Συμμαχία θά ήταν πιο εύκολο νά συνεργαστεί μέ την ΕΔΗΚ και μέρος της δεξιάς, παρά μέ τό ΠΑΣΟΚ ή τό ΚΚΕ». 'Η Σ.Π. ζήτησε άμέσως νά συγκληθεί ή συντονιστική επιτροπή. Υποβάλαμε τό σχέδιο μιās ανακοίνωσης στό όποιο υπήρξε σχετικά εύκολα συμφωνία στα άλλα σημεία εκτός από ένα: 'Εκεί πού αναφέραμε ρητά ότι «ή Συμμαχία δέ θά συνεργαστεί μετεκλογικά μέ τή δεξιά». 'Ο εκπρόσωπος του ΚΚΕ έσ. επικοινωνήσε επανειλημμένα μέ τό Π.Γ. του Κόμματος του πού συνεδρίαζε την ίδια ώρα γιά νά μās μεταφέρει τή κατηγορηματική άρνησή του νά ύπάρχει αυτή ή φράση στό κείμενο. Χρειάστηκε ν' άπειλήσουν ή Σ.Π. και ή Χριστιανική Δημοκρατία μέ αποχώρηση από τή Συμμαχία, γιά νά δεχθεί – την άλλη μέρα – τό ΚΚΕ έσ. νά παρεληφθεί ή επίμαχη φράση – βελτιωμένη πάντως: «'Η Συμμαχία δέν θά συνεργαστεί μετεκλογικά μέ τή Ν.Δ.». Φυσικά, δέν καταφέραμε νά πείσουμε κανένα.

Ο ΒΟΛΟΝΤΑΡΙΣΜΟΣ στην πολιτική – είτε κατευναστικός είναι, είτε επαναστατικός – δέν έχει έλπίδες επιτυχίας. Δέν άρκούσε ή θέληση της Συμμαχίας γιά ένότητα, αντιπολιτική πολιτική, κατευνασμό των αντιθέσεων γιά νά γίνουν όλα αυτά πραγματικότητα. 'Η ξεροκέφαλη πραγματικότητα τελικά επιβάλλεται. Στην περίπτωση μας, ή πραγματικότητα της πόλωσης.

ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ

ΞΕΠΕΡΝΑ τίς προθέσεις αυτού του κειμένου ή εξαντλητική ανάλυση των στοιχείων πού συνθέτουν την πολύπλευρη κρίση της κοινωνίας μας. Υπάρχει άλλωστε στα εισηγητικά κείμενα του Έκτακτου Συνέδριου πού γρήγορα θά κυκλοφορήσουν. Θά επισημάνουμε απλώς πώς τά δύο συνθετικά στοιχεία πού συνήθως τή χωρίζουμε (έθνική κρίση, έσωτερικά προβλήματα) δέν αποτελούν στην πραγματικότητα παρά ένα ενιαίο σύνολο: την κρίση αναπροσαρμογής. 'Η έλληνική άστική τάξη είναι υποχρεωμένη νά προσαρμοστεί έτσι την έσωτερική της πολιτική, ώστε οί δεσμοί έξάρτησης πού της εξασφαλίζουν την έξουσία νά μη μετατραπούν σέ δράγχο. Σ' ένα βαθμό ό στόχος αυτός εξυπηρετείται μέ την ένταξη στην ΕΟΚ. Ταυτόχρονα πρέπει ν' άναμορφώσει τούς όρους μέ τούς όποιους άσκει την έξουσία της (οίκονομική, πολιτική, ιδεολογική) έτσι ώστε νά έξυπηρετούνται οί νέες μορφές εξάρτησης χωρίς νά δημιουργούνται επικίνδυνες ρωγμές. Κι' ενώ οί πολιτικοί της εκπρόσωποι έχουν μπερδέψει τά δάχτυλά τους προσπαθώντας νά λύσουν

αυτό το Γόρδιο Δεσμό, ό στρατηγός περιμένει υπομονετικά πιά πέρα μέ τό σπαθί, νά δώσει τή ριζοσπαστική λύση όταν χρειαστεί, κόβοντας έστω και μερικιά από τά δάχτυλα.

ΑΥΤΗ ή αγωνιώδης άναπροσμερογή γιά τήν έπιβίωση δίνει στήν ταξική και κοινωνική πόλωση ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό πού δέν τό συναντάμε στά άλλα ευρωπαϊκά κράτη, ίσως γιατί εκεί οι άστικές τάξεις είναι πιά σύγχρονες γιά τήν έξουσία τους: Στόν τόπο μας τό μπλόκ στήν έξουσία πραγματοποιεί όλομέτωπη επίθεση ενάντια στίς λαϊκές τάξεις. Στήν πραγματικότητα πρόκειται γιά συνέχισή τής μεγάλης επίθεσης πού άρχισε τό 1965. Δέν υποχωρεί, έστω τακτικά, σέ κανένα θέμα, γιά νά κερδίσει σημεία σέ κάποιον άλλο. Άπαιτεί άνοχή γιά τους χοντρικούς, έθνική όμοφυρία, λιτότητα άπό τους εργαζόμενους, μεγαλύτερη όλοκληρότητα. Τά θέλει όλα και ταυτόχρονα. Καί γενικά τά καταφέρνει.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ όμως έδειξαν πώς αυτή ή ένδοτικότητα των λαϊκών τάξεων κάθε άλλο παρά σημαίνει προσχώρηση στή συλλογιστική τής έξουσίας. Άλλά και μόνο υποχωρούν, έναποθέτοντας τίς έλπίδες τους κατά κύριο λόγο στό ΠΑΣΟΚ και σέ μικρότερο βαθμό στό ΚΚΕ. Κι' είναι φαινολογικό ή γραμμή άμυνας στόν τόπο μας νά περνά μέσα άπό τά Κόμματα, μιά πού όλοι οι άλλοι θεσμοί αντιπροσώπευσης — μεσολάβησης είναι ούσιαστικά άνύπαρκτοι. Μ' αυτόν τόν τρόπο όμως, έμμεσα και άμυντικά — κι άς μοιάζει δξίμωρο — μπαίνει θέμα έξουσίας. Καί οι μόνοι φορείς πού μετά τίς έκλογές φαίνονται ίκανοί νά ύλοποιήσουν αυτό τό αίτημα γιά έξουσία είναι τό ΠΑΣΟΚ και τό ΚΚΕ.

ΕΙΝΑΙ πέρα άπό τίς προθέσεις μας ν' άμφισβητήσουμε τό λαϊκό και άντιμπεριαλιστικό χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ ή του ΚΚΕ. Έκφράζουν και τά δυο λαϊκές δυνάμεις, λαϊκά συμφέροντα. Δέν θά συμφωνήσουμε ποτέ όμως πώς τό ΠΑΣΟΚ είναι ΤΟ Κόμμα τής Άλλαγής ή πώς τό ΚΚΕ είναι ΤΟ Κόμμα τής Εργατικής τάξης. Τά ίδια άλλωστε ισχύουν και γιά τό ΚΚΕ έσ. Έπί πλέον, σχετικά μέ τό ΚΚΕ και τό ΠΑΣΟΚ — μιά πού γι' αυτά μπαίνει τό πρόβλημα — φοβόμαστε πώς τά δυο αυτά Κόμματα — στό βαθμό πού θά μονοπωλήσουν τό λαϊκό κίνημα — δέν είναι σέ θέση ν' ανταποκριθούν σωστά στό αίτημα των εργαζομένων γιά άλλαγή, γιά έξουσία. Σωστά, θά πεί νά μήν καταντήσει ή άλλαγή άπλή άλλαγή φρουράς — ή νά μήν αποτελέσει άφορμή γιά ένα νέο ματοκύλισμα του λαού.

Στό ΠΑΣΟΚ μάς φοβίζει ή έλλειψη ιστορίας: έχει σάν αποτέλεσμα νά άποτελεί ό πρόεδρος του τόν κύριο — άν όχι τό μόνο — συνεκτικό στοιχείο τής όργάνωσης. Νά υίοθετεί κατά κειρούς διαμετρικά αντίθετες άποψεις. Νά λειτουργεί πιά πολύ σά μαζικός χώρος, παρά σά μαζικό Κόμμα. Νά καλλιεργεί μιά θεωρητική άσάφεια έπικίνδυνη. Νά ύποτάσσει άδέξια τήν πολιτική του στό δίλημμα ύποταγή ή σύγκρουση πού θέζει ή δεξιά.

Στό ΚΚΕ μάς φοβίζει τό βάρος τής ιστορίας του: μιά ιστορία άγώνων και θυσιών, έπαναστατικής πάλης και διωγμών πού όδηγούν πάντα σέ τερατώδη λάθη, στό κλείσιμο στίς παραδόσεις, στήν άδυναμία άνάλυσης, στήν τριτοδιεθνιστικού τύπου πρόσδεση στό ΚΚΣΕ, στήν άδυναμία του νά ξεπεράσει τό τραύμα τής ήττας, στήν ένταξη (μέ τή σειρά του) στό δίλημμα ύποταγή ή σύγκρουση πού του δγάζει τό ΠΑΣΟΚ. Τό ΚΚΕ ζορτά σάν παράδοσή του μόνο τους άγώνες και τίς θυσίες, διαγράφοντας τά λάθη, άγνοώντας έτοι τίς αίτίες τους. Είναι ό καλύτερος τρόπος γιά νά τά επαναλάβει.

ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ — ΑΝΑΝΕΩΣΗ

Θ' άρκεστούμε στήν παράθεση των λόγων γιά τους όποιους δέν έχουμε έμπιστοσύνη στίς πολιτικές δυνατότητες του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ. Δέν θά έπεκταθούμε στίς γενικότερες θεωρητικές, ιδεολογικές, πολιτικές διαφωνίες μέ τά κόμματα αυτά. Κι' αυτό γιατί θέλουμε νά καταλήξουμε μέσα άπό τήν συνοπτική περιγραφή τής πολιτικής συγκυρίας πού προηγήθηκε στήν πολιτική άναγκαιότητα του στόχου πού έθεσε τό Έκτακτο Συνέδριο τής Σ.Π.: Τή δημιουργία του Ένιαίου Φορέα τής Άνανεωτικής Έπαναστατικής Μαρξιστικής Άριστεράς. (Ίσως νά φαίνεται κουραστική κι άχρηστη αυτή ή παράθεση έπιθέτων στόν όρο Άριστερά, όμως ή επικρατούσα σύγχυση τό επιβάλλει).

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ άναγκαιότητα, σύμφωνα μ' όσα προηγήθηκαν είναι γιά μάς σαφής: Τό ΚΚΕ και τό ΠΑΣΟΚ δέν είναι σέ θέση ν' άντιμετωπίσουν μόνο τους τήν όλομέτωπη επίθεση πού έπιχειρούν οι δυνάμεις τής έξάρτησης. Η άνασύνταξη, πάνω σέ νέες βάσεις, του άποσυντιθέμενου χώρου τής άνανέωσης μπορεί νά δημιουργήσει ένα νέο πολιτικό όργανισμό πού θά καλύψει τά κενά και τίς άδυναμίες των δυο αυτών Κομμάτων.

ΔΕΝ πρόκειται γιά «κατακλυσμική» άποψη, πού έπικαλείται τήν καταστροφή γιά νά πείσει. Άν έπιμείναμε στήν πολιτική άναγκαιότητα του Ένιαίου Φορέα τής Έπαναστατικής Μαρξιστικής Άριστεράς είναι γιατί συνήθως αυτό τό σκέλος παραμελείται και τό βάρος πέφτει στήν θεωρητική — ιστορική σκοπιμότητά του. Όμως τά Κόμματα, οι πολιτικοί όργανισμοί, δέν γεννιούνται έξω άπό τήν άναγκαιότητα τής συγκυρίας. Άπό τήν άλλη μεριά, στό βαθμό πού θά γεννηθούν έξω άπό τίς μακροπρόθεσμες ιστορικές διαδικασίες, δέν έπιζούν μόλις ή πολιτική συγκυρία αλλάζει.

Μ' ΑΥΤΗ τήν έννοια γιά μάς ό Ένιαίος Φορέας έντάσσεται στήν προοπτική τής άνανέωσης τής θεωρίας και τής πρα-

κτικής του έπαναστατικού κινήματος. Αυτό σημαίνει νά ξαναδώσουμε στό μαρξισμό, τό έπαναστατικό του περιεχόμενο. Νά ξαναδούμε τή θεωρία και τή ταχτική τής πάλης του ιστορικού υποκείμενου τής άλλαγής, του προλεταριάτου, μέσα στίς συνθήκες του σημερινού καπιταλισμού. Νά ξεπεράσουμε τό δίλημμα πού έθεσε ό σταλινισμός και πού οι όροι του έξακολουθούν νά λειτουργούν και σήμερα γιά νά έπιβάλλουν πολιτικές τυποποιήσεις: "Όσοι δέν είναι μαρξιστές — λενινιστές, είναι σοσιαλδημοκράτες. Αυτό σημαίνει υπέρβαση του τριτοδιεθνισμού πού επικράτησε τά τελευταία 50 χρόνια στό κίνημα σ' όλα τά έπίπεδα: σ' αυτό τής θεωρίας του Κόμματος, τής σχέσης του μέ τίς μάζες, του ρόλου του στήν έπαναστατική διαδικασία, τής άσκησης τής έξουσίας, του τρόπου οίκοδόμησης του σοσιαλισμού, του τί είναι τελικά σοσιαλισμός.

ΑΝ, μετά τίς έκλογές, μέ τήν εμφάνιση δημόσια τής κρίσης του άνανεωτικού χώρου — πού ταυτίστηκε σχεδόν μέ τό ΚΚΕ έσ. — φαίνεται ό χώρος αυτός νά σβύνει, είναι γιατί στό πρόβλημα: πώς θά ύπάρξει άνανέωση χωρίς έξεκομμα άπό τήν παράδοση, οι λύσεις πού δόθηκαν, και δέν έπείσαν πώς προωθούν τήν άνανέωση όπως τήν περιγράψαμε, και τήν παράδοση έμοιαζαν ν' άρνούνται. Γιατί ή άνανέωση ταυτίστηκε μέ τήν έφαρμογή στόν τόπο μας τής ιταλικής έκδοχής γιά τόν Ευρωκομμουνισμό πού — πέρα άπό τά θεωρητικά ιδεολογικά προβλήματα — έλάχιστη προσαρμογή μπορεί νά έχει στήν ελληνική πραγματικότητα.

ΔΕΝ πιστεύουμε μέ κανένα τρόπο πώς ό Ένιαίος Φορέας πού περιγράφουμε στίς άποφάσεις μας θά δημιουργηθεί μέσα άπό τά ύπάρχοντα σχήματα του χώρου αυτού τής άριστεράς — ΕΔΑ, ΚΚΕ έσ., Ρήγας Φεραίος (Β' Πανελλαδική), Σ.Π., συσπειρώσεις άνεξαρτήτων — μέσα άπό κάποιες συμφωνίες. Η δημιουργία του συνεπάγεται άνακατατάξεις, άναθεώρηση άπόψεων, πάλη ιδεών, άποσύνθεση, σύνθεση. Μέσα άπό τή συμμετοχή στό μαζικό κίνημα, τίς ένωτικές πρωτοβουλίες, τίς συγκεκριμένες πολιτικές προτάσεις, θά οίκοδομηθεί ό κοινός αυτός φορέας.

ΟΥΤΕ θεωρούμε πώς χρονικά είναι άμεσα έφικτός. Μέ τήν εξαίρεση τής Σ.Π. και του Ρήγα Φεραίου (Β' Παν.) πού — παρά τίς έπιμέρους διαφορές — άνήκουν συνολικά σάν όργανώσεις στό ρεύμα τής άνανέωσης πού έμεις χαρακτηρίζουμε έπαναστατικό, τό ρεύμα αυτό δέν άποτελεί παρά μειοψηφία ή τάση στους υπόλοιπους σχηματισμούς. Έπομένως αυτές οι διαδικασίες άνασύνταξης του ρεύματος τής άνανέωσης θά είναι άργές και βασανιστικές — όσο άργή και βασανιστική είναι κι' ή γέννηση του καινούριου πού κρυφορεί ή ταξική πάλη.

Μιά πρώτη προσέγγιση για τις επιπτώσεις στη λειτουργία των Πανεπιστημίων από τις ρυθμίσεις του νόμου για την Παιδεία, αποτελεί η συζήτηση που δημοσιεύουμε σήμερα.

Η συζήτηση έγινε στη Θεσσαλονίκη και διευθύνονταν από τον συνεργάτη μας Π. ΠΑΠΑΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟ.

Στή φωτογραφία, από αριστερά προς τα δεξιά: Π. Παπασαραντόπουλος, Δ. Φατούρος, Χρ. Φράγκος, Ν. Παπακυριαζής και Λ. Τζιόλας.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΝΕΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Η ακαδημαϊκή χρονιά που αρχίζει σε λίγες μέρες σφραγίζεται από μία νέα πραγματικότητα: Το σχέδιο νόμου για τα πανεπιστήμια έγινε ήδη νόμος, παρότι τις αντιδράσεις της συντριπτικής πλειοψηφίας των πανεπιστημιακών παραγόντων.

Αναμφισβήτητα, το πανεπιστημιακό κίνημα βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή: Για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση η κυβέρνηση προχωράει σε ολοκληρωμένα μέτρα για την Ανώτατη Εκπαίδευση εγκαταλείποντας προηγούμενες ταλαντεύσεις και ατολμίες. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από το εύρος των θεμάτων που αντιμετωπίζει η κυβερνητική ρύθμιση: διάρθρωση σπουδών, εξεταστικό, θεσμικές διευθετήσεις, σχέσεις πανεπιστημίων και πολιτείας.

Με βάση αυτό το δεδομένο, η συνολική και γενική κριτική των έπιμαχων ρυθμίσεων, ιδιαίτερα χρήσιμη σε στιγμές αγωνιστικών κινητοποιήσεων και διεκδικήσεων, δεν είναι σε καμιά περίπτωση αρκετή για την εσωτερική αθροιστική ενός μαζικού κινήματος που θα αντιπαρατεθεί στα κυβερνητικά μέτρα, προτείνοντας συγκεκριμένες διεξόδους.

Αντίθετα, εκείνο που χρειάζεται ιδιαίτερα αυτή τη στιγμή, μίας και οι διεκδικήσεις στα πανεπιστήμια φαίνονται να είναι αρκετά μακροχρόνιες από εδώ και μπρός, είναι η λεπτομερής εξέταση και ανάλυση των αποτελεσμάτων του νομοσχεδίου, των θεσμικών και διορθωτικών επιπτώσεων από τις διατάξεις του στη συνολική λειτουργία του Πανεπιστημίου. Μόνο μέσα από μία τέτοια εξέταση θα κατανοηθούν οι νέοι αντικειμενικοί όροι που διαμορφώνονται στα Α.Ε.Ι. και συνακόλουθα ο τρόπος της παρέμβασης των προοδευτικών δυνάμεων.

Σε αυτό τον κεντρικό άξονα κινείται και η συζήτηση στοργυλής τραπέζης, που οργάνωσε το ΑΝΤΙ, με πανεπιστημιακούς παράγοντες. Έξετάζοντας συγκεκριμένα τις κυβερνητικές ρυθμίσεις, κύρια από τη σκοπιά των επιπτώσεων που θα έχουν στη δομή και τη λειτουργία των πανεπιστημίων, καταλήγουν σε συνολική κριτική τους με κοινό συμπέρασμα ότι τα νέα μέτρα αποσκοπούν μέσα από αυταρχικές διατάξεις στο να ξανααποκτήσει ή άρχουσα τάξη την ηγεμονία της στα πανεπιστήμια.

Ένα ιδιαίτερα επίμαχο ζήτημα, δεν θίχτηκε – συνειδητά άλλωστε – αναλυτικά στη συζήτηση, πέρα από μερικές νύξεις. Έχει το προοδευτικό κίνημα στα πανεπιστήμια τη δυνατότητα να αντιδράσει θετικά στις κυβερνητικές διευθετήσεις; Και αν όχι, γιατί; Τόσο η ευρύτητα του θέματος, όσο και η ιδιόμορφη φάση στην οποία βρίσκεται τη στιγμή αυτή το πανεπιστημιακό κίνημα επιβάλλουν μίαν ώριμη συζήτηση στο θέμα αυτό, όταν θα έχει καταλαγιάσει ο τωρινός θόρυβος.

Στη συζήτηση πήραν μέρος οι:

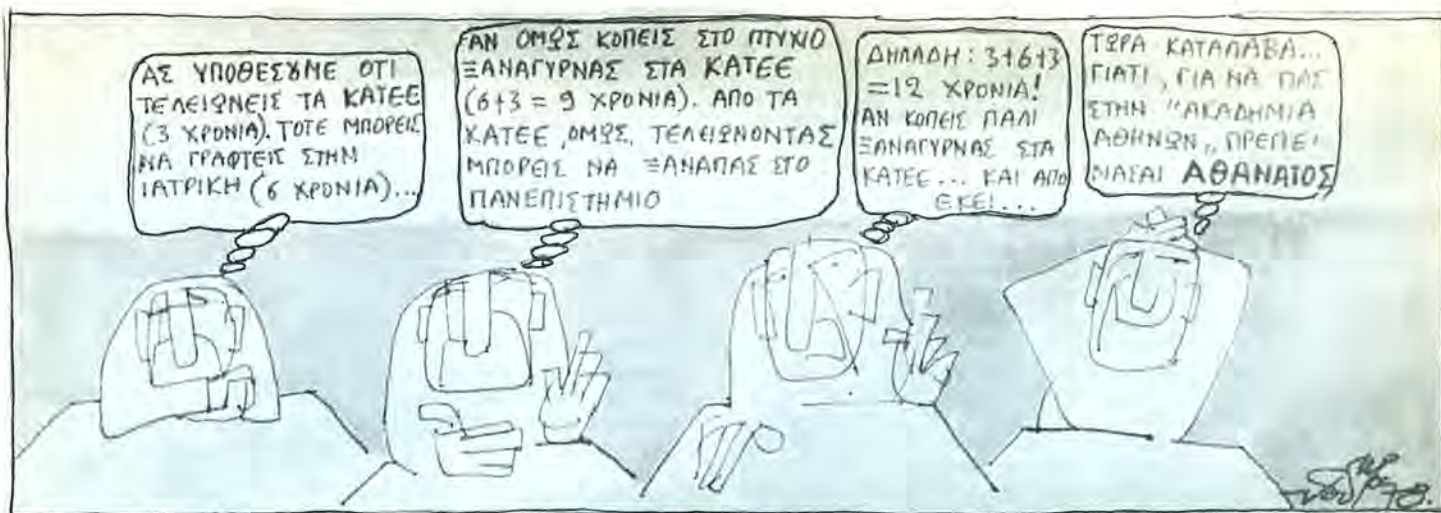
● ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΑΤΟΥΡΟΣ, καθηγητής στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

● ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΡΑΓΚΟΣ, καθηγητής στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

● ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗΣ, έπιμελητής στην Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ., μέλος του Κ.Σ. του Ε.Δ.Π. και πρόεδρος του Περιφερειακού συμβουλίου Θεσσαλονίκης του Ε.Δ.Π. και

● ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΤΖΙΟΛΑΣ, πρόεδρος της Φοιτητικής Ένωσης του Α.Π.Θ.

Π.Π.

Προβλήματα σπουδών και παραπαιδεία

ΑΝΤΙ: Μέ το καίριο γιά τά πανεπιστήμια νομοσχέδιο εισάγονται νέες διευθετήσεις γιά τά πανεπιστημιακά δεδομένα: 'Ιδιαίτερα όξυμμένο τίθεται τό πρόβλημα τών σπουδών: Χωρίς γενικώτερες δομικές αλλαγές, μειώνονται γιά παράδειγμα οι εξεταστικές περίοδοι, ενώ παράλληλα έπικρέμεται ή άπειλή τής άπώλειας τής φοιτητικής ιδιότητας. Πρίν δούμε τί έπιπτώσεις έχουν αυτές οι άλλες στά Α.Ε.Ι. διακινδυνεύω σάν υπόθεση εργασίας τήν πρόταση: Μήπως τά νέα μέτρα, μέ δεδομένη τήν αύξημένη σήμερα δυνατότητα προσπέλασης στά Α.Ε.Ι., παιδιών εργατικών και άγροτικών οικογενειών, δημιουργούν ένα διπλό κύκλωμα ταξικής έπικαίδευσης; Ένα διπλό δίκτυο μέ πανεπιστήμια πού άποκλειστικό σκοπό θά έχουν τήν φιλτράρισμα θά είναι προστά μόνο σέ γόνους εύπόρων οικογενειών, ενώ αντίθετα, μερικές σχολές πανεπιστημιακές, και κυρίως τά Κ.Α.Τ.Ε. θά είναι γιά τά παιδιά τών εργατών και τών άγροτών;

ΦΡΑΓΚΟΣ: Όσον άφορά τά μέτρα γιά τίς σπουδές τό πρώτο πού πρέπει νά τονίσω, είναι ότι αναπόφευκτα θά προκαλέσουν τό παρακάτω άπαράδεκτο φαινόμενο στά Α.Ε.Ι.: Δημιουργία και λειτουργία ενός κυκλώματος «παραπαιδείας» μέ ποικιλώνυμα πανεπιστημιακά φροντιστήρια πού άποκλειστικό σκοπό θά έχουν νά προετοιμάζουν τούς φοιτητές γιά τίς τρομερές εξετάσεις.

Αυτό θά είναι καταστρεπτικό γιά τήν ίδια τή λειτουργία τών πανεπιστημίων. Ή μόρφωση θά μπει σέ καλούπια, όπως γίνεται σήμερα μέ τούς υποψήφιους γιά τά Α.Ε.Ι. Μόνη δουλειά τού φοιτητή θά είναι πιά νά αναζητάει μέ άγωνία θέματα και άσκήσεις. Έτσι όμως ή κριτική μέθοδος δουλειάς θά εξαφανιστεί τελείως.

ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗΣ: Συμφωνώντας άπόλυτα μέ τά παραπάνω θά ήθελα νά έπισημάνω τήν αίτία τους. Βρίσκεται στήν κυβερνητική άποψη ότι τά προβλήματα τών σπουδών λύνονται μόνο μέ εξεταστικές διευθετήσεις. Όμως οι εξετάσεις δέν είναι παρά ένα μόνο στάδιο, τό τελευταίο στάδιο, τής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Είμαι πρόθυμος νά συμφωνήσω ότι οι πολλές εξεταστικές περιόδοι είναι ένδειξη ότι κάτι δέν πάει καλά στήν εκπαιδευτική διαδικασία. Όμως είναι παραλογισμός νά έπιχειρείται νά διορθωθεί μιά κατάσταση ξεκινώντας άπό τό άποτέλεσμα, και μήν κάνοντας τίποτα γιά τό αίτιο, πού είναι ή εκπαιδευτική διαδικασία και ή ποιότητα τών σπουδών.

Πολλά θά μπορούσε νά πει κανείς στό σημείο αυτό. Έντελώς ένδεικτικά αναφέρω τό πρόβλημα τών δαπανών γιά τήν έκπαίδευση πού σύμφωνα μέ πρόσφατο άρθρο τού καθηγητή Δρακάτου στόν «Οικονομικό Ταχυδρόμο» είναι τό 1/3 άπό τίς αντίστοιχες δαπάνες χωρών μέ ίδιο επίπεδο ανάπτυξης.

ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Μέ όλα αυτά, διαωνίζεται μιά χρόνια αδυναμία τών Α.Ε.Ι., πού είναι ή πλήρης έλλειψη προσανατολισμών. Ένα πτυχίο, αδιάφορο άν άποκτήθηκε μέ ή χωρίς άυστηρότητα, δέν εξασφαλίζει επαγγελματική άποκατάσταση. Οι 36.000 φοιτητές στίς νομικές σχολές είναι τό πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός εκπαιδευτικού συστήματος πού δέν έχει καμιά σχέση μέ τίς συνολικές κοινωνικές ανάγκες τού τόπου.

ΤΖΙΟΛΑΣ: Χωρίς νά φανεί ότι συνθηματολογώ είμαι ύποχρεωμένος νά ύπογραμμίσω ότι τά μέτρα είναι άσυννομικά και άντικειμαι-

δευτικά. Πέρα άπό αυτό όμως, έπιφυλάσσουν στούς τακτικούς καθηγητές τό ρόλο τού χωροφύλακα. Στήν καλύτερη περίπτωση δέν θά μπορεί νά άμφισβητηθεί ή αύθεντία τους. Σέ αυτό θά συντείνει και ή ύπαρξη τών παραφροντιστηρίων πού θά αναζητούν «θέματα» πού θάζει ο καθηγητής στίς εξετάσεις. Μέ τόν τρόπο αυτό έπιδιώκεται νά μεταβληθούν τά Πανεπιστήμια, σέ άπλά κέντρα εξέτασεων, όπου φυσικά θά άπουσιάζει τελείως ο διάλογος.

Ταυτόχρονα, μορφοποιείται ένα διπλό κύκλωμα μέ φοβερά στεγανά ανάμεσα στίς δύο βαθμίδες του. Έναρμονισμένη άπόλυτα στό σχήμα αυτό είναι και ή θέση τού κ. Βαρβιτσιώτη ότι όσοι δέν τά καταφέρνουν στά Πανεπιστήμια μπορούν νά δοκιμάσουν τήν τύχη τους στά Κ.Α.Τ.Ε.

ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Διακινδυνεύω τόν παρακάτω άφορισμό: Τά μέτρα αυτά είναι σάν νά λένε στούς έλληνες άγρότες και εργαζόμενους: στείλτε τά παιδιά σας κατευθείαν στά Κ.Α.Τ.Ε.

ΦΡΑΓΚΟΣ: Άκριβώς. Είναι χαρακτηριστικό έδώ, ότι πίσω άπό μέτρα αύταρχικά, κρύβεται σάν ουσιαστική πλευρά ή προσπάθεια δημιουργίας ενός Πανεπιστημίου, πολύ διαφορετικού άπό τό σημερινό, άπροσπέλαστου στά παιδιά πού δέν προέρχονται άπό εύπορες οικογένειες.

Οί θεσμικές αλλαγές

ΑΝΤΙ: Παράλληλα μέ όλα αυτά, εισάγονται σειρά διευθετήσεις θεσμικού χαρακτήρα: Ρυθμίσεις γιά τό ΕΔΠ, δημιουργία «τομέων» άπό 5 τουλάχιστον έδρες, «συμμετοχή» τών φοιτητών στή διοίκηση τών τομέων. Ποιά θά είναι τά άποτελέσματα όλων αυτών;

ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗΣ: Θά είμαι κατηγορηματικός, ξεκινώντας άπό τό Έπιστημονικό Διδακτικό Προσωπικό. Τό ΕΔΠ, άν ισχύσουν τά μέτρα, παύει νά ύπάρχει. Διαλύεται μέ προσπάθεια νά έξαγοραστεί μέ τίς μετατάξεις στό δημόσιο έναντι ύψηλών άποζημιώσεων.

Τά μέτρα αυτά είναι όπισθοχώρηση άκόμα και άπό τόν χουντικό νόμο 553 /68. Αυτός όριζε ότι τό ΕΔΠ εργάζεται ύπό τήν έποπτεία τού καθηγητή, ενώ ή τωρινή ρύθμιση τονίζει ότι έργο τού ΕΔΠ είναι άπλά ή ύποβοήθηση τού έργου τού καθηγητή.

Είναι φανερό θέβαια ότι πρόκειται γιά ψέμα χαμηλού έπιπέδου νά λέγεται ότι τά μέτρα αυτά είναι άποτέλεσμα τής συνεργασίας τού ΕΔΠ και τού ύπουργείου μετά τήν άπεργία, όπως ύπαινίχθηκε ο κ. Βαρβιτσιώτης.

Έτσι τό μελλοντικό ΕΔΠ θά είναι ένα σώμα φοβερά έξαρτημένων άπό τούς καθηγητές τους έπιστημόνων, μιάς και δέν θά μπορούν νά μείνουν πάνω άπό 6 χρόνια στό Πανεπιστήμιο.

ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Χωρίς νά θλέπω τά πράγματα δραματικά, μιά πολύ σημαντική εκπαιδευτική δύναμη χάνεται άπό τά πανεπιστήμια, μέ άπρόβλεπτες συνέπειες. Πίσω άπό τίς νομοτεχνικές διατυπώσεις εύκολα διακρίνει κανείς τό μίσος τών ύπευθύνων, άπέναντι στό Έπιστημονικό Διδακτικό Προσωπικό. Όση κριτική και νά κάνω στήν περσινή κινητοποίηση τού ΕΔΠ, όσα σοβαρά προβλήματα, άν όχι λάθη θά έντοπίζω, μου είναι άδύνατο νά δεχτώ ότι όλα αυτά προσδιορίζουν τήν ποιότητα τών ρυθμίσεων, πού γιά νά τό πώ μονολεκτικά, είναι έκδικητικά.

ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗΣ: Αυτή τήν ιστορία μέ τά λάθη τού ΕΔΠ, νομίζω

ότι κάποτε πρέπει να τη συζητήσουμε πολύ – πολύ σοβαρά.

ΦΡΑΓΚΟΣ: Μία νύξη μονάχα για το θέμα αυτό. Το σύνθημα του ένιαιου φορέα μπορεί να μην είχε ξεκαθαριστεί αρκετά, σαν έννοια όμως περιείχε την πρόθεση καλύτερων σπουδών για τα πανεπιστήμια. Τα κυβερνητικά μέτρα όμως, αποκλείουν οποιοδήποτε τέτοιο διέξοδο.

ΤΖΙΟΛΑΣ: Οι νέοι «έπιστήμονες συνεργάτες» του νόμου, δεν θα έχουν, και δεν μπορούν να έχουν καμιά σχέση με το τωρινό ΕΔΠ. Ο τρόπος του διορισμού τους θα βάζει τορπίλη στην ίδια τη δημοκρατική λειτουργία των ΑΕΙ. Η εξέγηση είναι προφανής: Η μαζική αντίθεση, έμπρακτα και συλλογικά εκδηλωμένη, μέρους των διδασκόντων στις κυβερνητικές μεθοδεύσεις.

Τά παραπάνω έχουν άμεση επίδραση στον «τομέα» που θεσμοθετεί ή κυβερνήση. Ο τομέας προϋποθέτει το ένιαιο γνωστικό αντικείμενο. Πρέπει να δούμε ποιές έδρες θα συγχωνευθούν, ποιές θα δημιουργηθούν και ποιές ένδεχόμενα θα καταργηθούν. 'Αντί γι' αυτή την μοναδική άφετηρία, το ύπουργείο ξεκινάει από τις υπάρχουσες έδρες και όριζει ότι μπορούν να αποτελέσουν τομέα, πέντε τουλάχιστον από αυτές. Ο όριθμός πέντε είναι χαρακτηριστικός και έπίσημα άναυτολόγητος: 'Αν όμως αντί γι' αυτόν προβλεπόταν ότι και τρεις έδρες μπορούν να ένωθούν σ' έναν τομέα, τότε θα ύπήρχε περίπτωση, με τη συμμετοχή στη διοίκηση του τομέα ένός εκπροσώπου των φοιτητών και ένός του ΕΔΠ, ή διαφωνία ένός από τους τρεις καθηγητές θα τους άφαιρούσε την σιγουρή πλειοψηφία. 'Αρα ή πρωτοκαθεδρία του τακτικού καθηγητή στερεώνεται περισσότερο με τις κυβερνητικές ρυθμίσεις.

ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Έδω άκριβώς βρίσκεται το κλειδί της Ιστορίας. Ο τομέας ξεκινάει από την άφετηρία της συλλογικής δουλειάς όλων των διδασκόντων, και άκριβώς έτσι καθορίζονταν στο πρώτο σχέδιο νόμου – πλαίσιο μετά τη μεταπολίτευση που συντάχθηκε από έπιτροπή στην οποία συμμετείχα. Η σημερινή όριοθέτηση του τομέα δέ δίνει καμιά δυνατότητα συλλογικής δουλειάς, γιατί ένισχύει τη μοναδικότητα ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ.

ΦΡΑΓΚΟΣ: Αυτό, από παιδαγωγική σοπιά, είναι καταστρεπτικό. Ο τομέας συνεπάγεται την *ανάπτυξη* του γνωστικού αντικειμένου κάποιας έδρας με την προσθήκη νέων έπιστημόνων. Έδω, αντίθετα έχουμε *σύμπτυξη* του γνωστικού αντικειμένου με τη δημιουργία ένωμοτίας καθηγητών με ένωμοτάρχη – τομεάρχη, που άναφέρει στη σχολή, ή σχολή άναφέρει στη σύγκλητο, ή σύγκλητος άναφέρει στο ύπουργείο και το ύπουργείο άποφασίζει. Όλα αυτά θυμίζουν το άναχρονιστικό σύστημα του γερμανικού σπουδαστήριου με λιγώτερες άρμοδιότητες, μιάς και ο τομέας δέν μπορεί ούτε διδακτορικό να δώσει.

ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗΣ: Μά το χαρακτηριστικώτερο ίσως σημείο των ρυθμίσεων είναι ή διατήρηση των άχρηστων έδρων που μόνο σέ άλλα έποχές είχαν λόγο ύπαρξης. Έπειδή όμως προέρχομαι από την Ιατρική σχολή θά έπρεπε να θυμίσω ότι άκόμα και όλα αυτά τά έκτρωματικά, δέν ισχύουν για τους κ.κ. καθηγητές των Ιατρικών σχολών.

ΤΖΙΟΛΑΣ: Η εικόνα του νέου «τομέα» όλοκληρώνεται και με τις διατάξεις για τη συμμετοχή των φοιτητών. Είναι τουλάχιστον διακωμώδηση της έννοιας της φοιτητικής συμμετοχής, ή έννας και μοναδικός εκπρόσωπος των φοιτητών στον τομέα. Μάλιστα δέ, τό νομοσχέδιο άναφέρει ότι θά εκλέγεται από τους έγγεγραμμένους σέ κάθε σχολή. Η συνταγή είχε δοκιμαστεί και παλιά. Στόχος της, ή παράκαμψη των εκλεγμένων όργάνων των φοιτητών και ή διαφανής προσπάθεια διάσπασης του φοιτητικού σώματος.

ΦΡΑΓΚΟΣ: Έπειδή άρκετά άκούσαμε για τό Εύρωπαϊκό πανεπιστήμιο, που ο κ. Βαρβιτσιώτης παρουσίασε περίπου στά πρότυπα, από στοιχεία του Συμβουλίου της Εύρώπης φαίνεται ότι οι φοιτητές στά περισσότερα εύρωπαϊκά πανεπιστήμια συμμετέχουν στον καθορισμό των προγραμμάτων, των μεθόδων διδασκαλίας, καθώς και στις έξετάσεις. Άρκεί μόνο να άναφέρω ότι στά άγγλικά πανεπιστήμια – που είναι από τά πιό συντηρητικά – σέ σύνολο 70, οι φοιτητές συμμετέχουν στά 63 με αύξημένα δικαιώματα συμμετοχής.

Ή αύτοτέλεια

ΑΝΤΙ: Θά έπρεπε να έπιμείνουμε ιδιαίτερα ίσως, σέ μία νέα

ποιότητα σχέσεων που καθορίζουν οι κυβερνητικές ρυθμίσεις, άνάμεσα στά πανεπιστήμια και στους φορείς της κρατικής έξουσίας. Πρόκειται για τό παλιό πρόβλημα της αύτοτέλειας.

ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Πρόκειται για ένα από τά πιό ένδεικτικά σημεία του νομοσχεδίου. Η σχέση πανεπιστημίων και κρατικής έξουσίας γίνεται σχέση έξαρτησης και νομοθετείται ή κρατική παρέμβαση στά ΑΕΙ. Μία σειρά άποφάσεων για τον άριθμό των καθηγητών, τις θέσεις του ΕΔΠ, τά διδακτορικά, τους έπικουρικούς και τους τακτικούς καθηγητές. Μπορούν πλέον να παίρνονται από τό ύπουργείο. Άδειες θέσεις έπικουρικών καθηγητών – και ύπάρχουν πολλές – μπορούν να μεταφέρονται από τη μία σχολή στην άλλη, να γίνονται τακτικές και να άλλάζουν τους συσχετισμούς των δυνάμεων στις σχολές. Ένα πράγμα μόνο δέν σκέφτηκαν οι συντάκτες του νομοσχεδίου: τόσο προδικτατορικοί όμότεχνολοί τους έπασαν θύματα των ίδιων των νόμων τους στη δικτατορία. Ποιός τους διασφαλίζει ότι και αυτοί δέν θά γίνουν κάποτε θύματα των ίδιων των μεθοδεύσεων τους;

ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗΣ: Είναι χαρακτηριστικό ότι οι φοβεροί περιορισμοί στην αύτοτέλεια γίνονται σέ στιγμή που ή θεσμός άρχίζει να λειτουργεί ύπέρ των δημοκρατικών δυνάμεων. Η σύγκλητος όμως του Πανεπιστημίου της Άθήνας που για ένα μικρό κείμενο για τό ΕΔΠ παραιτήθηκε έπικαλούμενη την ύποτέλεια τί θά κάνει άραγε με αυτά τά μέτρα;

Αύταρχικό και άντιδημοκρατικό

ΑΝΤΙ: Άφού είδαμε λοιπόν βασικές πτυχές των ρυθμίσεων της κυβερνήσης άς μιλήσουμε και συνολικά για τά κυβερνητικά μέτρα. Άλλωστε αυτό σκιαγραφεί και τις προοπτικές του προοδευτικού κινήματος.

ΦΑΤΟΥΡΟΣ: Κρίνοντας συνολικά τον νόμο, εύκολα διαπιστώνουμε ότι μονάχα έξωτερικές όμοιότητες έχει με τά προηγούμενα νομοσχέδια. Άλλωστε, άκόμη και αν ύπάρχουν έπί μέρους σημεία ίδια, είναι τόσο άπομονωμένα και άποδιαρθρωμένα από τό συνολικό πλέγμα ώστε είναι άδύνατο να έχουν όποιαδήποτε λειτουργικότητα.

Όμως για να τά άντιμετωπίσουμε, ή γενική κριτική είναι τελείως άνεπαρκής. Αυτό, άς θεωρηθεί, και σαν αύτοκριτική της μέχρι σήμερα πορείας μας και των λαθών μας. Όμως, ή όποιαδήποτε αύτοκριτική δέν πρέπει να μειώνει την ένταση της κριτικής μας στά κυβερνητικά μέτρα. Οι ιδιαίτερα μαζικές συγκεντρώσεις της Άθήνας και της Θεσσαλονίκης δείχνουν ότι τά προβλήματα των ΑΕΙ δέν λύνονται με αύταρχική άντιμετώπιση.

ΤΖΙΟΛΑΣ: Πίσω από όλα αυτά βρίσκεται ή προσπάθεια ποδηγέτησης του φοιτητικού και του Πανεπιστημιακού κινήματος και μιάς και μιλήσαμε για αύτοκριτική, μία παρατήρηση είναι άναγκαία: Τό πανεπιστημιακό κίνημα, πρέπει να προσέξει όχι μόνο να μην ύλοποιηθούν τά κυβερνητικά μέτρα, αλλά κυρίως να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για δημοκρατικές άλλαγές στά ΑΕΙ. Αυτό θά είναι ή άπαρχή μιάς έπιθετικής πολιτικής του πανεπιστημιακού κινήματος που πρέπει όπωσδήποτε να θρεί νέες μορφές γνωστοποίησης των στόχων του στο λαό. Κάτι τέτοιο άρχίζει να γίνεται και από την ΕΦΕΕ και από την ΦΕΑΠΘ.

ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗΣ: Μία διαδικαστική ένσταση μόνο: κανένος φορέας των ΑΕΙ οι προτάσεις δέν πάρθηκαν ύπ' όψη, όπως ύπ' όψη δέν πάρθηκε και κανένα προηγούμενο σχέδιο Νόμου-Πλαίσιο. Ο στόχος ήταν εύκρινής: Νά κτυπηθεί τό Πανεπιστήμιο.

ΦΡΑΓΚΟΣ: Ένα περιστατικό που θά άναφέρω είναι ένδεικτικό των διαδικασιών που άκολουθήθηκαν: Πρίν 2 χρόνια διατυμpanίστηκε ή δημιουργία μιάς όμάδας εργασίας στο ύπουργείο από τους κ.κ. Ψαχαρόπουλο και Καζαμία που με κρατική έπιχορήγηση άνέλαβε την άνάλυση του έκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα της. Έκπρόσωπος της όμάδας αυτής άνέλυσε και τις άπόψεις της σέ σύνοδο των πρυτάνεων και πρότεινε λύσεις. Μετά από όλα αυτά τά μεγαλεπήβολα, όλα ξεχάστηκαν, τό τελικό πόρισμα αυτής της έπιτροπής δέν έγινε ποτέ γνωστό και στή θέση του πορίσματος θηγήκε τό κυβερνητικό νομοσχέδιο. Τί ρόλο έπαιξε αυτή ή μελέτη, αν όλοκληρώθηκε κ.λ.π., κανείς δέν τό γνωρίζει. Τό μόνο σίγουρο είναι ότι παρόμοιες μεθοδεύσεις χωρίς διάλογο πάντα οδηγούν σέ δυναμικές άναμετρήσεις.

Φυσάει ακόμα ο επαναστατικός άνεμος της Σιέρα Μαέστρα;

του Γιώργου Τσαλακού

Η καταπράσινη στρατιωτική στολή έκστρατειας που παντού και πάντα φοράει ο Φιντέλ Κάστρο και η ζωστήρα με τό πιστόλι που δεν τό αποχωρίζεται ποτέ παρά μόνο όταν ανεβαίνει στο βήμα για νά μιλήσει, θέλουν νά πουνε ότι η κουθανέζικη Έπανάσταση συνεχίζεται. Όπως τότε στά βουνά της Σιέρα Μαέστρα, όπως τό Γενάρη του 1959, όταν ο Κάστρο έμπαινε στην Άθάνα θριαμβευτής και έλευθερωτής μαζί μέ τόν Τσέ, τόν Καμίλο και τόν Ραούλ για νά κηρύξει μέσα σέ μία νύχτα τό τέλος της δικτατορίας και της άμερικανικής εξάρτησης αλλά και νά καθορίσει τό χαρακτήρα της Έπανάστασης του κινήματος της «26ης Ιούλη» βασικά σάν άγροτική. Τότε ακόμα ο Φιντέλ Κάστρο δεν ήταν μαρξιστής-λενινιστής...

ΟΜΩΣ σήμερα ο Τσέ είναι σκοτωμένος σέ ένέδρα στη Βολιβία, ο Καμίλο χαμένος όριστικά στίς κουθανέζικες όροσειρές ή στά νερά του Άτλαντικού. Ο Άμπελ Σανταμαρία δεν πρόλαβε καν νά δει τό θρίαμβο της Έπανάστασης. Έμεινε νεκρός στην Μονκάδα. Ο Φιντέλ Κάστρο είναι σήμερα μόνος, ο μόνος που, μαζί μέ τόν άδελφό του Ραούλ άπόμειναν άπό τούς ήρωικούς κομαντάντε της Σιέρα Μαέστρα, που τό 1960 συγκέντρωναν τό θαυμασμό και τά χειροκροτήματα του άριστερου κινήματος σέ όλο τόν κόσμο. Η Κούβα κινούσε ακόμα τότε τό ένδιαφέρον των θεωρητικών του μαρξισμού που μέσα στον πρωτοφανή όργασμό των πρώτων επαναστατικών στιγμών έβρισκαν τό πεδίο δοκιμής ή έφαρμογής των θεωριών τους.

ΕΙΚΟΣΙ έπτά χρόνια μετά τό θρίαμβό της ή κουθανέζικη έπανάσταση δημιουργεί έναν άλλο «θύλο» μέ τή στρατιωτική παρουσία της στην Άφρική. Αύτη τή φορά όμως τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα, διασπασμένο και άλληλοκατηγορούμενο έχει, εκτός άπό τίς έπιδοκίμασιές και τίς θριαμβολογίες για τό ρόλο της κουθανέζικης άντιιμπεριαλιστικής άλληλεγγύης, νά προσάψει και κατηγορίες. Σίγουρα δεν θρυσκόμαστε μπροστά στην άπαστράπτουσα κουθανέζικη έπανάσταση του 1960. Ο ίδεολογικός πόλεμος Κίνας και Σοβιετικής Ένωσης που σήμερα χαρακτηρίζει βαθιά τίς εξέλιξεις, όχι μόνο σέ επίπεδο παγκόσμιας ίσορροπίας, αλλά και στο επίπεδο των σχέσεων όλων των Κομμουνιστικών Κομμάτων φαίνεται νά ρίχνει τή σκιά του στο άλλοτε καθαρό πρόσωπο της κουθανέζικης έπανάστασης, μιάς έπανάστασης που κυριολεκτικά πέρασε μέσα άπό συμπληγάδες.

ΠΡΩΤΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Η ΕΙΔΗΣΗ ότι στην Άθάνα σχηματίστηκε καινούρια κυβέρνηση άπό τό Έπαναστατικό Συμβούλιο του κινήματος της «26ης Ιούλη» που έλεγχε πιά όλοκληρωτικά τή χώρα δεν άνησύχησε και πολύ τό άμερικανικό ύπουργείο των Έξωτερικών μιά και οι «άλλαγές» στην έξουσία ανθρώπων που πάντα θεωρούσαν τίς ΗΠΑ σάν τή μόνη χώρα που μπορούσε νά βοηθήσει στην επίλυση των προβλημάτων (πεινα, οικονομική άνάπτυξη, άμυνα) των χωρών της Λατινικής Άμερικής ήταν συνηθισμένο φαινόμενο. Ο ίδιος ο Κάστρο, τέσσερεις μόνο μήνες μετά την επικράτηση της Έπανάστασης μιλώντας στην Παναμερικανική Συνδιάσκεψη του Μπουένος Άιρες (2 του Μάη, 1959) καλλιεργεί αύτη την έντύπωση υποβάλλοντας μιά και μόνη πρόταση: «Οι ΗΠΑ νά βοηθήσουν στην οικονομική άνάπτυξη των χωρών της Λατινικής Άμερικής».

Η «ΡΗΞΗ» αρχίζει νά διαφαίνεται σάν όριστική μετά τό ταξίδι του Φιντέλ Κάστρο στην Ουάσιγκτον και τή συνάντησή του μέ τόν Άϊζενχάουερ, τό 1960. Σάν άποτέλεσμα αύτης της συνάντησης αλλά και του γενικότερου προσανατολισμού του έπαναστατικού καθεστώτος ποτέ νά έκφωνούν «έμπρηστικούς» λόγους σέ κάθε εύκαιρία ή κυβέρνηση των ΗΠΑ αρχίζει νά παίρνει τά πρώτα «σκληρά» μέτρα άπέναντι στην Κούβα που άργότερα θά όδηγήσουν σέ όλοκληρωμένο έμπάργκο, πολιτικό και οι-

κονομικό άποκλεισμό. Η άπόφασή της νά άναθεωρήσει μονομερώς την τιμή της ζάχαρης και ή άρνησή της νά άγοράσει 700 χιλιάδες τόνους ζάχαρη (τό κυριώτερο έθνικό εισόδημα της Κούβας) εγκαινιάζει τόν άμείλικτο πόλεμο έναντίον αύτών των «μαθητευόμενων μάγων της έπανάστασης» που θέλουν νά μετατρέψουν την Κούβα σέ έπαναστατική έστία που θά πυροδοτήσει την εξέγερση σ' όλόκληρη την Λατινική Άμερική. Οι καταλυτικές άντιδράσεις που μπορεί νά έπιφέρει ένα έστω και προοδευτικό καθεστώς στίς χώρες της Λατινικής Άμερικής, αλλά και τό γενικότερο κλίμα άντιπαράθεσης του ψυχρού πολέμου, σημαδεύουν τή σοβιετική έμπλοκή στο ζήτημα που έκδηλώνεται τέσσερεις μόνο μέρες μετά την άρνηση των ΗΠΑ ν' άπορροφήσουν την παραγωγή ζάχαρης της Κούβας, μέ την άνακοίνωση ότι «ή Σοβιετική Ένωση άναλαμβάνει νά άγοράσει όλη την

ποσότητα ζάχαρης που άρνούνται να αγοράσουν οι ΗΠΑ...» (9 του 'Ιούλη, 1960).

ΠΕΡΑ όμως από τον οικονομικό και πολιτικό πόλεμο των ΗΠΑ, το Έπαναστατικό Συμβούλιο είχε να αντιμετωπίσει σ' αυτή τη φάση της εδραίωσης της επαναστατικής εξουσίας και μία σειρά άλλα προβλήματα που συνδέονταν με τη δράση στο εσωτερικό, άντεπαναστατικών ομάδων διαφωνούντων, αλλά και οργανωμένων ενόπλων που αποβιβάζονταν στο νησί από τις ΗΠΑ. Στόχος τους τό σαμποτάζ και ή άποσταθεροποίηση της εξουσίας του Φιντέλ Κάστρο. Οι προσπάθειες αυτές αντιμετωπίστηκαν από τό Έπαναστατικό Συμβούλιο με «παραδειγματική σκληρότητα». Άλλοι κλείστηκαν στίς φυλακές, ενώ μερικοί έκτελέστηκαν. Αυτή ή έκτεταμένη άντεπαναστατική δράση οδήγησε στην ίδρυση (Σεπτ. 1960) των «Επιτροπών Προάσπισης της Έπανάστασης» που έπαιξαν και τότε αλλά και αργότερα, πολύ σημαντικό ρόλο στην έξουδετέρωση προσπαθειών οργάνωσης άντεπαναστατικών κινήσεων. Η οργάνωση του λαού κατά συνοικίες ή ακόμα κατά τετράγωνα συνοικιών και ό έξοπλισμός του δημιούργησε για τό Έπαναστατικό Συμβούλιο πολλά μάτια και πολλά ένοπλα χέρια, έτσι που μπόρεσε όχι μόνο να άντιμετωπίσει

άποτελεσματικά την προσπάθεια των ΗΠΑ για την οργάνωση άντάρτικου στην όρεινη περιοχή του Έσκαμπρέ, αλλά και μέσα σε 72 ώρες να συντρίψει τό αποβατικό άγημα 2506 που έκανε είσβολή στον Κόλπο των Χοίρων (17-19 'Απρίλη, 1961)

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ

ΤΟ ΦΙΑΣΚΟ στό Κόλπο των Χοίρων ξεκα-

θάρισε σε κάποιο βαθμό και την μετέπειτα πορεία των εξελίξεων, αφού ή άποφασιστική παρέμβαση της Σοβιετικής Ένωσης σταθεροποίησε σάν δεδομένη πραγματικότητα την κουβανέζικη επανάσταση, άν και ό πολιτικός και οικονομικός πόλεμος από την πλευρά των ΗΠΑ δέν σταμάτησε ποτέ. Ό «συμβιβασμός» αυτός επέτρεψε στον Φιντέλ Κάστρο να άναγγείλει επίσημα τό Δεκέμβρη του 1961, δυό δηλαδή χρόνια

Τό χρονικό πού ακολουθεί περιλαμβάνει τίς κυριότερες τρομοκρατικές ενέργειες έναντίον της κουβανέζικης επανάστασης, πού οργάνωσε και κατηύθυνε κυρίως ή CIA στό πλαίσιο του οικονομικού και πολιτικού σαμποτάζ πού εφάρμοσαν οι ΗΠΑ έναντίον της Κούδας.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Επιμέλεια: ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

1959

ΙΟΥΛΙΟΣ, 14: Άνθρωποι της δικτατορίας του Μπατίστα προσκαλούνται από την ύποπειρωτή εσωτερικής ασφαλείας της Γερουσίας των ΗΠΑ σε δημόσιες άκροάσεις που οργάνωνονται ένάντια στην Κυβέρνηση της Κούδας.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 21: Ένα άεροπλάνο πού προέρχεται από τίς ΗΠΑ βομβαρδίζει την Άβάνα σκοτώνοντας και τραυματίζοντας πολλούς κατοίκους.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 24: Άπαγάγονται ύλιευτικά κουβανέζικα σκάφη κοντά στη νήσο Μουχέρες του Μεξικού.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 4: Τρία πειρατικά άεροπλάνα χτυπάνε σε διαφορετικά σημεία της έπαρχίας Όριέντε της Κούδας.

1960

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 12: Ένα άεροπλάνο καίει 750 πόνους ζαχαροκάλαμου στην έπαρχία της Άβάνας.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 28: Άεροπλάνο ρίχνει έμπρηστικές βόμβες στίς ζαχαροφυτείες πέντε κέντρων παραγωγής ζάχαρης στην έπαρχία Καμαγουέη και τρεις στην έπαρχία Όριέντε.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 18: Ένα άεροπλάνο χτυπά την Σέντραλ Έσπάνια στην έπαρχία Ματάνσας. Τό άεροπλάνο καταστρέφεται από μία ήπ' τίς βόμβες του και σκοτώνει τόν βορειοαμερικανό πιλότο Ρόμπερτ Έλλιστ Φόρστ.

ΜΑΡΤΙΟΣ, 4: Άπό σαμποτάζ εκρήγνυνται στό λιμάνι της Άβάνας τό πλοίο «LA COUBRE» πού μετέφερε πολεμικό ύλικό στην Κούδα. Πεθαίνουν πάνω από 100 άτομα και τραυματίζονται πάνω από 200.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 6: Μία ομάδα άντεπαναστατών αποδιδάζεται στην Μπαρρακά του Όριέντε. Άνάμεσά τους είναι

οί βορειοαμερικανοί Τόνι Σάλβαρντ, Άλλαν Τόμσον, Πώλ Χιούζ και Ρόμπερτ Φούλερ.

1961

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 7: Ό επαναστατικός στρατός κατάσχει στό βουνά του Έσκαμπρέ μεγάλη ποσότητα όπλων πού προέρχονται από τίς ΗΠΑ.

ΜΑΡΤΙΟΣ, 13: Μία άκταιωρός πολυβολεί τό διυλιστήριο πετρελαίου στο Σαντιάγο ντέ Κούδα. Άποτέλεσμα: Ένας νεκρός και ένας τραυματίας. Τό σκάφος καταφύγει στην άμερικανική βάση Γκουαντανάμο.

ΜΑΡΤΙΟΣ, 16: Αποκαλύπτεται άμερικανικό σχέδιο επίθεσης από τη ναυτική βάση Γκουαντανάμο. Επίσης σχεδιάζονταν ή δολοφονία του Ραούλ Κάστρο.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 15: Βομβαρδιστικά B-26 προερχόμενα από μία βάση στην Κεντρική Άμερική χτυπάνε διάφορα άεροδρόμια της Κούδας σάν προσέλωμο της απόβασης στον Κόλπο των Χοίρων.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 28: Συλλαμβάνονται διάφοροι πράκτορες της CIA πού προσπαθούσαν να διεισδύσουν από τίς άκτές του Πινάρ ντέλ Ρίο.

1962

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 13: Όμάδα βορειοαμερικανών πρακτόρων της CIA, συλλαμβάνεται ενώ προσπαθεί να αποδιστατεί στίς άκτές Πινάρ ντέλ Ρίο. Η ομάδα ύποτεινόταν από τούς Α.Ε. Γκίξον, Λέοναρντ Λ. Σμιθ, Τόμ Λ. Μπάκχερ, Τζέημς Β. Μπήμε, Ντόναλντ Τ. Γκρήν και Τζώρτζ Η. Μπλέκ.

ΜΑΡΤΙΟΣ, 27: Ένα έξοπλισμένο σκάφος της οργάνωσης «Α-66» χτυπά στο Καγιό Φρανσέσκό τό σοβιετικό έμπορικό «Μπακούς».

ΜΑΪΟΣ, 12: Πολεμικό σκάφος

προερχόμενο από τίς ΗΠΑ χτυπά ένα σκάφος της άκτοφυλακής της Κούδας, βόρεια της Ματάνσας. Τρία μέλη του πληρώματος του κουβανικού σκάφους σκοτώθηκαν και πέντε τραυματίστηκαν.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 18: Η άντεπαναστατική οργάνωση «Α-66» με βάση τίς ΗΠΑ επιτίθεται σε δυό πλοία, ένα κουβανέζικο κι ένα έγγλέζικο στο ύψος του λιμανιού της Καίμπαραν.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 5: Σκοτώνεται ό Ρούντολφ Άντερσον, πιλότος άμερικανικού κατασκοπευτικού Υ-2 πού καταρρίφτηκε πάνω από την Κούδα.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 18: Βομβαρδιστικό των ΗΠΑ βομβαρδίζει τό κουβανέζικο έμπορικό σκάφος «Ρίο-Νταμουνχί».

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 31: Άπό τίς 22 Νοέμβρη μέχρι τίς 31 Δεκέμβρη του 1962, πέταξαν πάνω από την Κούδα, παραβιάζοντας τόν έναέριο χώρο της, πάνω από 58 κατασκοπευτικά άεροπλάνα των ΗΠΑ.

1963

ΜΑΡΤΙΟΣ, 19: Οι άντεπαναστατικές ομάδες «Α-66» και «Π Μέτωπο του Έσκαμπρέ» ανάλαβάνουν την ευθύνη δημόσια στο Μαϊάμι, για την επίθεση κατά του Σοβιετικού σκάφους «Λαδφ» στό λιμάνι της Ίσαβέλα ντέ Σάγουα.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 21: Οι άρχές της Κούδας άνακαλύπτουν και ματαιώνουν μία απόπειρα απόβασης ανθρώπων και όπλισμού της CIA στη νοτιοδυτική άκρη του νησιού.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, Στη διάρκεια του 1963 τό βορειοαμερικανικό κατασκοπευτικό άεροπλάνο πέταξαν 484 φορές πάνω από την Κούδα. Επίσης μέσα σ' αυτό τό διάστημα βομβαρδί-

στηκαν τό έργοστάσιο ζάχαρης Μπαλβία στην Καμαγουέη, τό διυλιστήριο πετρελαίου της Άβάνα, τό λιμάνι της Κοσάιδα στην Λάς Βίγιας και ή πόλη Σάντα Κλάρα στην Λάς Βίγιας.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 27: Έξαιτίας ενός σαμποτάζ εκρήγνυνται ένα σκάφος του επαναστατικού ναυτικού. Τρεις ναύτες σκοτώθηκαν και 18 τραυματίστηκαν. Η άπόπειρα έγινε στην Ίσλα ντέ Πίνος.

1964

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 8: Μία άκταιωρός των ΗΠΑ συλλαμβάνει τέσσερα κουβανέζικα ύλιευτικά και τό οδηγεί σε ύδατα των ΗΠΑ. Τά κρατάει επί 18 μέρες.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ: Μεταξύ 1 'Ιανουαρίου και 20 'Απριλίου 1964, άεροπλάνα-κατασκοποί των ΗΠΑ παραβίασαν τόν έναέριο χώρο της Κούδας 82 φορές.

ΙΟΥΝΙΟΣ, 1: Ό Φιντέλ Κάστρο καταγγέλλει δημόσια ύποψίες περί χρήσεως δακτυλιολογικών όπλων κατά της Κούδας.

ΙΟΥΝΙΟΣ, 12: Ό ύπουργός Έθνικής Άμύνης, Ραούλ Κάστρο, κατηγορεί τά άμερικανικά στρατεύματα πού βρίσκονται στο Γκουαντανάμο ότι από τόν Νοέμβρη του 1962 μέχρι αυτή την ήμερομηνία, διέπραξαν 1651 προδοτικές.

ΙΟΥΛΙΟΣ, 23: Τρεις άντεπαναστάτες προσπαθούν ν' απαγάγουν τόν Πρόξενο της Κούδας στην Μερίδα του Μεξικού. Ό κουβανός τεχνικός Άρταγγράν Ντίας πού συνόδευε τόν πρόξενο σκοτώνεται.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 21: Δολοφονείται στην Ουάσινγκτων, ό χιλανός Όρλάνδο Λετελιέ. Μαζί με τόν Λετελιέ

μετά τη νίκη του κινήματος της «26ης Ιούλη», το μαρξισμό-λενινισμό σαν την ιδεολογική βάση της κυβέρνησής του. Η διακήρυξη αυτή άγγιζε και ένα άλλο πρόβλημα που υπήρχε ήδη από τον καιρό της Μονκάδα: Τό πρόβλημα των σχέσεων του ίδιου και του κινήματος της «26ης Ιούλη» με το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κούβας που είχε την ονομασία «Εργατικό Σοσιαλιστικό».

ΕΙΝΑΙ γνωστό ότι υπήρχαν σοβαρές διαφωνίες ανάμεσα στον Κάστρο και την ηγεσία του 'Εργατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος σε ότι αφορά την αντίρρηση δράση του κινήματος της «26ης Ιούλη» και ακόμα ότι η ηγεσία του 'Εργατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος ήταν εναντίον της συμμετοχής των μελών του Κόμματος στο αντίρρηση της Σιέρα Μαέστρα. Έχοντας όμως στο ενεργητικό του τις δάφνες της νίκης και επιμένοντας μονότονα στον αντιιμπεριαλιστικό έθνικισμό του, ο Φιντέλ Κάστρο υπερκέρασε από άριστερά το Κομμουνιστικό Κόμμα και κατόρθωσε να το υποκαταστήσει στην πολιτική πραγματικότητα. Έτσι όταν αποφάσισε να γίνει ο ίδιος ή «κομμουνιστική νομιμότητα» τό πέτυχε τόσο στα μάτια του λαού, όσο και στο επίπεδο των σχέσεων του με τα άλλα Κομμουνιστικά Κόμματα και, φυσικά, με τό

ΚΚΣΕ. Σθώνοντας κυριολεκτικά ό,τι υπήρχε στο παρελθόν, ο Κάστρο ανακοίνωσε στις 3 'Οχτώβρη του 1965 την ίδρυση του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κούβας, στην ουσία του «δικού» του Κομμουνιστικού Κόμματος, μέσα στο οποίο χωρούσαν πιά τόσο τό κίνημα της «26ης Ιούλη», αλλά και όσα μέλη του 'Εργατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος συμφωνούσαν με τή γραμμή του. Τήν ίδια μέρα διαβάστηκε τό «Αποαιρετιστήριο Γράμμα στον Έρνέστο Τσέ Γκεβάρα»... 'Ο Τσέ, πιστός στο δόγμα του, έφευγε για τις χώρες της Λατινικής 'Αμερικής για να μεταφέρει εκεί τήν αντίρρηση δράση του, μαζί με τό θρύλο του. Πολλοί μίλησαν τότε για σοβαρές διαφωνίες που υπήρχαν ανάμεσα στον Φιντέλ και τον Τσέ, για ζητήματα τακτικής στην επαναστατική πορεία της Κούβας και κυρίως στα οικονομικά προγράμματα. 'Ο Τσέ πάντως στα «'Ημερολόγια της Βολιβίας» γράφει - και ήταν τότε ολοκληρωτικό σχέδιο άπομονωμένος - ότι μόνο ο Κάστρο συνέχιζε να τον βοηθά προμηθευόντάς του άντρες και όπλισμό.

Οι ΣΧΕΣΕΙΣ της Κούβας με τις ΗΠΑ υπήρχαν «πολεμικές». Κλιμακώθηκαν από μικροσαμποτάζ μέχρι ναυτικό αποκλεισμό και άνοικτη εισβολή. Οι καταγγελίες έξάλ-

λου της Κούβας για σχέδια δολοφονίας του Φιντέλ Κάστρο από τή CIA, δέν μπορούν να μετρηθούν στα δάκτυλα ούτε των δυο χεριών. Τό αποτέλεσμα όλης αυτής της άλλοτε συγκαλυμμένης και άλλοτε άνοιχτης δράσης των ΗΠΑ είναι ή διατήρηση ακόμα και σήμερα στο έδαφος της Κούβας, της ναυτικής βάσης του Γκουαντάναμο τήν όποια όι κουβανέζοι επίσημοι επανειλημμένα κατήγγειλαν σαν «έστια προπαρασκευής άντεπαναστατικών κινήσεων». Σήμερα τό αίτημα για τήν κατάργηση της βάσης του Γκουαντάναμο και ή άποχώρηση των άμερικανικών στρατευμάτων που σταθμεύουν εκεί, αποτελεί ένα από τά κύρια σημεία - μαζί με τή διεθνιστική άλληλεγγύη - της τρέχουσας πολιτικής καμπάνιας του Φιντέλ Κάστρο...

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΠΡΟΑΣΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΕΚΕΙΝΟ που προκαλεί τό άμεσο ενδιαφέρον για όποιον έρχεται σε άπευθείας έπαφή - όσο σύντομη και να είναι - με τό σοσιαλιστικό πείραμα του Φιντέλ Κάστρο, είναι οι 'Επιτροπές Προάσπισης της 'Επανάστασης (C.D.R). Τό στοιχείο αυτό δίνει,

πεθαίνει ή δορειωαμερικανίδα κυρία Ρόνι Μόφιτ, ένα από τά δύο άτομα που συνόδευαν τον Λετελιέ στο αυτοκίνητο. 'Ο Λετελιέ ήταν ύπουλος της Λαϊκής 'Ενότητας στην κυβέρνηση του Σαλβαδόρ Άλιέντε.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 6: Πραγματοποιείται τό σαιμποτάζ στο άεροπλάνο της «Κουβάν» όπου σκοτώνονται 73 άτομα. 'Η όργάνωση CORU ανάλαμβάνει τήν εθύνη. 'Ο 'Ορλάντο Μπό συλλαμβάνεται στο Καρακάς και θεωρείται συνέννοχος.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 7: Πυροβολείται ή Κουβανική Πρεσβεία στο Καρακάς της Βενεζουέλας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 10: 'Αντεπαναστατική ομάδα επιτίθεται στο κουβανέζικο έμπορικό σκάφος Μαρία-Τερέζα, στο Μόντρεαλ του Καναδά.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 13: Ένα Ισπανικό έμπορικό πλοίο δέχεται επίθεση 70 μίλια βόρεια του Μαϊό της 'Οριέντε.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 11: 'Ο Έρνέστο Τσέ Γκεβάρα μιλάει στην Γενική συνέλευση των Η.Ε. στην Ν. 'Υόρκη. Ένα μαρξιστικό έκτοξεύεται κατά του κτιρίου του ΟΗΕ στην στιγμή του λόγου αλλά άποτυγχάνει τό σκοπό του. Τήν εθύνη του γεγονότος αναλαμβάνει ή άντεπαναστατική ομάδα «'Εθνικό Κουβανέζικο Κίνημα».

1965

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 25: 'Ανάμεσα στην ομάδα άντεπαναστατών που συλλαμβάνονται στην Κούβα βρίσκονται ό 'Ελσά Γκουτιέρρες Μερόγιο.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 2: Ένα έξοπλισμένο σκάφος άνογει πύρ κατά 50 άποθηκών καυσίμων στην Σάντα Κρους Ντέλ Νόρτε, στην έπαρχία της 'Αβάνας.

1966

ΜΑΪΟΣ, 30: Βυθίζεται ένα έξοπλισμένο σκάφος των άντεπαναστατικών δυνάμεων κοντά σε μία παραλία της 'Αβάνας.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 29: Ένα άεροπλάνο όρχνει τρεις βόμβες πάνω στην πόλη Νουέβιτας στην Καμαγουέι.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 13: Ένα άεροπλάνο

δομωαδίζει τον Κεντρικό 'Ηλεκτρικό Σταθμό της πόλης Ματάνας.

1967

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 29: Καταρρίπεται ένα μικρό άεροσκάφος που είχε κάνει ρίψεις όπλων με άλεξιπτώτο στο δόρυ της έπαρχίας Λας Βέγιας. 'Ο πιλότος του, 'Εδερ Ν. Τζάκσον, συλλαμβάνεται.

1968

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 8: 'Εκρήγνυται μία βόμβα τοποθετημένη σε ταχυδρομικό σάκο προερχόμενο από τις ΗΠΑ και τραυματίζει άρκετους ύπαλλήλους του 'Υπουργείου Συγκοινωνιών στην 'Αβάνα.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 4: Πέντε άντεπαναστάτες συλλαμβάνονται τήν στιγμή που προσπαθούσαν να διεισδύσουν από τήν βόρεια όκλή του Πινάρ ντέλ Ρίο.

1969

ΜΑΪΟΣ, 29: Άποδιβάεται στην Κούβα από τήν μεριά της όκλής της 'Οριέντε μία ομάδα άντεπαναστατών με άρχηγό τον Α. Μοσκόδα με τον σκοπό να κάνουν σαιμποτάζ. Συλλαμβάνονται και οι κουβανέζικες άρχές τους δικάζουν.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 12: Συλλαμβάνεται στην 'Οριέντε ή άντεπαναστάτης πρόκτορας 'Αντώνιο Κεσάδα Φερνάντες. Κατά τή σύλληψη έβρέθηκαν όπλα και ύλικο κατασκοπείας.

1970

ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΪΟΣ: Μία ομάδα άντεπαναστατών συλλαμβάνει τήν άνοιχτή θάλασσα έντεκα άοπλους κουβανούς ψαράδες. 'Η άεροπορία και τό ναυτικό της Κούβας τίθενται σε συναγερμό, έτοιμες ν' άπαντήσουν στο πύρ. Μετά από ίσχυρές διαμαρτυρίες οι ψαράδες άπελευθερώνονται και έπιστρέφουν στην Κούβα.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 14-17: Έννέα άντεπαναστάτες που άποδιβάζονται στην Κούβα για σαιμποτάζ συλλαμβάνονται ή σκοτώνονται από κουβανέζικες δυνάμεις.

1971

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 12: Ομάδα άντεπανα-

στατών χτυπά τό παραλιακό χωριό Μόκα ντέ Σαμά. Σκοτώνονται δυο έργάτες και τραυματίζεται ένα κοριτσάκι 15 χρονών.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 12: Δύο πλοία που χρησιμοποιούσαν άντεπαναστάτες όργανα της CIA, συλλαμβάνονται από σκάφη του έπαναστατικού ναυτικού κοντά στις όκτές της Κούβας.

1972

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ: Έντεκα Κουβανοί ψαράδες έπιστρέφουν στην Κούβα άφού είχαν συλληφθεί από πρόκτορες της CIA, μέσα στα διεθνή νερά, κοντά στις Μπαχάμες.

1973

Βουλιάζει από έκρηξη ίσχυρης βόμβας τό δρετανικό σκάφος MAREGHAN II που ήταν άραγμένο στο ποτάμι Μαϊάμι. Τό FLNC ('Εθνικό Κουβανικό Μέτωπο 'Απελευθέρωσης) ανάλαμβάνει τήν εθύνη.

1974

Δολοφονείται στην Νέα 'Υόρκη ή 'Ερνέστο Ροντρίγκες Βίβες ένας από τους ήγέτες της άντεπαναστατικής κίνησης MAC (Χριστιανοδημοκρατική Κίνηση).

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 12: Δολοφονείται ή Χοσέ 'Ελίας ντέ λά Τοριέντε. Ήταν ή άρχηγός μιας ομάδας που έφερε τό όνομά του και που είχε σαν στόχο τήν άνατροπή της Κουβανέζικης Κυβέρνησης. Μετά τήν διάλυση της όργάνωσης του κατηγορήθηκε από τους συντρόφους του για κατάχρηση των χρημάτων που είχαν μάζεψει από έράνους, από Κουβανούς πρόσφυγες στις ΗΠΑ.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ: Μία βόμβα έκρήγνυται σε λίγη άπόσταση άπ' τό σημείο που ή ομάδα του περιόδικου AREITO προβάλλει τήν Κουβανέζικη ταινία «Λουσία». Τό AREITO εκδίδεται από κουβανέζους νέους, προοδευτικούς, που ζούν έξω από τήν Κούβα και είναι υπέρ της 'Επανάστασης.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 14: Τοποθετείται δυνάμεις στα γραφεία της Μπαχάμα Κρούς με έδρα τήν πόλη Μαϊάμι.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 16: Βόμβα έκρήγνυται στα ναυτικά γραφεία της 'Ισπερ

Στίμσιτ Λάινς. Αύτση τήν έβδομάδα φτάνουν τις 7 οι τρομοκρατικές ένέργειες στην περιοχή Μαϊάμι χωρίς να πραγματοποιηθεί καμία σύλληψη.

1975

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 21: Δύο τύποι δολοφονούν στο Μαϊάμι τον Λουσανό Νιέβες. 'Ο Νιέβες στην έξορία ήταν υπέρ ενός διαλόγου και συνύπαρξης με τήν κουβανέζικη επανάσταση.

ΜΑΡΤΙΟΣ, 27: Βόμβα έκρήγνυται στο προξενείο της Κόστα Ρίκα στην πόλη Λός Άντζελες Καλιφόρνια.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 31: Κομματιάζεται από μία δυνατή βόμβα ή Ρολάνδο Μασφένερ, πρώην βουλευτής της Δημοκρατίας της Κούβας και συνεργάτης της δικτατορίας του Μπατίστα.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 3: Πέντε βόμβες σκάνε στο Μαϊάμι σε διάφορα γραφεία της 'Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και μία άπ' αυτές στο FBI.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 4: Δύο βόμβες σκάνε στο Μαϊάμι σε άστυνομικό τμήμα.

1975

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 19: Συλλαμβάνεται στην Κόστα Ρίκα ή 'Ορλάντο Μπόλ με πλαστό χυλιανό διαβατήριο και δώχεται στο Σάντο Ντομίνγκο. Τόν κατηγορούν ότι συνωμοτούσε κατά της ζωής του Πασκάλ 'Αλιέντε.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 1: Σκάει μία βόμβα στο ψαράδικο πλοίο «Σί Κάτ» που άνήκει στις Μπαχάμες.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 6: Δύο ψαράδικα σκάφη δέχονται επίθεση από άντεπαναστάτες στα διεθνή ύδατα. Δύο ψαράδες σκοτώνονται.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 13: Δολοφονείται στα γραφεία του εργοστασίου του, ή Πιέρνια Ραμόν Ντονεστέβες που διακήρυσε μία προσέγγιση με τήν Κούβα και είχε ταξιδέψει πολλές φορές στο νησί.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 22: Βόμβα σκάει στο αυτοκίνητο του σπύρη του ραδιόφωνου 'Εμίλιο Μιλάν στο Μαϊάμι. 'Ο Μιλάν χάνει τά πόδια του και παραλύει τό ένα χέρι του.

ΙΟΥΛΙΟΣ, 9: Βομβιστική ένέργεια σε κουβανέζικο άεροσκάφος στο Κίνγκστον της Τζαμάικα.

άν συνυπολογίσει κανένας και τό κυριολεκτικά φλογερό ταμπεραμέντο του λαού, τόν Ιδιαίτερο τόνο στήν κουθανέζικη 'Επανάσταση σέ σύγκριση μέ τά σοσιαλιστικά πρότυπα τής 'Ανατολικής Εύρώπης. 'Ιδρυμένες όταν ακόμα ή Κούβα δέν ήταν σοσιαλιστικό κράτος μέ άποστολή τότε τήν αντιμετώπιση και εξάρθρωση τών «έσωτερικών σαμποτάζ», οι 'Επιτροπές αυτές μεταβλήθηκαν στή συνέχεια στο βασικό κύτταρο τής δόμησης τής σοσιαλιστικής πιά Κούβας.

ΟΙ C.D.R. συγκεντρώνουν στίς οργανωτικές δομές τους τό 80% περίπου του λαού και μοιάζουν νά αποτελούν τίς «μετωπικές οργανώσεις» του Κομμουνιστικού Κόμματος, άφού ή ιδιότητα του μέλους τών 'Επιτροπών αύτών δέν εξαρτάται από εκείνη του Κομμουνιστικού Κόμματος. 'Αλλά και γιατί σέ κάθε τέτοια 'Επιτροπή ή ιδιότητα του μέλους του Κομμουνιστικού Κόμματος δέν είναι προϋπόθεση γιά τήν έκλογή στά όργανα. 'Ετσι πετυχαίνεται ή «μαζικοποίηση τής 'Επανάστασης», άποκτά, όπως χαρακτηρηστικά λένε στήν 'Αβάνα, πολλά μάτια, πολλά στόματα και πολλά χέρια... Καί ό Φ. Κάστρο χρειάστηκε πάρα πολλές φορές και πολλά χέρια γιά νά δουλέψουν έθελοντικά σέ δύσκολες γιά τήν οικονομία τής χώρας του ώρες και πολλά στόματα νά συνθηματολογούν τή γραμμή του και πολλά μάτια γιά νά βλέπει τούς έχθρους τής 'Επανάστασης!...

ΟΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ Προάσπισης τής 'Επανάστασης είναι οργανωμένες κατά συνοικίες και κατά τετράγωνα συνοικιών και περιλαμβάνουν περίπου 200 άτομα ή κάθε μία στους κόλπους της. Τά μέλη τών C.D.R. εκλέγουν ένα προεδρείο μέ θητεία δυό χρόνια. Τά μέλη όμως του προεδρείου είναι άνά πάσα στιγμή άνακλητά σέ περίπτωση πού τά μισά σύν ένα μέλη εκφράσουν τή διαφωνία ή άρουν τήν έμπιστοσύνη τους. Τό ένα τρίτο τών μελών μπορούν νά έγγραφούν γιά συζήτηση, στίς συνεδριάσεις τής 'Επιτροπής πού γίνονται κάθε μήνα - και σέ επείγουσα περίπτωση κάθε δεκαπενθήμερο - όποιο θέμα άρνείται νά συζητήσει τό προεδρείο.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ τών 'Επιτροπών μπορούν νά συνοψισθούν μέ τήν πρόταση: «κάθε τί πού άφορά τήν όμαλή ζωή τής συνοικίας ή του τετραγώνου». 'Επίσης ή εκφραση τής πολιτικής γνώμης τής συνοικίας γιά τά προβλήματα πού άσπασχολούν τή χώρα πού πάντως είναι καθορισμένα από τήν κυβέρνηση και τό Κόμμα μέ τήν τελική, καθώς φαίνεται, εύθύνη του Φιντέλ Κάστρο. Είναι οι 'Επιτροπές υπεύθυνες γιά τή διατροφή τών μελών τους, γιά τήν εκπαίδευση τών παιδιών, γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση, γιά τίς δουλειές στά εργοστάσια, ακόμα και γιά τό χτίσιμο σπιτιών ή πολυκατοικιών. Τό κύριο όμως καθήκον τους είναι ή περιφρούρηση και ή προάσπιση τής 'Επανάστασης. Αυτό μεταφράζεται κυρίως στήν πιστή τήρηση τής γραμμής του Κόμματος και στήν ενεργητική συμμετοχή στά πλάνα ή τούς στόχους - οικονομικούς, κοινωνικούς ή πολιτικούς - πού βάζει τό Κόμμα και ή κυβέρνηση. ΟΙ συχνές καμπάνιες έθελοντικής δουλειάς πού κηρύσσει ό Φιντέλ Κάστρο πληρώνονται στο τέλος μέ παράσημα και διακρίσεις γιά τίς όποιες οι κουθανέζοι, όσοι τίς έχουν, αισθάνονται πολύ περήφανοι. Δείγμα τής άνταπόκρισης στο κάλε-

σμα γιά έθελοντική δουλειά είδαμε όλοι όσοι παρακολούθησαμε τό 11ο Φεστιβάλ Νεολαίας και Φοιτητών. Γιά τό διεκπεραίωση τών άναγκών του τεράστιου αυτού πανηγυριού μέ τούς 18 χιλιάδες φιλοξενούμενους και άλλες 12 χιλιάδες τουρίστες, χιλιάδες νέοι, πιονιέροι, φοιτητές του πανεπιστημίου, μέλη τής Κομμουνιστικής νεολαίας, δάσκαλοι κυρίως ξένων γλωσσών, πήραν μέρος στήν προετοιμασία και τή διεξαγωγή του Φεστιβάλ μέ άντάλλαγμα ένα τιμητικό δίπλωμα πού άναγνώριζε τίς υπηρεσίες πού πρόσφεραν σάν «εργάτες του Φεστιβάλ»...

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ τών 'Επιτροπών Προάσπισης τής 'Επανάστασης έχει όμως και μιάν άλλη πηγή σημαντική γιά τό Κόμμα και τήν κυβέρνηση άποστολή και πού συγγενεύει μέ τά καθήκοντα και τούς στόχους πού είχε στο μυαλό του ό Κάστρο, όταν τίς ίδρυε τό 1960: Τήν προστασία τής 'Επανάστασης από όποιαδήποτε άνατρεπτική κίνηση και τήν πρόληψη ή καταστολή όποιασδήποτε άντεπαναστατικής προσπάθειας στή γένεσή της, άφού οι C.D.R. έχουν ένα τόσο μικρό τομέα έλέγχου, ώστε όποιαδήποτε άναταραχή ή διαθρωτική δουλειά νά είναι εύκολο νά έλεγχθεί. 'Ενα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι όσα συνέβησαν κατά τή διάρκεια τής έπιχείρησης στο Κόλπο τών Χοίρων. Οι 'Αμερικανοί έλπίζαν τότε μέ τήν εισβολή νά ξεσηκώσουν ταυτόχρονα και εξέγερση τών αντικαστρικών στο έσωτερικό. 'Η έλπίδα τους όμως διαλύθηκε γρήγορα καθώς οι C.D.R. συνέλαβαν μέσα σε λίγες ώρες και έθεσαν υπό περιορισμό όλους εκείνους γιά τούς όποιους υπήρχαν ένδειξεις ότι θά μπορούσαν νά πάρουν μέρος σέ έσωτερικό περιπαισμό και τούς κράτησαν 72 ώρες. Τόσο, δηλαδή, όσο χρειάστηκε νά άποκρουσθεί και νά συντριβεί ή επίθεση. Τό π λ έ γ μ α τών C.D.R. έδειξε ότι ήταν και παραμένει και σήμερα, ίσχυρά άποτελεσματικό...

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

ΑΝ ΧΡΕΙΑΣΤΗΚΕ νά περάσουν 10 όλόκληρα χρόνια γιά νά μπορέσει νά πραγματοποιήσει τό Κομμουνιστικό Κόμμα τής Κούβας τό πρώτο του συνέδριο (1965-1975), αυτό δέν όφειλόταν τόσο στις αντικειμενικές δυσχέρειες και στο ότι άπαιτήθηκε πολύς χρόνος γιά τόν όριστικό διακανονισμό τών σχέσεων του Κάστρο μέ τό παλιό Κομμουνιστικό Κόμμα (τό 'Εργατικό Σοσιαλιστικό). Θεωρώντας τόν έαυτό του φορέα τής έπαναστατικής νομιμότητας και ακόμα ότι ή «έπανάσταση συνεχίζεται» και τόν έαυτό του υποχρεωμένο από τήν ιστορία νά τή φέρει σέ πέρας, εύρισκε περιττές «διάφορες γραφειοκρατικές διαδικασίες». 'Αντί τών άτέλειωτων συνεδριάσεων προτιμούσε τήν «αυθόρμητη δράση» και τούς μακρούς λόγους γιά νά έξηγήσει εκ των ύστερων αύτή τή δράση. Τό προηγούμενο τής Μονκάδα και του γνωστού «ή ιστορία θά μέ δικαιώσει» φαίνεται ότι δέν έγκατέλειψε ποτέ τήν πολιτική του συμπεριφορά. Στήν πορεία άναγκάστηκε νά άναγνωρίσει τήν «χρησιμότητα» όρισμένων διαδικασιών πού άλλοτε πού προκαλούσαν θυμηδία, όπως π.χ. ή έφαρμογή σέ κάποιο βαθμό του αντιπροσωπευτικού συστήματος. 'Ετσι, στίς 30 'Ιούνη του 1974, δοκιμάζονται στήν περιοχή τής Ματάνζας οι πρώτες εκλογές

γιά τήν άνάδειξη αντιπροσώπων στήν 'Εθνοσυνέλευση. Οι διαδικασίες αυτές θά όλοκληρωθούν σταδιακά μέ τή διεξαγωγή εκλογών και στίς άλλες περιοχές γιά νά συγκροτηθεί ή 'Εθνοσυνέλευση πού τό Δεκέμβρη του 1976 θά εκλέξει τόν Φιντέλ Κάστρο πρόεδρο του Κρατικού Συμβουλίου τής Δημοκρατίας. Προηγήθηκε μία τεράστια καμπάνια από τόν τύπο («Γκράνμα» έπίσημο όργανο του Κ.Κ.Κ., «'Επαναστατική Νεολαία», όργανο τής Κομμουνιστικής Νεολαίας, «'Εργάτες», όργανο τών εργατικών συνδικάτων και τίς παντός είδους άλλες υπηρεσίες 'υψ 'πρ'ενσα λατίνα») γιά τό δημοψήφισμα πού έγινε τό Φλεβάρη του ίδιου χρόνου γιά τή ψήφιση του πρώτου σοσιαλιστικού συντάγματος τής Κούβας. Μέ άποτέλεσμα 98% υπέρ το σύνταγμα μπαίνει σέ έφαρμογή στίς 24 του Φλεβάρη του 1976.

ΠΙΣΩ όμως από αυτές τίς νέες δομές του κράτους πού ή έπιρροή τους από τά σοβιετικά πρότυπα είναι έμφανής, βρίσκεται πάντα ή πανίσχυρη έξουσία του Φιντέλ και ή βαθιά άγάπη πού του έχει ό λαός. Αυτό τό «άγκάλιασμα» δέν είναι περιεργο, άν έχει κανένας στο μυαλό του ότι ή Κούβα σήμερα έχει τό ψηλότερο βιοτικό και εκπαιδευτικό επίπεδο άπ' όλες τίς χώρες τής Λατινικής 'Αμερικής. Καί αυτό έπιτεύχθηκε μέσα σ' ένα διάστημα 25 χρόνων. Αυτό τό «θαύμα» έχει τήν εξήγησή του πού θρίσκειται κυρίως στήν άποφασιστική «διεθνή αλληλεγγύη» πού ή χώρα πήρε και παίρνει. 'Ο ίδιος ό Φιντέλ τό ξέρει πολύ καλά αυτό και δέν παραλείπει νά τό τονίζει πάντα στους λόγους του. «Χωρίς τήν διεθνή αντιμεπεριαλιστική αλληλεγγύη, ή κουθανέζικη έπανάσταση δέν θά υπήρχε» συνηθίζει νά λέει και είναι άρκετά καθαρό τό τί θέλει νά πει... ΟΙ ταξιαρχίες «VENCEREMOS» πού συγκροτήθηκαν άπ' όλες τίς χώρες τής άνατολικής Εύρώπης και από τά Κομμουνιστικά Κόμματα τών δυτικών χωρών γιά νά βοηθήσουν στήν έπιτυχία του πλάνου (τελικά απέτυχε) γιά τήν παραγωγή, τό 1969, δέκα έκατομμυρίων τόνων ζάχαρης, είναι μόνο ένα δείγμα αύτής τής «διεθνούς αλληλεγγύης» πού φυσικά δέν περιορίζεται μόνο στήν οικονομική βοήθεια.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ πού περιέχει ή πιό πάνω φράση του Φιντέλ Κάστρο είναι κάτι παραπάνω από έξόφθαλμη. Καί μόνο ή άναφορά στήν άποφασιστική παρέμβαση τής Σοβιετικής 'Ενώσης στή διάρκεια τής κρίσης στον Κόλπο τών Χοίρων άρκεί γιά νά άποδείξει ότι ή κουθανέζικη 'Επανάσταση όφείλει πολλά στήν ύποστήριξη και τή βοήθεια πού δέχεται από τό έξωτερικό. Τό έρώτημα όμως πού αυτόματα προκύπτει είναι σέ ποιο βαθμό αύτή ή αλληλεγγύη μεταφράζεται σέ εξάρτηση, όπως είναι σήμερα ή κύρια κατηγορία πού αντιμετώπιζει ή κουθανέζικη έξωτερική πολιτική, όχι μόνο από καπιταλιστικές χώρες αλλά και από τήν Κίνα και τούς συμμάχους της στήν υπεράσπιση τής θεωρίας τών τριών κόσμων και στήν θεμελίωση τής κατηγορίας του «σοσιαλϊμπεριαλισμού».

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΛΙΓΟΥΣ μόνο μήνες μετά τήν έπικράτηση τής 'Επανάστασης (Νοέμβρης '59), ό τότε πρώτος αντιπρόεδρος τής Σοβιετικής κυ-

βέρνησης πραγματοποιούσε επίσημο ταξίδι στην Αβάνα, όταν, τα πράγματα δεν είχαν ακόμα πλήρως ξεκαθαρισθεί και όταν ο Φιντέλ Κάστρο ήταν ακόμα ο ηγέτης του έθνικοαπελευθερωτικού κινήματος της «26ης Ιούλη» με σαφείς τις έθνικιστικές τάσεις. Είναι ενδιαφέρον να αναφερθούν κάποιες αναλογίες με όσα συνέβησαν τα τελευταία χρόνια στην Αφρική και ειδικά στις χώρες όπου εκδηλώθηκε η κουβανέζικη στρατιωτική παρουσία στο πλευρό των προοδευτικών δυνάμεων: Τόσο το MPLA όσο και ο ηγέτης του Άγκοστίνιο Νέτο χαρακτηρίζονται στη διάρκεια του αγώνα από μία πλατιά άριστη τοποθέτηση, γενικότερα επαναστατική έναντι του πορτογαλικού καθεστώτος. Μετά τη νίκη και την επικράτηση του MPLA και σε διάστημα λιγώτερο απ' ότι χρειάστηκε ο Φιντέλ Κάστρο, το έθνικοαπελευθερωτικό μέτωπο μετατρέπεται σε μαρξιστικό - λενινιστικό Κόμμα. Ο Νέτο αποφεύγει όμως να δίνει την ονομασία Κομμουνιστικό, διατηρώντας έτσι την ιστορική αγωνιστική συνέχεια. Ο Μενγκίστου Χαϊλέ Μαριάμ, σημερινός Ισχυρός Άντρας στην Αιθιοπία, ένας μεσαιός έπαρχιώτης αξιωματούχος, που συμμετέχει άλλοτε διακριτικά και άλλοτε αποφασιστικά στο προσκήνιο σ' όλες τις, μετά το 1974 και τη πτώση του Χαϊλέ Σελάσιε, εξελίξεις στην Αιθιοπία, κερδίζει τη μάχη της εξουσίας για να γίνει ύστερα από λίγο μαρξιστής - λενινιστής και να αναγγείλει τη δημιουργία μαρξιστικού-λενινιστικού Κόμματος (ή καλύτερα τη μετατροπή του PMAC, του Προσωρινού Διοικητικού Στρατιωτικού Συμβουλίου).

«ΔΕΝ ΣΚΟΠΕΥΩ να αναλάβω πρωτοβουλία για την οργάνωση κινήματων στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η Λατινική Αμερική θα ακολουθήσει το δρόμο της γιατί αυτός πιά αποτελεί ιστορικό νόμο. Υπάρχουν πολλοί ηγέτες στις χώρες αυτές που είναι σε θέση να αναλάβουν ηγετικό ρόλο». «Όσο κι' αν αυτή η αποστοφή του Κάστρο απέκλειε δημόσια την «έξαγωγή της Επανάστασης» στις Λατινοαμερικανικές χώρες, οι χώρες αυτές στάθηκαν ο πρώτος προσανατολισμός της κουβανέζικης εξωτερικής πολιτικής. Ο Κάστρο προσπάθησε στα πρώτα βήματα της νεαρής Επανάστασής του να αποσπάσει την αναγνώριση των αμερικανικών κρατών, αντιμετώπισε όμως την σαφώς εχθρική θέση των περισσότερων, αφού τα καταπιεστικά καθεστώτα τους βρίσκονταν κάτω από την άμεση εξάρτηση των ΗΠΑ. Έτσι τον Ιούλη του 1964 ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών επιβάλλει με απόφαση του εμπόριο εμπόργκο στην Κούβα και όλα τα κράτη - μέλη του διακόπτουν διπλωματικές σχέσεις με την κυβέρνηση της Αβάνας. Μόνο το Μεξικό αρνείται να εφαρμόσει αυτές τις αποφάσεις. Στην απειλή του ο Φιντέλ Κάστρο θα εγκαθιδρύσει στενές σχέσεις με όλα τα έθνικοαπελευθερωτικά κινήματα και οργανώσεις που μάχονται τις λατινοαμερικανικές δικτατορίες και θα βοηθήσει ενεργά τον αγώνα τους.

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ των «Τριών Ηπείρων» που συνέρχεται στην Αβάνα το Γενάρη του 1966 δεν αποτελεί μόνο την απάντηση του Φιντέλ Κάστρο στον πολιτικό και οικονομικό αποκλεισμό των ΗΠΑ, αλλά σημαίνει και το πρώτο άνοιγμα της κουβανέζικης εξωτερικής πολιτικής στην Αφρική και την Ασία. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπά-

θειας είναι η ίδρυση του OSPAAAL και λίγο αργότερα του OLAS από αντιπροσώπους 27 λατινοαμερικανικών κρατών. Η Κούβα αρχίζει να γίνεται το επίκεντρο μιάς Επαναστατικής πολιτικής που αφορά τη Λατινική Αμερική και που συνθηματολογεί τον αγώνα για την ανατροπή των δικτατοριών που στηρίζουν οι ΗΠΑ. Η δική της περίπτωση είναι ήδη ένα νικηφόρο προηγούμενο που ο Τσέ επιμένει να μεταφέρει στη Βραζιλία και τη Βολιβία... Η αποτυχία όμως της οργάνωσης της Επανάστασης στις χώρες αυτές, μεταφέρει αργότερα το θάρος της κουβανέζικης εξωτερικής πολιτικής στην Αφρική γύρω στο 1970 και μετά.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

Η ΑΜΕΣΗ στρατιωτική παρουσία στην Αφρική είναι για την κουβανέζικη Επανάσταση η εκπλήρωση του διεθνιστικού καθήκοντός της για ενεργή αντιιμπεριαλιστική αλληλεγγύη στο πλευρό όσων αγωνίζονται να ξεφύγουν από την επικυριαρχία των ΗΠΑ. Για άλλους όμως αυτό αποτελεί επέμβαση στο έσωτερικό άλλων χωρών που γίνεται με σκοπό την εξυπηρέτηση των στόχων της Σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής. Η διαφωνία είναι γνωστή και εδώ και αρκετά χρόνια, πάγια. Συνδέεται με τη «θεωρία των δυο κόσμων» που υποστηρίζει ο όρθόδοξος Κομμουνιστικός κόσμος μαζί και η Κούβα. Στη θεωρία αυτή που σύμφωνα με την οποία η κύρια πάλη που διεξάγεται σήμερα είναι ανάμεσα στον καπιταλιστικό κόσμο και στις δυνάμεις του σοσιαλισμού, το κινεζικό μπλόκ αντιπαράσσει τη «θεωρία των τριών κόσμων», ότι δηλαδή, ο κόσμος κινδυνεύει από τον ανταγωνισμό και τα σχέδια των υπερδυνάμεων και κυρίως της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία σοσιαλιμπεριαλιστική δύναμη.

Ο ΙΔΙΟΣ ο Φιντέλ Κάστρο δεν χάνει ευκαιρία για να χαρακτηρίσει σαν προδοτική τη γραμμή, ιδιαίτερα στην Αφρική, της κινεζικής ηγεσίας, που την κατηγορεί ότι συνεργάζεται με τα πιο αντιδραστικά και άντεπαναστατικά στοιχεία, ακόμα και με πράκτορες της CIA, για να προωθήσει την τυφλή αντισοβιετική γραμμή της. Τα παραδείγματα είναι γνωστά ώστε να μη χρειάζεται να αναφερθούν. Από την άλλη, η κουβανέζικη εξωτερική πολιτική δεν κάνει απολύτως τίποτε για να συγκαλύψει τα σημεία που την χωρίζουν από τη Σοβιετική θέση στα διεθνή ζητήματα. Έτσι ο Φιντέλ κατάγγειλε επανειλημμένα το καθεστώς του Βιντέλα σαν φασιστικό και δικτατορικό και το συμπεριέλαβε στον κατάλογο εκείνων των καθεστώτων που θα πρέπει να ανατραπούν, ενώ δεν σκέφθηκε και πολύ για να δείξει την προτίμησή του προς το Μέτωπο Πολιτάριο της Δυτικής Σαχάρας σε σχέση με το φιλοσοβιετικό Κομμουνιστικό Κόμμα του Μαρόκου. Είναι ακόμα πολλές φορές η μη τήρηση του κανόνα των προνομιικών σχέσεων ανάμεσα στα Κομμουνιστικά Κόμματα που ισχύει ιδιαίτερα στο χώρο της Λατινικής Αμερικής. Είναι γνωστές οι πολύ στενές σχέσεις που διατηρεί η Κούβα με τους Μοντενέρος της Αργεντινής, το MIR της Χιλή και του Περού ή με το Σαντινιστικό Έθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο της Νικαράγουας. Ο Φιντέλ φαίνεται να προτιμά στον Τρίτο Κό-

σμο τα έθνικοαπελευθερωτικά κινήματα παρά τα Κομμουνιστικά Κόμματα.

Η ΚΟΥΒΑΝΕΖΙΚΗ εξωτερική πολιτική αντιμετώπισε όμως και αντιμετώπιζει επικρίσεις και από μιά άλλη πλευρά. Προς αυτή την «κριτική» ο Φ. Κάστρο είναι περισσότερο εύαισθητος, αφού προέρχεται μέσα από το στρατόπεδο των Άδελφών στο οποίο η Κούβα ανήκει, αλλά και για το οποίο ο Φιντέλ μοιάζει να δραματίζεται τώρα έναν άλλο, πιο ενεργό στις διεθνείς εξελίξεις, ρόλο. Πρόκειται για τους διαφιλονικούμενους που σημειώθηκαν ανάμεσα στους Γιουγκοσλάβους και τους Κουβανέζους στην τελευταία Σύνοδο των Άδελφών στο Βελιγράδι, με επίκεντρο ακριβώς το ρόλο του Κινήματος των Άδελφών. Μιλώντας ο πρόεδρος Τίτο, διατύπωσε επιφυλάξεις για το ρόλο των κουβανέζικων στρατευμάτων στην Αφρική και εξέφρασε το φόβο ότι εξυπηρετούν τη Σοβιετική πολιτική στο χώρο αυτό, ενώ δεν θα έπρεπε, αφού το κίνημα έχει σαν αρχή τη χάραξη μιάς τρίτης αυτόνομης - πέρα δηλαδή από τους ανταγωνισμούς ΗΠΑ και ΕΣΣΔ - πορείας. Από το Σαντιάγο, ο Φ. Κάστρο απάντησε ότι με την είσοδο μιας σειράς αντιδραστικών κρατών, το στρατόπεδο των Άδελφών κινδυνεύει να χάσει την αξιοπιστία και το δυναμισμό του και επισημάνει ότι αδελφειοί δεν σημαίνει και ουδέτερος. Υπεραμύνθηκε της δικής του γραμμής στην Αφρική τονίζοντας ότι η παρουσία της Κούβας στη Μαύρη Ήπειρο υποδηλώνει την έμπρακτη διεθνή αντιιμπεριαλιστική αλληλεγγύη που διέπει την πολιτική της. Οι παρατηρητές πάντως είναι σήμερα βέβαιοι ότι ο επόμενος στόχος της εξωτερικής πολιτικής του Φιντέλ Κάστρο θα είναι ο χώρος των Άδελφών και ότι σημαντικές εξελίξεις θα σημειωθούν στην επόμενη Σύνοδο που θα γίνει στην Αβάνα το έρχόμενο Φλεβάρη.

ΣΤΗΝ ΑΒΑΝΑ όλοι είναι περήφανοι για τη στρατιωτική παρουσία της Κούβας σε Αφρικανικές χώρες. Αυτό μοιάζει να είναι κάτι πολύ μεγάλο και άπιστευτο για το λαό που πριν είκοσι χρόνια πεινούσε. Όσοι πολέμησαν στην Αφρική έχουν τα παράσημα στο πέτο και χωρίς δισταγμό διηγούνται πως νίκησαν στους ιμπεριαλιστές και τους λακέδες τους στην τάδε μάχη κάπου στην Αγκόλα ή την Αιθιοπία. Είναι βέβαιο ότι αυτός ο λαός αντιμετώπιζει σήμερα ένα σωρό προβλήματα και δεν τα κρύβει από τους ξένους του. Υπάρχει π.χ. ένα δξύ πρόβλημα στέγασης, όμως κάθε χρόνο τελώνουν 34 χιλιάδες νέα διαμερίσματα. Πολλά τρόφιμα και είδη τα προμηθεύεται με το δελτίο. Αν ρωτήσεις κάποιον πόσο τον ένοχλει, αυτός θα σου πει ότι θα προτιμούσε να μην υπήρχε το δελτίο, όμως διαφορετικά «θα έχουμε πληθωρισμό», έστω κι' αν δεν έχουν πολλά πράγματα για το τι σημαίνει πληθωρισμός και τις συνέπειές του.

ΑΛΛΑ ό,τι έντυπωσιάζει σ' αυτόν το λαό είναι η αίσιοδοξία του, με πηγή το Allegro ταμπεραμέντο του, λές και έχει σίγουρη την προοπτική με το μέρος του. Προπαντός όμως, εκείνο που μπορεί κανείς να διακρίνει, είναι πως η επαναστατική δυναμική - όποια και να 'ναι αυτή - είναι και σήμερα ακόμα ζωντανή, και δεν έχει απολιθωθεί σε γραφειοκρατικούς μαϊνάνδρους.

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ: ΟΙΑ

— 'Ο τόπος είναι όμορφος, φανταστικός. Ευτυχισμένοι αυτοί που τον κατοικούν.

J. JOHANSON: 45 χρονών, Σουηδός ζωγράφος.

— 'Ο συνδυασμός του τέλει με το τέλει. Τί να παραπονιέσαι εδώ. 'Η ευγένεια των κατοίκων... 'Η όψη του ήλιου...

HELGA ORGER: 32 χρονών, Γερμανίδα τουρίστρια, αρχαιολόγος.

— Είναι πολύ όμορφα. Μακριά από θόρυβο και ανθρώπους. Μ'αρέσει πολύ. Θ'αγόρασω ένα σπίτι να έρχομαι.

M.Π.: 34 χρονών, πολιτικός μηχανικός από την Αθήνα.

— Είναι καταλληλικά! Συγκλονιστικά!

E.Δ.: 34 χρονών, αρχιτέκτων, αθηναία.

— 'Ηρθαν οι ξένοι και οι 'Αθηναίοι, και μας πτέρδεξαν...

A.M.: 76 χρονών, αγρότισσα.

— 'Ανάβω το κερί στον 'Αγιο 'Αρτέμιο και τον καθαρίζω κάθε μέρα. Ζω μόνη, ολομόνη... περιμένω. Θέλω να είμαι έτοιμη τη μέρα που θα διαλέξει να με πάρει...

A.M.: 71 χρονών, συνταξιούχος του Ο.Γ.Α.

— 'Εμείς θα μείνουμε και θα πεθάνουμε εδώ, μα τα παιδιά μας ο τόπος δεν τα κρατάει. Τί να δονιέφουνε. 'Εχω 5. Τά πάντρεψα. Τά 'χω στον Πειραιά. Πηγαίνω και τα βλέπω.

M.M.: 68 χρονών, συνταξιούχος ναυτικός.

— Με το επάγγελμά μου θγαίνω. Δεν παραπονιέμαι. Κι'εγώ και η κυρά μου. 'Αλλά τα παιδιά δεν τα κρατάω εδώ. 'Ο ένας μπαρκαρισμένος, ο άλλος τη θητεία του. Δεν δέθηκαν βλέπεις, όπως έμεις με τον τόπο. Πώς να δεθούν...

N.K.: 55 χρονών, σιδεράς.

— Δονιέφω 5-6-7 μήνες το χρόνο στη θάλασσα. Τους υπόλοιπους τους μοιράζομαι εδώ και στον Πειραιά. Είναι και ο γέρος μου εδώ... Για νόημα εδώ ούτε ανήτηση. Τί να κάνεις... Δεν περνά η ώρα... Κι' ύστερα τί θα φας... Γέμισε και γρονθοσύρδες τιά...

Βαγγέλης του Π.: 40 χρονών, ναυτικός.

— Οκτώβρης — 'Απρίλης στην

'Αθήνα, ύστερα μέχρι τον Σεπτέμβριο εδώ στο ξενοδοχείο. Κάποτε καλλιεργούσα κιόλας κί'εμένα. Δεν έβγαίνα, τα άφησα και σημάζανε. 'Από πέτσι όλα για τον τουρισμό. Κάτι θγαίνει.

Π.Μ.: 40 χρονών, ξενοδόχος.

— 'Η μόνη δονιέφά που σίγουρα κάτι θα αφήσει. Τον χρόνο εύχομαι να έρθουν πιο πολλοί. Οι ξένοι θα μας σώσουν. 'Αφήνουν λεφτά που είναι το παν... 'Ε... το χειμώνα είμαι στον Πειραιά...

Πεθαίνει καί από τόν τουρισμό

Του Νίκου 'Αγριαντώνη

Η ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ είναι τό νοτιώτερο νησί τών Κυκλάδων, απέχει από τόν Πειραιά 130 καί από τήν Κρήτη 70 μίλια. Έχει έκταση 92 τ. χλμ. καί πληθυσμό σήμερα 6.000 περίπου μόνιμους κάτοικους. Πρέπει νά σημειώσουμε ότι στά τελευταία 50 χρόνια τό νησί έχασε 55% τού πληθυσμού του. Σήμερα στό νησί υπάρχουν 13 χωριά, μέ 200 ως 1800 κάτοικους. Τό καλοκαίρι ό πληθυσμός αυτός φτάνει στά 10-12.000 άτομα, δηλαδή διπλασιάζεται, ενώ τό έπισκέπτονται περίπου 100.000, Έλληνες καί ξένοι τουρίστες, μέ πλοία της γραμμής-αεροπλάνα-κρουαζιερόπλοια.

Η ΟΙΑ είναι κτισμένη πάνω στό «ναυτικό» νησί της Σαντορίνης πού ένα δυσανάλογα μεγάλο αεροδρόμιο, πού μόλις τώρα μπαίνει σέ λειτουργία, θά προσπαθήσει ν'αναπληρώσει στό μέλλον τό λιμάνι πού της λείπει. Μέχρι σήμερα δέν υπάρχει ούτε ένας στοιχειώδης μώλος προσέγγισης πλοίων, έτσι πού τόν χειμώνα οί δυνατοί βοριάδες πολύ συχνά αποκόβουν τό νησί από τόν υπόλοιπο κόσμο, μέ αποτέλεσμα έντονες ανωμαλίες στήν οίκονομία του τόπου καί τή ζωή. Σ'αυτό θά πρέπει νά προσθέσουμε τή δυσκολία του πολύωρου καί ακριβοπληρωμένου ταξιδιού Πειραιά-Θήρας μέ πλοίο, 13-15 ώρες καί συχνά 20 (συνάρτηση μέ τόν καιρό).

ΤΟ ΧΩΡΙΟ της Οίας καί ή πεδιάδα της βρίσκονται στό δόρειο άκρο της Σαντορίνης. Χωρίζονται από τό υπόλοιπο τμήμα της μέ ένα απότομο βουνό, τό Μεγάλο Βουνό. Ένώνονται μέ τά Φηρά, τήν πρωτεύουσα του νησιού, μέ 10 χλμ. σκληροτράχηλου δρόμου, έτσι πού νά δίνει τήν έντύπωση σχετικά απομονωμένου χωριού από τήν υπόλοιπη Σαντορίνη. (Ο «Αθηνός», ό μώλος προσέγγισης τών πλοίων απέχει 20 χλμ. από τήν Οία).

Η ΑΠΑΝΩ ΜΕΡΙΑ αποτελείται σήμερα από τήν κυρίως Οία, τόν συνοικισμό Περίβολο, πού έχει πιά κολλήσει επάνω της, τήν Φοινικιά, τόν Θόλο, προωθημένο συνοικισμό στόν κάμπο — καί τά δύο επίνεια, άκατοίκητα σήμερα, τό 'Αμμουδι καί τήν 'Αρμένη. Οί 300 σήμερα κάτοικοι της 'Απάνω Μεριάς (Οία καί περίχωρα) ζουνε στό δομημένο πλαίσιο τών 5.000 ψυχών του κοντινού παρελθόντος. Οί έρειπωμένες σπηλιές, οί γκρεμισμένοι τοίχοι, οί οπασμένοι θόλοι, επιτείνουν τήν πτώση του ήθικου ενός πληθυσμού γερασμένου, εγκαταλειμμένου από τό κράτος καί απομονωμένου από τά γύρω, έτσι πού τό σύνολο δέν μπορεί πιά νά παρακολουθήσει τήν όλη εξέλιξη του έθνικου μας χώρου. Αυτό τό φαινόμενο επιτείνεται ιδιαίτερα από τήν κάθοδο μεγάλου κύματος τουριστών, ιδιαίτερα τούς καλοκαιρινούς μήνες πού αναστατώνουν κυριολεκτικά τήν κοινωνία καί τήν οίκονομία του τόπου.

Μ. Κ: 30 χρονών, κατάστημα τουριστικών ειδών.

— Θά παρακαλώ. Τι άλλο νά κάνω. Θέλω 6 χιλιάρες καί θά βάζω 3. Έρχεται ό 'Οκτώδης καί φεύγω. Γυναίκα καί κόρη καταδικασμένες.

Κ.Σ: 28 χρονών, ναυτικός — άνεργος ψαράς.

— Περιμένω νά μέ ντύσουνε από δύόμιση χρόνια τώρα καί δέν κάνω τίποτα. Ξυρνάω, ψευτοδουλεύω, λίγο θάλασσα. Καί μόλις απολυθώ; Να τό

πρόβλημα. Πρέπει ν'άποφασίσω νά φύγω απ τό νησί... Είναι καί οί γέροι δάξεις. Τι νά κάνω, δέν ξέρω.

Μ.Β: 20 χρονών, άνεργος ναυτικός.

— Θέλω νά φύγω στήν 'Αθήνα. Έκεί είναι ώραία. Έδώ είναι κόλαση. Νά τά πουλήσουμε νά φύγουμε.

Ν.Φ: 12 χρονών, μαθήτρια.

— Εγώ θέλω νά γίνω άεροπόρος. Νά πετάω ψηλά, νά φύγω.

Κ.Δ: 8 χρονών, μαθητής.

Φτάνοντας από τόν Πειραιά μέ τό πλοίο στόν μεγάλο κόλπο της Σαντορίνης άντικρύζουμε ψηλά στ' άριστερά μας τά σπίτια της Οίας γαντζωμένα στά άγρια γκρεμνά μά καί στις εποχές πού πέρασαν.

Τά σπίτια τό ένα πάνω στ' άλλο, μπλεγμένα μεταξύ τους σου φανερώνουν μία ιδιόμορφη έννοια της ιδιοκτησίας καί κοινοκτημοσύνης πού άλλοτε βασίλευε. Είναι τά σπίτια πού ό σεισμός σπαράλιασε καί ή «έγκατάλειψη» τά έρείπωσε καί τά «πέθανε» όριστικά. Όλα άσπρα καί χρωματιστά γιορτάζουν τό τέλος μιάς εποχής καί τήν άρχή μιάς άλλης, μουσειακής, πού καλούνται μέ όλες τίς ένδειξεις νά παίξουν τά εκθέματα «λαϊκής μας παράδοσης».

Η έκταση της 'Απάνω Μεριάς είναι 9 χλμ. καί τό μήκος τών άκτών της ξεπερνάει τά 7 χλμ. Είναι μία άνηφορική πεδιάδα πού άρχίζει στό βορινό της τμήμα από τό έπίπεδο της θάλασσας καί άνεβαίνει όμαλά μέχρι τά 130 μέ 150 μέτρα ύψος στό νότιο άκρο της, (όπου βρίσκεται ό οικισμός) γιά νά πέσει εκεί απότομα μέ άγριο γκρεμό στή θάλασσα (ήφαιστειογενής διαμόρφωση). Τό Μεγάλο Βουνό είναι ή πιό ψηλή κορυφή στήν περιοχή μέ 300 μ. ύψος.

Η χρήση της γής

Οί κυριότερες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής είναι:

● **Άγροτική περιοχή.** Τό σταφύλι (γιά κρασί) είναι τό βασικό προϊόν της περιοχής. Κάποτε τό συναγωνίζονταν ή ντομάτα, αλλά σήμερα πιά τήν καλλιεργούν μόνο σέ λίγα χωράφια γιati χρειάζεται πολλά έργατικά. Υπάρχει ακόμα μικρή παραγωγή φάσας εξαιρετικής ποιότητας καί πολύ λίγα κηπευτικά (δύο μπαξέδες). Η έλλειψη του νερού, ύπ' αριθμόν ένα πρόβλημα της περιοχής, δυσκολεύει τήν οποιαδήποτε προσπάθεια άγροτικής ανάπτυξης. Τά ελάχιστα άγροτικά χέρια πού άπομένουν δέν είναι ικανά πιά νά στηρίξουν τό οποιοδήποτε άγροτικό πρόγραμμα.

● **Άλιεία — κυνήγι.** Η έλλειψη στοιχειώδους λιμανιού γιά ψαράδικα καί θάρκες είναι ίσως ή βασική αίτία της περιορισμένης άλιείας. Δέν υπάρχει ούτε ένα τρεχαντήρι καλά άρματωμένο γιά σοβαρή επαγγελματική χρήση (τόν 'Οκτώβριο οί θάρκες εξαφανίζονται από τόν κόλπο της 'Αρμένης, βγαίνουν στήν ξηρά, γιά νά τίς ξαναδούμε νά πλέουν πάλι τόν Μάη). Συνολικά υπάρχουν 6 καΐκια καί 20 θάρκες. Τό κυνήγι περιορίζεται στό άγριοκούνελα καί στά πουλιά. Είναι περιθωριακή δραστηριότητα, μικρή βοήθεια στήν οικιακή οίκονομία.

● **Όρυχεία.** Μέχρι τό 1974 λειτουργούσε χωρίς άδεια τό όρυχείο Θηραϊκής γής στό άκρωτήρι 'Αμμουδι. Εύτυχώς γιά τό χωριό καί τήν υγεία τών κατοίκων του άπαγορεύτηκε ή συνέχιση της λειτουργίας του. Έχοντας εξαπλήσει τά παραθαλάσσια κοιτάσματα είχε άρχισι νά «τρώει» τό χωριό, (τουλάχιστον 15 σπίτια στήν γειτονία Φανάρι).

● **Βιοτεχνία.** Η βιοτεχνία είναι πολύ περιορισμένη. Υπάρχει ένα μόνο καρνάγιο πού άπασχολεί δύο τεχνίτες κι' ένα βοηθό, καί κατασκευάζει ξύλινα σκαριά. Έτήσια παραγωγή τρία τρεχαντήρια, 10 θάρκες. Άς σημειώσουμε ακόμα τήν ύπαρξη ενός «γύφτου» κι' ενός τσαγκάρη.

● **Αρχαιολογικοί χώροι.** Στους βόρειους πρόποδες του Μεγάλου Βουνού καί πρόσ

τή θάλασσα έκτείνεται μέσα στην πεδιάδα μεγάλη έκταση πιθανού αρχαίου οικισμού πού, άκόμα, δέν έχει έρευνηθεί.

Πληθυσμός

Όσα άκολουθούν έχουν σκοπό νά όριοθετήσουν ιστορικά την εξέλιξη του πληθυσμού της Οίας στή τελευταία 50 χρόνια, χωρίς περισσότερες φιλοδοξίες.

Πέρασαν πιά δύο αιώνες πού ό Σουαζέλ Γκουφιέ μάς περιγράφε στή βιβλία του καί στους χάρτες του τό «Μπούργκ ντέ Σάν Νικολά» σάν τή μεγαλύτερη πολιτεία των νότιων Κυκλάδων... πού μετονομάστηκε μέ τή δημιουργία του Έλληνικού άνεξάρτητου κράτους τό 1830 σέ Οία, επί «τῷ ἀρχαϊκωτέρῳ», ἡ Ἀπάνω Μεριά, σύμφωνα μέ τή λαϊκή όνομασία.

Ἡ κωμόπολη άνθει στή τέλη του 19ου αιώνα καί στή πρώτη του 20ου. Ἡ εὐημερία της στηρίζεται βασικά στό έμπόριο καί τήν ναυτιλία, μέ δραστηριότητα σ' όλη τή λέκάνη της Ἀνατολικής Μεσογείου καί της Μαύρης Θάλασσας. Ἡ άγροτική παραγωγή δέν ύστερούσε: κρασιά, ντομάτες, φάβα, ψάρια παστά, βιοτεχνίες, καρνάγια κλπ... 13 ένορίες, 4 σχολεία, 5.500 κάτοικοι, 250 πλοία...

Όπως όμως όλα τά άλλα χωριά καί πόλεις του τόπου μας, πού στηρίζαν τήν εὐημερία τους στή ναυτιλία μέ πανί, έτσι καί ἡ Οία καταστράφηκε μέ τήν εμφάνιση του άτμου καί τήν γρήγορη άντικατάσταση των πανιών από τή μηχανή. Ἡ συγκεντρωποίηση του ναυτιλιακού κεφαλαίου γύρω άπ' τόν Πειραιά, «μαγνήτισε» γρήγορα τούς έφοπιλιστές-πλοιοκτῆτες, καί τσάκισε τούς καραβοκυραίους της Οίας. Μαζί τους πήραν τό δρόμο γιά τόν Πειραιά καί τά τσοῦρμα, οί ναύτες, άναζητώντας δουλειά στήν πρωτεύουσα. Ἡδη τό 1924 δέν έμενε στήν Οία ούτε μία έδρα ναυτιλιακής εταιρείας. Ἐρήμωσαν όλα τά λαϊκά σπιτία στή «γκρεμνά», άδειασαν σιγά-σιγά οί δρόμοι «άπό άνθρώπους καί φασαρίες», όπως μάς δηγοῦνται οί παλιότεροι, εξαφανίζονταν οί νέες ηλικίες, κλειδωναν τό ένα πίσω από τ' άλλο, μέ ταχύτητα, τ' άρχοντικά νεοκλασικά σπιτία πού βλέπαν στόν κάμπο, πού δέν είχαν προλάβει νά χαρούν ούτε 2-3 δεκαετίες ζωής.

Ἐτσι τό 1928 ἡ Ἀπάνω Μεριά δέν μετροῦσε πιά παρά 1737 κατοίκους, σύμφωνα μέ τά στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε.: Μείωση 70%

του πληθυσμού σέ 30 χρόνια. Στή 1940 ἡ Οία έχει 1348 κατοίκους. Ἡ ναζιστική κατοχή προκαλεί μεγάλη πείνα. Τό χωριό μόνο στους 3 μήνες Φεβρουάριο - Μάρτιο - Ἀπρίλιο του 1942 χάνει 175 άτομα, μέ μέσο όρο ηλικίας 35 χρονών. Στό θιβλίο του ληξιάρχη θά διαβάσουμε στίς πιά πολλές άπό τίς περιπτώσεις, «θάνατος λόγω καρδιακού έπεισοδίου». Μεταφράστε τό «άσπία». Στήν περίοδο 1940-1951 ἡ Ἀπάνω Μεριά χάνει 373 κατοίκους ἡ ένα ποσοστό 28%, δηλαδή πολύ περισσότερο άπό τόν μέσον όρο της Σαντορίνης, πού βρίσκεται σέ χαμηλά επίπεδα αυτή τή φορά, -8%. Αυτή ἡ περίοδος θά άφήσει βαθιές πληγές στήν βιολογική άναπαραγωγή του τόπου, ειδικά άπό τό μεγάλο αριθμό των νεαρών νεκρών της πείνας του 1942. Στήν περίοδο 1951-1961 τό ποσοστό μείωσης του πληθυσμού της Οίας θά φτάσει στό -33%, ενώ τό ίδιο ποσοστό γιά όλο τό νησί είναι -14%. Σ' αυτή τή χρονική περίοδο θά ξεκαθαρίσουν τή σχέση τους μέ τό χωριό αυτοί, πού γιά σειρά χρόνια πηγαινόερχονταν καί δέν άποφάσιζαν άκόμα νά ρίξουν «τήν μαύρη πέτρα» πίσω τους. Είναι ἡ περίοδος της μεγάλης άναχώρησης γυναικόπαιδων. Στό διάστημα 1961-1971 τό ποσοστό μείωσης είναι τό ίδιο μέ τό προηγούμενο, δηλαδή 33% ἡ 3,3% τό χρόνο, ενώ της Σαντορίνης είναι -21%. Τό ποσοστό μείωσης της Οίας είναι συνεχώς τό μεγαλύτερο άπ' όλα τά χωριά καί πόλεις του νησιού, άκόμα κι' αυτής της Θηρασίας, του πιά εγκαταλειμμένου χωριού. Γενικά στή 50 τελευταία χρόνια ενώ όλος ό πληθυσμός της Σαντορίνης μειώθηκε κατά 55%, στήν Οία τό ποσοστό αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο καί φτάνει τό 75%.

Ἐτσι φτάνουμε στή 1977, καί ό πληθυσμός μετρίεται σέ 306 μόνιμους κατοίκους.

Μετανάστευση

Τρία είναι τά βασικά μεταναστευτικά κύματα στήν Οία, τά τελευταία χρόνια:

● Τό πρώτο μεταναστευτικό κύμα:

Ἀντίθετα μέ ότι έγινε στή πιά πολλά μέρη της Ἑλλάδας, στήν Οία δέν παρατηρούμε μεγάλη μετανάστευση μέ προσορισμό τήν Η.Π.Α, στή 1890-1910. Τό νησί εὐημερούσε άκόμα, καί οί υπερπόντιοι μετανάστες είναι λίγοι. Στήν Οία μετά τή μεταστροφή της ναυτιλίας στόν άτμό καί τήν οικονομική διάλυση της χώρας στήν περίοδο 1911-1922 - βαλκανικοί καί παγκόσμιοι πόλεμοι, τό κλείσιμο του έμπορίου μέ τή Ρωσία μετά τήν επανάσταση του 1917, παραδοσιακά Σαντορινιά δρομολόγιο, καί τούς περιορισμούς μέ τήν Τουρκία μετά τό 1922 - έρχονται οί καταστρεπτικοί σεισμοί του 1926-1928 νά όλοκληρώσουν τόν τραυματισμό της κοινωνίας της. Ἡ μεγάλη φυγή του πληθυσμού της πραγματοποιείται στό 1920-1928. Οί μετανάστες αυτής της περιόδου έποικούν τόν Πειραιά, περισσότερο τίς κεντρικές γειτονίες, όπου κατοκοῦν άπό τότε μόνιμα.

● Τό δεύτερο μεταναστευτικό κύμα:

Ἐρχεται νά όλοκληρώσει τό πρώτο. Στή 1934-36 (καί σέ σχέση μέ τήν κρίση του έργοστασίου, όπως θά δούμε πιά κάτω) μεγάλο κύμα Οιατών φτάνει στόν Πειραιά, καί συγκεκριμένα στή Δραπετσώνα, καί εργάζεται στή εκεί εργοστάσια (ειδικά στή Λιπάσματα), ενώ, παράλληλα άλλο «άνακαλύπτει» τά όρυχεία του Λαυρίου. Οί μετα-

νάστες αυτοί, έκτός άπό εξαίρέσεις, εργάζονται εκεί καί στέλνουν χρήματα στίς οικογένειές τους στήν Οία, μέχρι νά μπορέσουν νά τούς εξασφαλίσουν κατοικία στήν περιοχή της πρωτεύουσας. Προτιμούν τίς περιοχές Ταμπούρια, Ἁγίου Δημητρίου καί Ἁγίου Μηνά, στήν Πειραιά, στόν Κορυδαλλό καί τό παραθαλάσσιο Λαύριο.

● Τό τρίτο μεταναστευτικό κύμα:

Θά γίνει στή 1964-1968. Ἐδῶ θά παίξει άποφασιστικό ρόλο τό όριστικό κλείσιμο του εργοστασίου, μαζί μέ τήν γενικευμένη μίζερια του νησιού. Οί μετανάστες αυτής της περιόδου κατευθύνονται κύρια στήν Ἡλιούπολη, πού κυριολεκτικά γειτονίες της έποικίζονται άποκλειστικά μέ Σαντορινιούς Οιάτες. Ἐνα μικρό ποσοστό μόνο θά προτιμήσει τόν Πειραιά, πάντα στίς παλιές Οιάτικες γειτονίες.

Ὁ γέρος καί τό έμβασμα

Ἡ Οία στή 1977 έχει 306 άτομα μόνιμα εγκατεστημένα. Οί γέροι, οί συνταξιούχοι καί γενικά τά άτομα πού συντηροῦνται άπό κάποιο έμβασμα, έφτασαν σήμερα τά 230, δηλαδή τό 75% του πληθυσμού της, χωρίς αυτό νά σημαίνει ότι τό υπόλοιπο 25% (τά υπόλοιπα 76 άτομα) σφύζει άπό παραγωγικότητα. Πρέπει νά σημειώσουμε ότι άπό αυτά τά 76 άτομα, τά 52 έχουν επάγγελμα αὐστηρά έποχιακό ἡ ύποασασχολοῦνται (ψαράδες, ξενοδόχοι κλπ.), ενώ τά υπόλοιπα 24 δουλεύουν σέ πλαίσιο πολύ χαμηλής παραγωγικότητας.

Στήν Οία σήμερα οί ένεργές ηλικίες είναι τό 44% του συνόλου των κατοίκων ἡ 138 άτομα (63 γυναίκες καί 75 άνδρες). Ἐνεργές ηλικίες θεωρούμε τίς άπό 15 έως 60 χρονών.

Τά παραγωγικά στρώματα καί επαγγέλματα στή χρονική περίοδο 1965-1977 είδαν μία εξαίρετικά μεγάλη μείωση πού πολλές φορές άγγίζει τά όρια του άφανισμού:

● Τό άγροτικό επάγγελμα εξαφανίζεται μέ γοργό ρυθμό. Τό -76% της μείωσης του πιθανόν νά μὴν άρκει γιά νά περιγράψει τήν ταχύτητα του άφανισμού.

● Οί εργάτες (βιομηχανία-οικοδομή) παρουσιάζουν μία άπό τίς μεγαλύτερες μειώσεις -79%, καί άν δέν είχε άντισταθεί τό οικοδομικό επάγγελμα θά είχαν άφανιστεί κυριολεκτικά.

● Ἡ κατηγορία των παιδιών κάτω των 15 χρονών μειώθηκε αριθμητικά στό μισό.

Παράλληλα μ' αυτή τή μεγάλη αριθμητική μείωση των παραγωγικών στρωμάτων παρατηρούμε τήν αύξηση σέ άπόλυτους αριθμούς ἡ σέ ποσοστά, στίς πιά αντιπαραγωγικές καί περιθωριακές κατηγορίες καί επαγγέλματα:

● Αύξήθηκαν οί συνταξιούχοι άπόλυτα κατά 7%. Παράλληλα ενώ τό 1965 αποτελούσαν τό 24,8% του πληθυσμού, σήμερα αποτελούν τό 40%. Στήν Οία του '77 γιά 138 άτομα ένεργών ηλικιών άντιστοιχοῦν 129 συνταξιούχοι, δηλαδή γιά κάθε έναν της ένεργής ηλικίας ισοδυναμεί καί ένας συνταξιούχος. Κάθε άλλο παρά παρήγορό γιά τήν οικονομία ενός τόπου, πού άπό τά 113 νοικοκυριά του χωριού τά 76, δηλαδή τό 67%, ζοῦν άπό σύνταξη.

● Οί ύπηρεσίες (ύπάλληλοι) ενώ μειώθηκαν αριθμητικά άπό 6 σέ 4, αύξήθηκαν σέ ποσοστό σέ σχέση μέ τόν πληθυσμό, άπό 1,2% τό 1965 έγιναν 1,3% τό 1977.

Γιά νά ολοκληρώσουμε τήν εικόνα θά παρατηρήσουμε τή δημιουργία ενός καινούριου επαγγέλματος: Στόν τουρισμό εργάζονται ἄμεσα πιά 16 άτομα, 5,3% τοῦ ὁλικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωριοῦ ἢ τό 11% τῶν ἐνεργῶν ἡλικιῶν. Ἀλλά γιά τά ἐπόμενα χρόνια πρέπει νά περιμένουμε μεγάλη αὐξηση τόν τομέα αὐτόν.

Οἱ ζωντανές οἰκογένειες*

Ἀπό τά 113 νοικοκυριά πού μετρήσαμε στήν Οἶα τό 1977, τά 33 τά κατατάξαμε στήν κατηγορία «ζωντανές οἰκογένειες», δηλαδή τό 29,2% (ἴσως μέ κριτήρια λιγότερο αὐστηρά νά κατατάσαμε ἀκόμα 3-4 οἰκογένειες). Δηλαδή τό 70,8% τῶν νοικοκυριῶν στήν Οἶα δέν εἶναι σήμερα «ζωντανές οἰκογένειες», ἢ γιά κάθε μία «ζωντανή οἰκογένεια» ἀντιστοιχοῦν 2½ νοικοκυριά, «ἄχι ζωντανά». Εἰδικά στά τελευταῖα χρόνια εἶδαμε μία μεγάλη μείωση τῶν «ζωντανῶν οἰκογενειῶν», φτάνει ν' ἀναλογιστοῦμε πῶς τό 1965 ἕνα στά δύο νοικοκυριά ἦταν «ζωντανά». Ἄς δοῦμε τώρα ποιὰ εἶναι τά ἐπαγγέλματα τῶν «ζωντανῶν νοικοκυριῶν».

νοικοκυριά δείχνουν ἐπαγγελματική στροφή στόν τουρισμό. Βολιδοσκοποῦν καί δοκιμάζουν τήν ἐνταξή τους στό τουριστικό κύκλωμα καί ἐτοιμάζονται ἢ ν' ἀλλάξουν ἐπάγγελμα ἢ ν' ἀσκήσουν παράλληλα τουριστικό, σέ βάρος πάντα τοῦ τωρινοῦ τους.

Ἀπό τίς συζητήσεις καί τά κατά γράμμα ἐπιχειρήματα τῶν 33 αὐτῶν νοικοκυριῶν, διαβλέπουμε τήν ὀριστική ἐγκατάλειψη σέ 9 ἐπαγγέλματα καί τήν ἀποκλειστική τους κατεύθυνση στόν τουρισμό, μέσα στήν ἐρχόμενη 3ετία. Ἀπό τά ὑπόλοιπα 22, τά 13 χωρίς νά ἐγκαταλείψουν τό τωρινό τους ἐπάγγελμα, θά ἀσκήσουν μέσα στήν ἐπόμενη 3ετία παράλληλα καί ἕνα καθαρά τουριστικό. Αὐτό σημαίνει ὅτι στά 1980 προβλέπεται ὅτι στά 33 ζωντανά νοικοκυριά τά 11, δηλαδή τά 33%, θά ζοῦν ἀποκλειστικά ἀπό τόν τουρισμό, ἐνῶ σέ ἄλλα 13 ἀκόμα ἡ ζωή τους θά ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτόν. Δηλαδή τό 73% τῶν «ζωντανῶν νοικοκυριῶν» θά ἐξαρτᾶται ἀπό τή διεθνή συγκυρία πού θά στέλνει τούς τουρίστες στή πατρίδα μας, δηλαδή ἀπό παράγοντες καθαρά ἐξωτερικούς.

ταῖα της ἐλπίδα ἐπιβίωσης. Παράλληλα σήμανε τή διάλυση τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Φοινικῆς, δίπλα στήν Οἶα. Τό ἐργοστάσιο ἀντλοῦσε τό δυναμικό του κύρια ἀπό τόν γυναικεῖο πληθυσμό τοῦ συνοικισμοῦ αὐτοῦ, πού ἐξαφανίστηκε κυριολεκτικά μετά τό κλείσιμό του. Ἡ Φοινικιά τό 1951 εἶχε 350 μόνιμους κάτοικους καί τό 1971 ἀριθμοῦσε, σύμφωνα μέ τά στοιχεία τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., 103 κάτοικους. Στήν πραγματικότητα σήμερα δέν ξεπερνᾶ τά 20-25 άτομα μόνιμα ἐγκατεστημένα, πού στό σύνολό τους σχεδόν εἶναι ὑπέργηροι καί συνταξιούχοι.

Τό ἐργοστάσιο αὐτό θά μπορούσε νά ἀποτελέσει τήν καρδιά τοῦ χωριοῦ, νά κρατῇ ζωντανά τά πιά πολλά νοικοκυριά του καί νά ἀναθερμάνει τίς ὑπόλοιπες δραστηριότητες τοῦ τόπου. Ἀλλά στήν Οἶα, ὅπως καί σ' ὅλη τήν ἄλλη ἐλληνική ἐπαρχία λειτουργοῦσαν πανομοιότυπα οἱ ἀμίληκτοι νόμοι τοῦ συστήματος, πού εἶναι στηριγμένοι στό δραχυπρόθεσμο κέρδος καί τήν ἐκμεταλλευτική σχέση.

Ἡ νεολαία : ὅπου φύγει - φύγει

Τό 1965 ὑπῆρχαν 111 παιδιά κάτω ἀπό 15 χρονῶν (23% τοῦ πληθυσμοῦ). Σήμερα, 1977, ὑπάρχουν μόνο 52 παιδιά (17% τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωριοῦ).

Ἡ ἀπόλυτη μείωση σέ ἀριθμό παιδιῶν εἶναι μεγάλη (- 54%). Ἀλλά ὑπάρχει καί ἡ σχετική μείωση τοῦ νεαροῦ στοιχείου σέ ἀναλογία μέ τό σύνολο τῶν κατοίκων τῆς Οἶας. Αὐτή εἶναι πιά ἀνησυχητική· μεταξύ 1965 - 1977 γίνεται - 6%. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι σήμερα στό χωριό ζοῦν 116 άτομα (38%) μεγαλύτερα ἀπό 60 χρονῶν. Ἄν τώρα στή «νεολαία» συμπεριλάβουμε καί τίς ἡλικίες 15 - 24 χρονῶν, τότε σήμερα στήν Οἶα ζοῦν 94 νεαρά άτομα μέχρι 25 χρονῶν (49 θηλ. - 45 ἀρρ.) Σήμερα οἱ ἐφηβοί 17 - 21 χρονῶν, δηλαδή αὐτοί πού πέρασαν τό «περιοδεῖον» ἢ ἐτοιμάζονται νά τό περάσουν, εἶναι 8 καί ὅλοι τους ὑποαπασχολοῦνται συστηματικά. Ἡ ἀτομική ἐτήσια ἀπασχόληση κυμαίνεται ἀπό 67% τῶν ἐργαζόμενων ἡμερῶν (300) στόν πιά «τυχερό» μέχρι 10% στόν πιά ἄτυχο, πού μεταφράζεται σέ 201 καί 30 μεροκάματα τόν χρόνο ἀντίστοιχα, μέ μέσο ὅρο ἀπασχόλησης γιά τούς 8 ἐφηβους 28% τῶν ἐργαζόμενων ἡμερῶν ἢ 86 μεροκάματα. Καί αὐτά θά εἶναι κακοπληρωμένα καί διασκορπισμένα στόν χρόνο, ἀπό 10 μεροκάματα κατά μέσο ὅρο τόν μήνα Αὐγούστο ὥς 0,1 μεροκάματα τόν Ὀκτώβρη καί Νοέμβρη. Ἄν τά κατώτερο μεροκάματο στό χωριό, σύμφωνα μέ τίς νομοθεσίες πού ὑπάρχουν, εἶναι 260 δρχ. γιά τόν ἐφηβο ἢ τόν ἀνασφάλιστο στό ΙΚΑ, τίς πιά πολλές φορές δέν ξεπερνᾶ τίς 200 δρχ. Αὐτό σημαίνει 17.200 δρχ. τόν χρόνο σάν μέσο ἔσοδο γιά κάθε ἕναν ἀπό τούς 8 ἐφηβους τοῦ χωριοῦ. Ἄν σ' αὐτό προσθέσουμε 2.000 δρχ. κατά ἐφηβο σάν ἔσοδο ἀπό ἄλλες δραστηριότητες (ψάρεμα, μεταφορές κλπ) φτάνουμε τίς 19.000 δρχ. Ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό σπῆτι του κυριαρχικά καί ἀπόλυτα. Σ' αὐτό θά πρέπει νά προστεθεῖ καί ἡ οἰκογενειακή καταπίεση στό πολιτιστικό καί κοινωνικό ἐπίπεδο. Καί ἄς μή γίνει λόγος γιά τίς κόρες (θηλυκοῦ πληθυσμοῦ ὡς τό γάμο τους). Ἐδῶ πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ὡς τό Μάιο 1977 σ' ὅλο τό χωριό ἐργάζονταν μέ πληρωμή μόνο μία κοπέλα. Ἐκτοτε ὁ ἀριθμός αὐτός μεγάλωσε λίγο ἀπό πρωτοβουλία τοῦ ΕΟΤ. Ὁ μικρός ἀριθμός τῶν νέων πού ἀπόμειναν

Ἐπάγγελμα	Ἀριθμός	Ποσοστό	Παρατηρήσεις
Ψαράς	2	6%	
Ἀγρότης	5	15%	2 ἀγωγιάτες
Ἐργάτης	7	21%	4 οἰκοδόμοι - 3 ἐργάτες γῆς
Βιοτέχνης	3	9%	1 τσαγκάρης - 2 φουρνάρηδες
Τουρισμός	2	6%	
Ναυτικός	8	25%	1 λαντζέρης - 7 ναυτικοί
Υπάλληλος	5	15%	1 ἀγροφύλακας - 1 ἐργ. λιμαν.
Ἐλεύθερο ἐπάγγελμα	1	3%	1 ὁδηγός λεωφορείου
Σύνολο	33	100%	

Τά ἐπαγγέλματα τῶν «ζωντανῶν νοικοκυριῶν» παρουσίασαν ὀρισμένες ἐξελίξεις:

● Ὅλα τά ἐπαγγέλματα πού χαρακτηρίζαν τό χωριό πρὶν λίγες δεκαετίες ὑποχώρησαν. Μόνο ἐκεῖνο τοῦ ναυτικοῦ, ἂν καί μειώθηκε σέ ἀπόλυτους ἀριθμούς, ἀντιστάθηκε καί ἀντέξε. Στόν παραπάνω πίνακα διαβάζουμε «ναυτικοί 8». Ἐδῶ πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι τουλάχιστον 3-4 ἀκόμα ἐργαζόμενοι σέ ἄλλα ἐπαγγέλματα καταταγμένοι στόν πίνακα, πέρασαν ἀπό τό ναυτικό ἐπάγγελμα γιά σύντομο χρονικό διάστημα.

● Καί ἂν ἀκόμα διαβάσουμε «Τουρισμός 2 άτομα ἢ 6%» αὐτό περιγράφει τήν κύρια ἀσχολία τοῦ ἀπασχολούμενου. Γιά τήν ὥρα τά 9 ἀπό τά 33 νοικοκυριά ἔχουν ἀπόλυτη καί καθοριστική σχέση μέ τόν τουρισμό, πού σημαίνει ὅτι δέν πρόκειται γιά ἐπαγγέλματα αὐτάρκη. Οἱ 4 οἰκοδόμοι, οἱ 2 βιοτέχνες, οἱ 2 ψαράδες καί ὁ 1 ναυτικός, δέν θά μπορούσαν νά παραμείνουν στό χωριό χωρίς τήν ὑπαρξη τοῦ τουρισμοῦ. Παράλληλα διαπιστώνουμε ὅτι 14 ἀπό τά 33 αὐτά

Τό ἐργοστάσιο ἔφυγε

Γύρω στά 1930 ἰδρύθηκε στήν Οἶα ἡ καλ-τσοβιομηχανία «Δαρζέντα». Γρήγορα μεγάλωσε καί πλήθυναν οἱ ἐργάτες τῆς. Ὅπως θυμοῦνται οἱ παλιότεροι, «προπολεμικά» τήν δοῦλεσαν περισσότερο ἀπό 150 ἐργάτες-ἐργάτριες (ἴσως 175), μέγας ἀριθμός γιά τούς 1700 τότε κάτοικους τῆς Ἀπάνω Μεριᾶς, (10% τοῦ πληθυσμοῦ καί 25-30% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωριοῦ). Ἡ παρουσία του λοιπόν ἦταν καθοριστική γιά τήν κοινωνία καί οἰκονομία τοῦ τόπου.

Ἡ ἐπιχείρηση αὐτή πέρασε ἀπό διάφορα στάδια καί δοκιμασίες. Δύο φορές στήν ἱστορία τῆς θρέθηκε στά πρόθυρα τῆς μεταφοράς τῆς στόν Πειραιά ἢ τῆς χρεωκοπίας τῆς. Τό ἐργατικό δυναμικό τῆς διακυμάνθηκε μετά τόν πόλεμο ἀπό 50-70 ἐργάτες-ἐργάτριες, ὡς 40 τό 1965-67, ὁπότε καί ἔκλεισε τίς πόρτες τοῦ στήν Οἶα, γιά νά μεταφερθεῖ στή Χαλκίδα. Οἱ προσπάθειες τά τελευταῖα χρόνια 1976-77 γιά τήν ἐπαναλειτουργία του φαίνεται νά ναυάγησαν ὀριστικά, μή θρῖσκοντας ἀνάλογη ὑποστήριξη ἀπό τήν πολιτεία.

Τό κλείσιμο τοῦ ἐργοστασίου πλήγωσε θανάσιμα τήν οἰκονομία καί κοινωνία τῆς Ἀπάνω Μεριᾶς, πού ἔχασε ἔτσι τήν τελευ-

* «Ζωντανή οἰκογένεια» θεωροῦμε ἐκεῖνη πού ἔχει τούς 2 γονεῖς νέους, λιγώτερο ἀπό 40 χρονῶν, καί τό λιγώτερο ἕνα παιδί, ἢ τούς δύο γονεῖς 40-50 χρονῶν καί τό λιγώτερο 2 παιδιά. Παράλληλα νά ἀσκεῖ ἐπάγγελμα ἕνας ἀπό τούς δύο γονεῖς.

πιά δέν είναι ικανός νά δημιουργήσει ζων-
τάνια στό χωριό. Ἡ κακή ὀργάνωση τῆς
ζωῆς καί τῆς ὥρας, ἡ ὑποαπασχόληση καί ἡ
ἀνεργία, ἡ περιορισμένη ἀνεξαρτησία ἀπό
τὴν οἰκογένεια, ἡ κοινωνική καταπίεση καί
πολιτιστική μιζέρια συμπληρώνουν τίς
προϋποθέσεις γιά τὴ φυγὴ τοῦ νεαροῦ
Οιάτη. Δέν εἶναι παρά πρόβλημα χρόνου.

Τουρισμός : ἡ σανίδα σωτηρίας

Μέσα σ' αὐτά τὰ πλαίσια ἐξελίχθηκε καί
στὴν Οἶα ὁ τουρισμός.

Τὸ 1952 θυμοῦνται στό χωριό ὅτι ἔφτασε
ὁ πρῶτος τουρίστας. Ἦταν Ἀμερικάνος.
Εἶχε κοιμηθεῖ τότε 2 νύχτες καί ὅπως κυ-
κλοφορεῖ, κατέθηκε ἀπὸ τὸ πλοῖο τῆς
γραμμῆς στὴν Οἶα κατὰ λάθος, νομίζοντας
ὅτι πρόκειται γιά τὰ Φηρά. Τὸν ἐπόμενο
χρόνο ἀκολούθησαν λίγοι Ὀλλανδοί, Ἀμε-
ρικάνοι κλπ., ὅλοι καλλιτέχνες - ζωγρά-
φοι... Πρῶτα οἱ ξένοι «ἀνακάλυψαν» τὴν
Ἀπάνω Μεριὰ καί μετὰ οἱ Ἀθηναῖοι. Τρίτοι
στὴ σειρά ἦρθαν οἱ πρωτευουσῖνοι Οιάτι-
κης καταγωγῆς.

Στά 1955 πρωτοάνοιξε - γιά τὰ μεταπο-
λεμικά χρόνια - ἓνα ὑποτυπώδες «ξενοδο-
χείο» στὴν Οἶα. Εἶχε 4 δωμάτια μὲ 6 κρεβά-
τια καί ἓνα W.C. Στεγαζόταν σ' ἓνα νοικια-
σμένο, ἡμιεγκαταλειμμένο, φρεσκοσπρι-
σμένο σπίτι τοῦ κεντρικοῦ μαρμαρόστρω-
του δρόμου. Ἐμελλε νά εἶναι τὸ ἔμβρυο
τῆς «νέας ἐπιχείρησης». Τὸ 1965 ὑπῆρχαν

12 κρεβάτια γιά νοίκιασμα στοὺς ξένους,
στὴν ἴδια περίπου κατάσταση. Σήμερα
ὑπάρχουν 162 κρεβάτια, πέντε ξενοδοχια-
κῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 35 τὰ
ἐκμεταλλεύεται ὁ Ε.Ο.Τ., πού ἔχει ἀρχίσει
ἓνα πρόγραμμα τουριστικῆς ἀνάπτυξης,
διαμορφώνοντας παραδοσιακά σπιτία σέ
ξενῶνες, μὲ προοπτικὴ τὰ 200 κρεβάτια.
(Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ἐκτός ἀπὸ ἓνα
ξενοδοχεῖο 30 κρεβατιῶν, τὰ ὑπόλοιπα εἴ-
ναι σέ παραδοσιακά σπιτία διαμορφωμένα).
Παράλληλα ὑπάρχουν 2 δεκάδες σπιτία ξέ-
νης ιδιοκτησίας, (Ἀθηναίων καί ἄλλων
ἐθνικοτήτων, Ὀλλανδῶν - Γερμανῶν -
Γάλλων - Ἀμερικανῶν...) στὰ ὁποῖα κατοί-
κουν εἰδικά τὸ καλοκαίρι οἱ ιδιοκτῆτες
τους ἢ ἄλλοι ξένοι τουρίστες πού τὰ νοι-
κιάζουν κατ' εὐθειαν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό.
(Πιθανὸς ἀριθμὸς τουριστικῶν κρεβατιῶν
γιά τὸ καλοκαίρι τοῦ 1980 εἶναι τὰ 300, σ'
αὐτὸν περιλαμβάνονται ὅλα τὰ γιά νοίκια-
σμα κρεβάτια). Τὴν ἴδια στιγμὴ ὑπάρχουν
στὴν Οἶα καί τὴν περιοχὴ τῆς 8 ἐστιατόρια,
δυνατότητας, σέ ὥρα αἰχμῆς τὰ 230 άτομα.
Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1977 οἱ τουρίστες ἀνά
νύχτα παραμονῆς ξεπέρασαν τοὺς 230 σέ
μέσο ὄρο. Ἰσως θὰ πρέπει νά προσθέσουμε
ἐδῶ τουλάχιστον 100 ἀκόμα πρωτευουσῖ-
νους Οιάτικης καταγωγῆς. (μένουν σέ συγ-
γενικά σπιτία). Αὐτὸ μᾶς ἔδωσε τελικὰ γιά
τὸν ἴδιο μῆνα περισσότερο ἀπὸ ἓναν ξένο
γιά κάθε ντόπιο.

Ὁ τουρισμός σήμερα στὴν Οἶα, οὔτε ἡ
μόνη δραστηριότητα εἶναι, οὔτε ἡ πρώτη
ἀνάμεσα στίς ἄλλες πού κρατᾷ ἀκόμα τὸ
χωριό: Ἀπασχολεῖ ἓνα 10% τοῦ ἐνεργοῦ
πληθυσμοῦ τῆς (5% τοῦ ὀλικοῦ) καί ὑπο-
απασχολεῖ ἐποχιακὰ ἄλλο ἓνα 10 - 15%,
ἐνῶ συμμετέχει σὲ 1/5 τῶν καθαρῶν κερ-
δῶν τοῦ χωριοῦ. Ἡ ἀγροτική παραγωγή λ.χ.
θρίσκειται σέ πολὺ καλύτερη θέση. Ἀλλὰ
μὲ ποιά προοπτικὴ;

Τὰ 5 τελευταῖα χρόνια ἡ μόνη οὐσιαστικὴ
ἐπένδυση ἔγινε ἀπευθείας στὸν τουρισμό.
Τίς ὑπολογίσανε πᾶνω ἀπὸ 40 ἑκατομ.
δραχμῆς, ἐνῶ γιά ὅλες τίς ἄλλες δραστη-
ριότητες μαζί δέν περνᾶνε τὰ 3 - 4 ἑκα-
τομμύρια δραχμῆς. Στὸ κοντινὸ μέλλον θὰ
πολλαπλασιασθεῖ ἡ διαφορά αὕτη. Μόνο
στοὺς τελευταίους 3 μῆνες, περισσότεροι
ἀπὸ δέκα ἦταν ἐκεῖνοι πού συγκέντρωναν
πληροφορίες γιά νά ἐπενδύσουν σέ ξενο-
δοχεῖα - κλπ. τουριστικά - στὴν Ἀπάνω Με-
ριά, ἐνῶ γιά τίς ἄλλες δραστηριότητες δέν
γίνεται κανὼν λόγος. Ὅλα φθεῖνουν ὑπὲρ τοῦ
τουρισμοῦ, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἐγκατά-
ληψη καί οἰκοπεδοποίηση τῶν ἀγροτικῶν
ἐκτάσεων μέχρι τὸ ξεμπάρκαρισμα τῶν
ναυτικῶν μὲ τὴν προοπτικὴ ἐργασίας τους
στὸν τουρισμό.

Παράλληλα ὁ τουρισμός διαμορφώνει τίς
τιμῆς σέ ὅλα τὰ εἶδη (ἀπὸ τὸ φαγητό μέχρι
τὴ γῆ), σέ ἐπίπεδα πού ὅλο καί ξεπερνᾶνε
τίς δυνατότητες τοῦ ντόπιου στοιχείου,

π.χ. τὰ νοίκια τῶν μαγαζιῶν εἶναι δύσκολο
πιά νά τὰ πληρώσει ὁ Σαντορινιὸς γιά νά
στεγάσει τὴν θιοτεχνία του. (15 - 20.000
δρχ γιά 30 - 35 μ²).

Στὴν ἀσθενοῦσα οἰκονομία καί κοινωνία
τῆς Οἶας ἡ μόνη ἐπιχείρηση πού κερδίζει
εἶναι ὁ τουρισμός. Ἀλλὰ στὰ σημερινὰ
πλαίσια δέν μπορεῖ ὁ τουρισμός νά κρατή-
σει τὸν πληθυσμό, πού καθημερινὰ φεύγει.

Ἡ ἐπένδυση λοιπὸν ἐπέτυχε, ὁ ἀσθενής
ὅμως ἀπέθανε.

Οἱ «Ἀπανταχοῦ Οιάτες»

Μέ ὅσα ἀκολουθοῦν θὰ προσπαθήσουμε
νά περιγράψουμε τὸ μηχανισμό τῆς κερ-
δοσκοπίας πᾶνω στὴν Οιάτικη γῆ, καί τὸ
ρόλο πού παίζουν οἱ «ἀπανταχοῦ Οιάτες».

Ὁ ριζμός: Γιά τὸ σκοπὸ αὐτὸ μᾶς
χρειάζεται νά ὀρίσουμε τί ἀκριβῶς ἐν-
νοοῦμε μὲ τὸ χαρακτηρισμὸ «ἀπανταχοῦ
Οιάτες». Θεωροῦμε ὅτι κάθε ἄτομο πού
γεννήθηκε στὴν Οἶα, ἢ ἀλλοῦ ἀπὸ γονεῖς
Οιάτες ἢ γιά διάφορους λόγους ἔχει οἰκο-
γενειακὴ ἢ ἀτομικὴ ιδιοκτησία στὴν περι-
οχὴ τῆς Οἶας, ἀνήκει σ' αὐτὴ τὴν κατηγο-
ρία.

Οἱ ἀριθμοί: Ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν
«ἀπανταχοῦ Οιάτῶν» εἶναι θέθαια δύσκολο
νά θρεθεῖ. Πολλοὶ μιλοῦν γιά 9.000, ἄλλοι
γιά 35.000 καί ἄλλοι γιά 60.000. Ἀν ὑποθέ-
σουμε ὅτι στὴν ἀρχὴ τοῦ αἰῶνα μᾶς ἡ
Ἀπάνω Μεριὰ μέτραγε 5.000 κάτοικους
περίπου, πού μὲ τὰ χρόνια ἐφυγαν γιά νά
ἐγκατασταθοῦν ἄλλοι, ἓνας ἀριθμὸς τῶν
25 - 30.000 ἀτόμων πιστεύουμε ὅτι εἶναι
κοντὰ στὴν πραγματικότητα.

Τὸ πὸς διαμονῆς: Τὸ πρῶτο καί τὸ
δεύτερο μεταναστευτικὸ κύμα (δηλαδὴ οἱ
μετανάστες μέχρι τὸ 1955 - 60) ἐγκατα-
στάθηκαν στὴ περιοχὴ τοῦ Πειραιᾶ. Ἐνα
πολὺ μικρὸ κομμάτι προτίμησε τὸ Λαύριο.
Στά ἴδια μέρη ζοῦν ἀκόμα. Τὸ τελευταῖο
μεταναστευτικὸ κύμα διάλεξε τὴν Ἡλιού-
πολη (οἱ μετανάστες ἀπὸ τὸ 1960 καί ἔπει-
τα, εἰδικὰ μετὰ τὸ κλείσιμο τοῦ ἐργοστα-
σίου τῆς Οἶας). Ἐνα μικρὸ τμῆμα ἀπὸ τὸ
πρῶτο μεταναστευτικὸ κύμα μετανάστευσε
στὴ Β. Ἀμερικὴ, ὅπου ὑπάρχει σήμερα
σύλλογος Οιατῶν, μὲ ἔδρα τὴ Ν. Υόρκη,
πού ὅπως λέγεται ἀριθμῆται 250 μέλη. Μεμο-
νωμένα ἄτομα ἐγκαταστάθηκαν στὴν Αὐ-
στραλία καί Καναδὰ καί λιγώτερο Βραζιλία,
Νότια Ἀφρική, μετὰ τὸ 1950.

Τὰ εἰδικὰ θά εἰς: Ὑπάρχουν ἀπ' ὅλες
τίς κοινωνικὲς τάξεις. Βρίσκουμε πλουσιό-
τατες ἐφοπλιστικὲς οἰκογένειες, μεσοα-
στικές, μικροαστικές, ἐργατικές καί
«λοῦμπεν». Τὰ μικροαστικά στρώματα
ὅμως ἐπικρατοῦν ἀριθμητικά καί εἶναι μι-
κροϊδιοκτῆτες, μικρομαγαζάτορες, μικρο-
βιοτέχνες κλπ.

Πόσοι ἐπισκέπτονται τὴν
Ἀπάνω Μεριὰ: Στὴ μεγάλη πλειοψηφία
ὁ «ἀπανταχοῦ Οιάτης», μέχρι σήμερα του-
λάχιστον, δέν ἔχει δεῖξει μεγάλο ἐνδιαφέ-
ρον γιά τὴν Ἀπάνω Μεριὰ. Οἱ ἐπισκέψεις
του στὴν Οἶα εἶναι πολὺ σπάνιες. Ὁ σύλ-
λογος Οιατῶν, πού ἔχει ἔδρα τὴν πρω-
τεύουσα, εἶναι ἐντελῶς ἀπομαζικοποιημέ-
νος καί περιορίζει οὐσιαστικά τὴν δραστη-
ριότητά του σέ μιὰ χοροεσπερίδα τὸ χρό-
νο. Ἀπὸ τοὺς «ἀπανταχοῦ Οιάτες» δέν ξε-
περνᾶνε τοὺς 150 - 200 αὐτοὶ πού ἐπισκέ-
πτονται κάθε χρόνο τὸ χωριό, καί δέν ξε-
περνᾶνε τοὺς 80 - 100 αὐτοὶ πού παραμεί-
νουν περισσότερο ἀπὸ μιὰ 8δομάδα. Γε-

νικά τα 5 τελευταία χρόνια δεν επισκέφθηκαν τό χωριό περισσότεροι από 300. Άλλά δεν είναι ο μεγάλος αριθμός των επισκεπτών, όσο η παρουσία και βαρύτητα του «άπανταχού Οιάτικου» στοιχείου, που μέ την οικονομική δύναμή του και την πολιτιστική του παρουσία δεσπόζει όλο και πιά πολύ στη ζωή του χωριού. Στο μέτρο μάλιστα που θά άδυνατεί αρίθμητικά ή Οία, θά δεσπόζει όλο και πιά καθοριστικά.

Οι πρώτοι που άνακίνησαν τις άγοραπωλησίες στην Άπάνω Μεριά ήταν Άθηναίοι και Ξένοι, χωρίς Οιάτικη καταγωγή. Οι «άπανταχού Οιάτες» ήρθαν κατόπιν. Άν οι πρώτοι στην άρχή άπλά άγόρασαν λίγα σπίτια δεν τό έκαναν μέ κερδοσκοπικά μόνο κριτήρια (ήταν καλλιτέχνες, αρχιτέκτονες κλπ.) Οι δεύτεροι όμως λειτουργήσαν από την άρχή κερδοσκοπικά: Είδαμε νά προσπαθούν νά έμπορευθούν από σπίτια μέχρι έκκλησιες.

Τό καινούριο έπάγγελμα:

Η μεγάλη ζήτηση γής και σπιτιών στην περιοχή της Οίας, σέ συνδυασμό μέ τή δυσκολία της άπ' εύθειας άνεύρεσης των ιδιοκτητών που «θά πουλήσουν», δημιούργησε έναν καινούριο έπαγγελματία (δυσκολία άνάκαλυψης σπιτιού και ιδιοκτήτου, κληρονομικά μπλεξιματα κλπ). Ο μεταπράτης στην Οία είναι τό πιά καλοπληρωμένο έπάγγελμα. Τό μόνο του προσόν: Η Οιάτικη καταγωγή και ή δικτύωση του μέ Οιάτες στη πρωτεύουσα. Η διαδικασία είναι άπλή: Ο μεταπράτης γνωρίζει οικογένειες που έχουν έγκαταλειμμένες ή όχι περιουσίες στην Οία. Τούς παρακινεί νά τις πουλήσουν. Τά έπιχειρήματα είναι άπλά: «αυτά τό κοτρώνια τί τά τό θέλετε...» κλπ. Βρίσκει εύκολα κάποιον Άθηναίο ή Ξένο που ένθουσιάζεται μέ την Οία. «Όλα είναι έτοιμα γιά τήν άγοραπωλησία. Άλλοτε πάλι ο Ξένος θά «ανάκαλύψει» τό σπίτι έρείπιο και θά χρειαστεί τόν ένδιάμεσο γιά νά θρεθεί ο ιδιοκτήτης μέ τό άζημειωτό: 10% από τόν άγοραστή και άλλα τόσα από τόν ιδιοκτήτη καρπώνεται ο ένδιάμεσος. Στο παιγνίδι μπαίνουν και Ξένοι. Έδώ ο ένδιάμεσος θά έκμεταλλευθεί επί πλέον τόν νόμο γιά τήν άπαγόρευση της άγοραπωλησίας στους Ξένους, στις παραμεθόριες περιοχές, σάν τή Σαντορίνη. Η άγορά θά γίνει σ' όνομά του μέ διάφορες δεσμεύσεις άνοιγόντάς του προσοπτικές ιδιοκτησίας στό μέλλον. Τις περισσότερες φορές θλέπουμε δύο και τρείς μεσάζοντες: Ένας ντόπιος και ένας Άθηναίος Οιάτικης καταγωγής. Τή λειτουργία του μεσάζοντα πρέπει νά τήν επεκτείνουμε και στό νοίκισμα τουριστικών δωματίων, σπιτιών, κλπ. Μόνο τό 1977 πουλήθηκαν στην Οία 15 σπίτια, διάφορων μεγεθών, και 10 άγροτεμάχια άξίας περισσότερο από 4.000.000 δρχ. Από αυτά μόνο δύο πουλήθηκαν άπ' εύθειας. Περισσότερο από 1.500.000 δρχ. καρπώθηκαν οι ένδιάμεσοι. Μετρήσαμε 7 άτομα που «εργάστηκαν» έτσι μέ κέρδος (άφορολόγητο) 200.000 δρχ. μέσο όρο κατά άτομο. Αυτή ή δραστηριότητα προβλέπεται νά μεγαλώσει στό μέλλον. Έδώ θά πρέπει νά προσθέσουμε και αυτούς που επενδύουν σέ άκίνητα μέ σκοπό νά τά ξαναπουλήσουν. Σ' αυτή τήν κατηγορία μετρήσαμε τουλάχιστον 5 άπασχολούμενους μέ καθαρό κέρδος τό '77 περισσότερο από 250.000 δρχ. στό άτομο.

Άποτέλεσμα όλης αυτής της κερδοσκοπικής διαδικασίας, είναι νά φουντώσει ή καχυποψία του ντόπιου στοιχείου που θλέπει νά του άρπάζουν τή γή του και τό σπίτι του γιά νά τό μοσχοπουλήσουν στόν τουρίστα. Τά δικαστήρια διαδέχονται τό ένα τό άλλο και οι έκβιασμοί και πιέσεις είναι ένα καθημερινό φαινόμενο. Ο ντόπιος άγωνίζεται νά κρατήσει ό,τι μπορεί μέ τόν νόμο περί χρησικτησίας, όταν στά σπίτια και στη γή τους έμφανίζονται ξαφνικά μακρinoi συγγενείς μέ ψευδομάρτυρες αυτών που τό έγκατέλειψαν μισό αιώνα τώρα και τό διεκδικούν. Μέσα σ' αυτό τό κλίμα άλλοφροσύνης οι τιμές άνεβαίνουν σέ θεόρατα ύψη προκαλώντας «έντυπώσεις», που διαλύουν τόν κοινωνικό ιστό του χωριού. Όλοι περιμένουν ότι κάτω άπ' τό έρείπιο θά ξεφυτρώσει χρυσάφι. Τό «χρυσάφι» που συμπαραλάζει τό κοινωνικό και ιδιαίτερα τό πολιτιστικό οικοδόμημα. Τό «χρυσάφι» που θά τούς σώσει από τήν έξαθλίωση. Και σέ όλα αυτά προταγωνιστεί ο «άπανταχού Οιάτης».

Ίδεολογία και έξαθλίωση

Θά προσπαθήσουμε νά έπισημάνουμε πιά κάτω τά κύρια και ιδιαίτερα σημεία που χαρακτηρίζουν τό πολιτιστικό οικοδόμημα στις μικροκοινωνίες σάν τήν Οία, που ζούν μέσα στην «γενικευμένη έξαθλίωση» της έλληνικής έπαρχίας - όχι άναγκαστικά μόνο οικονομική.

Θά ήρξισουμε περιγράφοντας αυτά τά σημεία:

● Η άπόλυτη εξάρτηση από τά έξω, όποιαδήποτε και άν είναι αυτή μέ ταυτόχρονη ύποτίμηση των δυνάμεων και άρετών τους, είναι τό κυρίαρχο γνώρισμα των κατοίκων της περιοχής. Αυτό ξεκινάει από τήν άπόλυτη οικονομική εξάρτηση της Οίας από τά ναυτικά και συγγενικά έμβάσματα, τις συντάξεις, τό τουριστικό συνάλλαγμα.

● Η έντονη ήττοπάθεια μπροστά στη ζωή και τά προβλήματά της, που ύποβοηθείται από τήν έξαθλίωση. Η πτώση του ήθικου του πληθυσμού της δημιουργεί μεγάλα κοινωνικά συμπλέγματα μέ ψυχολογικές προεκτάσεις, διαλυτικές γιά τή συνοχή της μικροκοινωνίας του χωριού. Θά άναφερθούμε έδώ στόν ύψηλό επίπεδο του καθημερινού «καρφώματος» των Οιατών μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό είναι ότι ή χωροφυλακή επενέβη τό μήνα Αύγουστο 15 φορές γιά οικοδομικές «παρανομίες», ύστερα από «ύποδείξεις» και «πληροφορίες» συγχωριανών.

● Ο Γκράμσι περιέγραφε σ' ένα γράμμα του τήν μηδενιστική διάθεση, τή διάχυτη τεμπελιά και τήν έλλειψη πρωτοβουλίας και όποιασδήποτε φιλοπρόοδης έννοιας, ξεκινώντας από τήν προσπάθεια γιά τήν καλύτερευση του σκαψίματος του χωραφιού, μέχρι τήν τοποθέτηση σέ κοινωνικά και έθνικά προβλήματα των κατοίκων της Νότιας Σικελίας. Η ίδιος όλοκλήρωνε τήν παρατήρηση του λέγοντας «... ότι μέ τήν έντονη μυθομανία οι πληθυσμοί αυτοί προσπαθούν ν' άναπληρώσουν τήν άνάγκη τους γιά μιά καλύτερη κοινωνία κι έτσι δεν θά τούς δούμε εύκολα ν' άγωνίζονται γιά κάτι τέτοιο.» Αυτό που περιγράφει λειτουργεί και στην Άπάνω Μεριά.

● Η μεγάλη άντικοινωνικότητα και έσω-

στρέφεια που βασλεύει σήμερα, στηρίζεται βασικά στην πολυεπίπεδη έξαθλίωση. Η συνεχής προσπάθεια τόσων χρόνων γιά στοχεωμένη έπιβίωση διαμόρφωσε κλειστές, άτομικιστικές συνειδήσεις. Άν και τό ξεπέραςμα των άμεσων βιοτικών άναγκών (φαγητό, ύπνος), σέ γενικές γραμμές πραγματοποιήθηκε στα τελευταία 10 χρόνια, τό πολιτιστικό επίπεδο δεν μπόρεσε ν' άνεβεί άντίστοιχα.

● Η έννοια του «έφήμερου» δηλαδή της εύκαιριακής άντιμετώπισης των προβλημάτων κυριαρχεί και γίνεται τρόπος άντίληψης και ζωής.

● Τό σύμπλεγμα του άποτυχημένου και του ανθρώπου «που έχασε τό τραίνο» που ο ύποαπασχολούμενος Οιάτης γιγάντωσε μέ τήν έμφάνιση της τηλεόρασης και της «κοσμοπολίτικης» άτμόσφαιρας που σκορπά γύρω της.

● Η μη πληροφόρηση του Οιάτη σέ όλα τά επίπεδα: Άρκει νά σημειωθεί ότι μόνο δύο έφημερίδες φτάνουν καθημερινά στό χωριό. Όμως σέ σύνολο 113 νοικοκυριών στα 70 ύπάρχει τηλεόραση (60%). Και συγχρόνως, δεν ξεπερνάει τά 5, αυτά που άκούει τακτικά τις ειδήσεις. Δεν βρήκαμε στό χωριό κανέναν νά διαβάζει βιβλία, έστω και άστυνομικά. Κάτι όπωσδήποτε άλλαξε μέ τήν τηλεόραση στό χωριό. Ο Οιάτης πληροφορείται θέβαια περισσότερα, αλλά ένα σωρό πράγματα που δεν τόν άφορούν άμεσα. Η τηλεόραση τόν πληροφορεί άρρωστημένα και δεν τόν εκπαιδεύει θετικά, κάτι που θά τό 'χε άνάγκη. Δεν μπορούμε νά είμαστε ένάντια στην τηλεόραση. Είμαστε ένάντια σέ μιά «τέτοια» τηλεόραση που τελικά φαρμακώνει τόν ντόπιο. Του δημιουργεί τό ιδεόγραμμα των «δύο Έλλάδων». Ότι αυτός ζει στη μία, τή φτωχή, τή μίζερη, τήν άτυχη, τή γεμάτη άξεπέραςτα προβλήματα, ενώ ύπάρχει παράλληλα και μιά άλλη καλύτερη, όμορφότερη, πλούσια. Η σύγχυση γιά τις δύο Έλλάδες περιπλέκει τό μυαλό του και τό δυσκολεύει νά άντιληφθεί τήν πραγματικότητα. Πιθανόν νά 'χουν διαφορά αυτές οι «δύο Έλλάδες», αλλά και στη μιά και στην άλλη ύπάρχει άγρια έκμετάλλευση, πόνος, χαρά, άνθρωπάκι, χρήμα, αυτοκίνητα, γυναικες, «πρίγκιπες». Και στη μιά και στην άλλη ύπάρχει άγώνας γιά τόν έπιούσιο.

Κάπου έδώ πρωταγωνιστεί και ο τουρισμός γιά νά μπερδέψει ακόμα πιά πολύ τά πράγματα. Έτσι πέρα άπ' τις «δύο Έλλάδες», ο ντόπιος θ' άνακαλύψει επί πλέον και τούς «δύο κόσμους»: Τόν φτωχό τόν δικό του, και τό πλούσιο τόν ξενόγλωσσο. Έδώ βρίσκεται ή ρίζα της προέκτασης του κοινωνικού του συμπλέγματος, σέ έθνικό. Όλα αυτά θά μεγαλώσουν τήν καχυποψία του και τό κλείσιμο στόν έαυτό του. Όλοι γίνονται έχθροί του, στό μέτρο που δεν μπορεί νά τούς άντιμετωπίσει ίσος πρός ίσο.

Όλα αυτά τά τετριμμένα που περιγράφουμε ξεκινάνε από τήν πολύ χαμηλή κοινωνική συνείδηση του Οιάτη, κάτι που τό ίδιο τό σύστημα σκόπιμα, πολλές φορές άπροκάλυπτα, προσπαθεί νά διατηρήσει. Τό χαμηλό επίπεδο της μόρφωσής του, ή μικρή ιστορική μνήμη του και ή έξαθλίωση, τόν βοηθάνε γιά νά τό καταφέρει. Η άδιαφορία του Οιάτη γιά τά γύρω του δεν είναι άποτέλεσμα σέψης και κριτικής του τοποθέτησης. Είναι προϊόν της πολιτιστικής του έξαθλίωσης.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ: «Θησαυροί» και Παγίδες

ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΙ ΡΙΖΙΚΗ

ΚΑΤΣΑΡΙΔΩΝ και ΠΟΝΤΙΚΩΝ

φορέων άσθενειών και ζημιών στο σπίτι σας. Άποθήκες, Έργαστάσια, Ξενοδοχεία, Νοσοκομεία κ.λπ.

Ένα ειδικευμένο συνεργείο μας θα σας απολλάξει για ένα χρόνο με εγγύηση, όχι μόνο από ποντικούς και κατσαρίδες, αλλά ακόμη από ΜΥΡΜΗΓΙΑ, ΚΑΡΙΟΥΣ, ΨΥΛΛΟΥΣ, Κ.ΛΠ.

Του Γιάννη Μαρκάκη

«Από όποια πλευρά κι' αν κοιτάξει κανείς τη διαφήμιση, είναι πραγματικός θησαυρός για τον μελετητή», μάς λέει ο διαφημιστής. Καί πραγματικά είναι θησαυρός για τους διαφημιστές, τά περισσότερα μέσα δημοσιότητας, καθώς και για πολλούς από τους διαφημιζόμενους. "Όσο για τους άλλους...; "Ένα χαρακτηριστικό πρόσφατο παράδειγμα είναι ή καταγγελία από την Ένωση Διαφημιστικών Έπιχειρήσεων Ελλάδος σχετικά με την ανάθεση της διαφημιστικής προβολής του «Προ-Πο» για τά δύο προσεχή χρόνια, ύψους 60 εκατομ. δρχ. (έφημερίδα «Τό Βήμα» 5.8.78.) "Όπως βλέπουμε και στά μικρά μεγέθη της χώρας μας τά ποσά για την διαφήμιση δέν είναι ευκαταφρόνητα.

Μέσα στο τζίρο αυτό των εκατομμυρίων, είναι φυσικό νά έχει ή θέση της και μία έντονη προσπάθεια των διαφημιστών για την ευνούκη προβολή της

ίδιαι των της δραστηριότητας. Έτσι πρόσφατα, όταν στη Βουλή ή διαφήμιση στιγματίστηκε από την' αντιπολίτευση σαν μίσμα, είδαμε στίς έφημερίδες διαφημίσεις της διαφήμισης. Άλλά και ακόμη πιο πρόσφατα όταν ο καθηγητής της Α.Σ.Ο.Ε. κ. Θ. Λιανός «τόλμησε» νά καταφερθεί έναντιον της (άρθρο του στο Βήμα της 28.5.78) δέχτηκε τά πυρά του κ. Δήμου, γνωστου διαφημιστή και άξιου μαχητή στην υπόθεση της διαφήμισης (Βήμα 9.6.78.) Καί όμως ή έπιχειρηματολογία των διαφημιστών, δσων τουλάχιστον μπορούν νά προχωρούν πέρα από την συνθηματολογία, είναι αναγκαστικά χωλή, μία και ή υπόθεση για την όποια άγωνίζονται είναι διαδλητή.

Έδω θα προσπαθήσουμε, με άφορη ήν έπιχειρηματολογία του κ. Δήμου (Βήμα 9.6.78), νά άφοπλίσουμε όρισμένα «όπλα» των διαφημιστών, τά όποια χρησιμοποιούν έναντιον δσων τους άντιστρατεύονται, αλλά και όλων των υπόλοιπων πού «ένημερώνουν» ποικιλότροπα.

Μας λένε λοιπόν:

1) «Όσο περισσότερα μονοπώλια υπάρχουν, τόσο λιγότερη διαφήμιση γίνεται. Η διαφήμιση άνθει, όπου υπάρχει πραγματικός ανταγωνισμός. Ποιό λόγο έχει ή Δ.Ε.Η. ή ό ΟΤΕ νά διαφημιστούν;» Καί όμως τό «Προ-Πο» έχει λόγο νά διαφημιζεται (κατέχει ή τρίτη θέση στη διαφημιστική δαπάνη πού διαχειρίστηκαν διαφημιστικά γραφεία τό 1977 - Οίκονομικός Ταχυδρόμος φύλλο 1257/8.6.78, σελ. 36). Μήπως έπειδή στη περίπτωση αυτή έχουμε, άντι για ένα, περισσότερα μονοπώλια (Έθνικό, Λαϊκό λαχείο, Προ-Πο); Μήπως έπειδή ό κλάδος των ποδοσφαιρικών στοιχημάτων είναι άπόλυτο μονοπώλιο και έπομένως δέν υπάρχει κανένας ανταγωνισμός; Μήπως έπειδή στη περίπτωση αυτή ή διαφήμιση πουλά ένα «καλό προϊόν» αλλά και συγχρόνως μία «στάση ζωής» ή όποια είναι άπόλυτα έπιθυμητή από τό κράτος, πού μόνο για ή σωστή παιδεία δέν ενδιαφέρεται και έτσι βρίσκεται ακόμη πολύ μακριά από τό νά μάς δώσει ένα καταναλωτή ένσυνείδητο και κριτικά τοποθετημένο άπέναντι στίς έπιλογές πού του προσφέρονται (ή ΕΡΤ διέθεσε σ' ένα χρόνο 5 εκατομ. δρχ. για την εκπαιδευτική τηλεόραση, ενώ για ένα μήνα ποδοσφαίρου, 6 εκατομ. δρχ.)

2) «Οί μεγάλοι διαφημιζόμενοι είναι, οί περισσότεροι, έπιχειρήσεις μικρού ή μεσαίου κεφαλαίου. Τό ότι ή διαφήμιση είναι στην ύπηρεσία του μεγάλου κεφαλαίου, δέναι μύθος.

Η έντατική διαφήμιση της Πειραιϊκής - Πατραϊκής (6' θέση στη διαφημιστική δαπάνη σύμφωνα με τό παραπάνω δημοσίευμα του Οίκονομ. Ταχυδρόμου) και του «Μινιόν» (α' θέση), δείχνει πώς οί εταιρείες αυτές, άφου κατάφεραν νά είναι «καλό προϊόν» πού μπορεί νά τό

πουλήσει ή διαφήμιση, την χρησιμοποιούν έντατικότερα. Μήπως για νά «σπάσουν» ένα σωρό μικρότερους ανταγωνιστές και νά γίνουν «μονοπώλια», όποτε, ίσως, δέν θα χρειάζονται ή διαφήμιση; Μήπως δηλαδή ή διαφήμιση κατατάσσεται στα μέσα πού χρησιμοποιεί ή στρατηγική μιας έπιχειρήσης (όλιγοπωλιακής ή όχι) για την κατάκτηση μιας άνώτερης θέσης;

3) «Τί έννοούν όταν ύποστηρίζουν ότι ή διαφήμιση είναι όργανο στην ύπηρεσία των διεθνών μονοπωλίων; Γιατί, κανένα μονοπώλιο δέν ήρθε νά χτυπήσει την πόρτα μου».

Τά διεθνή μονοπώλια προχωρούν πιά σε μία πλήρη, όριζόντια και κάθετη, έξάπλωση. Τά αυτοκίνητα α', ή μπίρα β', τά ύφάσματα γ', οί άερογραμμές δ', οί ασφάλειες ε', οί ξενοδοχ. έπιχειρήσεις σ', τά όρυχεία ζ',... οί Τράπεζες ν', μπορεί νά βρίσκονται σε μία άπ' εύθείας έξάρτηση (θυγατρικές κ.λ.π.) και όταν πηγαίνει σε ένα διαφημιστή ό α' αντιπρόσωπος αυτοκινήτων ή τό β' ύποκατάστημα ξένης τράπεζας στην Ελλάδα..., ό διαφημιστής πιθανώς νά μή βλέπει μονοπώλια, αλλά αυτό δέν σημαίνει πώς δέν τόν έπισκέπτονται με τους διασκορπισμένους παντού αντιπροσώπους των. Έπειτα, θά' ταν παρακινδυνευμένο νά πούμε πώς, έπειδή δέ βλέπουμε νά έρχεται ό Θεός σε μία δάφτιση ή σε κάποιο άλλο μυστήριο, δέν υπάρχει Θεός. Θά κινδυνεύαμε νά άφορισούμε ή νά χαρακτηρίσουμε... άναρχοκομμουνιστές...

4) «Τό κέρδος, από την αύξηση των πωλήσεων, πού έπιτυγχάνει ή διαφήμιση - όπως και κάθε κέρδος - δέν είναι ιδιωτική υπόθεση του έπιχειρηματία. Τό κράτος θά κρατήσει τους φόρους του...»

Πραγματικά θαυμάσιο έπιχείρημα. Καί είναι τόσο πού φωνάζουν για σοσιαλισμούς. Μά δέν τό άντελήφθηκαν οί άθεόφοβοι πώς ήδη έχουμε σοσιαλιστική οίκονομία; Βέβαια θά άναρωτηθεί κανείς γιατί π.χ. ή «Λόγγινη» λαδώνει... 5) «Η διαφήμιση έπιτρέπει ή μαζική παραγωγή και την έλαχιστοποίηση του κόστους. Τό ποσοστό της διαφήμισης στη λιανική τιμή ενός προϊόντος βρίσκεται κατά μέσο όρο στο 1% και άλλωστε, από αυτό τό έλάχιστο ποσοστό ζουν πολλοί άνθρωποι». Καί όμως υπάρχουν πολλοί «ούτοπιστές» πού έπιμένουν να έπιστημαίνουν τον κίνδυνο από την σύντομη εξάντληση όρισμένων πρώτων ύλων, καθώς και από την καταστροφή (μόλυνση κ.λ.π.) του ανθρώπινου περιβάλλοντος, εξ αίτίας άκριδώς των θαυμαστών άποτελεσμάτων στην ύπερκατανάλωση (άπό ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού της γής) αυτού του 1%. Βέβαια ή «πραγματικότητα» δέν μπορεί νά λαβαίνει ύπ' όψη της ούτοπίες, γιατί διαφορετικά, τί πραγματικότητα θά ήτανε. Τό ότι από ή βιολογία έχουμε παραδείγματα μικροοργανισμών πού, άφου έξαντλήσουν τό θρεπτικό τους ύπόστρωμα ή άφου τό γέ-

μισαν μέ δηλητηριώδη προϊόντα του μεταβολισμού των, πεθαίνουν, είναι κίνδυνος που ο εύφυγος άνθρωπος φαντάζεται πώς τον δάμασε τελεσίδικα για το γένος του. Τό ότι οι πολλοί άνθρωποι που ζουν από αυτό τό 1% θά μπορούσαν νά ζουν από τίς υπηρεσίες των για τήν ανάπτυξη μεθόδων αύξησης του χρόνου ζωής κάθε προϊόντος, είναι θέμα που, θά ποῦνε πολλοί, ἀφορᾷ στήν πλήρη καταστροφή του Δημοκρατικού Συστήματος Διαβίωσης τῶν Εὐτυχῶν Κατοίκων τῆς Δύσης. Ἀλλά καί τή στιγμή πού καί τά Σοσιαλιστικά-Ἀνατολικά κράτη ἀρχίζουν νά ἐρωτοτροποῦνε, ἀποτελεσματικά πιά, μέ τόν καταναλωτισμό, τό θέμα δέν ἀφορᾷ ἕνα ἀπό τά δύο συστήματα οἰκονομικῆς διαχείρισης, ἀλλά τήν ὅλη υπόθεση του ἀνθρώπου.

6) «Δέν πρέπει νά υποστηρίζεται πώς ἡ διαφήμιση ὑποδουλώνει τόν τύπο στό κεφάλαια, γιατί κανένας μεμονωμένος διαφημιζόμενος δέν εἶναι ἀρκετά δυνατός γιά νά ἐπιβάλλει οἰκονομικό μπουκόταζ στόν τύπο».

Σ' αὐτό τό ἐπιχείρημα ἔχουν γίνει δύο ἀφαιρέσεις πού ὁπωσδήποτε δέν βοηθοῦν γιά ἕνα σωστό συμπέρασμα.

α. Τύπος εἶναι καί τά μεγάλα ἐκδοτικά συγκροτήματα πού μπορεῖ καί νά ἀνήκουν σέ διεθνή μονοπώλια, ἀλλά καί τά ἔντυπα πού παρουσιάζονται συνεχῶς καί σπάνια κατορθώσῃ νά ἐπιδιώσουν. Καί αὐτά τά μικρά ἔντυπα ἔχουν ἀνάγκη τῆ διαφήμιση γιά νά ζήσουν, μέσα στό σημερινό σύστημα σχέσεων, ὅπως καί τά μεγάλα συγκροτήματα πού μποροῦν νά διαθέτουν μεγάλα ποσά γιά τήν αὐτοδιαφήμιση των, ἀλλά καί μεγάλες σχέσεις ἀντήληξης διαφημίσεων. Ἐτσι καί στόν τύπο ἔχουμε καταλήξει σέ μία ὀλιγοπωλιακή κατάσταση καί ὁ πλουραλισμός εἶναι φανταστική υπόθεσις. Καί ἀσφαλῶς δέν μπορεῖ νά υποστηριχθεῖ πώς τό καλό προϊόν (στόν τύπο) ἔχει ἐκδιώξει τό κακό.

β. Οἱ διαφημιζόμενοι πολλές φορές δέν εἶναι μεμονωμένοι. Εἶναι καί αὐτοί ὀργανωμένοι (ἔστω καί ὅταν ἀποτελοῦν ἀποφύσεις διαφορετικῶν μονοπωλιακῶν συγκροτημάτων) καί δροῦνε συναιτερικά σάν κινδυνεύουν – ἀπό τόν τύπο – τά συμφέροντά τους. Τό παράδειγμα του μπουκόταρισματος καθημερινῆς ἐφημερίδας ἀπό τούς εἰσαγωγεῖς κινηματογραφικῶν ταινιῶν, εἶναι χαρακτηριστικό. Βέβαια ἡ ἐφημερίδα αὐτή ἀντέχει, ἀλλά μήπως στό τέλος τῆς ἱστορίας αὐτῆς τό θῦμα θά εἶναι αὐτός πού ἔκανε ἐχθρούς του τούς εἰσαγωγεῖς ἐπειδὴ δέ χαριζότανε; Ὁμως, δυστυχῶς, ἕνα μικρό ἔντυπο μπορεῖ νά ἐκδιαστεί ἀκόμα καί ἀπό ἕνα μεμονωμένο διαφημιζόμενο.

7) «Οἱ διάφορες ἀνάγκες του ἀνθρώπου δέν εἶναι ἐφεύρεση τῶν διαφημιστῶν, ἀλλά πραγματικότητα. Ποιές εἶναι οἱ ἀνάγκες του, πρέπει νά ἀποφασίζει ὁ ἴδιος ὁ ἐνδιαφερόμενος καί κανένας ἄλ-

λος. Ἡ διαφήμιση δείχνει (μέ τρόπο ἰδιαίτερα ἐλκυστικό) πόσο εὐκολὴ εἶναι τώρα ἡ ἱκανοποίησις τους. Ἡ σπατάλη εἶναι τό ἐλάχιστο τίμημα τῆς ἐλευθερίας. Κάποτε ἡ σωστή παιδεία θά δώσει ἕνα καταναλωτὴ πῶς ἐνσυνείδητο καί κριτικά τοποθετημένο ἀπέναντι στίς ἐπιλογές πού του προσφέρονται».

Ὅταν βέβαια εἶναι ἀνύπαρκτη ἡ σωστή παιδεία, δέν ὑπάρχει πρόβλημα γιά βελτίωση τῶν κριτικῶν ἱκανοτήτων του καταναλωτῆ πού εἶναι ἀπόλυτα ἐξωμωστά διαφημιστικά συνθήματα, τά ὁποῖα βέβαια συναντοῦν δυσκολίες ὅταν ἀγωνίζονται νά του πουλήσουν πέντε ἢ δέκα ὁμοία προϊόντα. Τότε δμως δέν ὑπάρχει πρόβλημα ἐλευθερίας διὰ τῆς σπατάλης, γιατί ὑπάρχει ἡ καταπίεσις τῆς προτοπῆς στή σπατάλη. Τότε βέβαια ἡ διαφήμιση δέν δείχνει πόσο εὐκολὴ εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν, ἀλλά πόσο εὐκολὴ εἶναι ἡ ἱκανοποίησις ἀπὸ ὁρισμένους καί πόσο εὐκολὴ εἶναι ἡ ψυχολογικὴ κατεργασία τῶν ὑπολοίπων στό νά νιώθουν δυστυχεῖς ἐπειδὴ... δέν κατεδάφισαν τό σπῆτι τους γιά νά τό ξανατίσσουν σέ μοντέρνα γραμμή. Τότε βέβαια ἡ διαφήμιση... πούλᾷ ψυγεία στοὺς Ἑσκιμώους καί γενικά προωθεῖ τήν ἀνακάλυψη τῆς ἀνάγκης... γιά παπούτσια μέ μεγάλη μύτη. Καί ἂν κάποιος συνεχίζει νά ἔχει τήν παραξενιά νά μή ἀνακαλύψει αὐτὴ τὴν ἐλευθερία, ἐπειδὴ στό τέλος – τέλος ὑποφέρει ἀπὸ κάλους, θά ἔχει τήν ἐλευθερία νά δώσει σέ ἕνα εἰδικό, μία εἰδικὴ παραγγελία, σέ εἰδική – μεγαλύτερη βέβαια – τιμή.

8) «Ὁ ἐνημερωμένος καταναλωτὴς εἶναι καί ὁ ὑποψιασμένος, ὁ δύσπιστος. Οἱ διαφημιστές ξέρουμε πῶς ὅσο περισσότερα διαφημιστικά μηνύματα βλέπει κάποιος, τόσο πῶς πολὺ ξεδιπλώνει τήν κρίση του-καί τήν ἄμυνά του· πῶς ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ σέ «ἀνοικτές» πληροφορικὰ πλουραλιστικὲς κοινωνίες, πέφτει πολὺ πῶς δύσκολα θῦμα προπαγάνδας, ἀπὸ αὐτόν πού ζεῖ σέ κλειστὲς κοινωνίες μέ λίγα (καὶ ὁμοιόμορφα) μηνύματα».

Τό κακό γιά τὴ διαφήμιση σήμερα εἶναι ὅτι οὔτε οἱ διαφημιστές πιστεύουν πῶς ἐνημερώνουν. Γιατί ἡ ἐνημέρωσις δίδει στοιχεῖα ἀπαραίτητα γιά κριτικὴ ἐξέταση ἑνὸς προβλήματος καί ὄχι ἔτοιμα καί ἀπλοποιημένα συνθήματα πού ἀπευθύνονται στό θυμικό. Ἐτσι ὁ καταναλωτὴς σήμερα σπρώχνεται ἀπὸ τὴ διαφήμιση στόν παροπλισμὸ τῆς κρίσης του καί ὄχι στό ξεδιπλωμά της.

Ἐπειτα, ὁ μεγάλος ἀριθμὸς καί ἡ ἀνομοιομορφία τῶν μηνύματων δέν εἶναι ἀναγκαῖα καί ἱκανὴ συνθήκη γιά τὴν ὑπαρξὴ πληροφορικὰ ἀνοικτῆς πλουραλιστικῆς κοινωνίας, ἀλλά οὔτε καί γιά τό ξεδιπλωμά της κρίσης – καί ἄμυνας – τοῦ ἀνθρώπου. Γιατί ἂν δεχτοῦμε κατὰ τέτοιον θά πρέπει νά θεωρήσουμε πῶς ὁ παράγοντας «ποιότητα» τῶν μηνυμάτων δέν ἔχει καμία σχέση μέ τὴ συγκρότηση κοινωνίας τέτοιας μορφῆς, ἀλλὰ οὔτε καί

μέ τὴν κριτικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου καί ἀκόμα πῶς αὐτὸς πού δέχεται καθημερινὰ ἕνα συνεχὴ κατεγρημὸ ἀπὸ παράλογα, ἀλλοπρόσβαλα, ἀνόητα καί ὑποβολιμαία μηνύματα, θά ἔχει τῆς αὐτῆς ποιότητος κρίση μέ αὐτόν πού δέχεται λίγα μηνύματα, λογικὰ στὴ δομὴ των καί μέ τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα γιά πλήρη καί ὁλοκληρωμένα συμπεράσματα, χωρὶς τὸν ψυχολογικὸ καταναγκασμὸ τῶν σημερινῶν διαφημίσεων. Ἀλλὰ τό ὅτι, ὁ βαθμὸς κριτικῆς ἱκανότητος εἶναι ἀντίστροφα ἀνάλογος μέ τὴ θεληματικὴ ἀκρόασις ἢ ἀνάγνωσις διαφημίσεων, εἶναι ἐνδειξὴ πῶς, ἀκριβῶς ἡ κριτικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ βασικὸς ἐχθρὸς τῆς σημερινῆς διαφήμισης.

Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι πιά νά καταλάβουμε ἕνα βασικὸ πράγμα: «Ὅτι θρῖσκώμαστε πάνω σέ μία βάση ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουμε ροκανίσει ἕνα μεγάλο μέρος-χώρια ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησι πού δημιουργεῖται στό μεγαλύτερο μέρος τῶν κατοίκων τῆς γῆς πού πεινᾶνε, τὴ στιγμή πού οἱ λίγοι μαθαίνουν μέ ἰδιαίτερα ἐλκυστικὸ τρόπο ἀπὸ τὴ διαφήμιση, πόσο εὐκολὴ εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τοῦ αἰσθηματος τῆς σπατάλης τό ὁποῖο ἔχει συνδεθεῖ ἔντεχνα μέ τὴ κοινωνικὴ προβολή-δηλαδή ὅτι θρῖσκώμαστε σέ μία βάση πού τὴν ἔχουμε ὑπονομεύσει οἱ ἴδιοι. Καί γιά τὴ κατάστασι αὐτῇ, ἡ διαφήμιση, σάν ἀποτελεσματικὸ μέσο σὰ χεῖρα ἀλήθεια τίνας; ἔχει ἕνα μεγάλο ποσοστὸ εὐθύνης. Πρέπει νά ἀντιληφθοῦμε πιά πῶς ἡ διάκρισις τῆς προπαγάνδας ἀπὸ τὴ διαφήμιση, ἀπὸ τό ὅτι ἡ πρώτη προσπαθεῖ νά πείσει γιά ἰδέες καί ἡ δευτέρη γιά προϊόντα, δέν ἰσχύει γιά τὴ σημερινὴ διαφήμιση, πού προσπαθεῖ (καὶ τὸ ἔχει ἐπιτύχει σέ μεγάλο βαθμὸ) νά πείσει γιά τὴν ὑπερκαταναλωτικὴ ἰδεολογία πῶς ἡ διαφήμιση ἔχει περάσει τὰ διαχωριστικὰ τῶν ὁρίων καί εἶναι πιά προπαγάνδα. Ὅσο γιά τὰ περὶ ἐλευθερίας, πλουραλισμοῦ, πληροφόρησης, ἀνάπτυξης τῆς κριτικῆς ἱκανότητος, ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν κ.λ.π., πρέπει νά τό ἀντιληφθοῦμε πῶς ἡ διαφήμιση ἐνδιαφέρεται γι' αὐτά, ὅσο... καί ὁ Βιντέλα γιά τό ποδόσφαιρο...

Καί γιά νά τελειώνουμε θά ἐπικαλεσθοῦμε τὸν ἴδιο διαφημιστὴ, ὅπως καί στήν ἀρχὴ τοῦ ἄρθρου μας, ἀλλὰ σέ δράση του ὄχι διαφημιστικῇ: «Ἄν δέν βροῦμε σύντομα τό δικὸ μας πρόσωπο, κάποια μέρα θά ξυπνήσουμε μέ μία «γενικὴ» φάτσα-δημιουργήμα τῶν ὁλῶν πού παίζουμε, τῆς μόδας, τῶν μέσων ἐπικοινωνίας. Τότε θά μᾶς μένει ἕνα προσωπεῖο γιά πρόσωπο. Καί τό ἀλάτι τῆς ρωμιοσύνης (αὐτὸ πιστεύω νά δέχεται ὅτι ἰσχύει ὅλο τὸν πλανήτη) θά χαθεῖ» (Ἀφορισμὸς Νο77, σελ.40, ἀπὸ τό βιβλίο τοῦ Ν.Δήμου «Ἡ δυστυχία τοῦ νά εἶσαι Ἕλληνας»). Καί στὴ πτώσι αὐτῇ πολὺ θά ἔχει συμβάλει ἡ διαφήμιση ὡς μέσον – ἀλήθεια τίνας, μέ ποιούς σκοπούς καί στόχους;

Πώς πρέπει νά διαδίδεται ὁ Ἀριστοτέλης;

Με εὐκαιρία τὸ «ἔτος Ἀριστοτέλη» ὁργανώθηκαν καὶ θὰ ὁργανωθῶν τὴ χρονιά πού διατρέχουμε μιά σειρά ἀπὸ ἐπιστημονικά συνέδρια καὶ ὁμιλίες μὲ διεθνές ἐνδιαφέρον ἀφιερωμένα στὸ ἔργο καὶ τὴν ἐπιρροή τοῦ Σταγειρίτη φιλόσοφου στὴ διαμόρφωση τοῦ παγκόσμιου πνεύματος.

Στίς ἐκδηλώσεις αὐτές, ἀλλὰ καὶ πέρα ἀπ' αὐτές, δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά ἀναπτυχθοῦν ἔντονες συζητήσεις γύρω ἀπὸ τὴ σκέψη τοῦ Ἀριστοτέλη, γεγονὸς πού μαρτυρεῖ πόσο κυρίαρχη ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἡ παρουσία του στὴν ἐποχή μας.

Με ἀφορμὴ τὸ «ἔτος Ἀριστοτέλη» ἡ συνεργατιά μας ΠΩΛΙΝΑ ΛΑΜΨΑ πήρε τὴν συνέντευξη πού ἀκολουθεῖ ἀπὸ τὸν Γιώργο Δ. ΚΟΝΤΟΓΩΡΓΗ, συγγραφέα τοῦ βιβλίου «La théorie des Révolutions chez Aristote», (Ἡ θεωρία τῶν Ἐπαναστάσεων στὸν Ἀριστοτέλη) πού κυκλοφόρησε τὴ χρονιά αὐτὴ στὴ Γαλλία ἀπὸ τὸν παρισινὸ ἐκδοτικὸ οἶκο «Librairie Générale de Droit et de jurisprudence».

ΕΡ: Ποῦ ἀποδίδεις τὴν ἀδιάκοπη ἐπὶ 23 αἰῶνες ρωμαλαιότητα τοῦ πολιτικοῦ στοχασμοῦ τοῦ Ἀριστοτέλη;

ΑΠ: Πρώτα-πρώτα νομίζω πὼς πρέπει νά ἐπισημανθεῖ τὸ βασικὸ μεθοδολογικὸ λάθος νά ξεκινάει κανεὶς μὲ θαυμαστικές ἐκφράσεις καὶ ἀφορισμούς γιὰ νά χαρακτηρίσει ἕνα ἱστορικὸ πρόσωπο, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ κατέχει, ὅπως ὁ Ἀριστοτέλης, μιά ξεχωριστὴ θέση. Γιατί ὁ ἐρευνητὴς στὴν προσπάθειά του νά ἀξιολογήσει μονολολεκτικά ἢ σχηματικά τὴ συνολικὴ συμβολή ἢ ἐπιρροή τοῦ ἱστορικοῦ προσώπου στὴν κοινωνικὴ ἢ στὴν ἐπιστημονικὴ ἐξέλιξη ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀποψη τῆς πραγματικότητας καὶ προκαταλαμβάνει, ἀθελά του ἢ ὄχι, τὸν ἀναγνώστη μεταβάλλοντάς τον σ' ἕναν ἀπλό καὶ ἄκριτο δέκτη συνθηματικῶν μηνυμάτων. Πρόκειται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, γιὰ μιά σαφῶς ἀντιαριστοτελικὴ τοποθέτηση, ἀφοῦ γίνεται γενικὰ δεκτὸ πὼς κύριο «προσόν» τοῦ Σταγειρίτη ὑπῆρξε ἡ ἱκανότητά του νά ἀναλύει ἐμπειρικά καὶ μαζὶ κριτικά, δηλαδὴ ἀντικειμενικά, τὸ ἐρευνητικὸ ὕλικό πρὶν καταλήξει στὴ διατύπωση θέσεων μέσα ἀπὸ μιά θεωρητικὴ σύνθεση.

Ὅσο ὅσο ἀποτελεῖ καὶ ἐπιστημονικὸ λάθος ἀφοῦ προβάλλει τὴ «διανοητικὴ ἱκανότητα» σὰν αὐτόνομο καὶ ἀσάθητο στοιχεῖο τῆς ἱστορίας. Κατὰ τὴ γνώμη μας μόνο του τὸ ἐπιχειρήμα τῆς «μεγαλοφυίας» τοῦ ἀριστοτελικοῦ νοῦ δὲν ἀρκεῖ γιὰ νά δώσει τὸ γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς ἀριστοτελικῆς σκέψης κάτω ἀπὸ μιά ποικιλία κοινωνικοοικονομικῶν, πολιτικῶν, θρησκευτικῶν καὶ πολιτισμικῶν συνθηκῶν ἐπὶ τὸς αἰῶνες καὶ μάλιστα σὴν ἐποχὴ μας πού σεμνῆνεται γιὰ τὴν «ἀνωτερότητα» τῶν κοινωνικοοικονομικῶν καὶ πολιτικῶν τῆς λειτουργικῶν καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς θεωρητικῆς καὶ ἐμπειρικῆς μελέτης τῆς πολιτικῆς.

Τὸ «φαινόμενο» Ἀριστοτέλης πρέπει νά ἰδῶθεϊ στὰ πλαίσια τοῦ ἐμπειρικοῦ-ἐργαστηριακοῦ χώρου πού ἀξιοποίησε. Κι αὐτὸ γιὰ τὸ ὅσο περισσότερα εἶναι τὰ μηνύματα (οἱ ἰδέες, οἱ ἔννοιες καὶ οἱ εἰκόνες τῆς πραγματικότητας) πού προβάλλονται στὸν ἀνθρώπινον νοῦ τόσο εὐρύτερες εἶναι καὶ οἱ προοπτικὲς γόνιμης δημιουργίας καὶ συνεπῶς μεγαλύτερες οἱ ἐλπίδες γιὰ συνάντησιν ἢ διασταύρωση μὲ ἀνάλογα μηνύματα σ' ἄλλες ἐποχές. Μιά τέτοια ἐκδοχὴ παρέχει ὅπως ὁποτε πολὺ περισσότερες δυνατότητες συγκριτικῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ συνεπῶς ἐπιβίωσης τῆς ἀνθρώπινης σκέψης στὴν ἱστορία. Δὲν χωράει ἀμφιβολία πὼς θὰ ἦταν πολὺ διαφορετικὴ ἡ τύχη τῆς ἀριστοτελικῆς σκέψης, καὶ ἂν ἀκόμη δεχτοῦμε πὼς θὰ ξεπερνοῦσε σέ δυναμισμό καὶ πρωτοτυπία τίς ἀντίστοιχες ἄλλων ἐποχῶν, ὅπως λ.χ. τῆς ἐπόμενης ἀπὸ αὐτὸν 50ετίας ἢ καλύτερα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μεσαίωνα ἢ τῶν ἡμερῶν μας, ἀφοῦ τὰ ἀντίστοιχα μηνύματα πού θὰ ἀντανάκλωνταν στὸν ἀνθρώπινον νοῦ ἀπὸ τὴν δοσμένη κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ πραγματικότητα θὰ ἦταν λιγώ-

τερα ἀπ' ὅσα στὸν κλασικὸ 4ο αἰῶνα. Ὅσο καὶ ἂν ἡ συσσωρευθεὶς ἐμπειρία καὶ γνώση διευρύνει τὸν ὁρίζοντα τῆς ἀνθρώπινης σκέψης, ἡ τελευταία δὲν μπορεῖ νά ἀποδευθεῖ ἀπὸ τὴ βασικὴ πρώτη ὕλη πού εἶναι ἀναγκασμένη νά χρησιμοποιεῖ: τὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ πραγματικότητα τῆς ἐποχῆς τῆς. Δὲν εἶναι τυχαῖο πὼς ἡ νεότερη πολιτικὴ ἔρευνα ἐπηρεασμένη στὴν ἀρχή, ἀπὸ τὴν ἀφθονή ἀρχαιοελληνικὴ ἐμπειρία καὶ τὸν θεωρητικὸ τῆς προβληματισμὸ γιὰ τὴ δημοκρατία ὑποχρεώθηκε ἀπὸ νωρὶς νά προσαρμοστεῖ στὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς τῆς καὶ νά δεχθεῖ τελικὰ σὰν αὐτόνομη, σχεδὸν φυσικὴ, τὴ μονοδιάστατη φόρμουλα τῆς λεγόμενης, ἐφημιστικῆς, ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας, δηλαδὴ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας με τὴν αὐτόνομη ἐξουσία.

Ἀντίθετα ἡ κοινωνικὴ, πολιτικὴ καὶ πολιτισμικὴ πραγματικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνα, πού ἀπέτελεσε τὸ ἐμπειρικὸ καὶ πνευματικὸ ὑπόβαθρο γιὰ τὸν ἀριστοτελικὸ προβληματισμὸ γνώρισε ρυθμούς συνολικῆς ἀνάπτυξης πολὺ ὑψηλότερους ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλο γνωστὸ ἱστορικὸ περίοδο. Ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα εἶναι ἡ μόνη ἀπὸ τὴν ὅποια μπορεῖ νά διαμορφώσει κανεὶς μιά πλήρη εἰκόνα τῆς συνολικῆς διαδρομῆς πού, ἂν συντρεξοῦν οἱ συνθήκες, εἶναι δυνατό νά διασχίσει ἕνας κοινωνικὸς σχηματισμός: Τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴν αὐτόνομη ἐξουσία καὶ πρὸς πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ αὐτονομία μὲ τὴν ἔννοια τῆς αὐτοκυθέρνησης. Ὁ Ἀριστοτέλης, χωρὶς φυσικὰ νά δώσει μιά συστηματικὴ θεωρία τῆς κοινωνικῆς δυναμικῆς καὶ τῆς ἐξέλιξης εἶχε τὴ μεγαλωσύνη νά ἀναλύσει σωστὰ δηλαδὴ ἐπιστημονικά, συνολικά καὶ σὲ βάθος, ὅλες αὐτές τῆς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς μὲ ἀφετηρία μιά ἐμπειρικὴ καὶ μαζὶ ὑλιστικὴ θεώρηση τοῦ ἱστορικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ γίγνεσθαι.

Ὅπως ὁποτε ἡ ἀποδοχὴ τῶν παραπάνω σὰν βάσης γιὰ τὴν σωστὴ ἀξιολόγησιν τῆς ἀριστοτελικῆς πολιτικῆς σκέψης καὶ φιλοσοφίας εἶναι μιά καλὴ ἀρχή, πού ὅμως δὲν ἐπαρκεῖ. Ἐπιβάλλεται ἐπίσης νά δοῦμε σωστά τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εὐτυχούς συνειρέσεως τοῦ ἀριστοτελικοῦ νοῦ καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς γόνιμης πραγματικότητας: τῆς ἀριστοτελικῆς πολιτικῆς σκέψης. Στίς μέρες μας συνηθίζεται νά παίρνεται σὰν πρότυπο ἀναφορᾶς γιὰ τὴ μελέτη ἄλλων ἐποχῶν ἡ σύγχρονη ἐπιστημονικὴ θεώρησις καὶ πραγματικότητα. Ἀλλ' ὅπως εἶδαμε ἡ μέθοδος αὐτὴ μπορεῖ νά ἀποδειχθεῖ ὡφέλημα γιὰ περιόδους τῆς ἱστορίας λιγώτερο ἀντιπροσωπευτικῆς ὅπως λ.χ. ὁ εὐρωπαϊκὸς μεσαίωας ἢ ὁ 19ος αἰῶνας. Ὅχι ὅμως καὶ γιὰ τὴν κατανόησιν τῶν ἐμπειριῶν καὶ τῆς σκέψης τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδας. Γιατί ἂν ἡ ἐξέλιξις σ' ὀρισμένους τομείς ὅπως ὁ τεχνικός εἶναι ἀναμφισβήτητη δὲν παύει νά εἶναι μονομερὴς καὶ περιορισμένη γιὰ νά δημιουργήσει τίς προϋποθέσεις τῆς συνολικῆς ἐξέλιξης καὶ συνεπῶς τῆς μετάβασης σέ λιγώτερο ἱεραρχημένες δηλαδὴ αὐταρχικῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς δομῆς καὶ συνθήκες ζωῆς. Πὼς θὰ μπορέσουμε λ.χ. νά κατανοήσουμε, μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα ὅπου κυριαρχεῖ τὸ οἰκονομικὸ καὶ ὡς ἕνα βαθμὸ τὸ κοινωνικὸ στοιχεῖο στὴ ζωὴ τῶν συγκροτημένων κοινωνιῶν, τὴ σημασία τοῦ πολιτικοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀνάγκης γιὰ πολιτικὴ (καὶ κοινωνικὴ) αὐτοκυθέρνησιν πού δεσπόζει στίς ἐπιλογές τοῦ δήμου τὸν IV αἰῶνα; ἢ μιά σειρά ἀπὸ ὑποθέσεις ἢ διαπιστώσεις πού κάνει ὁ Ἀριστοτέλης σχετικὰ μὲ τὴ δομὴ καὶ λειτουργία τῆς δημοκρατίας, ἂν δὲν ξεδιαλύνουμε προηγούμενα ποιοὶ εἶναι οἱ παραγωγικοὶ μηχανισμοὶ τῆς ἐξέλιξης πρὸς τὴν αὐτόνομη κοινωνικοπολιτικὴ ἐξουσία ἢ τὴν κοινωνικοπολιτικὴ αὐτονομία; Μπορεῖ τέλος κανεὶς νά διανοηθεῖ πόσο διαφορετικῆς ἐφαρμογῆς εἶναι δυνατό νά βρεῖ ἡ ἀριστοτελικὴ «διάκρισις τῶν λειτουργιῶν» ἀνάλογα σέ μιά ἱεραρχικὰ δομημένη κοινωνία (ὅπως ἡ κλασσικὴ ἢ ἡ φεουδαρχικὴ βασιλεία ἢ τὸ σύγχρονο κράτος) ἢ σέ μιά αὐτοκυθερνώμενη πολιτεία (ὅπως ἡ Ἀθηναϊκὴ δημοκρατία); Εἶναι φανερό πὼς ἡ μέθοδος αὐτὴ, πού θυμίζει ἀπὸ μιά ἀποψη τὴν προκρούστια τακτικὴ ἢ καλύτερα τὴν προσπάθεια νά χωρέσει ἕνας δυσανάλογα μεγάλος πίνακας ζωγραφικῆς σέ μικρὸ πλαίσιο, «κόθει» τὸ πρόβλημα, ὄχι ὅμως, ὅπως ὁ Ἀλέξανδρος στὸ Γόρδιο, γιὰ νά τὸ λύσει, ἀλλὰ γιὰ νά τὸ περιτλέξει ἀκόμα περισσότερο.

Κατὰ τὴ γνώμη μας ἡ πολιτικὴ σκέψη τοῦ Ἀριστοτέλη εἶναι με γάλη καὶ συγχρόνως ἀπλὴ στὴν κατανόησιν τῆς ἀρκεῖ νά τὴ δεῖ κανεὶς μ' ἕνα «τρίτο μάτι» πού δὲν θὰ περιορίζεται στὴν πρόσβασις τῆς ἀπὸ δογματικῆς σύγχρονης ἐμπειρίας καὶ πρότυπα. Καὶ θὰ διατηρήσει στὸ μέλλον τὴν κυρίαρχη θέσιν τῆς ὁσούτου τὸ σύγχρονο πλαίσιο χωρέσει ἢ ἀφομοιώσει τὴν εἰκόνα τῆς ἀρχαιότητος.

ΕΡ: Θέλεις νά ἀναφερθεῖς εἰδικότερα σ' ὀρισμένα θέματα πού «χρυσάτιζον» κατὰ τὴν γνώμη σου τὴ συμβολὴ τοῦ Ἀριστοτέλη στὴν πολιτικὴ Ἐπιστήμη;

ΑΠ: - Χωρὶς ἀμφιβολία ὁλόκληρο τὸ πολιτικὸν ἔργο τοῦ Ἀριστοτέλη ἀποτελεῖ συμβολὴ στὴν Πολιτικὴ Ἐπιστήμη. Ὅχι μόνο ἐπειδὴ

στάθηκε ή άφρητηρία. Γιατί και σήμερα όπως είδαμε έξακολουθεί νά άποτελεί τήν ύποδομή πάνω στην όποία θεμελιώνονται, σέ μεγάλο βαθμό, τά διάφορα ρεύματα τής Πολιτικής Έπιστήμης.

Σάν ειδικότερα σημεία τής άριστοτελικής συμβολής άναφέρω κυρίως, τή διαπίσωση και θεμελίωση τής πολιτικής φύσης και συμπεριφοράς τού άνθρώπου και τήν «ύλιστική» μέθοδο πού έφάρμοσε γιά τή μελέτη τής πολιτικής και κοινωνικής δυναμικής τών κοινωνιών τής έποχής του. Έπισημάνε ιδιαίτερα τή σχέση άνάμεσα στην άνάπτυξη τών παραγωγικών δυνάμεων (άπό τή φυσική οικονομία και τόν κομμουνισμό τής πρωτόγονης οικογένειας ως τή μονοπωλιακή «χρηματιστική» και στην εξέλιξη τού κοινωνικού και πολιτικού συστήματος; και διείδε τή σημασία τής διαλεκτικής συσχέτισης τού οικονομικοκοινωνιού στοιχείου μέ τό πολιτικό είτε, τό τελευταίο, παρουσιάζεται σάν «μέθοδος» έξουσιασμού και διαχείρισης τών ύποθέσεων τού Κράτους, είτε σάν «παραγωγικό» άγαθό πού όδηγεί στην άυτοκυβέρνηση.

Παράλληλα έπισημάνε τή σημασία τής πολιτικής παιδείας και τής ούσιαστικής νομιμότητας γιά τήν ποσοτική και ποιοτική άνάπτυξη τού πολιτικού συστήματος. Καί έπίσης τό πρόβλημα τής επανάστασης στό πλαίσιο τής Ιστορικής και κοινωνικής δυναμικής, τό πρόβλημα τού Κράτους και τίς έπιρροές πού ύφίσταται κατά τήν εξέλιξη, ειρηνική ή βίαιη, τών πολιτειών. Έπιχειρήσε έπίσης τή συστηματική κατάταξη και τόν όρισμό τών κοινωνικοπολιτικών καθεστώτων πού ήταν γνωστά στό πλαίσιο τής πόλης-κράτους. Άξιζει τέλος νά έπισημάνουμε τήν κριτική τού Άριστοτέλη στις κομμουνιστικές θεωρίες τού Πλάτωνα και τίς άπόψεις του γιά τήν οικονομική και πολιτική λειτουργία τού δουλοκτητικού συστήματος.

ΕΡ: Νά σταθούμε κάπως περισσότερο στό δύο τελευταία προβλήματα...

ΑΠ: Τελικά νομίζω πώς ή κριτική τού Άριστοτέλη στις κομμουνιστικές άπόψεις τού Πλάτωνα είναι κατά πολύ έντονότερη άπ' όσο δικαιολογεί ή διαφορά άπόψεων πού τούς χωρίζει. Ό Άριστοτέλης είναι θέβαια ριζικά αντίθετος στην κοινωνικοποίηση τής άκίνητης περιουσίας και τής ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Όσοόσο δέν τοποθετείται σέ καμιά περίπτωση ύπέρ ενός άνεξέλεγκτου οικονομικού και κοινωνικού συστήματος. Προτείνει ένα σύστημα μικτό όπου κυριαρχεί άντί γιά τόν κομμουνισμό ή τήν Ισότητα, ή μεσότητα: ή διαφορά άνάμεσα στην μεγάλη και τή μικρή Ιδιοκτησία δέν ξεπερνάει τίς πέντε τό πολύ μονάδες και τίθενται περιορισμοί στην έλευθερία διάθεσής της. Έπί πλέον προτείνει τήν κοινωνικοποίηση τών εισοδημάτων πού άπορρέουν άπό τήν κοινή (κρατική) ή τήν Ιδιωτική περιουσία.

Τό σύστημα αυτό στοχεύει τήν ένίσχυση τής μέσης τάξης και συγχρόνως έξουδετερώνει τίς φυγόκεντρες δυνάμεις και ένισχύει τήν κοινωνική συνοχή και τήν πολιτική όμοθυμία στό πλαίσιο μιάς δικαίας δηλ. ένάρετης και άυτοκυβερνώμενης πόλης.

Σχετικά μέ τή δουλεία, τό πρόβλημα, κατά τή γνώμη μου, δέν είναι ή Ιδεολογική της θεμελίωση πού έπιχειρεί ό Άριστοτέλης αλλά ή λειτουργία πού δέχεται όστι εκπληρώνει στό δοσμένο κοινωνικό και πολιτικό σύστημα. Ό Άριστοτέλης ύποστηρίζει ότι ή δουλεία έπιβάλλεται και συντηρείται άπό τό οικονομικό και κοινωνικοπολιτικό σύστημα και χωρίς αύτήν δέν μπορεί νά έπιζήσει. Γιατί ή δουλεία κινεί τήν παραγωγική μηχανή και τροφοδοτεί τούς φορείς τού κοινωνικού και πολιτικού συστήματος δηλ. τούς πολίτες μέ σχόλη πράγμα πού σημαίνει ότι τούς άποδεσμεύει άπό τούς παντοειδείς ύλικούς και κοινωνικούς καταναγκασμούς και έξαρτήσεις και τούς καθιστά κοινωνικά και πολιτικά άυτόνομους (= έλεύθερους). Ένας ολοκληρωμένος βίος είναι πάνω άπ' όλα θεωρητικός και πολιτικός.

Ό δούλος συνεπώς παίζει κατά τόν Άριστοτέλη, τό ρόλο τής μηχανής στή σύγχρονη κοινωνία, ή μάλλον τόν ολοκληρωμένο ρόλο πού θά μπορούσε κάποτε νά παίζει. Καί ή τύχη της είναι συνδεμένη μέ τήν εξέλιξη τών μηχανικών άυτοματισμών. Θά άρκούσε ή διάσωση τού σχετικού άποσιπάματος τών πολιτικών πού προβλέπει πώς ή άνακόλυψη τής αυτόματης μηχανής θά καθιστούσε άχρηστο τό δουλοκτητικό σύστημα και θά έθετε πάνω σέ ριζικά νέες βάσεις τή δομή και τή λειτουργία τού οικονομικού και κοινωνικοπολιτικού συστήματος γιά νά πάρει μιά θέση άνάμεσα στους μεγαλύτερους στοχαστές τής Ιστορίας.

ΕΡ: Ό Άριστοτέλης έκτός άπό τή συμβολή του στην έπιστημονική μεθοδολογία και έρευνα προσπάθησε νά δώσει ένα δικό του σχήμα Ιδεώδους πολιτείας, όπως π.χ. ό Πλάτωνας;

ΑΠ: Ναι. Όμως ή θέση τής «Ιδεατής» πολιτείας στον Άριστοτέλη

κατέχει μιά πολύ μικρότερη θέση άπ' όστι στον Πλάτωνα. Καί είναι πολύ έγγύτερα στην πραγματικότητα τής έποχής.

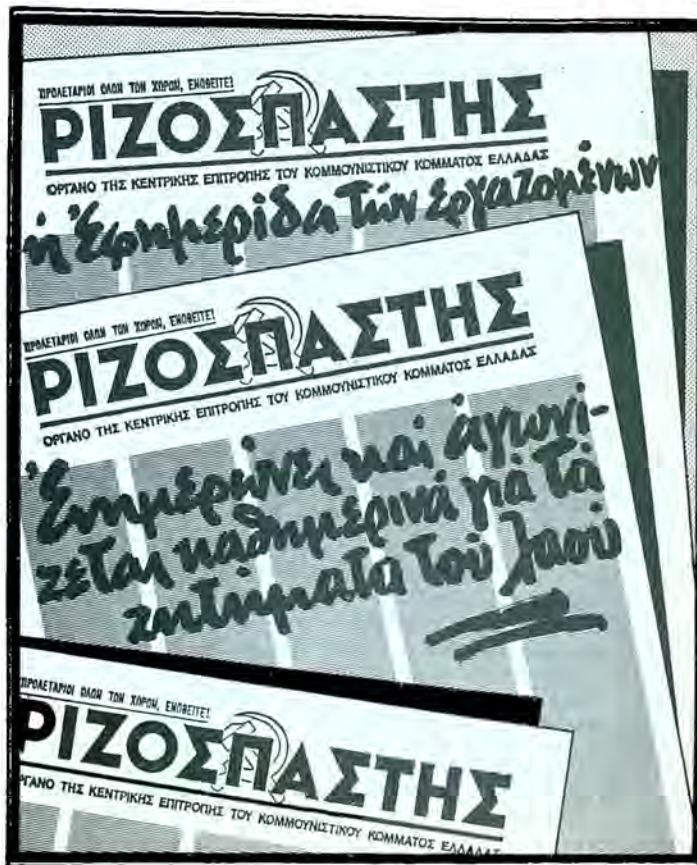
Βασικά τό πρόβλημα τής άριστοτελικής «πολιτείας» είναι πώς νά πετύχει τόν κατόλληλο κοινωνικό και πολιτικό συσχετισμό δυνάμεων άνάμεσα στις αντίπαλες κοινωνικές ή μάλλον πολιτικές τάξεις ώστε τό άποτέλεσμα νά Ικανοποιεί τό κοινό συμφέρον. Γι' αυτό προτείνει όπως είδατε τή μεσότητα σάν μέτρο διανομής τών παραγωγικών μέσων και τού πλούτου και συνεπώς τήν κυριαρχία τής μέσης γαιοκτητικής τάξης, και αντίστοιχα τόν ποσοτικό και ποιοτικό περιορισμό τού προλεταριάτου και τής μεγάλης γαιοκτητικής και άστικής τάξης.

Πολιτικά ή Ιδέα τής μεσότητας έκφράζεται μέ τόν ίδιο τρόπο: έπιφυλάσσεται μιά πρωτεύουσα, άλλ' όχι κυρίαρχη, θέση στους Ικανότερους πολίτες, πλύν όμως δέν καταργεί τήν πολιτική άυτονομία τών μαζών. Καί μέ τήν ήγεμονία τής μέσης γαιοκτητικής τάξης σέ θάρος τών δύο άλλων άναμένει ότι θά πετύχει μιά άισθητή μείωση τών κοινωνικών και πολιτικών άγώνων και αντίστοιχα τήν ένίσχυση τής όμόνοιας και τού ένδιαφέροντος γιά τό «εύ ζήν» στην πολυαρχική κοινωνικά και πολιτικά πόλη.

ΕΡ: Μέσα στό '78 οργανώθηκαν ή οργανώνονται μιά σειρά άπό έπιστημονικές συναντήσεις άφιερωμένες στό έργο και τήν προσωπικότητα τού Άριστοτέλη. Ποιά είναι κατά τή γνώμη σας ή σημασία τους;

ΑΠ: Πράγματι οργανώθηκαν στή διάρκεια τής χρονιάς διάφορες έκδηλώσεις και όμιλίες μέ άποκορύφωμα τό Συνέδριο τής UNESCO στό Παρίσι και τής Θεσσαλονίκης πού πραγματοποιήθηκε στις άρχές Αύγούστου. Πρέπει όμως νά σημειώσω ότι τόν προσεχή Νοέμβριο οργανώνεται στην Πάτνιο άπό τόν Πρύτανη τής νέας σχολικής χρονιάς κ. Κ. Δεσποτόπουλο (στών όποιο σημειώνω, παρενθετικά, ότι ή μελέτη μου γιά τόν Άριστοτέλη όφείλει πολλά και Ιδίως τήν έντονη παρότρυνσή του, στό Παρίσι τήν έποχή τής δικτατορίας, νά τήν άρχίσω και νά τήν συνεχίσω) ένα τρίτο Συνέδριο πού άν και δέν θά έχει τή μεγαλοπρέπεια τού Συνεδρίου τής Θεσσαλονίκης έν τούτοις παρουσιάζει Ιδιαίτερη σημασία γιά τήν Πολιτική Έπιστήμη γιατί θά είναι άφιερωμένο ειδικά στή συμβολή τού Σταγειρίτη στον τομέα αυτόν.

Και νομίζω ότι καλύπτει ένα μεγάλο κενό άφού τό Συνέδριο τής Θεσσαλονίκης ήταν άφιερωμένο κυρίως στην έπιρροή τού φιλοσόφου στους μετέπειτα αλώνες και έμμεσα μόνο άναφέρονταν στην άνάλυση τού έργου του.

ΠΡΙΝ 30 ΧΡΟΝΙΑ.

ή εκτέλεση τών 16 στά Γιάννινα

του Έρμη Εὐαγγελίδη

Η Εὐτυχία Πρίντζου.

Χρήστος Πρέντζας

Ό Άγγελος Χατζής

Ό Κώστας Ράπτης.

Ό Πάνος Μαργέλης

ΠΡΙΝ τριάντα χρόνια – τό καλοκαίρι τοῦ 1948 – ἐκτελέστηκαν στά Γιάννινα 16 πολίτες ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τοῦ Ἐκτάκτου Στρατοδικείου Ἰωαννίνων:

Ἡ Εὐτυχία Πρίντζου, 33 χρονῶν, καθηγήτρια φιλολογίας καί διδασκάλειος τῆς Ζωσιμαίας Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας. Ὁ Κώστας Ράπτης, 33 χρονῶν, γεωπόνος, ὁ Ἄγγελος Χατζής, 33 χρονῶν, καθηγητής τῆς φιλολογίας (ἀδερφός τοῦ συγγραφέα Δ. Χατζή). Ὁ Χρήστος Πρέντζας, 21-χρονῶν, ἀπόφοιτος Ἑμπορικῆς Σχολῆς. Ἡ Ἑλληνική Μπίτση, 28 χρονῶν, ὑπάλληλος τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κέντρου. Ὁ σύζυγός τῆς Ἀπόστολος Μπίτσης, 34 χρονῶν, δικαστικός ὑπάλληλος. Ὁ Βαγγέλης Εὐαγγελίδης, 25 χρονῶν, λογιστής. Ὁ Τιμολέων Ζουρνάς, 30 χρονῶν, βιοτέχνης ἐπίπλων. Ὁ Ἀπόστολος Χόρδος, 25 χρονῶν, σιδηρουργός. Ὁ Βαγγέλης Χαρίτων, 30 χρονῶν, ἐπιπλοποιός. Ὁ Πάνος Μαργέλης, 39 χρονῶν, ὑπάλληλος τῆς Τράπεζας τῆς Ἑλλάδας. Ὁ Κώστας Χρόνης, 45 χρονῶν, ἐπιπλοποιός. Ὁ Κώστας Χολέβας, 34 χρονῶν, παντοπώλης. Ὁ Γιώργος Στεργίου, 37 χρονῶν, ξυλουργός. Ὁ Γιάννης Ἀσπρίδης, 24 χρονῶν, ἀπόφοιτος Γυμνασίου. Καί ὁ Γιάννης Καραντζής, 19 χρονῶν, τυπογράφος.

Οἱ πέντε πρῶτοι ἐκτελέστηκαν στίς 27 Ἰούλη. Ἀκολούθησαν δύο ὁδομαδές δραματικῆς ἀναμονῆς. Τελικά ὑπερίσχυσαν αὐτοί πού ζητοῦσαν κι' ἄλλο αἷμα. Ἡ δευτέρα πεντάδα τουφεκίστηκε στίς 9 Αὐγούστου, μαζί μέ τόν ἀντάρτη Συμεωνίδη. Καί οἱ ἔξι τελευταῖοι τήν ἐπομένη, 10 Αὐγούστου 1948.

Τό «βαρύ ἐγκλημα» πού τούς ὁδήγησε στό ἐκτελεστικό ἀπόσπασμα ἦταν ἡ πίστη τους στά ἰδανικά τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης καί τοῦ σοσιαλισμοῦ κι' ὁ ἀγῶνας γιά τήν πραγμάτωσή τους μέσα ἀπό τίς γραμμές τοῦ ΕΑΜ, τῆς ΕΠΟΝ καί τοῦ ΚΚΕ, πού ἀπ' τό 1947 εἶχαν τεθεῖ «ἐκτός νόμου». Ἦταν στελέχη, μέλη κι' ὁπαδοί τῆς πολυκριθμῆς, ἀλλά ὄχι δυναμικῆς, κομμουνιστικῆς κι' ἐπονίτικης ὁργάνωσης τῶν Γιαννίνων.

Ἡ ΔΡΑΣΗ τους περιορίζοταν σέ κάποιες μυστικές συνεδριάσεις σέ σπίτια, στήν καταβολή πού καί πού συνδρομῶν, στή συλλογή, μιά – δύο φορές, μικροποσῶν γιά τήν οἰκονομική ἐνίσχυση τῶν πολιτικῶν ἐξόριστων καί – τό σημαντικότερο – στή διανομή προκηρῦξεων «ἐπαναστατικοῦ περιεχομένου» στίς 25 Μαρτίου 1948. Καμιά σοδαρή ἐπαφή μέ τούς ἀντάρτες καί τεχνικά μέσα μὴδέν. Οὔτε ἕναν πολὺ γράφο, οὔτε μιά γραφομηχανή δέν διέθετε αὐτή ἡ «φοδερή» ἐπαναστατική ὁργάνωση. Ἀκόμα κι' οἱ προκηρῦξεις – πού στάθηκαν ἡ αἰτία τῶν συλλήψεων – γράφτηκαν μέ καρμπόν στό χέρι... Κι ὅμως μ' αὐτές τίς ἀσήμαντες κατηγορίες σύρθηκαν στίς στρατιωτικές φυλακές τοῦ «Φίξ» 114 Γιαννιώτες καί Γιαννιώτισσες. Πολλοί ἀπ' αὐτούς βασανίστηκαν ἀγρία κατά τίς ἀνακρίσεις ἀπ' τήν ὁμάδα τῶν βασανιστῶν τῆς φρουρᾶς τῶν φυλακῶν, μ' ἐπικεφαλῆς τόν ἴδιον τόν διοικητή τῶν φυλακῶν, ἀρχι-βασανιστή λοχαγὸ Σπύρο Ἀραβανή, πού ἦταν γνωστός γιά τή σκληρότητα καί τὸ σαδισμό του, κι' ἀπὸ τὸ περίφημο «ἀνταρτοδικεῖο» του – μιά ὁμάδα θλιβερῶν βασανιστῶν κρατομένων, πρῶτην ἀνταρτῶν, πού εἶχαν «σπάσει» καί εἶχαν μεταβληθεῖ σέ ἀνδράποδα στά χέρια τοῦ Ἀραβανή. (Ἐλάχιστοι ξέρουν ὅτι στά χρόνια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, λειτουργοῦσε μέσα στήν καρδιά τῶν Γιαννίνων, ἐκεῖ πού εἶναι τώρα τό ξενοδοχεῖο «Παλλάδιον», ἕνα μικρὸ Μακρονήσι...) Καί μ' αὐτά τὰ ἐλάχιστα κι' ἀσήμαντα «στοιχεῖα» παρατέμφθηκαν 114 πολίτες στό ἐκτακτὸ στρατοδικεῖο, γιά συμμετοχή «εἰς ὁμάδας συμμοριῶν» γιά «ὑπόθαψη λητοσυμμοριῶν καί γιά παράβαση τοῦ νόμου 509! Καί μ' αὐτά τὰ στοιχεῖα τὸ στρατοδικεῖο, ἔβγαλε στίς 23/7/48 τήν ὑπ' ἀρ.253 ἀπόφασή του: 48 καταδίκες σέ θάνατο (οἱ περισσότερες «τετρακίς παμψηφεῖ»), 9 σέ ἰσοδία δεσμά, 2 σέ μικρότερες ποινές. Οἱ ὑπόλοιποι ἀπαλλάχθηκαν «λόγω βλακειας»!... Ἀνάμεσα στοὺς μελλοθάνατους ἦταν καί 6 ἀνήλικοι μαθητές Γυμνασίου. Εὐτυχῶς δέν ἐκτελέστηκε κανένας ἀπ' αὐτούς.

ΣΠΑΝΙΑ μέ τόσο ἀσήμαντες κατηγορίες καταδικάστηκαν τόσοι πολλοὶ ἄνθρωποι σέ θάνατο καί τελικά χύθηκε – γιά λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος – τόσο ἀθῶο αἷμα. Δέν εἶναι μιά ὑποκειμενικὴ κρίση. Πέρα ἀπ' τὰ γεγονότα, τό θεβαινόνουν δυὸ ἐκπρόσωποι τῆς στρατιωτικῆς δικαιοσύνης: Ὁ ἴδιος ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος τοῦ ἐκτάκτου Στρατοδικείου Ἰωαννίνων, πού πρότεινε 18 καταδίκες σέ θάνατο – καί τό στρατοδικεῖο ἐπέβαλε 48!... Καί ὁ πρόεδρος τοῦ Διαρκoῦς στρατοδικείου Ἀθηνῶν πού δίκαιζε τὸ Μάη τοῦ 1960 τὸν Χ. Φλωράκη γιά «κατασκοπεῖα». Ἀνάμεσα σὸν πρόεδρο καί τόν κατηγορούμενον ἔγινε ἡ παρακάτω ἀποκαλυπτικὴ συζήτηση:

ΠΡ.: Ἐσεῖς ἔρχεστε μέ τόσο χρήματα. Πού τὰ βρίσκετε;

ΚΑΤ.: Προέρχονται ἀπὸ συνδρομῆς τῶν μελῶν μας. Τὸ Κόμμα ἔχει χιλιάδες μέλη στό ἐξωτερικὸ καί στήν Ἑλλάδα. Ἀπὸ μιά δεκάρα τήν ἡμέρα νά δίνει ὁ καθένας, μαζεῦομε ὅσα χρήματα θέλομε. Ἄλλωστε, μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ἔχετε καταδικάσει ἐπανειλημμένα Ἕλληνες πολίτες σέ θάνατο, γιά εἰσφορές πού δύναντο στό Κόμμα. Μόνο στά Γιάννινα ἐκτελέστηκαν 16 πολίτες μ' αὐτὴ τήν κατηγορία. Ὁ κ. Τσακαλώτος τό ξέρει πολὺ καλά...

ΠΡ.: (διακόπτοντας): Ξέρω ἐγὼ καλύτερα τί ἔγινε στά Γιάννινα. Αὐτοὶ πού λές καταδικάστηκαν γιατί ἔδωσαν ἕνα τάλιρο ἢ ἕνα δεκάρικο. Αὐτὰ εἶναι ψεῖδες! Μὲ πενταροδεκάρες δέν μαζεῦονται τόσα λεφτά. (ΑΥΓΗ 22/5/1960)

Ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ τοῦ στρατοδικείου ὁμολόγησε, χωρὶς νά τό θέλει, μιά τραγικὴ ἀλήθεια ὅτι στά Γιάννινα (ὅπως κι' ἄλλου) τουφεκίστηκαν διαλεχτοὶ καί διακεκριμένοι πολίτες, γιατί ἔδωσαν «ἕνα τάλιρο ἢ ἕνα δεκάρικο»!... Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ἂν δέν εἶχαν ἐκτελεστεῖ, θά ἀπαλάσσονταν ἀπὸ τὸ Ἀναθεωρητικὸ Στρατοδικεῖο ἢ τό πολὺ – πολὺ θά δικάζονταν μερικὰ χρόνια φυλακῆ – ὅπως συνέβη μέ τούς συγκατηγορούμενους τους πού ἐπέζησαν. Ἀξίζει τέλος ν' ἀναφέρουμε – γιά τήν ἱστορία – ὅτι στή σύνθεση τοῦ Ἐκτάκτου Στρατοδικείου Ἰωαννίνων, πού ἐξέδωσε ἐκείνη τήν τερατώδη ἀπόφαση, ἦταν κι' ἕνας μαυροσκοῦφης λοχαγὸς τῶν μηχανοκινήτων: ὁ Στυλιανὸς Παττακὸς... Οἱ ἐκτελέσεις ἔγιναν μέ μοναδικὸ κριτήριον τήν πολιτικὴ σκοπιμότητα: Νά τρομοκρατηθοῦν δηλαδὴ οἱ ἀριστεροὶ Γιαννιώτες σέ μιά ἀπ' τίς κρισιμότερες φάσεις τοῦ ἐμφυλίου Πολέμου (μάχες Γράμμων – Βίτσι). Γι' αὐτὸ τουφεκίστηκαν αὐτοὶ πού τ' ὄνομά τους εἶχε μῆν ἐνρύτερη ἀπήχηση στή Γιαννιώτικη κοινωνία – ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ βάρος τῆς κατηγορίας.

ΤΡΙΑΝΤΑ χρόνια μετὰ τὸν ἀδικο καί τραγικὸ χαμὸ τους, εἶναι χρέος ὅλων νά τιμηθεῖ ἡ μνήμη τους. Ὁ περιορισμένος χώρος καί τὰ ἐλλειπῆ στοιχεῖα πού διαθέτουμε δέν μᾶς ἐπιτρέπουν νά σκιαγραφήσουμε τήν προσωπικότητα τοῦ καθενὸς ξεχωριστά, καί θά ἦταν ἀδικο νά προβάλλουμε ὁρισμένους καί ν' ἀγνοήσουμε ἄλλους, γιατί εἶναι ὅλοι ἱσοῖ μπροστὰ στήν ὑπέρτατη θυσία. Θά μᾶς ἐπιτραπεί μόνο, σάν ἐξαίρεση, νά ἀναφέρουμε κάποια περιστατικά πού ἐκαναν ἀκόμα πιὸ τραγικὸ τὸ τέλος δυὸ διαλεχτῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων καί ἀγωνιστῶν, πού διακρίνονταν γιά τὸ ἦθος, τήν καλωσύνη, τήν ἀνθρωπιά καί τήν ἀξιοπρέπεια τους. Ἡ Εὐτυχία Πρίντζου, μετὰ τὴν σύλληψή της ὑποβλήθηκε σέ κάθε λογῆς σωματικὴ καί ψυχολογικὴ βία, πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά κλονίσει σοδαρά τὴ ψυχικὴ της ὑγεία. Ἀπ' αὐτὸ τό σὸκ δέν μπόρεσε νά συνέλθει ποτέ, ὡς τήν ἡμέρα πού τήν ὁδήγησαν στό ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα. Ὁ Ἄγγελος Χατζής ἔπαθε ἕνα φοδερὸ ἀτύχημα τήν πρώτη μέρα τῆς δίκης. Πηγαίνοντας τὸ πρῶτὸ σὸν καμπινέ, παραπάτησε κι' ἔπεσε σ' ἕνα τεράστιο ἀνοιχτὸ δόθρο πού δρισκόταν στό προαύλιον τῶν φυλακῶν καί θυθίστηκε δολοκλήρος μέσα στίς ἀκαθαρσίες. Τὸν ἔσωσαν τήν τελευταία στιγμή οἱ συγκαταρούμενοί του, τραδῶντας τον μέ κόπο ἀπ' τὸ ἕνα χέρι – τό μόνο πού φαινόταν ἀκόμα... Ἐμεινε ἀρκετὲς μέρες στό νοσοκομεῖο ὥσπου νά συνέλθει. Μά τό θῆρα πού τὸν πῆραν γιά ἐκτέλεση ἦταν πάλι ἄρρωστος, μέ 40 πυρετό.

Τό κίνημα των ἐργοστασιακῶν συμβουλίων στό Τουρίνο

τοῦ Ἀντόνιο Γκράμσι

Τό κείμενο αὐτό στάλθηκε ἀπό τόν Γκράμσι τόν Ἰούλιο τοῦ 1920 στήν ἐκτελεστική ἐπιτροπή τῆς Τρίτης Διεθνούς. Ἀφορᾷ τίς με-

γάλες καί μαχητικές ἀπεργίες πού ἔγιναν στό Τουρίνο ἀπό τόν Ἀπρίλη μέχρι τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1920

Ἕνας ἀπό τοὺς Ἰταλοὺς ἀντιπροσώπους πού ἐπέστρεψε πρόσφατα ἀπὸ τῆς Ρωσίας τῶν σοδιέτ, διηγόταν στοὺς ἐργάτες τοῦ Τουρίνο ὅτι στήν Κροστάνδη, πάνω ἀπὸ τὴν ἐξέδρα πού εἶχε φτιαχτεῖ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῶν ἀντιπροσώπων, ἔδλεπε κανεῖς τὴν ἐπιγραφή «Ζήτη ἡ γενικὴ ἀπεργία τοῦ Ἀπρίλη στό Τουρίνο», ἡ γενικὴ ἀπεργία τοῦ Ἀπρίλη πού ὁρισμένοι τὴν πολέμησαν κατηγορώντας τοὺς ἐργάτες τοῦ Τουρίνο ὅτι «αὐταπατώνται» καί καταλογίζοντάς τους ὅτι ὑπερεκτιμοῦν τὴ σημασία τῆς ἀπεργίας.

Γι' αὐτὸ ἀκριδῶς οἱ ἐργάτες τοῦ Τουρίνο χάραξαν γιὰ τὴν εἶδηση αὐτή. Σκέφτηκαν «Οἱ σύντροφοί μας οἱ Ρῶσοι κουμμουνιστές, κατὰλαβαν κι' ἐκτίμησαν τὴ σημασία τοῦ κινήματος τοῦ Ἀπρίλη καλύτερα ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ὀπορτουμιστές· οἱ Ρῶσοι σύντροφοι ἔδωσαν ἔτσι στοὺς Ἰταλοὺς ὀπορτουμιστές ἓνα καλὸ μάθημα.

Τό κίνημα τοῦ Ἀπρίλη στό Τουρίνο ὑπῆρξε πράγματι ἓνα γεγονός τεράστιας σημασίας, ὃχι μόνον στήν ἱστορία τῆς ἰταλικῆς ἐργατικῆς τάξης ἀλλὰ καί ὁλόκληρου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου, ἀκόμα, τολμῶ νὰ πῶ, καί τοῦ παγκόσμιου.

Γιὰ πρώτη φορὰ, τὸ προλεταριάτο ἀγωνιζόταν γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς παραγωγῆς, χωρὶς νὰ ἐξαναγκάζεται ἄμεσα ἀπὸ τὴν πείνα ἢ τὴν ἀνεργία· ἐπιπλέον, στὸν ἀγῶνα δὲν πῆρε μέρος μόνον·μιά μειοψηφία, μιά πρωτοπορία τῆς τοπικῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλὰ ὅλη ἡ ἐργατικὴ μάζα τοῦ Τουρίνο πού συμμετείχε μέχρι τὸ τέλος, μὲ σταθερότητα, χωρὶς δισταγμούς, σὲ πείσμα τῶν σκληρῶν στερήσεων καί τῶν τεράστιων θυσιῶν στὶς ὁποῖες ὑποβλήθηκε. Οἱ μεταλλουργοὶ κράτησαν τὴν ἀπεργία ἓνα μῆνα. Οἱ ἄλλες βιομηχανίες δέκα μέρες. Γιὰ δέκα μέρες ὅλο τὸ Πιεμόντε ἀπεργοῦσε· ἔτσι, περίπου μισὸ ἑκατομμύριο ἐργάτες καί ἀγρότες παρέσυραν στὴ σφαῖρα τῆς ἀμεσης δράσης τους πάνω-κάτω τέσσερα ἑκατομμύρια κατοίκους. Οἱ Ἰταλοὶ καπιταλιστὲς ἐπιστράτευσαν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιὰ νὰ συντρίψουν τὸ ἐργατικὸ κίνημα τοῦ Τουρίνο· ἔβαλαν σὲ ἐνέργεια ὅλα τὰ μέσα τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος. Ἀντίθετα, οἱ ἐργάτες ἦταν μόνονι τους στὸν ἀγῶνα, στερημένοι ἀπὸ τὴ βοήθεια τοῦ σοσιαλιστικοῦ κέντρου καί τοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων· ἀκόμα χειρότερα οἱ σοσιαλιστὲς ἡγέτες καί οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν συνδικάτων τοὺς κοροΐδευαν. Γι' αὐτὸ, λοιπόν, οἱ ἐργάτες τοῦ Τουρίνου δέχτηκαν τὸ νέο ἀπὸ τὴν Κροστάνδη μὲ ἀπέραντη χαρὰ. Ἡ πλειοψηφία τῶν Ἰταλῶν ἀντιπροσώπων στὴ Ρωσία ἦταν ὑπὲρ τοῦ αὐθόρμητου κινήματος τῶν ἐργατικῶν κι' ἀγροτικῶν μαζῶν τῆς Ἰταλίας, ἔτοιμοι νὰ διαδηλώσουν τὴ συμπαράστασή τους πρὸς τοὺς ἐργαζομένους τοῦ Τουρίνο, πού παρ' ὅλες τίς δυσκολίες δὲν ἔχασαν τὸ κουράγιο τους.

Θὰ σηκώσουν ὅλο τὸ βάρος τῆς καπιταλιστικῆς ἀντίδρασης, χωρὶς νὰ χάσουν τὴν πειθαρχία τους καί μένοντας, ἀκόμα καί μετὰ τὴν ἥττα, πιστοὶ στὸν κουμμουνισμό καί τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση.

Ἡ προπαγάνδα τῶν ἀναρχικῶν καί τῶν συνδικαλιστῶν ἐναντίον τῆς κομματικῆς πειθαρχίας μέσα στὴν ἐργατικὴ τάξη

καί ἐναντίον τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δὲν εἶχε ἐπιτυχία, ἀκόμα κι' ὅταν ἡ προδοσία τῶν ἀρχηγῶν ὀδήγησε στὴν ἀποτυχία τῆς ἀπεργίας.

Οἱ ἐργάτες τοῦ Τουρίνο ὀρκίστηκαν μόνον νὰ ἐντείνουν τὸν ἐπαναστατικὸ ἀγῶνα καί νὰ τὸν στρέψουν τώρα πιά πρὸς δύο κατευθύνσεις, ἐναντίον τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἐναντίον τῶν ἡγετῶν πού τοὺς πρόδωσαν.

Αὐτὴ ἡ ἐκδήλωση τῆς συνειδήσεως καί τῆς ἐπαναστατικῆς πειθαρχίας τῶν ἐργατικῶν μαζῶν τοῦ Τουρίνο ἔχει ἱστορικὴ βάση· θέλω νὰ πῶ μερικὰ πράγματα γιὰ τίς οἰκονομικὲς καί πολιτικὲς συνθήκες, μέσα στὶς ὁποῖες ἀναπτύσσεται ὁ ταξικὸς ἀγῶνας στό Τουρίνο.

Τὸ Τουρίνο εἶναι μιά πόλη ἀποκλειστικὰ βιομηχανική. Περίπου τὰ τρίτα τέταρτα τοῦ πληθυσμοῦ της, πού φτάνει τὸ μισὸ ἑκατομμύριο, εἶναι ἐργάτες, ἀπέναντι στοὺς ὁποῖους ὑπάρχει μιά μικρὴ χούφτα μικροαστῶν. Ὑπάρχει, ἀκόμα, στό Τουρίνο ἓνα σύνολο ἀπὸ ὑπαλλήλους καί τεχνικούς πού ἐργάζονται στὰ ἐργοτάξια καί τίς φάμπρικες, πού εἶναι ὁργανωμένοι στὰ συνδικάτα καί, κατὰ συνέπεια, δεκτοὶ στό Ἐργατικὸ Κέντρο. Τὰ στρώματα αὐτὰ παίρνουν μέρος στὶς μεγάλες ἀπεργίες στό πλευρὸ τῶν ἐργατῶν· ἐδῶ καί πολὺ καιρὸ ἔχουν ἀποκησεί, τὸ λιγότερο κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος, τὴν ψυχολογία τοῦ γνήσιου προλεταριάτου, στὸν ἀγῶνα τοῦ ἐναντίον τοῦ κεφάλαιου, γιὰ τὴν ἐπανάσταση καί τὸν κομμουνισμό.

Ἡ βιομηχανία τοῦ Τουρίνο εἶναι φαινομενικὰ πολὺ συγκεντροποιημένη καί πολὺ ἐξειδικευμένη. Ἡ μεταλλουργία, πού ἀπασχολεῖ μέχρι 50.000 ἐργάτες καί 10.000 ὑπαλλήλους καί τεχνικούς, ἔχει τὴν πρώτη θέση. Μόνον ἡ Φιάτ ἀπασχολεῖ 35.000 ἐργαζομένους, ἐργάτες, ὑπαλλήλους καί τεχνικούς. Τὸ κύριο ἐργοστάσιό της ἀπασχολεῖ 16.000 ἐργάτες ἀποκλειστικά στὴν κατασκευὴ αὐτοκινήτων μὲ τὴν πιὸ σύγχρονη τεχνική. Ὅλη ἡ μεταλλουργία τοῦ Τουρίνο εἶναι προσανατολισμένη στὴν κατασκευὴ αὐτοκινήτων. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐξειδικευμένους ἐργάτες ἢ ἀκόμα καλύτερα ἀπὸ σπαιαλιστές, στοὺς ὁποῖους ὅμως ἡ μικροαστικὴ ἰδεολογία τῶν ἐξειδικευμένων ἐργατῶν τῶν ἄλλων χωρῶν, π.χ. τῶν Ἀγ-

γλων, είναι τελείως άγνωστη. Η αυτοκινητοβιομηχανία, που κυριαρχεί στη μεταλλουργία, επισκιάζει τους άλλους κλάδους της βιομηχανίας, κυρίως του ξύλου και του καουτσούκ. Οι μεταλλουργοί αποτελούν την πρωτοπορία του προλεταριάτου του Τουρίνο. Οι ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν αυτό τον κλάδο της βιομηχανίας έχουν ως αποτέλεσμα όλο το κίνημα των μεταλλουργών να γίνεται αυτόματα μαζικό, και, ακόμα και ξεκινώντας σαν κορπορατίστικο, να γίνεται κατόπιν πολιτικό κι' επαναστατικό. Στο Τουρίνο δεν υπάρχει παρά μόνο μία μεγάλη συνδικαλιστική οργάνωση, με 90.000 μέλη, το Έργατικό Κέντρο. Αναφέρουμε επίσης τις άσημαντες ομάδες των αναρχικών και των συνδικαλιστών, που δεν έχουν καμιά επιρροή στις μάζες. Οι μάζες ακολουθούν το τμήμα του Σοσιαλιστικού Κόμματος, που στη συντηρητική του πλειοψηφία διαθέτει τις ακόλουθες οργανώσεις:

Τό τμήμα του κόμματος με 1.500 μέλη· 28 περιφερειακές οργανώσεις με 10.000 μέλη και 28 σοσιαλιστικές νεολαίες με 2.000 μέλη.

Σε κάθε εργοστάσιο υπάρχει μία κομμουνιστική ομάδα, που έχει δικό της κέντρο λήψης αποφάσεων. Αυτές οι ομάδες, ανάλογα με τη θέση όπου βρίσκεται τό εργοστάσιο, οργανώνονται σε τμήματα συνοικίας, σε αχτίδες και τελικά στο Κόμμα, με την Έκτελεστική Έπιτροπή, που κρατάει στα χέρια της όλο τό οργανωμένο κομμουνιστικό κίνημα της πόλης και διευθύνει την εργατική μάζα.

Μέχρι την άστική επανάσταση που δημιούργησε στην Ίταλία τό τωρινό άστικό καθεστώς, τό Τουρίνο ήταν ή πρωτεύουσα ενός μικρού κράτους, που τό αποτελούσαν τό Ριέμοντ, ή Ligurie και ή Sardaigne· ή μικρή βιομηχανία και τό μικρομπόριο κυριαρχούσαν εκείνη την εποχή. Μετά την ένοποίηση του βασιλείου της Ίταλίας, ή πρωτεύουσα μεταφέρθηκε στη Ρώμη και τό Τουρίνο φάνηκε νά χάνει την παλιά του σπουδαιότητα· αλλά γρήγορα ξεπέρασε την οικονομική κρίση, ό πληθυσμός του διπλασιάστηκε και έγινε ή πιό βιομηχανική πόλη της Ίταλίας.

Μπορεί νά πει κανείς ότι ή Ίταλία έχει τρεις πρωτεύουσες: τη Ρώμη — διοικητικό κέντρο του άστικού Κράτους· τό Μιλάνο — κέντρο της έμπορικης και οικονομικής ζωής (στό Μιλάνο είναι συγκεντρωμένα όλα τά ξένα υποκαταστήματα, όλες οι τράπεζες και όλοι οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί)· τό Τουρίνο — όπου ή ανάπτυξη των εργοταξίων και των εργοστασίων έχει φτάσει στό πιό ύψηλό βαθμό. Μετά την μεταφορά της πρωτεύουσας στη Ρώμη, όλη ή μικρή και μεσαία άστική τάξη και ή άστική διανοήση, που έβαλε τη σφραγίδα της στό καινούριο άστικό κράτος, εγκατέλειψε τό Τουρίνο. Από την άλλη μεριά, ή αύξηση και ή ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας τράβηξε στό Τουρίνο τό άνθος της Ίταλικής εργατικής τάξης. Η ανάπτυξη του Τουρίνο είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα για την ιστορία του ιταλικού επαναστατικού κινήματος.

Έτσι, τό προλεταριάτο του Τουρίνο έγινε ό οδηγός της συνείδησης των ιταλικών εργατικών μαζών (που συνδέονται με την πόλη με χιλιάδες δεσμούς, τοπικούς, οικογενειακούς, παραδοσιακούς, ιστορικούς και τελικά συναισθηματικούς: κάθε Ίταλός εργάτης εύχεται με όλη του την ψυχή νά πάει νά δουλέψει στό Τουρίνο). Όλα αυτά εξηγούν γιατί οι εργατικές μάζες της Ίταλίας, ακόμα και παρά την θέληση των άρχηγών τους, θέλουν νά διαδηλώσουν την συμπαράστασή τους προς τους άπεργούς του Τουρίνο· έδλεπαν αυτή την πόλη σαν τό κέντρο, την πρωτεύουσα της κομμουνιστικής επανάστασης, την Πετρούπολη της Ίταλικής προλεταριακής επανάστασης.

Στην διάρκεια του ιμπεριαλιστικού πολέμου του 1914-1918 τό Τουρίνο έζησε δυό ένοπλες εξεγέρσεις: ή πρώτη τό Μάη του 1915, είχε στόχο νά έμποδίσει την Ίταλία νά μπει στόν πόλεμο εναντίον της Γερμανίας· τό Σπίτι του Λαού (Casa del Popolo) καταστράφηκε τότε τελείως από την άστυνομία. Η δεύτερη εξέγερση έγινε τον Αύγουστο του 1917 και πήρε τό χαρακτήρα ενός σκληρού επαναστατικού άγώνα.

Η είδηση της Ρωσικής Επανάστασης του Μάρτη έγινε δεκτή στό Τουρίνο με μεγάλη χαρά. Οι εργάτες εκλαιγαν από συγκίνηση μαθαίνοντας, ότι τ' αδελφία τους της Πετρούπολης ανέ-

τρεψαν την τσαρική κυβέρνηση. Στη συνέχεια οι εργάτες του Τουρίνο δεν ξεγελάστηκαν από τη δημαγωγική φρασεολογία του Κερένσκι και των μενσεβίκων. Όταν τό Μάη του 1917 έφτασε στό Τουρίνο ή πολεμική άποστολή που στάλθηκε από τό σοβιέτ της Πετρούπολης στη Δυτική Ευρώπη, οι αντιπρόσωποι του Σμιρνόφ και Γκόλντεμπεργκ, που μίλησαν μπροστά σ' ένα πλήθος από 50.000 εργάτες, έγιναν δεκτοί με την κραυγή που επαναλήφθηκε χίλιες φορές «Ζήτω ό σύντροφος Λένιν, Ζήτω οι μπολσεβίκοι!»

Ό Γκόλντεμπεργκ δεν έμεινε και πολύ εύχαριστημένος από μία τέτοια υποδοχή και δεν μπορούσε νά καταλάβει πώς ό σύντροφος Λένιν κατέκτησε τόση δημοτικότητα ανάμεσα στους εργάτες του Τουρίνο. Άλλωστε, αυτό έγινε μετά τη συντριβή των εξεγέρσεων του Ίουνίου στην Πετρούπολη, ενώ οι άστικές έφημερίδες ήταν γεμάτες από μαγιασμένες επιθέσεις εναντίον του Λένιν και των μπολσεβίκων που τους αποκαλούσαν σπείρα ληστών, ραδιουργών, κατάσκοπο του γερμανικού ιμπεριαλισμού. Από την ήμέρα εισόδου της Ίταλίας στόν πόλεμο (24 του Μάη του 1915) μέχρι την ήμέρα για την όποια μιλάμε, τό προλεταριάτο του Τουρίνο δεν είχε κάνει καμιά εκδήλωση. Η μεγαλειώδης συγκέντρωση προς τιμή του σοβιέτ της Πετρούπολης άνοιξε μία καινούρια σελίδα στό κίνημα των μαζών.

Ένα μήνα αργότερα, οι εργάτες του Τουρίνο έπαιρναν τά όπλα εναντίον του Ίταλικού ιμπεριαλισμού κι εναντίον του μιλιταρισμού. Η εξέγερση ξέσπασε στις 23 Αύγουστου 1917. Για πέντε μέρες οι εργάτες πολέμησαν στους δρόμους. Οι εξεγερμένοι, όπλισμένοι με χειροβομβίδες, με πολυβόλα και με τουφέκια κυρίεψαν ακόμα και μερικές συνοικίες. Τρεις ή τέσσερις φορές οι εργατικές μάζες έκαναν επίθεση στό κέντρο της πόλης, όπου βρίσκονταν οι εγκαταστάσεις της στρατιωτικής διοίκησης, όμως δυό χρόνια πολέμου ή αντίδρασης είχαν διασπάσει την άλλοτε ένωμένη οργάνωση του προλεταριάτου. Έχοντας δέκα φορές λιγότερα όπλα από τους αντιπάλους τους, οι εργάτες νικήθηκαν. Οι έλπίδες που είχαν στηριξει πάνω στους στρατιώτες διαψεύστηκαν. Ό στρατός πίστεψε στα λόγια των αντιδραστικών, που έλεγαν ότι ή εξέγερση προκλήθηκε από Γερμανούς πράκτορες. Οι εργατικές μάζες έφταξαν όδο φράγματα, έσκαψαν χαρακώματα, τοποθέτησαν γύρω από τις συνοικίες τους συρματοπλέγματα και ήλεκτροφόρα σύρματα και κράτησαν πέντε μέρες ενάντια στό στρατό και την άστυνομία. Πάνω από 500 εργάτες σκοτώθηκαν στη μάχη· πάνω από 2000 τραυματίστηκαν. Μετά την ήττα, οι καλύτεροι άγωνιστές συνελήφθηκαν κι' έξορίστηκαν από τό Τουρίνο. Μετά την εξέγερση, τό κίνημα έχασε λίγο από την επαναστατικότητα του. Όμως οι έλπίδες των μαζών για τον κομμουνισμό επέζησαν. Τό παρακάτω παράδειγμα είναι μία απόδειξη.

Λίγο μετά από την εξέγερση του Αύγουστου του 1917, έγιναν οι εκλογές για τό συμβούλιο της Ένωσης των Συνεταιρισμών — πλατιά και γνήσια εργατική οργάνωση που συγκέντρωνε τό ένα τέταρτο όλου του πληθυσμού του Τουρίνο. Η Ένωση των Συνεταιρισμών των Σιδηροδρόμων και ή Γενική Ένωση Εργατών (ίσχυρή εργατική οργάνωση) ανήκαν σ' αυτή. Για πολλά χρόνια τό σοσιαλιστικό τμήμα είχε την πλειοψηφία στό Διοικητικό Συμβούλιο, αλλά δεν είχε βρει τον τρόπο νά κάνει μία άρκετά πλατιά προπαγάνδα και ν' άγγίζει τις εργατικές μάζες. Τό κεφάλαιο της Ένωσης τό αποτελούσαν κατά κύριο λόγο, οι μετοχές των σιδηροδρόμων που ανήκαν κατά πλειοψηφία στους σιδηροδρομικούς και στις οικογένειές τους. Η εύημερία της Ένωσης είχε ως αποτέλεσμα ν' άνεβει ή πραγματική αξία των μετοχών από 50 σε 700 λίρες: εν τούτοις τό Κόμμα κατάφερε νά πείσει τους μετόχους ότι ό εργατικός συνεταιρισμός έχει σαν σκοπό του όχι νά έξασφιλίζει πλεονεκτήματα στα άτομα, αλλά ν' αύξήσει τά μέσα του επαναστατικού άγώνα. Έτσι οι συντερισμοί άρκούνταν στα 3 1/2% της όνομαστικής αξίας των μετοχών των 50 λιρών, αντί του ποσοστού επί της πραγματικής αξίας που ήταν 700 λίρες. Μετά την εξέγερση του Αύγουστου δημιουργήθηκε με τη βοήθεια της άστυνομίας και του άστικού-ρεφορμιστικού τύπου μία επιτροπή σιδηροδρομικών, ειδικά για νά διεκδικήσει από τό Σοσιαλιστικό Κόμμα τον έλεγχο του Διοικητικού Συμβουλίου.

Υποσχέθηκαν στους μετόχους να τους πληρώσουν άμέσως την διαφορά των 650 λιρών, ανάμεσα στην ονομαστική και την πραγματική αξία των μετοχών· υποσχέθηκαν στους σιδηροδρομικούς διάφορα προνόμια στη διανομή των εμπορευμάτων. Όλα τα μέσα της προπαγάνδας και της πειθούς χρησιμοποιήθηκαν από τους προδότες ρεφορμιστές κι' από τον αστικό τύπο, για να μετατραπούν οι συνεταιρισμοί – εργατικές οργανώσεις – σε μικροαστικούς εμπορικούς θεσμούς. Αρχισαν οι διώξεις εναντίον της εργατικής τάξης. Η λογοκρισία φέμωσε την φωνή του σοσιαλιστικού τμήματος. Οι αγωνιστές άντεξαν σ' όλες τις προσβολές. Όμως τελικά η πλειοψηφία στους συνεταιρισμούς έμεινε στα χέρια των σοσιαλιστών, που δεν άλλαξαν τίποτα στο πρόγραμμά τους, θεωρώντας το εργατικό συνεταιρισμό ως ένα μέσο της ταξικής πάλης. Στο συνεταιρισμό των σιδηροδρομικών το Σοσιαλιστικό Κόμμα, πήρε 700 από τους 800 ψήφους, παρά το ότι η πλειοψηφία των εκλογέων ήταν υπάλληλοι των σιδηροδρόμων, από τους οποίους θα μπορούσε να περιμένει κανείς μερικούς δισταγμούς, ακόμα και μία αντίδραση, εξ αιτίας της άποτυχίας της εξέγερσης.

Μετά το τέλος του ιμπεριαλιστικού πολέμου, το προλεταριακό κίνημα έκανε γρήγορες προόδους. Οι εργατικές μάζες του Τουρίνο κατάλαβαν ότι η καινούρια ιστορική εποχή, που άρχισε με τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο, διαφέρει τελείως από την προπολεμική εποχή· ότι η Τρίτη Διεθνής είναι η οργάνωση του παγκόσμιου προλεταριάτου για τους κοινωνικούς αγώνες, για την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας, για τη θέσπιση καινούριων οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων. Τα επαναστατικά, οικονομικά και πολιτικά προβλήματα συζητήθηκαν με πάθος στις εργατικές συγκεντρώσεις. Οι καλύτερες δυνάμεις της πρωτοπορίας ενώθηκαν κι' οργανώθηκαν για την έκδοση ενός κομμουνιστικού εβδομαδιαίου περιοδικού: το Ordine Nuovo (ή Νέα Τάξη). Τα προβλήματα που συζητήθηκαν από τις στήλες του ήταν τ' ακόλουθα: δημιουργία μαζικών επαναστατικών οργανώσεων, για να οδηγηθούν τα συνδικάτα προς τον κομμουνισμό και για να μεταφερθούν οι οικονομικοί αγώνες από το επίπεδο της βελτίωσης των συνθηκών ύπαρξης, με μία λέξη από το επίπεδο των μεταρρυθμίσεων, στον επαναστατικό αγώνα για τον έλεγχο της παραγωγής και για τη δικτατορία του προλεταριάτου. Το θέμα των εργοστασιακών συμβουλίων μάς απασχολούσε καθημερινά. Είναι αλήθεια ότι στα εργοστάσια του Τουρίνου υπήρχαν ήδη μικρά εργατικά συμβούλια, αναγνωρισμένα από τους καπιταλιστές, μερικά από τα οποία είχαν κυδάλει άρχισει τον αγώνα εναντίον της γραφειοκρατίας, του αναθεωρητικού πνεύματος και της τάσης σεβασμού της νομιμότητας των συνδικάτων. Αλλά στην πλειοψηφία τους αυτά τα συμβούλια ήταν δημιουργήματα των ιδίων των συνδικάτων· έτσι ο κατάλογος των μελών των Επιτροπών παρατεινόταν στις συγκεντρώσεις των εργοστασίων από τα ίδια τα συνδικάτα και συχνά εκλέγονταν οι πιο όπορτουνιστές από τους ειδικευμένους εργάτες, αυτοί που, «δεν νευρίαζαν» ποτέ τ' άφηνετικά και έπνιγαν το μαζικό κίνημα, πριν ακόμα εκδηλωθεί.

Με την προπαγάνδα και τη δράση τους οι οργανωμένοι, γύρω από το Ordine Nuovo, εργάτες ζητούσαν πρώτα απ' όλα την μετατροπή των εργοστασιακών συμβουλίων· τα μέλη τους έπρεπε να προέρχονται από τις μάζες και όχι από την ύψηλη συνδικαλιστική γραφειοκρατία· έπρεπε να αγωνίζονται για τον έλεγχο της παραγωγής, για τον εξοπλισμό και τη στρατιωτική εκπαίδευση των μαζών, για τον οικονομική και πολιτική τους μόρφωση κι' όχι να παίζουν τον παλιό ρόλο του φύλακα των συμφερόντων των κυβερνώντων τάξεων και να εκτονώνουν το κίνημα των μαζών εναντίον του καπιταλιστικού καθεστώτος. Η προπαγάνδα των εργοστασιακών συμβουλίων έγινε δεκτή από τις μάζες με τον πιο μεγάλο ενθουσιασμό. Σέ έξι μήνες όλα τα εργοτάξια και τα εργοστάσια μεταλλουργίας εξέλεξαν συμβούλια· οι κομμουνιστές κατέκτησαν την απόλυτη πλειοψηφία στα συμβούλια του συνδικάτου των μεταλλουργών· η πλειοψηφία του συνεδρίου και των συνδικάτων που ανήκαν στο Εργατικό Κέντρο υποστήριξε την ιδέα των εργοστασιακών συμβουλίων και τον αγώνα για τον έλεγχο της παραγωγής. Η

οργάνωση των συμβουλίων έγινε πάνω στις έξι δάσεις: κάθε εργοστάσιο, κάθε εργαστήριο εκλέγει σύμφωνα με τις αρχές της άμεσης αντιπροσώπευσης (και όχι σύμφωνα με το παλιό γραφειοκρατικό σύστημα) το όργανο που αντιπροσωπεύει τη δύναμη του αγωνιζόμενου εναντίον του καπιταλιστικού συστήματος προλεταριάτου, που ελέγχει την παραγωγή και οδηγεί τις εργατικές μάζες στον επαναστατικό αγώνα για τη δημιουργία ενός εργατικού Κράτους. Το εργοστασιακό συμβούλιο πρέπει να βασίζεται στις αρχές του εκδοιομηχανισμού. Αυτή είναι η εικόνα της κομμουνιστικής κοινωνίας προς την οποία πηγαίνουμε δια μέσου της δικτατορίας του προλεταριάτου· σ' αυτή την κοινωνία δέ θα υπάρχουν τάξεις, όλες οι ανθρώπινες σχέσεις δέ θα προσδιορίζονται, παρά μόνο από τις τεχνικές ανάγκες της παραγωγής και της οργάνωσης που αντιστοιχεί σ' αυτή και δεν θα υπάρχει πιά ανάγκη διατήρησης του καταπιεστικού μηχανισμού του Κράτους.

Οι εργατικές μάζες πρέπει να καταλάβουν το μεγαλείο και την ομορφιά του ιδανικού για το οποίο αγωνίζονται και θυσιάζονται· πρέπει να καταλάβουν την αναγκαιότητα συγκεχυμένων σταδίων στο δρόμο για την πραγματοποίησή του· πρέπει τελικά να αναγνωρίσουν ότι η επαναστατική πειθαρχία και η δικτατορία είναι αναπόφευκτες.

Σέ κάθε εργοστάσιο οι εργάτες υποδιαιρούνται κατά ειδικότητα. Σέ κάθε ειδικότητα αντιστοιχεί ένα ορισμένο κομμάτι της εργασίας. Οι εργάτες κάθε ειδικότητας εκλέγουν έναν αντιπρόσωπο με συγκεκριμένη κι' επιτακτική έντολη.

Η συνέλευση των αντιπροσώπων όλου του εργοστασίου αποτελεί το συμβούλιο, που εκλέγει ανάμεσα από τα μέλη του την Εκτελεστική Επιτροπή. Η συνέλευση των πολιτικών γραμματέων των εκτελεστικών επιτροπών αποτελεί το Κεντρικό Συμβούλιο των εργοταξίων και των εργοστασίων, που εκλέγει ανάμεσα στα μέλη του ένα Γενικό Συμβούλιο πόλης, οι αρμοδιότητες του οποίου είναι: η επεξεργασία του πλάνου δουλειάς, η μελέτη των πλάνων και των προτάσεων των εργοστασίων ή ακόμα και μεμονωμένων εργατών και η γενική καθοδήγηση του κινήματος. Ορισμένες αρμοδιότητες των αντιπροσώπων των εργοστασίων έχουν ένα χαρακτήρα αποκλειστικά τεχνικό, ακόμα και βιομηχανικό: π.χ. όπως, ο έλεγχος των τεχνικών, ο αποκλεισμός εργοστασίων που οι εργάτες τους είναι δηλωμένοι έχθροι της εργατικής τάξης, ο αγώνας με τη διοίκηση για την κατάκτηση των δικαιωμάτων μας και της

Τά Πανεπιστήμια στή Δυτ. Ευρώπη

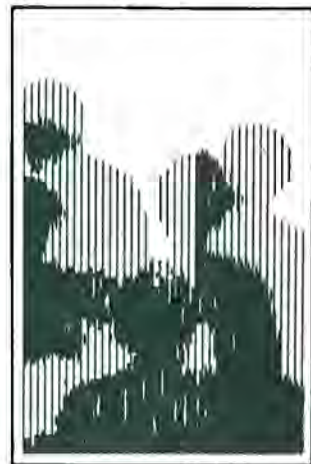
● Συσχετισμός με την ελληνική πραγματικότητα

Εισηγητές:

Μ. Νικολίνικος
Μ. Γκιέας
Τ. Κασσανέλης
Α. Φουρίλας
Α. Χριστοφίδης
Ρ. Παπαδόπουλος
Β. Δρουσόπουλος
Μ. Παπαγιαννέλης
Γ. Βουδούρης
Α. Φραγκουδάκης
Κ. Χαλίδας
Ι. Χριστοφίδης
Γ. Μπαρούδης
Ν. Ευσταθίου
Β. Παναγιωτόπουλος
Τ. Κομνηνός

Παραμύθια:

Α. Μουράτης
Σ. Τσιφλίδης
Δ. Μαρωνίτης
Κ. Κριμπίς
Γ. Σηλιόπουλος
Ι. Παπαγιάννης
Δ. Ρόκος
Γ. Σιματάκης
Θ. Σιαφράντης
Γ. Καρανίλης
Κ. Ζουμπής

επιμέλεια: π. παπασαραντιόπουλος
παρατηρητής

ελευθερίας, ή μελέτη του βαθμού παραγωγικότητας, ενός ορισμένου εργοστασίου, του ενεργού κεφαλαίου του, κλπ... Πέρα απ' αυτά τὰ καθήκοντα, υπάρχει ακόμα ένα: ή στρατιωτική προετοιμασία της εργατικής τάξης, ή ακριβής απογραφή όλων των χρήσιμων γιά τόν ένοπλο άγώνα στοιχείων, ή οργάνωση ομάδων και τμημάτων γιά τήν ένοπλη εξέγερση των μαζών. Η δύναμη των εργοστασιακών επιτροπών γρήγορα σταθεροποιήθηκε. Αυτή ή μορφή σοσιαλιστικής οργάνωσης έγινε άμέσως μέ χαρά δεκτή από τίς μάζες, πού συσπειρώθηκαν γύρω από τίς εκτελεστικές επιτροπές και τίς υποστήριξαν αποφασιστικά στόν άγώνα τους ενάντια στήν καπιταλιστική ολιγαρχία. Οι επιτροπές και τὰ συμβούλια, άν και δέν ήταν άναγνωρισμένα ούτε από τούς διομήχανους ούτε από τούς γραφειοκράτες των συνδικάτων, πέτυχαν ωστόσο αξιοσημείωτες νίκες: έδιωξαν από τὰ εργοστάσια τούς μυστικούς πράκτορες και τούς χαφιέδες των καπιταλιστών, βελτίωσαν τίς σχέσεις μέ τούς υπαλλήλους και τό τεχνικό προσωπικό, πού τούς εφοδίαζαν μέ οικονομικές και βιομηχανικές πληροφορίες γιά τίς διάφορες περιπτώσεις· συγκέντρωσαν πραγματικά στά χέρια τους τήν πειθαρχική έξουσία μέσα στά εργοστάσια και έδωσαν στίς άνοργάνωτες και διασπασμένες μάζες νά καταλάβουν τί θά πεί εργατική αυτοκυβέρνηση στήν παραγωγή. Η δραστηριότητα των επιτροπών και των συμβουλίων έγινε ιδιαίτερα αισθητή στίς άπεργίες ορισμένων μεμονομένων εργοστασίων· οί άπεργίες αυτές, χάρη στά συμβούλια, έχασαν τόν άβουλο και τυχαίο χαρακτήρα τους κι' έγιναν συνεδητές δραστηριότητες των επαναστατικών μαζών. Η οργάνωση των επιτροπών και των συμβουλίων τελειοποιήθηκε σέ τέτοιο βαθμό, ώστε νά μπορούν νά σταματήσουν από τή δουλειά τους σέ πέντε λεπτά 16.000 εργάτες, διασκορπισμένους στίς 42 επιχειρήσεις του κεντρικού εργοστασίου της Φιάτ. Στίς 3 Δεκέμβρη του 1919, τὰ συμβούλια έδωσαν μιά σαφή απόδειξη της ικανότητάς τους νά διευθύνουν κινήματα μεγάλων μαζών: μέ τήν πρώτη έντολή του σοσιαλιστικού τμήματος, πού κρατούσε στά χέρια του όλο τό μηχανισμό του κινήματος των εργατικών μαζών, τὰ εργοστάσια, χωρίς νά έχουν προετοιμαστεί από πρίν, κινητοποιήσαν στό διάστημα μιάς ώρας 120.000 εργάτες και οργάνωσαν τὰ προλεταριακά τάγματα. Μιά ώρα αργότερα ό προλεταριακός στρατός ξεκινώταν σάν λάβα στούς δρόμους της πόλης, καταδιώκοντας τό συρφετό των ίμπεριαλιστών και των μιλιταριστών.

Επικεφαλής των ενεργειών των εργατικών μαζών, γιά τή δημιουργία των εργοστασιακών επιτροπών, βρίσκονταν οί κομμουνιστές, μέλη του σοσιαλιστικού τμήματος και των εργατικών συνδικάτων· στό κίνημα αυτό πήραν μέρος, επίσης, κι' οί άναρχικοί πού προσπαθούσαν νά αντιπαρατάξουν στή σαφή γλώσσα των μαρξιστών κομμουνιστών τήν πομπώδη φρασεολογία τους. Τό κίνημα συνάντησε τή μανιασμένη αντίσταση των άγωνιστών του κέντρου νάν τους τοπικών συνδικάτων, των επιτροπών του Σοσιαλιστικού Κόμματος και της Avanti. Η επιχειρηματολογία αυτών των στοιχείων βασιζόταν στίς διαφορετικές αντιλήψεις τους γιά τό «εργοστασιακό συμβούλιο» και τό «Σοδιέτ». Όλα τους τὰ επιχειρήματα γι' αυτό τό θέμα είχαν ένα χαρακτήρα φιλολογικό, γραφειοκρατικό, θεωρητικό. Μέσα από τὰ μεγάλα λόγια φαινόταν ολοκάθαρα ή έπιθυμία τους ν' αποφύγουν κάθε άμεση δράση των μαζών στόν επαναστατικό άγώνα, ή έπιθυμία τους νά συνεχίσουν νά κρατούν τὰ εργατικά πλήθη κάτω από τήν κηδεμονία των συνδικαλιστικών οργάνωσεων. Οί σύντροφοι της επιτροπής του κόμματος εναντιώνονταν σέ κάθε πρωτοβουλία τοπικής δράσης, στήν περίπτωση πού δέν ύπήρχε από πρίν έναίο σχέδιο γιά όλη τή χώρα· όμως αυτό τό σχέδιο επιφυλάσσονταν νά τό επεξεργαστούν. Τό σχέδιο έκλογής των αντιπροσώπων των εργοστασίων και τό σχέδιο του προγράμματος, τά είχαν επεξεργαστεί οί ίδιοι οί εργάτες στίς συγκεντρώσεις, σά έργοστάσια, μέ τή βοήθεια των κομμουνιστών· και ή κεντρική επιτροπή δέν μπορούσε νά κάνει τίποτε άλλο, παρά νά δώσει οριστική μορφή στό υλικό πού προετοιμάστηκε, αποδεχόμενη τήν ήμερήσια διάταξη και μιά μακροσκελή απόφαση· γι' αυτό ακριβώς τό κίνημα μπορεί νά θεωρηθεί σάν καθαρά εργατικό και σάν απόδειξη της πολύ ύψηλης βιομηχανικής ανάπτυξης του προλεταριάτου του Του-

ρίνο. Άλλά τό κίνημα δέν μπόρεσε νά βγει από τό τοπικό πλαίσιο· όλος ό γραφειοκρατικός μηχανισμός των συνδικάτων έκανε τό πάλν, γιά νά έμποδίσει τίς εργατικές μάζες της 'Ιταλίας ν' ακολουθήσουν τό παράδειγμα αυτής της μεγάλης βιομηχανικής πόλης. Τό κίνημα του Τουρίνο δυσφημίστηκε και συζητήθηκε έντονα. Οί παθιασμένες επιθέσεις των κεντρικών οργάνων των συνδικάτων και του Σοσιαλιστικού Κόμματος θά δώσουν θάρρος στούς καπιταλιστές πού θ' αρχίσουν νά χρησιμοποιούν όλα τὰ μέσα ενάντιον του προλεταριάτου του Τουρίνο και των εργοστασιακών συμβουλίων. Τό Συνέδριο των Βιομηχάνων, πού έγινε στό Μιλάνο τό Μάρτη, επεξεργάστηκε ένα σχέδιο επίθεσης, χωρίς οί «υπερασπιστές της εργατικής τάξης», οί πολιτικές τους και οικονομικές τους οργανώσεις, νά δώσουν καμιά προσοχή. Τό προλεταριάτο του Τουρίνο εγκαταλειμμένο απ' όλους, βρέθηκε στήν ανάγκη ν' άγωνιστεί μόνο, μέ τίς δικές του μονάχα δυνάμεις, ενάντια στό ντόπιο καπιταλισμό και τήν κρατική έξουσία. Στό Τουρίνο εισέβαλε ένα λεφούσι από άστυνομικά έργα· όλα τὰ στρατηγικά σημεία καταλήφθηκαν από βαρύ κι' έλαφρό πυροβολικό και τμήματα πυροβολητών. Όταν όλος αυτός ό πολεμικός μηχανισμός ήταν έτοιμος οί καπιταλιστές άρχισαν μιά σειρά από προκλήσεις. Τό προλεταριάτο δέ θέλησε, μέσα σ' αυτές τίς εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες, νά σηκώσει τό γάντι και μόνο όταν έγινε φανερό ότι ή συνωμοσία εναντίον του ήταν άναπόφευκτη, αποφάσισε νά άγωνιστεί μέχρις έσχάτων.

Οί μεταλλουργοί έκαναν ένα μήνα άπεργία· οί υπόλοιποι εργάτες δέκα μέρες· ή βιομηχανική ζωή παρέλυσσε σέ όλη τήν επαρχία· οί συγκοινωνίες δέν λειτουργούσαν πιά. Όμως τό προλεταριάτο του Τουρίνο ήταν άπομονωμένο από τήν υπόλοιπη 'Ιταλία· τὰ κεντρικά εργατικά όργανα δέν έκαναν τίποτα γιά νά βοηθήσουν. Ούτε καν θά προσπαθήσουν νά ξεπνήσουν στόν πληθυσμό τόν άγώνα των εργατών του Τουρίνο· ή Avanti δέν δέχτηκε νά δημοσιεύσει τό μανιφέστο του τουρινέζικου τμήματος του Κόμματος. Άκόμα χειρότερα, μόλις οί σύντροφοι του Τουρίνο έβγαιναν από τήν πόλη, τούς άποκαλούσαν άναρχικούς, τυχοδιώκτες κ.λπ. Άκριβώς εκείνες τίς μέρες επρόκειτο νά γίνει στό Τουρίνο ή συνέλευση του Έθνικού Συμβουλίου του Κόμματος. Θά τή μεταφέρουν στό Μιλάνο — μιά «πόλη πού δοκιμάζεται από γενική άπεργία» δέν ήταν κατάλληλος χώρος γιά τίς συζητήσεις των σοσιαλιστών.

Έτσι ή όλοκληρωτική άνικανότητα της καθοδήγησης του Κόμματος επιβεβαιώθηκε· οί εργατικές μάζες άγωνίζονταν γενναία στό Τουρίνο γιά τήν άμυνα των εργοστασιακών συμβουλίων, δηλαδή του πρώτου θεσμού της προλεταριακής έξουσίας — ενώ στό Μιλάνο επεξεργάζονταν θεωρητικά πλάνα, γιά τὰ συμβούλια, και τὰ μέσα γιά τήν πραγματοποίηση των Σοδιέτ, μορφή της πολιτικής έξουσίας του προλεταριάτου, εγκαταλείποντας ταυτόχρονα στήν κρίσιμη στιγμή τό προλεταριάτο του Τουρίνο στήν τύχη του και δίνοντας στήν άπελπισμένη μπουρζουαζία τή δυνατότητα νά καταστρέψει τήν εργατική έξουσία πού είχε ήδη κατακτηθεί.

Οί προλεταριακές μάζες της 'Ιταλίας θά διαδηλώσουν τήν συμπαράστασή τους στούς συντρόφους του Τουρίνο· οί σιδηροδρομικοί της Ρίζας, του Λιόρνο και της Φλωρεντίας θά άρνηθούν νά μεταφέρουν τὰ στρατεύματα πού στέλνονται στό Τουρίνο· οί φορτοεκφορτωτές του Λιόρνο και της Γένουας θά σταματήσουν τήν από θάλασσα μεταφορά· σέ πολλές πόλεις τό προλεταριάτο θά κατεβεί σέ άπεργία παρά τήν αντίθεση των συνδικάτων. Η γενική άπεργία του Τουρίνο και του Πεδεμοντίου σκόνηταψε στό σαμποτάζ και τήν αντίσταση της γραφειοκρατίας του κόμματος, και των συνδικάτων. Όμως είχε τεράστια εκπαιδευτική έπιρροή πάνω στό ιταλικό προλεταριάτο. Άπέδειξε τήν πρακτική δυνατότητα της ένότητας των εργατών και των αγροτών, κινητοποίησε τόσο τούς χωρικούς, όσο και τούς εργάτες· φανέρωσε τήν επείγουσα ανάγκη καταπολέμησης της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, πού στηρίζεται στόν κοινοβουλευτικό όπορτουνισμό και στούς άναθεωρητές, ενάντια στήν προσπάθειά τους νά αποδυναμώσουν και νά καταστρέψουν κάθε κίνημα των μαζών.

ή έπιστήμη τό μέλλον σας

ΛΥΚΕΙΟ ΣΒΙΕ

Φέτος ή ΣΒΙΕ συμπληρώνει 10 χρόνια λειτουργίας
Και είναι πολύ περήφανη γιά τή δημιουργική δουλειά της
αναγνωρισμένη από τόν Ιατρικό κόσμο, τά Υπουργεία, τούς
σπουδαστές της. Η ΣΒΙΕ είναι ή πρώτη σχολή πού εισήγαγε στην
Ελλάδα τά παραϊτρικά επαγγέλματα και άκόμα είναι ή πρώτη σχολή
πού λειτουργήσε **επαγγελματικό ΛΥΚΕΙΟ κοινωνικών υπηρεσιών!!**

Οί απόφοιτοι τής ΣΒΙΕ - στά δέκα χρόνια λειτουργίας της - εργάζονται
σέ νοσηλευτικά ιδρύματα, κλινικές, διαγνωστικά κέντρα
στό ΙΚΑ και άλλου.

• Ο βασικός στόχος πού έθεσε ή ΣΒΙΕ εδώ και 10 χρόνια
- έχει επιτευχθεί: επαγγελματική κατοχύρωση και κοινωνική προβολή
τών σπουδαστών και άποφοίτων της.

• Από φέτος οί κλάδοι σπουδών στή ΣΒΙΕ διαμορφώνονται:

1) **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ (ΠΑΡΑΪΑΤΡΙΚΟ) ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΣΒΙΕ**

Είναι τό Λύκειο Κοινωνικών Υπηρεσιών πού λειτουργεί - τό μόνο μέχρι σήμερα - μέ τήν έφαρμογή τής εκπαιδευτικής αλλαγής.
Στό Λύκειο ΣΒΙΕ (τεχνικό και επαγγελματικό) παρέχεται ή εύκαιρία σ' όσους πέτυχαν στίς εισαγωγικές εξετάσεις του Λυκείου, νά
άσκησουν ένα από τά παραϊατρικά επαγγέλματα (νά εργαστούν άμέσως μόλις πάρουν τό πτυχίο τους) ή νά συνεχίσουν στήν
Ανώτερη και Ανώτατη εκπαίδευση τις σπουδές τους!!

α) Επαγγελματικό Λύκειο
Τομεύς Κοινωνικών Υπηρεσιών
Τμήματα

- ΒΟΗΘΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ
- ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΤΩΝ
- ΧΕΙΡΙΣΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ
- ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ

β) Τεχνικό Λύκειο
Τομεύς Χημικός και Μεταλλουργικός
Τμήμα:

- ΧΗΜΙΚΩΝ

2) **ΣΧΟΛΕΣ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ**

(άπόφοιτοι γυμνασίου έξαταξίου παλαιού τύπου)

Οί σχολές παλαιού τύπου συνεχίζουν τήν λειτουργία τους και γιά **τελευταία φορά** φέτος έγγράφουν **χωρίς εξέτασεις** άποφοίτους
έξαταξίου σχολείου μέσης εκπαίδευσης (γυμνάσιο, λύκειο, μέσες τεχνικές σχολές) στή β' τάξη (σπουδές δύο ετών β' και γ' τάξη).

Ειδικότητες:

- ΒΟΗΘΟΙ ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΧΗΜΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ
- ΒΟΗΘΟΙ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΩΝ
- ΒΟΗΘΟΙ ΦΑΡΜΑΚΕΙΩΝ
- ΙΑΤΡΙΚΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
- ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΤΕΣ
- ΕΡΓΟΔΗΓΟΙ ΧΗΜΙΚΩΝ

3) **ΣΧΟΛΕΣ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ (τεχνικοεπαγγελματικές)** (υπό ίδρυση).

Στίς σχολές Νέου Τύπου έγγράφονται - **χωρίς εξέτασεις** - οί άπόφοιτοι 3ταξίου γυμνασίου (νέου τύπου). Οί άπόφοιτοι τών σχολών
νέου τύπου συνεχίζουν τίς σπουδές στό Λύκειο Κοινωνικών Υπηρεσιών και περαιτέρω σέ Ανώτερες και Ανώτατες Σχολές.

Ειδικότητες:

- ΒΟΗΘΟΙ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΩΝ • ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΒΟΗΘΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

Αναγνωρισμένη από τό Κράτος μέση ιδιωτική επαγγελματική σχολή.

ΛΥΚΕΙΟ ΣΒΙΕ (επαγγελματικό και τεχνικό).

Γ. ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ - Δ. ΦΟΥΝΤΟΥΚΑΚΟΥ

Πλατεία Έλευθερίας 7 (Κουμουνδούρου) - ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 3248.543-3247.480-3247.625

Ο δείκτης της χρεοκοπίας

Τό φετινό καλοκαίρι αποδείχτηκε - όπως αναμενόταν άλλωστε - ιδιαίτερα θερμό για τα εκπαιδευτικά μας πράγματα. Ο Νόμος - Πλαίσιο, που κάθε άλλο παρά τα χρόνια προβλήματα των ΑΕΙ λύνει, προωθήθηκε έσπευσμένα και προκλητικά και τελικά ψηφίστηκε στη Βουλή, ενώ ένα άλλο νομοσχέδιο για τα Λύκεια καταρτίστηκε. Σε παράλληλο χρόνο έγιναν και φέτος οι εισαγωγικές εξετάσεις στα ΑΕΙ, που σαν γεγονός έτησιο, καλύφθηκαν από τη γενική αναστάτωση που δημιουργήσαν τα «νέα μέτρα».

Οι εισαγωγικές εξετάσεις - θεσμός αναχρονιστικός και αντιδραστικός - στερούν από χιλιάδες νέους το δικαίωμα στη μόρφωση και θα ήταν άφελές να υποστηρίξει κανείς ότι αποτελούν κριτήριο επιλογής των «ικανών».

Εξάλλου γεγονός που αποδεικνύει την πλήρη χρεοκοπία του εκπαιδευτικού μας συστήματος - συμπεριλαμβανομένης και της «εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης» είναι και η «παραπαιδεία» που εξακουθεί να άνθει χωρίς να προβληματίζει κανέναν από τους παράγοντες του ύπουργείου Παιδείας. Πώς μπορεί να εξακολουθήσει αυτή η συνύπαρξη σχολείων και φροντιστηρίων, αφού τα δεύτερα αναίρουν το ρόλο των πρώτων και δείχνουν και αυτά τό πόσο έμπεδωμένη είναι η πεποίθηση της ανεπάρκειας των γνώσεων που παρέχονται στο σχολείο.

Τυπικά δέδια οι εισαγωγικές εξετάσεις σε ένα χρόνο θα καταργηθούν. Ουσιαστικά όμως τα εμπόδια για όσους θέλουν να σπουδάσουν πολλαπλασιάστηκαν και ήδη η εισαγωγή στα ΑΕΙ γίνεται ακόμα πιο δύσκολη. Καμιά ουσιαστική αλλαγή δεν έγινε και δεν υπάρχει, όπως τουλάχιστο φαίνεται, πρόθεση να γίνει.

Η νεολαία γιορτάζει

Μετά την «Γιορτή Νεολαίας '78» που οργάνωσε η Ν. ΠΑΣΟΚ και ο «Άγωνιστής» στο Άλσος της Νέας Φιλαδέλφειας (1-3 Σεπτεμβρίου) τα νεολαίστικα φεστιβάλ της φετινής χρονιάς συνεχίζονται με τις τετραήμερες εκδηλώσεις του 4ου φεστιβάλ ΚΝΕ-ΟΔΗΓΗΤΗ, στο Άλσος Περιστερίου (7-10 Σεπτεμβρίου) με καλλιτεχνικό πρόγραμμα, παιδότοπο σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, διεθνή πόλη, αθλητικές εκδηλώσεις, έκθεση λαϊκής παραδοσιακής τέχνης, έκθεση εικαστικών, συζητήσεις πάνω στα προβλήματα της σύγχρονης νεολαίας, τόν χωρίς δρους και άμεσο επαναπαρισμό όλων των πολιτικών προσφύγων κ.λ.π.

Για τις δύο τελευταίες αυτές μέρες του Φεστιβάλ - Σάββατο και Κυριακή - τό πρόγραμμα περιλαμβάνει:

Σάββατο 9/9. Μέρα αφιερωμένη στους αγώνες της εργατικής τάξης.

● Κεντρικό καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

Εξέδρα Άλσους: Ο Γ. Ρίτσος διαβάζει ποιήματά του, ενώ ο Μίχης Θεοδωράκης και ο Γιάννης

Μαρκόπουλος παρουσιάζουν έργα τους.

Εξέδρα Ίεροθέου (αφιέρωμα στην λογοτεχνία και την Τζάζ): α. Παρουσίαση Νέων Έλλήνων Ποιητών της δεκαετίας του '70. β. Παίζει τό σεξέτο του Λ. Ζώη.

● Αθλητικές εκδηλώσεις.

Τελικοί ποδοσφαίρου - μάσκετ - βόλεϊ γυναικών (Γήπεδο Γυμναστικού Συλλόγου Περιστερίου), πίνγκ-πόνγκ (Κέντρο Νεότητας Περιστερίου), σκακιστικοί αγώνες (στό χώρο του Φεστιβάλ).

Κυριακή 10/9

● Κεντρικές όμιλίες:

Τού γραμματέα της Κ.Ε. του ΚΚΕ Χ. Φλωράκη και τού γραμματέα τού Κ.Σ. της ΚΝΕ Δ. Γόντικα

● Καλλιτεχνικό πρόγραμμα (αφιέρωμα στό Δημοτικό τραγούδι και χορό).

Συμμετέχουν οι Δόμνα Σαμίου και λαϊκοί οργανοπαίχτες, Γ. Βέη, Τάσος Χαλκιάς, όμιλος Έλληνικών Λαϊκών Χορών Έλένης Τσαούλη κ.ά.

● Αθλητικές εκδηλώσεις:

Δρόμος 3.000 μ. (Κέντρο Νεότητας Περιστερίου).

Απονομή επάθλων στους πρώτους νικητές (Εξέδρα Άλσους).

Παράλληλα με τό παραπάνω πρόγραμμα στους χώρους τού Φεστιβάλ θά λειτουργούν:

Έκθεση Γελοιογραφίας με αφιερώματα στην αντιπολεμική-αντιφασιστική γελοιογραφία της περιόδου πριν από τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στους γελοιογράφους Α. Πρωτοπάτη και Φ. Δημητριάδη καθώς και έκθεση σύγχρονης γελοιογραφίας με θέμα τήν «ΛΙΤΟΤΗΤΑ»

● Αθλητικό περίπτερο αφιερωμένο στα προβλήματα τού αθλητισμού στην Ελλάδα.

● Περίπτερο αφιερωμένο στα 60 χρόνια τού ΚΚΕ με 700 φωτογραφίες-ντοκουμέντα, σκίτσα, πολιτική γελοιογραφία.

● Περίπτερο αφιερωμένο στην ιστορία τού νεολαϊστικού κινήματος.

● Τέλος, στόν παιδότοπο θά λειτουργήσουν:

Έκθεση Παιδικού βιβλίου, στό πλαίσιο της οποίας θά προβάλονται διαφάνειες με θέμα «Τό κόμικ και τό καλό παιδικό βιβλίο», Έκθεση παιχνιδιών-αφίσας-δίσκων και συμβουλευτικός σταθμός για τούς γονείς όπου θά δίνονται πληροφορίες για τήν υγεία και τήν ανάπτυξη τού παιδιού.

Ο Άλέκος με τα Κυδώνια

Η «Θεατρική Συντεχνία» μετά τόν κύκλο παραστάσεων που έδωσε στό Άλσος Συγγρού και στό Θέατρο Καλουτά, παίζει σήμερα Σάββατο 9 Σεπτεμβρίου '78, στη Διεθνή Συνάντηση Μεσαιωνικού και Λαϊκού Θεάτρου, στη Ζάκυνθο. Στη συνέχεια, θά παρουσιάσει τή δουλειά της στόν «Έλληνικό μήνα» που θά γίνει στη Σουηδία.

Ο «Άλέκος με τα Κυδώνια» είναι μία θεατρική σπουδή πάνω στό θέμα της Δρακοντοκτονίας: γράφτηκε και σκηνοθετήθηκε συλλογικά. Η μουσική είναι τού Δ. Λέκκα· τά σκηνικά και τό κοστούμι της Μ. Σεϊρλή.

Στό «Φεστιβάλ Ίθάκης '78» ό

Η Μίνα Αδαμάκη στόν «Άλέκο με τα κυδώνια».

«Άλέκος με τα Κυδώνια» πήρε τό Βραβείο Θεατρικού Συνόλου και η Μίνα Αδαμάκη τό Βραβείο Α' γυναικείου ρόλου.

Στήν ομάδα της «Θεατρικής Συντεχνίας» συμμετέχουν οι ήθοιοι:

Μίνα Αδαμάκη, Νίκος Αρμάος, Έλένη Βουτυρά, Βούλα Γεωργιάδου, Νίκος Δασκαλοθανάσης, Δημήτρης Πανούσης, Τάκης Σαρρής, Νίκος Φρονιμόπουλος, Γιάννης Χουβαρδάς

«Ο Πλούτος της Καισαριανής»

Τό κοινό και η κριτική μίλησαν με τά πιο συγκινητικά λόγια για τή δουλειά τού θεάτρου Καισαριανής, που μετά τόν «Λεπρέντη» ανέβασε τόν «Πλούτο» τού Αριστοφάνη - Χουρμούζη, σε σκηνοθεσία Σταύρου Ντουφεξή.

Για τήν καινούρια τους δουλειά, θίσας και σκηνοθέτης μάς γράφουν: «Παίρνοντας στό χέρι μας τήν παράφραση αυτή τού δριστοφανικού πρότυπου, είχαμε από τήν αρχή αποφασίσει, πώς θά παρουσιάσουμε πολύ περισσότερο Χουρμούζη παρά Αριστοφάνη. Έτσι, κι η σκηνοθετική γραμμή που ακολουθήθηκε - δραματοποίηση τού πρόλογου, μεταφορά τού σκηνικού χώρου, περιπέτειες αγροίκων - δραματολογική επέκταση στό τέλος - επιδίωξε μία μεγαλύτερη προσέγγιση στό Χουρμούζη και τούς καύμους του - που αλλοίμονο, συνεχίζουν νά'ναι και δικοί μας.

Ο αγωνιστής τού '21 Χουρμούζη, ό δημοτικιστής και κωμωδογράφος, ό αγωνιστής στη βουλή των Έλλήνων, ό δημοσιογράφος, ό καταδικασμένος αντιοθωνικός και πρόδρομος της σοσιαλιστικής σκέψης στην Έλλάδα, συναντάει τόν γηράσκοντα Αριστοφάνη στις νότες της κοινωνικής του θεμοσοφίας.

Ο πρόλογος τού Χουρμούζη, ή δραματική επέκταση των αγροίκων στη παράφρασή του, τά τραγούδια του κι' ακόμα 2 κύρια άρθρα του - που μαζί με άλλα πολύτιμα στοιχεία μάς υπέδειξε ό άνάδοχος τού Χουρμούζη «Πλούτου» Μ.Μ. Παπαϊωάννου - μάς δείχνουν ολοφάνερα τούς στόχους, τού αυτοεξόριστου παραφραστή.

Αν ό «Πλούτος» τού Αριστοφάνη είναι ή ουτοπία και τό όνειρο μιάς νύχτας, ή παράφραση τού Χουρμούζη, δέν αφήνει τέτοια περιθώρια. Περισσότερο μοιάζει νά φωνάζει: «Φτάνουν πιά τά μεγάλα όνειρα κι οι μεγάλες ουτοπίες!!!».

Χαρακτηριστικά είναι και τά λόγια τού Σταύρου Ντουφεξή:

«Στην Καισαριανή, ανασταίνω τον πιο άμολυντο θεατρικό αέρα που 'χω ανασάνει ως τώρα στην Έλλάδα. Περικυκλωμένοι από αυτούς τους χειρονάντες, χειροτέχνες ήθοποιούς γυρίζω κι' εγώ στο άλφα-βήτα της θεατρικής πράξης, εκεί που άρχίζουν και τελειώνουν όλα... Θά μου μείνουν άξέχαστες κάτι πυρετικές πρόδρες ανάμεσα σε όξυγονοκολλήσεις, μινιαρίσματα, έσκαφές, σοδατίσματα, αυθόρμητες δημιουργίες και μόχθο για επαγγελματική άκρίβεια. Σ' αυτό τό πανεργαστήρι, μπορεί θαρρώ να βγει καθαρή τέχνη...»

Κι' ό θίασος τελειώνει λέγοντας:

«Ύπαικούσαμε στίς ύποδείξεις του Χουρμούζη, στόν σκηνοθέτη Ντουφεξή, στή κρίση μας, στή καρδιά μας κι' όλοι μαζί στούς νόμους του λαϊκού θεάτρου που υπάρχουνε μέσα μας».

Χορός – Θέατρο και Γυναίκες

ΟΙ ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΕΣ θά δώσουνε δυό παραστάσεις μόνο για γυναίκες στίς 20 και 21 Σεπτεμβρίου, 9 τό βράδυ, στό θέατρο «Έντοπία», Στρατιωτικού Συνδέσμου 22, Κολωνάκι.

Τή δουλειά της γυναίκειας αυτής ομάδας οργάνωσε ή Έλληνοαμερικανίδα σκηνοθέτης Μελιά Κάπλαν γνωστή στην Έλλάδα από τρείς πειραματικές

παραστάσεις και μία τηλεοπτική παρουσίαση. Η δ. Κάπλαν έχει δουλέψει άρχικά στό χώρο του μπαλέτου και του μοντέρνου χορού, άργότερα όμως άσχολήθηκε μέ τήν «καθαρή κίνηση» άντλώντας ύλικό από τίς άπειρες πιθανότητες σωματικής κίνησης – έξω από τούς δεδομένους κώδικες του μπαλέτου ή του μοντέρνου χορού – κι' από τή νατουραλιστική λεπτομέρεια της καθημερινής κίνησης «του δρόμου». Η προσοχή της στράφηκε πρός τή λεπτομέρεια της κίνησης του γυναικείου σώματος, στά πολλαπλά ύπονοούμενα της οποίας ή δ. Κάπλαν άναζήτησε τή γυναικεία ταυτότητα. Μελετώντας τή γυναίκα μ' έναν τέτοιο τρόπο, προσπάθησε, μαζί μέ πειραματικές ομάδες γυναικών στό έξωτερικό, νά δώσει κινησιολογική πληροφόρηση πάνω στά κύρια γυναικεία προβλήματα σεξουαλικής πολιτικής.

«Η έξιδανίκευση της εύθραυστης μπαλαρίνας, ό στεγνός κλασικισμός της Μάρθας Γκράχαμ κι' ή τέλεια άποστασιοποίηση του Μέρος Κάνινχαμ άποδείχτηκαν άκατάλληλες φόρμες για τήν ύπαρξιακή μας άναζήτηση» ύπογραμμίζει ή δ. Κάπλαν.

Οι παραστάσεις που θά δώσουν οι ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΕΣ δέ θά περιορίζονται όμως σε «καθαρή κίνηση». Παράλληλα χρησιμοποιείται τό θέατρο και ή αφήγηση σε μία προσπάθεια νά επιτευχθεί πληροφόρηση πάνω στην εικόνα της γυναίκας που προβάλλεται από τήν κυρίαρχη ιδεολογία. Είναι άναμφισβήτητο, λένε οι ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΕΣ, πώς ή εικόνα αυτή κυριαρχεί στή συνείδηση άνδρών και γυναικών – τό βρισκουν όμως πιο έποικοδομητικό νά έπικοινωνήσουν, σε πρώτη φάση, μέ ένα γυναικείο κοινό για νά πετύχει καλύτερα, σε δεύτερη φάση, ένα άπλωμα στό πλατύτερο κοινό άνδρών και γυναικών. Γιατί τά θέματα που τίγονται στή δουλειά τους άφορούν τελικά τό κοινωνικό σύνολο.

«Ο ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΗΣ»

του ΜΙΧΑΗΛ ΧΟΥΡΜΟΥΖΗ
άπό τόν θίασο «Παρουσία»

Ό Χουρμούζης κάνει λαϊκό θέατρο, ζωντανό, έπικαιρο και λιτό, αλλά θάβεται και πνίγεται, μαζί μέ άλλους πολύ άξιόλογους έπίσης σύγχρονους του θεατρικούς συγγραφείς (όπως ό Σοφ. Καρύδης και ό Ίακ. Ρίζος Νερουλός), σάν δαναρομάχος και όθανομάχος, από τό εύκολο – ξενόφερτο κι' αυτό – αντίδοτο των Ιταλικών σκηνών της όκας και από τήν κυρίαρχη, στην έποχή του και πριν άπ' αυτήν, ξενομαμία.

Μέσα από τή ναφθαλίνη του περασμένου αιώνα λοιπόν, σήμερα, έν έτει 1978, φαίνεται πώς ήρθε ό καιρός για νά πάρουν τά θεατρικά έργα του Μιχάλη Χουρμούζη τή θέση που τούς άξίζει στό ελληνικό δραματολόγιο, θέση που μάς δοθάει νά συνειδητοποιήσουμε τήν ιστορική μας ταυτότητα, άφου άξιοποιεί μία σημαντική – και άρκετά άποδεικτική – θεατρική μας κληρονομία.

Έτσι, ό θίασος «Παρουσία» – πιστός στην «θεατρική άποκέντρωση» που από τό 1975 έπίμονα υπηρετεί παρά τήν αδράνεια τόσο των τοπικών άρχών όσο και των πολιτιστικών συλλόγων – ανέβασε φέτος τήν κωμωδία του Χουρμούζη «Ό Χαρτοπαίκτης».

Πρόκειται για ένα θαυμάσιο σε δομή και ύφος θεατρικό έργο-τό πιο προηγμένο ίσως, σε μορφή έργο του συγγραφέα-μέ θέμα τό πάθος της χαρτοπαιξίας.

Ό Θεόφιλος Ζαμάνης, σκηνοθέτης της παράστασης, εύτύχησε μέ τό νά μήν δει τό κείμενο μουσειακά, νά έξυπηρετήσει προσεκτικά τήν λειτουργία του στό σημερινό κοινό και μέ τήν πολυ-

τιμη συνεργασία του Σταμάτη Κραουνάκη, τόσο στην μουσική όσο και στούς στίχους των έμβόλιμων τραγουδιών, νά κάνει τήν κριτική του στο σήμερα, μέσα από τά σήματα, τίς άναφορές και τά έρεθίσματα που δίνει ό συγγραφέας.

Αυτός ήταν βασικά ό ρόλος-άποψη που έξυπηρετήσε ή μελοποίηση του Χουρμούζη μέ τή μορφή των έμβόλιμων τραγουδιών της παράστασης. Οι στίχοι έχουν μία κριτική διάθεση αλλά και κάτι τό αυθεντικό και από τήν έποχή και από τό κείμενο. Τέτοια στοιχεία είναι π.χ. ή ύπαρξη της βιογραφίας του Χουρμούζη στο τραγούδι της έν-αρχης «βιογραφικό», για τό όποιο χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τήν «ύποθετική βιογραφία του Χουρμούζη» που έκανε ό Γιώργος Χατζιδάκης στο περι-οδικό «Θεατρικά Χρονικά» τεύχος 19/20/21/22, ή όποια και άναδημοσιεύεται στο καλαίσθητο έντυπο πρόγραμμα της «Παρουσίας», καθώς και ή ύπαρξη ενός κείμενου του Γ. Σουρή από τόν διόλογο «Ό Φασουλής Χαρτοπαίκτης» στην «Χαρτοπαικτική τριψόδια» της παράστασης. Φυσικά, τό κείμενο αυτό του Σουρή γράφτηκε τόν Ίανουάριο του 1890, δηλαδή 26 χρόνια μετά τήν έκδοση του Χαρτοπαίκτη (τό έργο είχε γραφτεί το 1861, και έκδόθηκε τό 1864). Αλλά δέν πρέπει νά ξεχνάμε-παρά τό γεγονός ότι ή κοινωνία είχε πάρει άλλη δομή τότε-ότι βρισκόμασταν σε μία έποχή όπου ή χαρτοπαιξία είχε άπαγορευθεί και ότι ό προ-κείμενος διάλογος μεταξύ του

Τό σκίτσο αυτό τό έστειλε ό άναγνώστης μας Τριαντάφυλλος Τρανός.

— Ά μπά... έμείς θά μείνουμε.

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ

Στό προηγούμενο τεύχος (άρ. 106) στην διβλοκρική της κ. Γιόνας Μικέ Παϊδούση, στην σελ. 48, πρός τό τέλος της α' στήλης μετά τήν φράση: «... αλλά αυτό ούτε άναφέρεται, ούτε ή λ. μεταφράζεται.» παρλιεψήθηκε ή πρό-ταση:

Στή σ. 217,73 άξίζει νά σταθεί κανείς ιδιαίτερο στό σφάλμα που γίνεται για τό χορό γύρω από τή φωτιά και άφορά στούς δυό τελευταίους στίχους. Στόν πρώτο

Φασουλή και του αστυνόμενου που τον συλλαμβάνει έχει και μία άλλη λειτουργικότητα που καιρία άγγιζει τον άπώτερο σκοπό της κωμωδίας αυτής του Χουρμούζη.

Η χαρτοπαίξια δεν είναι για τον Χουρμούζη παρά τό εξεισμο για να βγάλει τὰ δικά του άπω θημένα ενάντια στο καθεστώς που τον καταπιέζει και ενάντια στην κοινωνία που του επιβάλλουν οι ξένοι. Ξαφνικά τό χαρτί γίνεται μόδα. Ο ίδιος δέ ο πρωταγωνιστής-χαρτοπαίκτης δεν είναι παρά ή προσωποποίηση της διάθεσης του άπλου Έλληνα τότε, να ξεφύγει από τό πλέγμα του «καλονοικοκύρη» και να προχωρήσει σε άλλες σφαίρες-αυτές που του επέβαλλε ή τάση του να μαϊμουδίζει τις συνήθειες και τους τρόπους ζωής των «ύψηλων» ξένων-και να πιστέψει πως τελικά «πρέπει να σουφρώσει, διά να ύψωθεί εις του ντι-στεγκέ την σφαίραν».

Παράλληλα, όταν ο συγγραφέας δάζει τον πρωταγωνιστή να λέει «πάω να κλέψω, είναι ο μόνος τρόπος για να σωθώ μετά την χαρτοπαίξια που με κατάστρεψε», αυτή ή τάση για κλοπή σε μία κοινωνία της έποχής που άνέβαιναν ψηλά όλοι οι άπατεώνες ύψηλης πιστότητας, οι ίδιες οι λέξεις «να πάω να κλέψω» είναι πλέον θέση του συγγραφέα, θέση που κάνει την έπιχειρούμενη κοινωνική τομή και σαρκαστική και άμηση. Και έδώ είναι ακριβώς, που τὰ έμβόλιμα τραγουδία με τους στίχους του Σταμάτη Κραουνάκη δίνουν τό πιο πετυχημένο, ίσως, σημείο της συνεργασίας της «Παρουσίας», αφού έξυπηρετούν τό ίδιο τό κείμενο και λειτουργούν σαν στοιχείο διασκέδασης των πραγμάτων. Δηλαδή όταν ή Έλένη, γυναίκα του χαρτοπαίκτη, τραγουδάει «Ο έρωτάς μας ό παλιός / έξηνεμίσθη έντελώς / τί κρίμα τί κρίμα / τον σκότωσε τό χρήμα» είναι τὰ ίδια τὰ άπωθημένα των χαρακτήρων του έργου που περνούν μέσα από την κριτική θέση και στάση των τραγουδιών, είναι τό ίδιο τό άπωθημένο της Έλένης που φέρνει και ό Χουρμούζης στην έπιφάνεια όταν στην άρχή μόλις του κείμενου την τοποθετεί να λέει στον μονόλογό της: «Είς τας πρώτας ήμέρας της ύπανδρείας μου καταμεθυσμένη από τας ήδονάς και τας εύφροσύνας του γάμου ένόμιζα ότι και όλη μου ή ζωή θα ήταν τοιαύτη αλλά δεν έπέρσε πολύς καιρός και ένώρισα την κατάσταση μου.»

Η τό ότι ο σύζυγος-χαρτοπαίκτης την πουλάει και αυτή τελικά στά χαρτιά, είναι τό ότι ο γάμος «είναι πράξις έμπορική / συναλλαγή ρομαντική / πολιτική πλεχτάνη», στο ίδιο τραγούδι «Μονωδία Έλένης», αφού ή κοινωνία

που την ανάγκασε κάποτε να τον παντρευτεί και να του δώσει μία άξια λόγου προίκα, είναι αυτή που τον κάνει τώρα να ήν πουλήσει - αυτήν και την προίκα της - στα χαρτιά, είναι τό «ώ τί έκλυοις ήθών, τί σωματεμπορία» που θ' ακολουθήσει άργότερα στο τραγούδι «Του πατρός».

Όπωσδήποτε υπάρχει μία αντίρρηση για την έξαφάνιση από την παράσταση του χαρακτήρα του γιου του χαρτοπαίκτη και για την αντικατάστασή του στην σκηνή όπου ο πατέρας-χαρτοπαίκτης φτάνει στο σημείο να κλέβει τον ίδιο τον γιο στο χαρτιά, με ένα άλλο πρόσωπο του έργου, τον ύπρητη.

Γεγονός όμως είναι ότι ή φετινή παρουσίαση του Χαρτοπαίκτη στην μικρή αύλη του θεάτρου Άθηνά - ήν ιδανική ίσως για την ατμόσφαιρα του έργου την όποία θαυμάσια έξυπνήρησε και ό Παύλος Μαντουδής με την προσεγμένη του δουλειά από σκηνοικό και στα κοστούμια - είναι αξιόλογη, παρόλο που ή σκηνοθετική γραμμή φάνηκε να άττονεί σε κάποια, αρκετά εύαίσθητα, σημεία της παράστασης.

Όλοι οι ήθοποιόι της «Παρουσίας» τέλος, έδωσαν με τό παίξιμό τους ένα δεμένο θεατρικά σύνολο και συντέλεσαν στο να πάρει ή παράσταση ή μορφή μιάς με όμοιογένεια όμαδικής δουλειάς και να άποτελέσει μία αξιοπρόσεκτη και αξιοδοθήτη καλλιτεχνική προσπάθεια.

Θ.Φ.

Τό «Λάθος»

Τό γνωστό μυθιστόρημα του Άντώνη Σαμαράκη «Τό λάθος» θα μεταδοθεί ή Δευτέρα 28 Αυγούστου, 7.45-9.15 τό δράδυ (ώρα Άγγλίας) από τό ραδιοφωνικό δίκτυο του Μπί - Μπί - Σί, στην έκτομπή «Άπογευματινό Θέατρο»

Είναι ή πρώτη φορά που παρουσιάζεται έτσι έργο σύγχρονου Έλληνα συγγραφέα στο έξωτετικό.

Άπό τό δίκτυο του Μπί - Μπί - Σί που έχει μεγάλο κύρος και ύψηλή άκροατικότητα έχουν μεταδοθεί έργα διάσημων συγγραφέων όπως: Σαίξπηρ, Ντίκενς, Ούγκω, Κίπλιγκ, Πρίσλεϋ.

Χάρη στην στερεοφωνική τεχνική και τὰ τέλεια μέσα που χρησιμοποιεί τό Μπί - Μπί - Σί, ό άκροατής έχει την αίσθηση ότι βρίσκεται σε αίθουσα θεάτρου. Ειδικά μέλιστα για Τό Λάθος» ό ραδιοσκηνοθέτης είχε την πρωτοβουλία να μην περιοριστεί στο σπούντιο, αλλά να γίνουν και «έξωτερικά» γυρίσματα.

ΕΚΘΕΣΗ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ ΣΤΗ ΦΛΩΡΙΝΑ

Άπό 20 Αυγούστου μέχρι 20 Οκτωβρίου λειτουργεί στη Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας, στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, έκθεση τεσσάρων κορυφαίων Έλλήνων ζωγράφων. Παρουσιάζονται έργα των Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα, Δημήτρη Μυταρά, Δημοσθένη Κοκκινίδη και Παναγιώτη Τέση. Στη διάρκεια της έκθεσης θα γίνουν και τέσσερα συμπόσια τέχνης με θέμα την άνάλυση του έργου του καθένα άπ' τους ζωγράφους που παρουσιάζονται. Η έκθεση λειτουργεί από 11 π.μ. - 2 μ.μ. και 6-10 μ.μ. κάθε μέρα.

Συμπάρσταση

Άπό τό περιοδικό «ΤΟ ΟΔΟΦΡΑΓΜΑ» πήραμε και δημοσιεύουμε την ακόλουθη έκκληση συμπάρστασης:

«Την Δευτέρα 4/9/78 τό τριμελές έφετείο Άθηνών καταδίκασε τους συντρόφους Ρίκη Κατσηδήμον και Μενέλαο Εϋγενιάδη σε 4 μήνες φυλακή τον καθένα χωρίς άναστολή, και οι δύο σύντροφοι όδηγήθηκαν στις φυλακές Κορυδαλλού.

Η κατηγορία σε άάρος των δύο συντρόφων, όπως και της υπόθεσης 8 άλλων συντρόφων που έχει όριστεί για τις 27 Σεπτεμβρη, είναι για «πεινόμενη άρχής» και στηρίζεται στο περιεχόμενο άφισών που τοχοκολληθηκαν για τη συγκέντρωση της Έπιτροπής για την Άπελευθέρωση του Γιάννη Σερήρη στο θέατρο «Γκλόρια».

Αυτή ή καταδίκη έντάσσεται μέσα στα γενικότερα πλαίσια της κυδερνητικής επίθεσης που άποβλέπει στο να φμιώσει κάθε δυνατότητα πολιτικής έκφρασης του εργατικού κινήματος. Κάθε άγωνιστής και κάθε άνθρωπος που ενδιαφέρεται για τὰ δημοκρατικά δικαιώματα οφείλει ν' άντιταχθεί στην Κυρμανλική επίθεση με την ένεργητική συμπαράστασή του στους άγωνιστές που διώκονται.

Για την άποφυλάκιση των δύο συντρόφων άπαιτούνται περίπου 80 χιλιάδες δραχμές και καλούνε κάθε άγωνιστή και κάθε δημοκρατικό πολίτη που ενδιαφέρεται για τὰ δημοκρατικά δικαιώματα, να συμβάλλει στη συγκέντρωση του παραπάνω ποσού.

Έπιταγές μπορούν να σταλούν στην παρακάτω διεύθυνση:

Θεολόγος Ψαραδέλλης, Τό ΟΔΟΦΡΑΓΜΑ, Κερματικού 28, Άθήνα - GREECE»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ γράμματα

Χ. Μ. Έντσενσμπέργκερ

Ε. Πρεομπραζένσκι

Ποιήματα

Τό πέρασμα στο σοσιαλισμό

Ο Μάρξ, ό Λένιν και οι άναρχικοί για την κατάργηση του καπιταλισμού

γραμματα

γραμματα

ΓΚΕΟΡΓΚ ΛΟΥΚΑΤΣ

Ντ. Ριαζάνωφ

Μαρξισμός και Σταλινισμός

Ο Μάρξ κι ό Ένγκελς όχι μόνο για άρχαίους

Πολιτικά Κείμενα

γραμματα

γραμματα

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ

Από καιρό έχει δημιουργηθεί στη χώρα μας ένα ιδιαίτερο πολιτιστικό κίνημα στο χώρο της νεολαίας. Αυτή η αναγκασιότητα ενός ειδικού πολιτιστικού κινήματος των νέων είναι εύκολα κατανοητή, έφ' όσον οι νέοι είναι η πιο ευαίσθητοποιημένη κοινωνική κατηγορία στην πολλαπλή καταπιεστική λειτουργία των κρατικών θεσμών.

Η επίσημη κοιλτούρα είναι ο έμμεσος, για το κράτος, τρόπος για να εντάξει στους κόλπους του κάθε νέο έργο. Η ευαίσθητοποίηση όμως των νέων στην προβληματική-κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά - λειτουργία του κατεστημένου, τους κάνει να έχουν τη δυνατότητα να αντιδρούν στην υπάρχουσα πολιτιστική ζωή, δημιουργώντας ένα δικό τους κίνημα που θέτει σε άμφισβήτηση τις υπάρχουσες δομές και δημιουργεί καινούριες.

Τό πολιτιστικό κίνημα της νεολαίας πρέπει να είναι όμως, πάντα έτοιμο να άμυνθεί στις προσπάθειες του συστήματος για να τό ένωματώσει στους κόλπους του. Η άπαραιτήτα λοιπόν, άμυντική του στάση, έξηγει ίσως την έντονη πολιτικοποίηση του κινήματος αυτού στη χώρα μας. Απ' την εποχή της δικτατορίας μέχρι σήμερα, οι νέοι πολιτιστικοί φορείς δέν περιορίζονται, όπως έχει γίνει με άλλες

κινήματα σε άλλες χώρες, σε μιά άκρση της έπίσημης κοιλτούρας, ή στη δημιουργία άτομικών αντιδράσεων ή πρότυπων συμπεριφοράς. Αυτή ή πολιτικοποίηση που δοήθηκε στη δημιουργία ενός παράλληλου κυκλώματος παραγωγής-διανομής των έργων τέχνης, άπ' την άλλη πλευρά, όταν κομματικοποιείται στενά, κινδυνεύει να περιορίσει τις δυνατότητες μιάς ενιαίας και δυναμικής πολιτιστικής παρουσίας της νεολαίας. Γιατί σκοπός των νέων στην προσπάθειά τους να συμβάλλουν στην πολιτιστική μας ζωή, δέν είναι να αντιπαρεθεθούν θεσμοί άνάλογοι με τους κρατικούς, που να είναι άπλως διαφορετικοί, αλλά να δημιουργηθεί ένας νέος τρόπος ζωής. Και για να δημιουργηθεί ένας νέος τρόπος ζωής και σκέψης, πρέπει να υπάρχουν όσο τό δυνατόν μεγαλύτερες δυνατότητες πραγματικού διαλόγου.

Τό «ΑΝΤΙ» άρχίζει να δημοσιεύει άπ' αυτό τό τεύχος μιά έρευνα για τό χαρακτήρα του πολιτιστικού κινήματος της νεολαίας.

Η έρευνα άρχίζει μ' ένα κείμενο του ΘΑΝΑΣΗ ΠΛΑΤΙΑ, πάνω στις σύγχρονες τάσεις και φορείς του νεανικού πολιτιστικού κινήματος. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιευθεί ένα κείμενο του ΒΑΓΓΕΛΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ.

Α.- Τό πολιτιστικό κίνημα της νεολαίας μεταδικτατορικά, συνδέεται άμεσα με τη συγκεκριμένη πολιτική δράση και κατεύθυνση της νεολαίας αυτά τά τρία τελευταία χρόνια. Μέσα άπ' αυτή την προοπτική της άμεσης σύνδεσης, θα προχωρήσουμε στην άνάλυση που ίσως θίγει και θέματα γενικότερα από τό σε στενή έννοια πολιτιστικά.

Είναι γνωστή ή στρατηγική της άρχουσας τάξης άπέναντι στη νεολαία. Αντικειμενικός σκοπός της είναι ή ένωματώση της νεολαίας στο σύστημα. Για να μπορέσει να έπιτευχθεί αυτή ή ένωματώση πρέπει κατ' άρχάς να λειτουργήσουν διάφοροι ιδεολογικοί μηχανισμοί: Έκπαίδευση, κυρίαρχη ήθική κ.λ.π. είναι τά μέσα άναπαραγωγής της άρχουσας ιδεολογίας. Χρέος του νεολαιίστικου κινήματος ήταν ν' άμυνθεί. Καρποί αυτής της άμυνας είναι ή ένωματώση να γίνεται όλο και πιο δύσκολη, σε βαθμό μάλιστα που σε κάποιο έπίπεδο να καταντάει προβληματική. Ούσιαστικό αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να βρίσκονται σε κρίση βασικοί μηχανισμοί, όπως ή πατριαρχική οικογένεια, τό εκπαιδευτικό σύστημα στην όλότητά του, ή ήθική κ.λ.π. Βλέποντας όμως τό κατεστημένο αυτή την κρίση και έχοντας σάν σκοπό του να την περιορίσει, προσπαθεί να έπέμψει δημιουργώντας δομές που είναι μέσα στα πλαίσια που μπορεί να έλέγξει.

Στόν άγώνα του λοιπόν κατά της άρχουσας ιδεολογίας τοποθετείται από τη μιά πλευρά ή δράση του νεολαιίστικου κινήματος και ειδικότερα του πολιτιστικού. Η άλλη πλευρά της δράσης του ήταν ή προσπάθεια δημιουργίας κοιλτούρας, όχι πιά σε σχέση με την αντιπαράθεση, αλλά σε πλαίσια

γενικότερης δημιουργίας.

Συγκεκριμένα πιά, μετά τη μεταπολίτευση, λόγω της άνάγκης της άντίθεσης προς την ιδεολογία της άρχουσας τάξης που είχε εκθρέψει ή δικτατορία, και σιγχρόνως με τη σχετική άνεση διακίνησης ιδεών που έδινε ή μεταπολίτευση, ή πολιτιστική ζωή ήταν έντονα πολιτικό χαρακτήρα. Έκτός από την ιδεολογική άντίθεση που, όπως είδαμε, έδωσε, προσπάθησε έπίσης να φτιάξει - πράγμα που πέτυχε - ένα πολιτιστικό κίνημα, που τό έργο που θα δημιουργούσε και ο τρόπος παραγωγής του θα ήταν διαφορετικός από τόν κατεστημένο. Αυτός ο «διαφορετικός» χαρακτήρας, σίγουρα θα έπρεπε να είναι καθαρά 'προοδευτικός'. Ο πιο εύκολος δρόμος για να δοθεί κάτι τέτοιο ήταν ένας περισσότερο ή λιγότερο συνθηματολογικός χαρακτήρας που δόθηκε στις διάφορες εκφάνσεις της τέχνης.

Αυτό φαίνεται καθαρά από την πολιτιστική παραγωγή της περιόδου. Συγκεκριμένα βλέπουμε πως οι νέοι που άσχολούνται με τό ΘΕΑΤΡΟ άνεάζουν έργα που περιέχουν ένα έντονα πολιτικό μήνυμα. Αυτό εντάσσεται δέβαια σε μιά γενικότερη τάση της περιόδου. Αυτή ή τάση άκολουθεί ένα δρόμο που στην εξέλιξη του βλέπουμε ν' αυξάνει ή ένταση του πολιτικού περιεχόμενου, ώπου φτάνει στο θέατρο 'ντοκουμέντο', όπου έχουμε μιά άναπαράσταση συγκεκριμένων πολιτικών γεγονότων.

Στόν ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ την ίδια περίοδο βλέπουμε μιά αύξηση του «πολιτικού ντοκιμαντέρ» αλλά και της πολιτικής ταινίας «φιξίων», ίδως από νέους κινήματογραφιστές. Παράλληλα μ' αυτή την τάση υπάρχει και μιά άλλη, πειραματισμού καθαρά

πάνω στη μορφή. Αυτό γίνεται κύρια από νέους ανθρώπους που ήλθαν σε έπαφή με ξένα ρεύματα και που μπόρεσαν να εκφραστούν ελεύθερα μετά τη μεταπολίτευση.

Στη ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ έπίσης, οι νέοι δημιουργοί άντλούν τά θέματα τους από λιγότερο ή περισσότερο πρόσφατα γεγονότα της πολιτικής ζωής του τόπου.

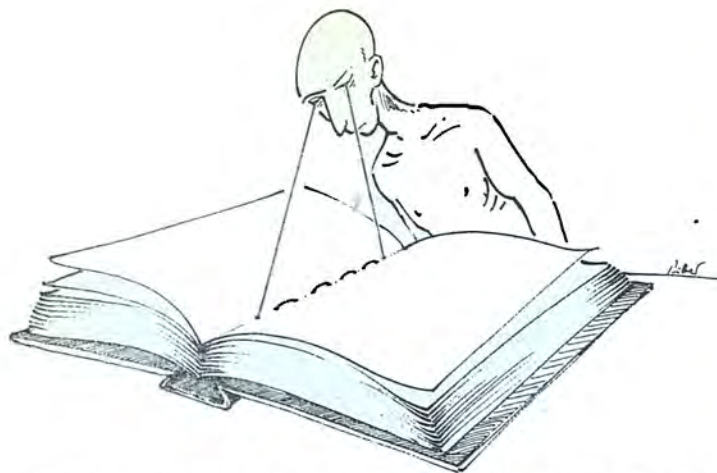
Παράλληλος δρόμος άκολουθήθηκε και στη ΜΟΥΣΙΚΗ, όπου τό πολιτικό τραγούδι βλέπουμε να έχει σημαντική θέση σά μέσο πολιτικής έκφρασης.

Όλα αυτά δέβαια είναι γενικά κυρίαρχες τάσεις που καλλιεργήθηκαν σε διαφορετικό ίσως βαθμό, άλλ' όμως άπ' όλα τά προοδευτικά πολιτικά κόμματα.

Αν τώρα σταθούμε κρατικό πάνω σ' αυτό τό φαινόμενο, θα

δούμε ότι αυτή ή τάση, που είναι όπολύτα δικαιολογημένη στις άρχές της μεταπολίτευσης, κατέληξε μερικές φορές σε δάρος της ποιότητας και πολύ περισσότερο σε δάρος του τρόπου παραγωγής του καλλιτεχνικού έργου με άποτέλεσμα να μίν άναζητηθούν νέοι τρόποι παραγωγής και μετάδοσης αλλά να γίνεται άναπαραγωγή μέσω των κυρίαρχων προτύπων.

Β.- Ας προσπαθήσουμε τώρα να δούμε τόν κύριο φορέα του νεολαιίστικου πολιτιστικού κινήματος, τό φοιτητικό. Παρά τό ισόλλά θετικό του σημείο, δέν μπορούμε άκόμα να πείξοι τό ρόλο που τό τεινάζει κι' αυτό άρθείται κύρια στις άδυναμίες των οργανωτικών του δομών, στη διασπορά των στόχων, στις άγροφώστες διαφορές άντιλήψεων των διαφόρων παρατάξεων και.

τέλος, στη λανθασμένη ιεράρχηση από μέρους των πολιτικών παρατάξεων του πολιτιστικού φαινομένου.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις οργανωτικές διαδικασίες, μπορούμε να πούμε πως τα Πολιτιστικά των σχολών δεν έχουν ακόμα αντιμετωπισθεί στους λόγους ίδρυσής τους. Αυτό οδήγεί πάντοτε μέσα στα πλαίσια των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε σχολής.

Εκτός από αυτές τις αποκεντρωμένες μονάδες, υπάρχουν και συγκεντρωτικοί πυρήνες. Τέτοιοι είναι τα θεατρικά τμήματα των Πανεπιστημίων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και λιγότερο ίσως της Πάτρας και μερικών τεχνικών σχολών. Απ' ό,τι είμαι σε θέση να ξέρω, κύρια για το θεατρικό της Αθήνας, παρά την κάποια εποικοδομητική του προσφορά, αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε κρίση που οι ρίζες της βρίσκονται στην ΠΑΡΑΤΑΞΙΑΚΗ ΠΟΛΩΣΗ. Έδώ επίσης παρουσιάστηκε έντονα και το νοσηρό φαινόμενο της κεντρικής καθοδήγησης της πολιτιστικής δραστηριότητας, που είναι ανασταλτικός παράγοντας στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών κυρίως από τα καινούρια μέλη.

Περνώντας τώρα στις παρατάξεις που οδηγούν στο νεολαϊστικό πολιτιστικό κίνημα και ειδικότερα στο φοιτητικό, βλέπουμε πως ουσιαστικά είναι τρείς. Αυτές είναι η ΠΑΣΠ, ο Δ.Α. και η Π.Σ.Κ. Η τελευταία, προσκολλημένη στα ξεπερασμένα πιά πρότυπα του σοσιαλιστικού ρεαλισμού που είναι ως γνωστόν γέννημα - θρόμμα της σταλινικής περιόδου, άρνείται κάθε ΠΟΛΥΦΩΝΙΣΜΟ και έμμενει σε πρότυπα πεπρωμένα. Από τη μεριά του Δ.Α. χαρακτηρίζεται από αντίδραση σε κάθε σχεδόν πρόταση της Π.Σ.Κ. και οι «ευσεβείς του πόθου» δεν αντικαθιστούν την έλλειψη επεξεργασμένων θέσεων. Τέλος η ΠΑΣΠ, παρά τη σχετική έλλειψη πλήρως επεξεργασμένων πολιτιστικών θέσεων, προσπάθησε να παίξει

θετικό ρόλο μέσα στα πλαίσια των γενικότερων αδυναμιών του φοιτητικού πολιτιστικού κινήματος.

Γ.- Σ' αυτή τη φάση βλέπω πως πρέπει να υλοποιηθεί ένα πολιτιστικό πρόγραμμα που οι δύο βασικοί άξονές του είναι α) ενάντια στην ιδεολογική λειτουργία του κατεστημένου και β) η προσπάθεια δημιουργίας των δομών εκείνων που θα έχουν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ, που θα περιέχει όλα τα προοδευτικά στοιχεία του λαϊκού μας πολιτισμού. Όλα αυτά πρέπει να γίνουν μέσα από ένα ΠΛΑΤΥ ΚΙΝΗΜΑ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ που θα βασίζεται σε μία ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ.

Στο φοιτητικό χώρο αυτή η πολιτιστική πολιτική συνοψίζεται στο «κάθε σχολή και το δικό της πολιτιστικό τμήμα», που ουσιαστικά απαλλαγμένο από πολιτικά σχήματα θα δραστηριοποιεί το φοιτητικό δυναμικό της σχολής και θα δίνει τη λύση στο πρόβλημα της δημιουργικής ψυχαγωγίας των φοιτητών και θα αποτελεί συγχρόνως και πυρήνα πολιτιστικής δράσης και δημιουργίας.

Τό «ΑΝΤΙ» προσπαθώντας να έρευνήσει την κατάσταση που επικρατεί στους πολιτιστικούς φορείς του φοιτητικού και γενικότερα του σπουδαστικού κόσμου, παρουσιάζει σήμερα τις απόψεις φοιτητικών συλλόγων, είτε μεμονωμένων φοιτητών. Οι απόψεις αυτές, άλλες περισσότερο άλλες λιγότερο τεκμηριωμένες, συγκλίνουν στο εξής συμπέρασμα: ότι πέρα από την έντονη πολιτικοποίηση του φοιτητικού κόσμου από το '74 και εδώ, οι καθαρά πολιτιστικές δραστηριότητες υπολειπονται ή είναι ανύπαρκτες. Σχεδόν κοινή λύση που προτείνουν: αποδέσμευση των πολιτιστικών φορέων από τους πολιτικούς και μεγαλύτερη ελευθερία στις κινήσεις των πρώτων.

Έκδόσεις Γλάρος (Μπάμπης Γραμμένος)
Θεμιστοκλέους 31 - Τηλ. 36.18.457

Βασίλη Μαντέλη Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ

Τό πρώτο ελληνικό πολιτικό θρίλλερ μέ φόντο τίσ τελευταίες στιγμές ενός παρανοϊκού καθεστώτος.

Σιμόν ντέ Μπωβουάρ Τό ΑΙΜΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Ή εικόνα ενός ραγισμένου κόσμου πού αγωνίζεται νά βρεΐ τήν ταυτότητά του.

Μεταφράζει ή
Γεωργία Άλεξίου

Κάρεν Χόρνεϋ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Ή κλασική μελέτη πού παραμέρισε τίσ άνδροκρατούμενες αντίληψεις γιά τή γυναίκα καί άνοιξε τό δρόμο γιά τήν αναγνώρισή της.

Μεταφράζει ή
Μαρίνα Λώμη

Κάρλ Μάρξ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ*

Πρόλογος: Λούτσιο Κολέττι

*Βρέθηκαν 50 χρόνια μετά τό θάνατό του άποσιωπήθηκαν γιά καιρό καί σήμερα διευρύνουν τόν όρίζοντα του κοινωνικού δράματισμού.

Μεταφράζει ό
Μπάμπης Γραμμένος

Κεντρική διάθεση - Παραγγελίες
Ζαλόγγου 14 - Αθήνα - 142
Τηλ. 36.36.574

JOSEPH GABEL: 'Η ψευδής συνείδηση' Έκδ. 'Ακμων, 'Αθήνα 1978.

Μιά ενδιαφέρουσα αποτυχία...

Υπάρχει μιά κατηγορία θεωρητικών εργασιμάτων, πού θά μπορούσαν νά ονομαστούν *εργασίματα ολικά*, τών οποίων ή αποτυχία στη συνολική σκόπευση συμβαίνει κάποτε νά είναι *πιό σημασιολογική* και ενδιαφέρουσα από τήν ευστοχία στις επιμέρους αναλύσεις γιατί είναι πλούσια σέ διδάγματα σχετικά μέ τήν αντίσταση τών πραγμάτων στην «πλήρη» και ένιαία σύλληψη – στόν κορσέ του ενιαίου θεμελίου.

του Γ. Μ. Καλιόρη

Η μέθοδος ή όποια επωμίζεται μιά τόσο ύψηλη και άρκετά εύλογη άλλωστε επιδίωξη, προσκορύνει ευθύς εξ αρχής στην πολυσυμπεριλαμβανόμενη και είναι υποχρεωμένη νά περιστρέφει τόν πλούτο τών σημασιών του οργανώνοντάς τες σέ μιά συνισταμένη και, στην πιά καλή περίπτωση, νά άσκει ταυτόχρονα και τή δική της πλαστικότητα άφομοιώνοντας ή άπλως υποδεχόμενη κατηγορίες και εργασιμότητα πού είτε έρχονται από διαφορετικούς όρίζοντες είτε συμβαίνει νά έχουν άμεσα συμπληρωματικό αντίκειμενο.

Όπως και νάχει τό πράγμα, ή μέθοδος είναι εκείνη πού εισάγει τήν όρθολογικότητα στα πράγματα και συγκεντρώνει σέ νόημα τίς σημασίες τους, δίνοντας έτσι στην άπειρη πολυμορφία τους εκείνη τή συνοχή πού τούς επιτρέπει νά συσταθούν σέ συλληπτικό γνωστικό αντίκειμενο. Κι αυτό δέν ίσχυει μόνο για περιπτώσεις όπου ή όλη στάση διευκρινίζεται θεματοποιούμενη, όπως λ.χ. στην εξαιρετικά έπεξεργασμένη θεωρία τών ιδεοτύπων του Μ. Βέμπτερ, αλλά και για όλες εκείνες τίς αναπόφευκτες και έξίσου θεμιτές, πνευματικές σχηματισμοί (έννοιολογικές δομές) πού επιδιώκουν νά συλλάβουν τό πραγματικό σέ δ.τι ή καθεμιά τους θεωρεί πώς συνιστά τούς ουσιώδεις του άξονες.

Οί άπαντήσεις πού δίνουν τά πράγματα εξαρτώνται, λοιπόν, κατά ένα σημαντικό μέρος από τό έρωτήματα πού τούς υποβάλλονται, και οί σημασίες πού ό έρευνητής άνασύρει είναι άξεδιάλυτα δεμένες μέ αυτές πού ό ίδιος προβάλλει πάνω τους και πού βρίσκονται σέ συνάρτηση μέ τίς δικές του συντεταγμένες – και τίποτα ίσως δέν εικονογραφεί καλύτερα αυτή τή σχέση όσο τό παραδείγμα τών παραλήλων αλλά και τόσο διαφορετικών εργασιμάτων του Βέμπτερ και του Μάρξ σχετικά μέ τόν καπιταλισμό.

Κ' έδώ βρίσκεται ένα από τά πιά κρίσιμα προβλήματα τής σύγχρονης επιστημολογίας: πώς δηλ. νά επιτευχθεί μιά ένιαία ματιά χάρη σ' ένα «επιχειρησιακό» σύνολο κατηγοριών, τό όποιο εκτός από τήν επιβεβαίωση τής εγκυρότητας τών θεμελίων του στη δική του έσωτερική συνοχή, πρόσβλητα τελικά λογικά, θά επαληθεύεται και από τά ίδια τά πράγματα – έτσι ώστε νά επιτυγχάνεται από μέρους του έρευνητή ένας όσο τό δυνατό μεγαλύτερος βαθμός εκκεντρότητας στη γνωστική σχέση ή όποια δέν είναι καθόλου σχέση παθητικής καταγραφής (άνακλινση) ή ενεργητικής διαμορφώσεως ενός αντικειμένου από ένα υποκείμενο, αλλά *αντιθετική σχέση άμοιβαίας συστάσεως*.

Η ένταση ανάμεσα στην έγωκεντρική από τή μιά μεριά τάση πού ώθει τή μέθοδο στην

«πληρότητα» και τό αυτοκαθρέφτισμα, και στις συνεχείς εκκεντρώσεις από τήν άλλη, πού επιβάλλει ή αντικειμενικότητα τών πραγμάτων και πού οδηγούν τή μέθοδο νά ανακαλύπτει και νά δείχνει έγκαιρα τά όρια τής προσδίνει ένα δραματικό χαρακτήρα σ' αυτή τήν άναμέτρηση στο βαθμό πού ή άνυποχώρητη φιλοδοξία για ένιαία σύλληψη δέν εκτονώνεται σέ εύτελεις συμβιβασμούς. Και όταν μέν κυριαρχεί ή μέθοδος σάν εργαλείο ενός πλήρους συστήματος ιδεών, τά γεγονότα συνεχίζουν νά κρύβουν ένα μέρος από τήν άλλη θεια τους, αυτό άκριβώς πού ή μέθοδος, άσυναίσθητα τίς πιά πολλές φορές, παραμερίζει άπ' τό όπτικό της πεδίο όταν, αποδιδόντας στη δική της έσωτερική συνοχή, «διαμορφώνει» τά πράγματα περισσότερο του δόοντος. Όταν πάλι κυριαρχεί ή μέριμνα για τήν άκεραιότητα τών γεγονότων, τότε τά τελευταία αποκαλύπτουν βέβαια κι έδώ ένα μέρος άπ' τά μυστικά τους άλλ' όχι και τό μυστικό τους, άκριβώς γιατί ή μέθοδος γίνεται ως ένα σημείο συμπαράθεση κατηγοριών και όχι οργανικό σώμα, έτσι ώστε ή περιστατικότητα τής έχει κατά μεγάλο μέρος άθροιστικό χαρακτήρα.

Η συστατική αυτή αντίθεση και οί περιπτώσεις τής συνιστούν και τήν περιπέτεια τής γνώσης ως processus, όπως θάλεγε ό Πιαζέ, συνεχούς οικοδομήσεως – ως βαθμιαίας δηλαδή προσεγγίσεως, μέσα από συνεχείς εκκεντρώσεις του υποκειμένου προς τό αντικείμενο και έννοηματισμούς του αντικειμένου από τό υποκείμενο, στην άλλη θεια τών πραγμάτων πού είναι άξεδιάλυτα από τήν άλλη θεια τής σχέσης μας μαζί τους.

Στό έγχειρμα του Γάλλου ψυχιάτρου και κοινωνιολόγου πού μάς ενδιαφέρει έδώ, άν αυτή ή συστατική αντίθεση άγγίζει μερικές φορές κάποιες δευτερεύουσες κορυφώσεις, γενικά επιδιώκεται νά παρουσιαστεί κυρίως ως σύσταση και λιγότερο ως αντίθεση. Έτσι ή δραματικότητα τής διαπάλης τών αντιφερομένων στοιχείων, (δραματικότητα πού κ' έδώ γεννιέται άπ' τήν υπέρσχη φιλοδοξία για ένιαία και συστηματική σύλληψη μιάς εξαιρετικά πολύμορφης πραγματικότητας μέσω τής υπαγωγής τής σέ κοινούς παρονομαστές), άπονεύρυνεται στα κρίσιμα σημεία από πλάγιους δρόμους, άκριβώς γιατί οί αντίθεσεις πού τή συνιστούν δέν αφήνονται νά άναπτυχθούν μέχρι τά άδιέξοδα τους, πράγμα πού θά έσήμαινε έγκαιρα και τά όρια τής μεθόδου.

Οί συνέπειες είναι μοιραίες και ενεργούν άμφίδρομα: ή μέθοδος, άπ' τή μιά μεριά για νά έξασφαλίσει συνοχή και καθολικότητα, δηλ. χαρακτήρα συστήματος, έχει ανάγκη νά υπερτιμά εκείνη τήν διάσταση τών πραγμάτων

πού είναι πρόσφορη για ένοποίηση (συνεχώς μάλιστα τά τελευταία συρρικνώνονται σ' αυτή τους τή διάσταση πού δέν συμβαίνει πάντοτε νά είναι και ή σπουδαιότερη) άπ' τήν άλλη όμως για ν' ανταποκριθεί και στην έτερογένεια του αντικειμένου τής καταλήγει σ' έναν εκλεκτικισμό πού καθυπό τής δέν θά ήταν άθέμιτος άν κατάφερε νά υπερβεί τόν άθροιστικό του χαρακτήρα.

Καθολικότητα, λοιπόν, και σύστημα προϋποθέτουν και επιβάλλουν τήν υπαγωγικότητα όλων τών φαινομένων στις κατηγορίες τής μεθόδου – κι άπ' αυτή τήν άποψη θά ήταν πολύ διδακτικό νά δείχτει συγκεκριμένα, μέσα από τίς επιμέρους αναλύσεις πού συνθέτουν τό βιβλίο, ό μηχανισμός μέ τόν όποιο παράγονται *αναγκαία* και συναρθρώνονται μεταξύ τους οί διάφορες συνέπειες (όπως λ.χ. ή έλλειψη άκριβείας, οί ταλαντευόμενοι όριοί κ.λπ.). Άν δέν τό επιχειρούμε έδώ, είναι για λόγους πού θά εκθέσουμε πιά κάτω και πού άνάγονται στην ιδιομορφία τής ελληνικής έκδοσης. Έτσι περιορίζομαστε σέ διαπιστώσεις πού ευθύς εξ αρχής έχουν γενικό χαρακτήρα.

Η πρώτη διαπίστωση είναι ότι τό όλον έγχειρμα έχει εύθραυστες όσο και άσφαείς επιστημολογικές βάσεις, παρόλο πού άπ' τήν ίδια του τή φύση προϋποθέτει μιά επιστημολογική εύκλεια και στερεότητα πού δέν θά καταλήγει όμως σέ άκαμψία. Έτσι λ.χ. ή επιστημολογική υπόσταση τής διαλεκτικής, άπ' τούς άκρογωνιαίους λίθους του οικοδομήματος του Γκαμπέλ, είναι θροιστική, και τελικά άδιευκρίνιστη, άκριβώς γιατί κατά μεγάλο μέρος διαμορφώνεται μάλλον εύκαιρικά, ύποτασόμενη στις έκάστοτε άποδεικτικές σκοπιμότητες: άλλοτε ή διαλεκτική χαρακτηρίζεται ως καθαρή τεχνική σκέψης και μάλιστα άσπληρη ή ως εύρετική, εύρεσι-τεχνική θά λέγαμε, μέθοδος τής όποίας όμως οί κατηγορίες, ή διάρθρωση και ή κίνηση ανταποκρίνονται στην ύψη και τή δυναμική τής ιστορικο-κοινωνικής πραγματικότητας: άλλοτε πάλι είναι μέθοδος έρευνας και τών φυσικών επιστημών, έχει δηλ. πεδίο έφαρμογής και στις φυσικές επιστήμες: άλλου, τέλος, φαίνεται νά είναι και τό όρος υπέρσχεως τής ίδιας τής φύσης, κάτι δηλ. σάν δομή του σύμπαντος.

Αυτό τό επιστημολογικό φλοΰ καλύπτεται αλλά και συντηρείται από έξίσου άπεριωράκτες διατυπώσεις-κλειδιά (όπως λ.χ. «διαλεκτικός χαρακτήρας του πραγματικού») κι από παραδείγματα και κριτήρια τά όποια άντλούνται άδιακρίτως από όλα τά πεδία πού αντιστοιχούν στις παραπάνω «έκδοχές» τής διαλεκτικής – κι αυτό στό βαθμό πού είναι πρόσφορα νά συστήσουν, νά άποδείξουν ή και άπλως νά εικονογραφήσουν τό έκάστοτε ζητούμενο, χωρίς όμως νά καταφέρουν νά δεθούν σέ συνθετική ένότητα μέσα σ' ένα σαφές επιστημολογικό πλαίσιο πού μόνο θά μπορούσε νά άναδείξει τίς δυνατότητές τους και, πράγμα έξίσου σημαντικό, τά όρια τους.

Η ένότητα, όμως, πού τώρα επιτυγχάνεται είναι έσωτερική, γι' αυτό άλλωστε και άτελείωτη, και οδηγεί σιγά-σιγά σέ δυό «άντι-διαλεκτικές»: στάσεις πού ό Γκαμπέλ καταγγέλλει στους άλλους: στη λεγόμενη *παλαιολογική σκέψη* (pensée paléologique), ή όποια ταυτίζει ή συνενώνει διάφορες έτερογενείς πραγματικότητες μέ άφετηρία ένα, και μάλιστα δευτερεύον, κατηγορηματικό τους άφού προηγουμένως τίς έχει διαλύσει ως συγκεχυμένες όλότητες: και σ' ένα είδος *μυθολογικού* όπου σίμπας ό κόσμος του άνθρώπου οργανώνεται σέ δικό σύστημα του όποιου ή σύσταση, ή διάρθρωση

καί ἡ ἰσορροπία ἐξαρτῶνται κάθε φορά ἀπὸ τὴ συμμετρική ἢ ἀσύμμετρη σχέση δύο συσχετιζῶν καὶ παραλληλωματικών στοιχείων, πού καταλήγουν νά ἔχουν τὸ καθένα μιά οἰονεὶ αὐτόνομη ὑπόσταση: τῆς διαλεκτικῆς καὶ τῆς πραγματοποιήσεως (réification). Μιά ἀντιστοιχία μεταξὺ τους, ζήτημα ποσολογικό, παρὰ γὰρ τίς διαφορὲς μορφές τῆς ψευδοῦς συνείδησης, τόσο στὸ ἐπίπεδο τῆς κλινικῆς ὥσο καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς παθολογίας.

Ἀναπόφευκτα, ὁμῶς, τὸ ἐγγεῖρημα ἔρχεται νά ἀκοντάσῃ πάνω στὸ ἀκάνθωδες ζήτημα τοῦ ὁμαλοῦ καὶ τοῦ παθολογικοῦ – τῶν κριτηρίων καὶ τῶν ὁρίων τους. Ἐγγεῖρηματα σὰν τοῦ Γκαμπέλ, πού ὁπωσδήποτε ἐγγράφονται σὲ μιά σαφῆ παραδοσιακὴ σκέψη, ἔχουν ἀνάγκη γιὰ νὰ διατηροῦν τὸν συστηματικὸν τους χαρακτήρα ἢ καὶ ἀπλῶς τὴν συνοχή τους, νά ἐνεργοῦν μὲ σαφῆ κριτήρια καὶ ὁρισμούς, μ' ὅλους τοὺς κινδύνους πού αὐτὸ ἐνέχει γιὰ μετὰ τὴν ἐκδοχὴν τὸν τὸ παρακλάνω.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ὁμῶς, ἕνας σαφὴς ὁρισμὸς πού θά χάραζε βαθιὰ τὰ περιγράμματα καὶ θά καθόλωνε τὰ ὅρια, μοιραῖα θά ἀκύρωνε σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ τὴ διαλεκτικὴ πού εἰσπλεῖται ὁ συγγραφέας, ἡ ὁποία συγκαταλέγει μεταξὺ τῶν σκοπῶν τῆς, ἢ καλύτερα τῶν λόγων τῆς ὑπάρξεώς της, τὴν ἀπελευθέρωση τῆς ἑτερογένειας τῶν πραγμάτων, τὴ ρευστοποίηση τῶν ἀπολιθωμένων κοινωνικῶν μορφῶν μὲ τὴν ἀνάλυση τῶν γενεσιουργῶν τους διαδικασιῶν, συνεπῶς λοιπὸν καὶ τὴ σχετικοποίηση τοῦ ἀπόλυτου χαρακτήρα πού αὐτὲς οἱ μορφές συμβαίνει νά παίρνουν μέσα στὴ συνείδηση.

Ὅμως, ἀπελευθέρωση τῆς ἑτερογένειας, ρευστοποίηση καὶ σχετικοποίηση καλοῦνται νά ἐνεργοῦν μόνο μέσα στὰ ὅρια τοῦ ὁμαλοῦ, σπῆ, σύσταση τοῦ ὁποίου χρειάζεται ἀπαραιτήτως νά συμπεράξῃ, σὲ ἰσορροπημένη ἀναλογία, καὶ ἡ πραγματοποίηση πού ἐνσαρκώνει τίς ιδιότητες τοῦ χώρου, ὡς ἀντίπαρο σπῆ διαλεκτικῆς ρευστότητας πού ἔχει ὡς θεμέλιό της τὸ χρόνο.

Κ' ἐδῶ δημιουργεῖται ἕνας κυκλικὸς συλλογισμὸς ὅπου προϋποτίθεται ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού ζητεῖται καὶ ζητεῖται αὐτὸ πού ἤδη ἔχει τεθεῖ ὡς προϋπόθεση: εἶναι ἰσορροπημένη καὶ ὁμαλὴ ἡ ἀναλογία στὸ συνδυασμὸ διαλεκτικῆς καὶ πραγματοποίησης, στὸ βαθμὸ πού ἡ καθεμιά τους, κατὰ τὴ συσχέτιση της μὲ τὴν ἄλλη, ἀπέχει ἰσορροπημένα ἀπὸ ἕνα ὡσὸς καὶ ἀκριβῆς κέντρο, τὸ ὁποῖο ὅμως εἶναι ὡσὸς καὶ ἀκριβῆς μόνο στὸ βαθμὸ πού βρίσκεται τὸ ἴδιο σὲ ἰσορροπημένη ἀπόσταση καὶ ἀπὸ τίς δύο τους (βλ. καὶ τὸν σχετικὸ πίνακα, σελ. 126 Γαλ. ἐκδ.). Ἀναγκαστικὰ λοιπὸν τὸ κριτήριο θά πρέπει νά ἀναζητηθεῖ κάπου ἄλλου. Κ' ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα σημεῖα τοῦ συνολικοῦ ἐγγεῖρηματος, πού ἀπονευρῶναι ἄλλωστε ἄδωξ καὶ τὴν ἔνταση, γιὰτὶ ὁ Γκαμπέλ παρόλο πού ἀναγνωρίζει ὅτι θεωρητικὰ τὸ πρόβλημα τοῦ ὁμαλοῦ καὶ τοῦ παθολογικοῦ εἶναι ἅλτο καὶ ὅτι πρέπει νά γίνῃ ἔκκληση στὴν πράξη (Praxis), πιστεύει δὲ μέσα σ' αὐτή, τὸ κριτήριο μπορεῖ νά ἀναζητηθεῖ στὸν κοινὸ νοῦ (sens commun) καὶ στὰ αὐτονόητά του, λησμονώντας ὅτι γιὰ τὸν κοινὸ νοῦ ὁ ἥλιος εἶναι πού κινεῖται γύρω ἀπὸ τὴ γῆ καὶ ὄχι ἡ γῆ γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ ὅτι τὸ ἐπιστημονικὸ ἐγγεῖρημα καλεῖται ἀκριβῶς νά ξεπεράσῃ τίς προφάνειες τῶν παραστάσεων τῆς αὐθόρμητης συνείδησης καὶ ὄχι νά τίς ὁργανώσῃ σὲ σύστημα.

Πέρ' ἀπ' αὐτὸ, ὁ συμβιβασμὸς τοῦ Γκαμπέλ στὴν προκειμένη περίπτωση δέν συνίσταται

... καὶ μιά ἀσυνήθιστη μετάφραση

ἔχοντας κάποια ἐξοικείωση μὲ τὴν προβληματικὴ τῆς πραγματοποίησης (ἀπὸ μιά ὀρισμένη τουλάχιστο σκοπιά) καὶ μὲ ὁρισμένα ἀπὸ τὰ ἐπιστημολογικὰ προβλήματα πού συνυφαίνονται, νομίσασα πρὸς στιγμὴν πὼς ἡ ἐκδοχὴ τοῦ βιβλίου στὰ ἑλληνικὰ θά ἔδινε τὴν εὐκαιρίαν νά τὰ συζητούσαμε λίγ' ὀλίγ' ἐκτεταμένα ἀφορμώμενοι ἀπὸ τὴν ὁπωσδήποτε γόνιμη ἀποτυχία τοῦ Γκαμπέλ.

Ἀυστηρῶς ὁμῶς ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση εἶναι πραγματικὴ καταστροφή – τόσο πού ἐπ'

οὐδενὶ λόγῳ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὅτι τὸ βιβλίο ἔχει ἐκδοθεῖ στὰ ἑλληνικὰ, καὶ οὔτε γὰν μπορεῖ ν' ἀποτελέσει ἀφορμὴ γιὰ νά συζητηθεῖ τοῦλάχιστον τὸ μεταφραστικὸ πρόβλημα σ' ἕνα ἐπίπεδο οὐσίας. Κ' εἶναι σίγουρο ὅτι καὶ ὁ ἔξυδερκέστερος ἀνθρωπος εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο νά καταλάβῃ τὸ βιβλίο, στὸ σύνολο ἢ στὰ καθέκαστά του, ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση – ἄλλωστε καὶ ἡ μεταφράστρια φαίνεται πὼς δέν καταλαβαίνει τίποτα ἀπ' αὐτὰ πού μεταφράζει. Ἄν σ' αὐτὸ προσθέσουμε μιά ἀτελέστατη, τουλάχιστον γιὰ ἕνα τέτοιο βιβλίο, γνώση τῆς ξένης γλώσσας, ἕνα παραπαιὼν γλωσσικὸ αἰσθημα τῆς ἑλληνικῆς, σὲ συνδυασμὸ μὲ μὴν ἀσυνήθιστη ἐλλείψη παραστάσεων ἀναφορικὰ μὲ τοὺς τομεῖς πού κινεῖται τὸ βιβλίο, θά ἐξηγήσουμε εὐκολὰ τὸ πλῆθος τῶν παρανοήσεων, ἀσυναρτησιῶν, ἀσυνταξιῶν καὶ παραλείψεων. Σὲ 40 περίπου σελίδες πού παραβάλαμε, παρμένες στὴν τύχη, διαπιστώσαμε πάνω ἀπὸ 350 σοβαρὰ λάθη ἀπ' τὰ ὁποῖα δίνουμε ἐδῶ μὰ πολὺ μικρὴ δειγματοληψία (ὁ πρῶτος ἀριθμὸς παραπέμψεων στὴν σελίδα τῆς 3ης γαλλικῆς ἐκδόσεως, ὁ δεύτερος στὴν ἑλληνικὴ – καὶ ὅπου ὑπάρχει μόνο ἕνας παραπέμψεων στὴν ἑλληνικὴ).

Μὴ παρακολουθώντας καθόλου τὸ νόημα, ἡ μεταφράστρια χρησιμοποιοῖ ἐντελῶς στὴν τύχη τίς διαφορὲς ἐκδοχῆς τῶν λέξεων ὅπως τίς βρίσκει στὸ λεξικό, ἢ ἐπινοεῖ συχνὰ δικῆς της πού δέν ἔχουν καμία σχέση μὲ τὴν πραγματικότητα, καὶ αὐτὸ, ἄλλοτε ἐντελῶς αὐθαίρετα, ἄλλοτε παρασυρόμενη ἀπὸ μιά παραπλανητικὴ διαφάνεια τῶν λέξεων.

Ἔτσι, syndrome hysterique (σύνδρομο τῆς ὑστερίας) καὶ syndrome mélancolique (σύνδρομο τῆς μελαγχολίας) μεταφράζονται ἀντι-

στὸ ὅτι παρέλειψε νά μᾶς ἐφοδιάσῃ μ' ἕναν ἀκριβῆ ὁρισμὸ τοῦ ὁμαλοῦ καὶ τοῦ παθολογικοῦ καὶ ἕναν καθορισμὸν κριτήριο γιὰ νὰ τὰ ξεχωρίζουμε, ἀλλ' ἀντίθετα στὸ ὅτι προχώρησε σὲ καίρια συμπεράσματα προϋποθέτοντας ὑπόθετα ἕνα τέτοιον ὁρισμὸ καὶ ἀπολυτοποιώντας ἐμμεσα ἕνα κριτήριο πού ἀπὸ τὴν ἴδια τοῦ τῆ φύσῃ δέν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ρευστό καὶ πάντα σχετικὸ καὶ πού εἶναι ἀνάγκη νά σχετικοποιεῖται συγκεκριμένα κάθε φορά μέσα στὶς κοινωνικὲς καὶ πολιτικτικῆς του συντεταγμένες – καὶ πού ἐν πάσει περιπτώσει εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐπισημὰς γιὰ νά στηρίξῃ μιά ὁποιαδήποτε γνωσιοθεωρία ἀξιώσεων.

Ἐκεῖνο, λοιπὸν, πού συνάγει κανεὶς παρακολουθώντας τὴν οἰκοδόμησιν καὶ τὴ γενικότερη κίνησιν τῶν κατηγοριῶν μέσα στὸ βιβλίο, καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν εὐστοχία ἢ τὴν ἀστοχία τῶν ἐπιμέρους, εἶναι ὅτι τὸ ὅλον ἐγγεῖρημα διέπεται τελικὰ ἀπὸ ἕνα πνεῦμα τὸ ὁποῖο εἶναι ἂν ὄχι αἰχμάλωτο, τουλάχιστον σημαδεμένο ἀπὸ τὴν πραγματοποίηση τῆς συνείδησης πού τὸ βιβλίο ἔχει ὡς στόχο του νά ἀποκαλύψῃ καὶ νά καταγγεῖλῃ (φέρει ἄλλωστε τὸν ὑπότιτλο, πού παραλείπεται στὴν ἑλληνικὴ ἐκδοχὴ, «Δοκίμιον γιὰ τὴν πραγματοποίηση»).

στοίχως ὡς... ὑστερικὸς καὶ μελαγχολικὸς συνδρομητὴς (σ. 186 – 204, 205 καὶ 157-172, 151-166, ὅπου trouble générateur du syndrome mélancolique ἀποδίδεται ὡς «γεννητριά διαταραχῆς τοῦ μελαγχολικοῦ συνδρομητοῦ», ἀντὶ: διαταραχὴ ἡ ὅποια γεννᾷ τὸ σύνδρομο τῆς μελαγχολίας). Ἡ λέξη προπριέ (ἰδιοκτησία ἀλλὰ καὶ ιδιότητα), μεταφράζεται στὴν τύχη ὡς ἰδιοκτησία. Ἔτσι μαθαίνουμε ὅτι στὶς φαντασιώσεις (τὰ «φαντάσματα» μᾶς λέει ἡ μεταφράστρια)... «οἱ οὐσιώδεις ἰδιοκτησίες τῶν ἀντικειμένων τῆς ἀντίληψης ἀλλοιώνονται» (σ. 221-141), ὅτι ἡ «παράφορη (ἐννοεῖ παραληρηματικὴ – delirante) ἀντίληψη χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση ἰδιοκτησιῶν πού ὀνομάζουμε οὐσιώδεις» (101-108), ὅτι «ἡ ἀξία εἶναι δομικὴ ἰδιοκτησία» (203-222), ὅτι «οἱ καταφανεῖς (intuitifs!) σχέσεις σὲ μερικὸς παράφορους (delirants!) ἔχουν μιά τάση νὰ δημιουργοῦνται μὲ βάση τίς ἰδιοκτητικὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου... καὶ ὅτι «σὲ ὁρισμένες περιπτώσεις δύο διαφορετικὰ πράγματα ἔχουν ταυτόσημες οὐσιώδεις ἰδιοκτησίες». (σ. 215, 216-236) κλπ.

Προπρ (καθαρός, ἀλλὰ καὶ: ἴδιον, ὁ ἴδιος ὁ, δικὸς μου, ἱκανός, κατάλληλος) νά μεταφράζεται: στὴν πρώτη ἐκδοχὴ θὰ σημαίνει μιά ἀπὸ τίς ἄλλες (σ. 83-307). Développement μεταφράζεται ὡς ἐξέλιξη ὅταν σημαίνει ἀνάπτυξη ἢ ἀνάληψη («ἔχουμε λοιπὸν τίς ἐξελίξεις τοῦ Ζοῦτ, ἀντὶ: συνάγεται ἀπὸ τίς ἀναλύσεις τοῦ Ζοῦτ, 187-204 καὶ 225 κ.α.)· integration ἀποδίδεται πάντα ὡς δλοκλήρωση ὅταν σημαίνει ἐνομοίωση (σ. 190-207)· liens ὡς δεσμὰ ἀντὶ δεσμοὶ (137-149), sujet ὡς ὑποκείμενο ἀντὶ γιὰ θέμα (123-130), taxer ὡς φορολογοῦμαι ἀντὶ ταξινομοῦμαι ὡς, χαρακτηρίζομαι (123-131: «αὐτὰ τὰ δόγματα φορολογήθηκαν μὲ ἰδεαλισμὸ!» ἀντὶ: χαρακτη-

καὶ αὐτὸ, γιὰτὶ ἡ ὕψωση τῆς ματιᾶς σὲ πλήρες σύστημα ἰδεῶν ἔχει ἀνάγκη νά κινεῖται μέσα σ' ἕναν ἐννοιολογικὰ πλήρως ταξινομημένο κόσμον. Ὑποκίπτοντας στὶς ἀνάγκες τοῦ συστήματος ὁ γάλλος ψυχίατρος δέν ἀποφεύγει τελικὰ τὸν «ὑπερβολικὸ ἐξορθολογισμὸ», πού καταγγεῖ ὡς κατηγορία τῆς πραγματοποίησης καὶ τῆς ψευδοῦς συνείδησης καὶ εἰδικότερα ὡς βασικὴ διάσταση τοῦ δλοκληρωτικοῦ πνεύματος.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, καὶ ἐνῶ ἀρνεῖται ρητὰ τὸ χωρισμὸ ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου καὶ τὴ θεωρησιακὴ γνωστικὴ σχέση πού αὐτὸς ὁ χωρισμὸς συνεπάγεται (contemplation), γιὰ νά υλοθετήσῃ τὴν πράξη (praxis) τῶν Μάρξ καὶ Λουκάς ὡς ὀλικὴ σχέση ἀμοιβαίας συστάσεως ὑποκειμένου-ἀντικειμένου, καταλήγει σιγά-σιγά, καὶ πιθανότατα χωρὶς νά τὸ ἀντιλαμβάνεται (ἐπηρεασμένος προφανῶς ἀπὸ τὴ συνεχὴ τοῦ ἐπαφῆ μὲ τὴν πραγματικότητα τῆς κλινικῆς ψυχοπαθολογίας ἡ ὅποια τὸν προσανατολίζει, ἐξ ἀντιδιαστολῆς, στὸν κοινὸ νοῦ ὡς κριτήριο τοῦ ὁμαλοῦ), στὴν ἀντίληψη τῆς ἀλήθειας ὡς adequatio rei et intellectus πού προϋποθέτει ἀκριβῶς τὸ χωρισμὸ τῶν δύο ὄρων καὶ ἐπαναφέρει τὴ θεωρησιακὴ σχέση.

ρίστηκαν ως ιδεαλιστικά), reconnaître ως ταινίζω αντί αναγνωρίζω (78-86), cohérent ως συναφής· αντί συνεκτικός και cohérence ως συνάφεια αντί συνοχή (167-183 και παντοῦ ἄλλου), poursuivre ως καταδιώκω αντί συνεχίζω και demonstration ως ἐπίδειξη αντί ὑπόδειξη («θά ἦταν δυνατόν νά καταδιώξουμε αὐτή τήν ἐπίδειξη!· ἀντί: νά συνεχίσουμε αὐτή τήν ὑπόδειξη, 225-244), assimiler ως συγκρίνω ἀντί ἀφομοιώνω (151-166) ἐνῶ ἡ ἑλληνική λέξη inauthentique (ἀναυθεντικός, μὴ αὐθεντικός) ἀποδίδεται κατά μία νομική και ἐντελῶς ἄσχετη μέ τά συμφοραζόμενα ἐκδοχή, ως ἀνεπίσημος(!), ὁδηγώντας ἐτσι σέ τραγελαφικές διατυπώσεις: «ἡ ὑστερική συνειδητοποίηση ἔχει ὅλη τήν ἀνεπισημότητα τῆς πολιτικοποιημένης συνειδητοποίησης» (156-171), «μέσα στήν ἀνεπίσημη, ἀντιδιαλεκτική, χρονικότητα» (158-173), «ἡ ἀνεπίσημη ἀντίληψη τοῦ κόσμου τῶν σχιζοφρενῶν», ἡ «ὑστερική ἀνεπισημότητα εἶναι μᾶλλον ἀναγκαστικό δομικό πόρισμα τοῦ τρόπου ὑπαρξῆς μέσα στόν κόσμο ἀνεπίσημο στοῦ ἀσθενεῖς» (155-170· ἐδῶ δέν θγαίνει και νόημα γιατί, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἡ μετάφραση γίνεται, ὅπως σέ δεκάδες ἄλλωστε περιπτώσεις, λέξη πρὸς λέξη ἀκολουθώντας τή σειρά πού ἔχουν οἱ λέξεις στό γαλλικό κείμενο και ὁδηγώντας ἐτσι συχνά τό ἑλληνικό σέ ἀσυνταξία και ἔλλειψη νοήματος).

Πάμπολλες λέξεις ἡ ἐκφράσεις μεταφράζονται ἐντελῶς αὐθαίρετα μέ ἀποτέλεσμα νά μὴν παράγεται καθόλου νόημα, ἡ νά εἶναι διαφορετικό ἡ και ἐντελῶς ἀντίθετο. Ἐτσι recevoir (παραιτοῦμαι ἀπό τό νά, ἀρνοῦμαι νά, ἡ ἐγκατερῶ) μεταφράζεται ως κατηγορῶ (32-37), indispensable (ἀπαραίτητος) ως ἀνεξάρτητος (157-172), misonéisme (λέξη ἑλληνική πού στή γαλλικά σημαίνει ἀπέχθεια πρὸς τό καινούργιο και τήν ἄλλαγή) ως misonisme (223-243), facticité brute (τό ἀκατέργαστο σύνολο τῶν δεδομένων, τά γεγονότα στήν ἀμεσότητα τους) ως... καθαρή φαντασίωση! (160-176), expérience (ἐμπειρία, πείρα) ως ὑπαρξη (160-176), hasardeux (παραινδυνενιμένο, ἐπισφαλές) ως τυχαῖο (160-176), incidence (ἐπίπτωση) ως σύμπτωση (187-205), trouble générateur (γενεσιουργός διαταραχή) ως γεννητική διαταραχή (172-188), préntention (ἀξίωση) ως αἰσιοδοξία! (245-267) tenace (ἐπιμονος) ως κολλητικός (249-270), valeur d'usage (ἀξία χρήσης) ως συνηθισμένη ἀξία!! (121-128), en puissance (δυνάμει) ως ἐν ἀρχῇ (207-227), décisoire (ἀποφασιστικός, ἀποφασίζων) ως ἀντιληπτικός (167-184), ἐνῶ οἱ χωρο-χρονικές συντεταγμένες τῆς ὑπαρξῆς (coordonnées spatiotemporelles de l'existence) γίνονται τοπικο-χρονικοί συντονιστές (187-205), τό πραγματικό (réel) γίνεται ἀληθινό και τό ἀληθινό (vrai) πραγματικό (160-176 κατ' ἐπανάληψη) και τό βιβλίο τοῦ Μινκόβσκι «Le temps vécu» (ὁ βιωμένος

χρόνος) ἄλλοτε μεταφράζεται ως «ὁ περασμένος χρόνος» (119), ἄλλοτε ως «ὁ χρόνος πού ζήσαμε» (202), κι ἄλλοτε ως «ἐμπειρικός χρόνος» (174 και 202) ἐτσι πού, πέρα ἀπό τήν ἀστοχία αὐτῶν τῶν ἀποδόσεων, νομίζει κανεῖς πὺς πρόκειται γιά τρία διαφορετικά ἔργα... Ἀκόμα les institutions de la société (θεσμοὶ τῆς κοινωνίας) γίνονται συστάσεις τῆς κοινωνίας! (244-264), cohérence structurelle dialectique (δομική – διαλεκτική συνοχή) γίνεται τοπικό-χρονική συνάφεια (160-176), contexte (πλέγμα συμφοραζομένων, σύμφοραση, πλαίσιο) γίνεται παντοῦ και πάντα κείμενο, in extremis (τὴν τελευταία στιγμή) μέσα στά ἄκρα (155-169), affectif (συναίσθηματικός, θυμικός) γίνεται νοσηρός! και affectivité νοσηρότητα (84,85-90,91,92 – γενικά ὁλόκληρο τό κεφάλαιο γίνεται ἀπολύτως ἀκατανόητο ἀπ' αὐτό τό ὀγκώδες λάθος)· perspective (προοπτική) ἀποδίδεται ως ἐποπτική (85-92), receptivité (δεκτικότητα) ως ἀντιληπτικότητα (167-187), deduire (συνάγω, ἐξάγω) ως ἐλαττώνω (170-186), renverser (ἀνατρέπω) ως μεταβιβάζω! (200-346), ambition (φιλοδοξία) ως αἰσιοδοξία (216-236), echelle inhumaine (ἀπάνθρωπη, μὴ ἀνθρώπινη κλίμακα) ως ὑπεράνθρωπη διαδόχωση (104-126) par definition (ἐξ ὁρισμοῦ) ἡ κατά κανόνα ἡ κυριολεκτικά (129-139), millenaire (χιλιετής) ως χιλιστός (71-78), retorquer (ἀντιτείνω, ἀντιλέγω) ως λέω ἀντίστροφα (30-35), intelligentia (ιντελλιγέντσια) ως λογική!! (30-35), impunité (ἀνοσία) ως ἀτέλεια (30-35) κλπ. κλπ.

Φυσικά αὐτές οἱ ἀπίθανες ἐκδοχές ἀλλοιώνουν πάντοτε τό νόημα ἡ και τό καταργοῦν ἐντελῶς σέ πάρα πολλά σημεία. Ὑπάρχουν ὁμως και περιπτώσεις ὅπου στήν ξένη λέξη ἀποδίδεται ἀκριβῶς ἀντίθετη σημασία ἀπ' αὐτή πού ἔχει. Ἐτσι, facettes πού σημαίνει ὄψεις και ἐν προκειμένῳ ὄψεις σπουδαίες, μεταφράζεται ὅπως ὑπάρχει στό λεξικό, ως μικρές πλευρές (210-230), à la faveur (χάρη στό, μέσω τοῦ) γίνεται πρὸς χάριν τοῦ (166-182 και παντοῦ)· réificationnel (πραγματοποιημένος και πραγματοποιητικός, και κατά τήν ἀστοχότητα ἀπόδοση τῆς μετάφρασης ὀντοποιητικός) ἀποδίδεται ως ἀποντοποίηση (163-178), dedialectiser (ἀποδιαλεκτικοποιῶ) ως διαλεκτικοποιῶ (2-10), dedialectisation (ἀποδιαλεκτικοποίηση) ως ἀπο-ὀντοποίηση δηλ. ἀποπραγματοποίηση (189-207), axiologique vide (ἀξιολογικά κενός) ως ἀναξιολογικά κενός (πού δέν σημαίνει τίποτα ἄλλωστε 167-183), τό ἐπίθεμα – γόνος συγγέεται σχεδόν πάντοτε μέ τό – γενής: ἀξιογενής ἀντί ἀξιογόνος, παθογενής, ἀντί παθογόνος ἡ παθογενετικός, ἀξιογενής ἀνικανότητα ἀντί γιά ἀνικανότητα πρὸς παραγωγήν ἀξιών (159), παθογενής θεωρία, ἀντί γιά θεωρία τῆς παθογένειας! (150-165) κλπ., ἐνῶ ἡ ἐκφραση ces éléments sont un peu sur la tête (αὐτά τά

στοιχεῖα εἶναι κάπως μέ τό κεφάλι κάτω δηλαδή ἀναποδογυρισμένα) μεταφράζεται στήν κυριολεξία τῆς «εἶναι λίγο πάνω ἀπ' τό κεφάλι» (217-237)

Εἶναι ἀπίστευτος ὁ ἀριθμός τῶν παρανοήσεων, ἀσυνταξιών, ἄστοχων κυριολεξιών, ἀκυριολεξιών και παραλείψεων πού παράγονται καθώς ἡ μετάφραστρία ἐνεργεῖ χωρὶς νά οἰκειώνεται τό νόημα τοῦ κειμένου και κλείνει τή φράση ὅπως ὅπως, συχνά μάλιστα παραλείποντας λέξεις και φράσεις ὁλόκληρες πού δέν μποροῦν νά συστεγαστοῦν (ὅπως λ.χ. στίς σελ. 171, 173, 175, 178, 184, 207, 247, 136 ὅπου ἀπό ἓνα σημαντικότερο γιά τήν κατανόηση τοῦ διδίου πίνακα, παραλείπονται δύο ἀντιστοιχίες κατηγοριῶν). Ἐξ ἄλλου μερικά δείγματα ἀκατάληπτων φράσεων ἡ μέ ἐντελῶς ἀλλοιωμένο νόημα, εἶτε λόγω ἀσυναρτησίας τῆς ἑλληνικῆς ἀπόδοσης εἶτε ἀπό παρανόηση τῆς γαλλικῆς σύνταξης, δρῶναι ὁ ἀτυχῆς ἀναγνώστης στίς σελίδες 87, 172, 176, (157 Γαλ. κειμ.), 183, (167 Γ.), 184, 186, 225 (205 Γ), 266 (245 Γ), 174 (ἀπίστευτο!), 128 (121 Γ), 142, 189, 229, 203 (186 Γ), 128 (ἀσύλληπτο!), 131 (κατ' ἐπανάληψη), 181, 34 (29 Γ), 243, 226 (206 Γ), καθώς και σέ πολλά ἄλλα χωρία. Ὅυτε ὁμως και οἱ βαρβαρισμοὶ σπανίζουν· ἐτσι ἔχουμε: τῶν μάγισσων (88), τῶν ἀπόπειρων (229), τῶν προπαγάνδων (184), τῆς δρύς (244) τῆς ἰσχύς (36 κατ' ἐπανάληψη), ἐνῶ ὁρῶνται μεταδραστικά μετατρέπονται αὐθαίρετα σέ ἀμετάβαστα: λ.χ. «ἡ λέξη δέν μεταχειρίζεται (ἀντί: χρησιμοποιεῖται) σάν λέξη» (232), «αὐτή ἡ ἀντίληψη δέν εἶναι ἐυκόλο νά ὑπερασπιστεῖ» (ἀντί: ὑποστηριχθεῖ – σελ. 141 και 210) κλπ.

Ἰδοῦ δύο ἀκόμα φράσεις – δείγματα ἀπό τίς πάμπολλες τοῦ διδίου: «Παρακολοθησαμε πρὶν λίγο καιρό ἓνα ἀξιοσημείωτο φαινόμενο: ἡ εὐνοϊκή ἀκρόαση παράλογων ἀπόψεων ἀνεπτυγμένου κοινοῦ», ἀντί: πρὶν λίγο καιρό ἀκόμη, σταθήκαμε μάρτυρες σ' ἓνα ἀξιοσημείωτο φαινόμενο: ἐξελιγμένα κοινά νά προσφέρουν εὐνοϊκά τήν ἀκοή τους σέ παράλογες ἀπόψεις» (167-183). Certaines de deductions de Zut datent naturellement; d' autres ont gardé leur valeur: ὁρισμένα ἀπό τά συμπεράσματα τοῦ Ζούτ χρονολογοῦνται κανονικά ἄλλα κράτησαν τήν ἀξία τους! (187-204)· σωστή μετάφραση: ὁρισμένα ἀπό τά συμπεράσματα τοῦ Ζούτ εἶναι φυσικά ξεπερασμένα· ἄλλα ὁμως διατήρησαν τήν ἀξία τους.

Φυσικά ὕστερα ἀπ' αὐτά θά ἦταν μάταιο νά περιμένει κανεῖς εὐστοχία στήν ἀπόδοση τῶν ἐπιστημονικῶν και φιλοσοφικῶν ὄρων – τό στραπάτσο ὁμως πού παθαίνουν ξεπερνᾶ και ἐδῶ τήν ἀπλή ἀστοχία. Ἐτσι ἐκτός ἀπ' τόν μελαγχολικό και τόν ὑστερικό συνδρομητή, ἔχουμε ἀκόμα: paranoïa (παράνοια) ως παρανόηση! (162-178) και κατ' ἐπανάληψη: formes de l' atteinte paranoïde (μορφές τῆς παρανοειδοῦς παθήσεως) ως μορφές παρανόησης (156-171) ἐνῶ ἄλλοῦ τό paranoïde (παρανοειδής) ἀποδίδεται ως παρανοϊκός (165-181) σάν νά ἦταν τό ἴδιο πράγμα. Autiste (αὐτικός) μεταφράζεται μέ τόν ἀπαλό ὄρο τῆς ψυχολογίας ἐσωστρεφής (200, 107, 191) delire, delirant (παραλήρημα, παραληρηματικός), ως... παραφορά και παράφορος! (παντοῦ, ἐκτός ἀπό λίγες περιπτώσεις πού ἀποδίδεται ως παραφροσύνη, 196, 229), catatonie (κατατονία) σέ ἓνα σημεῖο μεταφράζεται ως... κατανομή (33-38, τό πρόβλημα τῆς κατανομῆς!), σέ ἓνα ἄλλο ἐπαναλαμβάνεται ἡ γαλλική λέξη

Σᾶς ἀρέσει
τό ρεμπέτικο
τραγούδι;

Ἐλᾶτε....
στό Κολωνάκι
Χάρητος 38

ἀμετάφραση (169), ἐνὼ τὸ ἐπίθετο ἀποδίδεται μερικές φορές σωστά. Atteinte maniaco-depressive (μανιο-καταθλιπτική προσβολή) ἀποδίδεται ὡς μανιακο-καταπρωτική (159-174), pulsion (ἐνόρμησις) ὡς προτροπή! καὶ pulsionnel (ἐνορμητικός) ὡς προτρεπτικός (παντοῦ στό κείμενο), compulsion (παρόρμησις) ὡς ἀναδίφηση (παντοῦ), fantasme (φαντασίωση) ὡς φάντασμα (παντοῦ) καὶ fantôme (φάντασμα) πάλι ὡς φάντασμα (119-125), ἐνὼ facticité καὶ factice ἀποδίδονται ἐντελῶς ἀπροσδόκητα ὡς φαντασίωση! (160-176, 165-181)· schizoïde (σχιζοειδής) ἄλλοτε σωστά, ἄλλοτε ὁμως ὡς σχιζοφρενής (175-191), scotomisation (ἀσυνειδητὴ ἀγνόησις ἢ συσκότισις) ὡς σκοταδισμός (14-21), mécanisme de compensation (μηχανισμός ἀναπληρώσεως ἢ ἀντισταθμίσεως) ὡς μηχανισμός ἀμοιβῆς (παντοῦ), maturité affective (συναισθηματικὴ ὀριμότητα) ὡς νοσηρὴ ὀριμότητα (139-151).

Στὴ φιλοσοφία τὰ πράγματα δὲν εἶναι καλύτερα. Ἔτσι réification (πραγματοποίηση) ἀποδίδεται ὡς ὀντοποίηση!! παντοῦ), chosification (κατεμπραγμάτωση, ἐκπραγμάτωση) ὡς πραγματισμός (165-181), objectivation (ἀντικειμενοποίηση) ὡς ἀντικειμενικότητα, espace (στὸν Γκαμπέλ ἀποκλειστικὰ χώρος) ὡς διάστημα ἢ ὡς τόπος καὶ ποτὲ ὡς χώρος, spatialisation (χωροποίηση) ὡς διαστηματοποίηση, spatio-temporel (χωροχρονικός) ὡς τοπικο-χρονικός, το φιλοσοφικὸ ρεῦμα empirio-sensualisme (ἐμπειριο-αἰσθησιοκρατία) ὡς ἐμπειριο-φύληδονία (49-293), intuitif (δαισθητικός, ἐνορατικός), ὡς καταφανής (215-236) ἢ σαφής (245-265), rationalité (ὀρθολογικότητα) ὡς λογικότητα (31-36), ὁ Χούσερλ γίνεται Χάσερλ (336), τὰ «Ἠθικά Νικομάχεια» τοῦ Ἀριστοτέλη γίνονται «Ἡ ἠθικὴ στή Νικομάχη» (246), ἡ ἱστορικὴ περίοδος τῆς Restauration (Παλινόρθωσις) γίνεται Ἀποκατάστασις, καὶ ἄλλα πολλὰ! Καὶ φυσικὰ θὰ ἦταν μάταιον νὰ περιμένουμε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση νὰ διορθώσῃ τοὺς ἀστοχοὺς νεολογισμοὺς πού ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς ἐπιχειρεῖ νὰ εἰσαγάγῃ στὴ γαλλικὴ (π.χ. mondianisation, προορισμένο νὰ σημάνει τὴ σύνθλιψη τοῦ εἶναι ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ πού μεταφράζεται ἐξίσου ἀστοχα ὡς κοσμικότητα, 206-226).

Ἀναρωτιέται κανεὶς γιατί ἡ μεταφράστρια, (ἡ ὁποία ἔχει κάνει μιά ὀπωδῆστοτε καλύτερη μετάφραση ἐνὸς ἔργου τοῦ Μπάρτ, στὸν ἴδιον ἐκδοτικὸ οἶκο) διάλεξε ἓνα τόσο δύσκολο, πολυδιάστατο καὶ στρεφνὰ γραμμένο βιβλίο πού ὁλοφάνερα τὴ ξεπερνάει καὶ πού θὰ δυσκόλευε καὶ τὸν πιὸ ἐμπειρο μεταφραστή. Ἀλλὰ βαρεῖα εὐθύνη φέρνει καὶ ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος πού δὲν ἔλεγε, ἔστω δειγματοληπτικά, τὴ μετάφραση, ἢ δὲν ἀνέθεσε σὲ κάποιον νὰ διαβάσῃ μερικές σελίδες τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου, ὁπότε ὁ τελευταῖος θὰ ὑποψιαζόταν τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς καὶ ἐν πάσει περιπτώσει θ' ἀναρωτιόταν αἰγούρα τί σημαίνει «χρονικὴ μόλυνσις τῆς παράφρασης διαστηματοποίησης» (340). Ἡ στοιχειώδης εὐσυνειδησία τώρα, ὑπαιτεῖ νὰ ἀποσυρθεῖ ἀμέσως τὸ βιβλίο ἀπὸ τὴ κυκλοφορία, νὰ ἀποζημιωθοῦν οἱ ἀγοραστὲς πού τυχόν θὰ τὸ ἐπιστρέψουν καὶ μέχρι τότε οἱ βιβλιοπώλες νὰ ἀρνοῦνται νὰ τὸ διαθέσουν.

Ἄν τουλάχιστον, ἡ ἀκραία αὐτὴ περίπτωση δόσει τὸ ἔναυσμα σὲ μιά συστηματικὴ ἀντίδραση ἀπέναντι στὴν αὐξανόμενη μεταφραστικὴ (καὶ ἄλλη) κακοτεχνία πού μᾶς κατακλύζει καθημερινὰ χωρὶς νὰ λογοδοτεῖ πούθενά — τότε θὰ ἔχει παραγάγῃ κ' ἓνα θετικὸ ἀποτέλεσμα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ

Γιορτάσιμα

Εὐθymes ἱστορίες τοῦ χωριοῦ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ
ΔΙΟΓΕΝΗΣ — ΑΘΗΝΑ 1977

συγχρονὴ ἑλληνικὴ ἱστορία

ΣΠΥΡΟΥ ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ

απο τον εμφύλιο στη χούντα

τομος Α'
1949-1952

Οἱ τόμοι
τοῦ «ΑΝΤΙ»,
πανόδετοι,
μέ πλήρη
πίνακα

περιεχομένων προσφέρονται γιὰ τὴ μελέτη:

- τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, μέ ἀναλυτικὲς καὶ ἀποκαλυπτικὲς ἐρευνες
- τῆς σύγχρονης ἱστορίας μας καὶ τῆς Ἀντίστασης
- τῆς οἰκονομίας, τῆς παιδείας, τῆς κοινωνικῆς ζωῆς
- τῆς διεθνοῦς ἐπικαιρότητας
- τῶν προβλημάτων ἰδεολογίας καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς

ΣΥΝΔΗΜΕΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΓΑΛΛΙΑΣ

15+1
ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Παρά τὸ ὅτι ἡ λέξη αὐτοδιαχείριση ὑπῆρξε στὸ πρόγραμμα τοῦ γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος ἀπὸ τὸ 1972, ὥστόσο, μόνο τὸν Ἰούλιο τοῦ 1975 μέ τίς «15 θέσεις γιὰ τὴν αὐτοδιαχείριση», πού υἱοθετήθηκαν στὴν Ἐθνικὴ Συνέλευσή του, χαραχτήκαν τὰ γενικὰ χαρακτηριστικά τῆς σοσιαλιστικῆς αὐτοδιαχείρισης ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνεται τὸ Σ.Κ.Γ.

Οἱ «15 θέσεις γιὰ τὴν αὐτοδιαχείριση» ἀποτελοῦν τὸ ἰδεολογικὸ ὑπόβαθρο τοῦ Σ.Κ.Γ. καὶ συγκεκριμενοποιοῦν τὸ πολιτικὸ του πρόγραμμα. Εἶναι μιά κριτικὴ καὶ μιά ἀνάλυση τῆς σύγχρονης καπιταλιστικῆς κοινωνίας πού βρίσκεται σὲ κρίση καὶ ταυτόχρονα τὸ σχέδιο τῆς αὐτοδιαχειριζόμενης σοσιαλιστικῆς κοινωνίας.

Ν. ΝΙΚΟΛΑΟΥ:

Ένας ανάματος δημιουργός

Της Ντόρας Ήλιοπούλου Ρογκάν

Σε λίγο στην Αθήνα θα μπορούσαμε να απολαύσουμε την πρόσφατη δουλειά του Ν. Νικολάου που από το 1963 ζει κι' εργάζεται στην Αίγινα. Έξι χρόνια μετά την τελευταία του έκθεση στην Αθήνα (1972: γκαλερί Ζουμπουλάκη) όπου παρουσίασε μερικά φρέσκα και τις τόσο ιδιόμορφες ζωγραφιστές θαλάσσιες και ποταμίσσιες πέτρες του, θα μάς δείξει μιάν έννοτητα από έργα που αποτελούν το αποκορύφωμα, τη φυσική διακαίωση και μαζί την προέκταση των προηγούμενων δημιουργιών του. Δοκιμασμένος σε δύσκολα μονοπάτια και δικαιωμένος ολότετα - χάρη στην αντιδραστική σε κάθε εύκολια - προσωπικότητά του, ο ζωγράφος αυτός δημιουργεί τις συνθέσεις του, προετοιμάζει τα υλικά του, αισθάνεται τις πέτρες του με την ίδια ένταση με την οποία ζει.

Γεννημένος το 1909 στην Ύδρα, ο Νικολάου σπούδασε στην ΑΣΚΤ, στη Ρώμη και στο Παρίσι, έγινε καθηγητής στην ΑΣΚΤ το 1964 και έχει παρουσιάσει τη δουλειά του σε πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις και σε δύο Μπιενάλε της Βενετίας (1936 και 1964). Αρχίζοντας την καλλιτεχνική του σταδιοδρομία με μιά τεχνοτροπία ενήμερωμένη - αισθητικά - στις επιταγές της Γαλλικής Σχολής (Έμπρεσιονιστές και Σεζάν) επεξεργάστηκε κυρίως από το 1949 και πέρα έναν άδρό - με ολότετα ελληνικές ρίζες - παραστατικό τρόπο έκφρασης με τον οποίο αποθανάτισε σχεδόν αποκλειστικά για ένα διάστημα γυναικείες μορφές και νεκρές φύσεις. Τό πάθος του ζωγράφου για την αρχαία ελληνική τέχνη που τον έκανε να αφιερώσει πολύ χρόνο στη μελέτη των αρχαίων αγγείων και των αναγλύφων στα μουσεία - μετουσιώθηκε στη ζωγραφική του: στην υποβολή που άσκει

Μορφή (1931)

πάνω μας ο αδιόρατος και πηγαίος συμβολισμός μιάς μορφής, ή χαρακτηριστική στάση της, μιά έστω και απειροελάχιστη κίνηση της, ή παραμικρή κλίση του κεφαλιού. Πάνω σ' αυτά τα θεμέλια και καλλιεργώντας από το 1951 και πέρα μιάν ολόένα μεγαλύτερη απλοποίηση στο σχέδιο και στη χρωματική παλέτα (ώχρες, μπλέ, μαύρο, κόκκινο) ο Νικολάου πραγματοποίησε μιά διαρκώς ανανεωμένη έννοτητα από τέμπλες και φρέσκα όπου αποθανάτιζε αποκλειστικά την ανδρική και τη γυναικεία μορφή με έναν ιερατικό, αλλά και συνάμα δολωζόμενο τρόπο που θα γνωρίσει το αποκορύφωμά του στα φρέσκα που παρουσίασε στην έκθεσή του το 1972.

Στό εν τώ μεταξύ, όμως, και σε μιά παράλληλη αναζήτηση - σταθμό στη σταδιοδρομία του καλλιτέχνη - ή ανθρώπινη μορφή συνδυάστηκε, ζυμώθηκε, αφομοιώθηκε, ταυτίστηκε και ξαναγεννήθηκε αναζωογονημένη από μιά νέα εικονογραφική παρουσία στο έργο του: τη συκιά που θα αποτελέσει από το 1953-54 και πέρα μιά σχεδόν μόνιμη και άστειρευτη πηγή εμπνεύσης για τον Νικολάου. «Η συκιά» μάς είπε ο ίδιος ο ζωγράφος «είναι το πιο ελληνικό δέντρο κι' έχει μιά τεράστια δύναμη στο σχήμα των φυλλωμάτων της, μιά ένταση και μιά ανθεκτικότητα, κάτι το διαβολικό και μαζί χυμώδες και τό πληθωρικό, κοντολογής μιά «παρουσία» που καθώς τη θωρείς σου ξεχεται στο μυαλό από μόνη της ή ανθρώπινη μορφή». Λειτουργώντας με αυτούς τους συνειρμούς ο καλλιτέχνης πρόβαλλε σε μιά πρώτη φάση (1953-1954) αυτόδύναμη την ανθρώπινη μορφή προστά στη συκιά για να πειρα-

ματιστεί άμεσα κατόπιν με όλες τις δυνατότητες που του έδινε σάν αποκλειστικό έρεθισμα, άλλοτε ή συκιά κι' άλλοτε ή ανθρώπινη μορφή σε ξεχωριστές, τούτη τη φορά, συνθέσεις. Με έναυσμα τό φύλλο της συκιάς και με λογις-λογής ευρηματικούς χειρισμούς καλλιέργησε μιά σχεδόν καθολική αφαίρεση ενώ, παράλληλα, σε μιάν άλλη έννοτητα έργων και σε μιά προσπάθεια να μετουσιώσει σχηματικά την ανθρώπινη μορφή σε κάτι άλλο απέδωσε την τελευταία σχεδόν χειρονομιακά με απανωτές νευρικές γραμμές τραηγμένες και τευθείαν με τό σωληνάριο της τέμπερας. Έπαγωγικά δουλεμένοι οι πρότεροι χειρισμοί δώσανε σε μιά τρίτη φάση συνθέσεις όπου οι αποκλειστικά αποθανάτισμένες ανθρώπινες μορφές έμβολιασμένες - θά λέγαμε, μάλιστα, στοιχειωμένες - από τη βαθύτερη υπόσταση της συκιάς προβάλλουν χυμώδεις και υπαινικτικά απρόσμενες στις λεπτομέρειές τους, όπως τό πρότυπό τους. Κι' ο κύκλος των αναζητήσεων αυτών ολοκληρώθηκε με τη συνύπαρξη, ξανά - όπως και στην πρώτη φάση - της συκιάς και της ανθρώπινης μορφής, με τη διαφορά ότι τώρα δέν γίνεται καμιά αντιπαράθεση ανάμεσά τους. Αντίθετα υποβάλλονται λογις-λογής όπτικοι συνειρμοί και υπαινικτικά περάσματα από τη μιά «παρουσία» στην άλλη: Τό χυμώδες φύλλο της συκιάς έχει δρει τό αντίκρισμά του στο αισθησιακό γυναικείο κορμί, ενώ τό περιγράμμα του σχήματός του - ή λατρεία της γραμμής - έχει μετουσιωθεί σε ένα ρυθμικό άρα-θεσκο που πέρα κι' από τη μορφή προικίζει ολόκληρη τη σύνθεση με μιάν ιδιόμορφη ελαστικότητα.

Όμως, ο καλλιτέχνης δέν σταμάτησε εδώ. Αναζωογόνησε γιά μιάν ακόμα φορά τό «πνεύμα» της σύνθεσης στην τελευταία του δουλειά. Η ελαστικότητα στο «πλάσιμο» των μορφών που αναφέραμε πιο πάνω έδωσε τη θέση της σε ένα διαφορετικό κανόνα του γυναικείου σώματος που γίνεται πιο στιβαρό και πιο γήινο. Τά χρώματα περιορίζονται αποκλειστικά στα γαυώδη και στη χρησιμοποίησή τους δέν χάνουν τίποτα από την καταγωγή τους. Όπως ο ίδιος ο Νικολάου μάς εξήγησε, αυτό που επέδρασε στον τωρινό πιο άμεσο τρόπο έκφρασης του είναι ή ζωγραφική που άρχισε να κάνει τό 1964 πάνω στις πέτρες και που απαιτεί μιά οικονομία στο σχέδιο και μιά όσο γίνεται πιο άπεριττη, αισθητική ώστε να μή χάνει ή πέτρα τίποτα από την υπόστασή της. Ξεπέρασε, αναμφισβήτητα, τον έαυτό του ο Νικολάου στα τελευταία του έργα. Τό καθένα τους στέκει αναπόσπαστος κρίκος μιάς έννοτητας που μάς υποβάλλει σε

Μορφή (1978)

μιάν ατμόσφαιρα ποιητική μέσ' από μιάν απαράμιλλη οικονομία μέσων. Ακόμα κι' ή παραμικρότερη λεπτομέρεια προβάλλει, έδω, ιδιαίτερα υπαινικτική: ή θέση των χεριών που μοιάζουν να εκτελούν τις κινήσεις κάποιας απόκρισης τελετουργίας, οι απόστασεις ανάμεσα σε δύο μορφές, τό άνοιγμα των δαχτύλων, τό άπλωμα των ποδιών. Οι μορφές αυτές που συνδυάζουν με έναν πρωτόγνωρο τρόπο κάτι τό ιερατικό και συνάμα τό αισθησιακό - συχνά είδωμένες με μιάν ιδιόμορφη προοπτική - άσκουν επάνω μας μιάν ακόμα μεγαλύτερη υποβολή χάρη στο αδιόρατο εκείνο μυστήριο που πλανιέται πάνω τους και τις κάνει να μοιάζουν σάν να περιμένουν κάτι, μετέωρες ανάμεσα σε δύο στιγμές. Προικισμένες με τη δύναμη του άρχέτυπου μαγνητίζουν πάνω τους τό βλέμμα μας και κατορθώνουν να μάς κάνουν να «δούμε» ακόμα κι' ανάμεσα από τά σχήματα και πέρα από τά χρώματα.

Αποκορύφωμα μιάς μεστής δημιουργίας ή πρόσφατη αυτή δουλειά του Νικολάου έπαληθεύει και καταξιώνει με την ανανέωσή της τις προηγούμενες αναζητήσεις του που όλες τους στημένες επαγωγικά στις ίδιες γερές βάσεις είχαν υιοθετήσει διάφορους τρόπους έκφρασης δίχως, όμως, ποτέ να θυσιάζουν τη βαθύτερη έννοτητα του έργου του ζωγράφου. Βλέποντας τη δουλειά του Νικολάου σά σύνολο, αντιλαμβανόμαστε ότι είναι από τους ελάχιστους Έλληνες καλλιτέχνες που με τό κύρος της προσωπικότητάς του αφομοίωσε και μετουσίωσε στα έργα του τις άρχέγονες ρίζες της ελληνικής αισθητικής. Με όποιον τρόπο κι' άν έκφρασθηκε ο ζωγράφος αυτός κατόρθωσε κάτι πολύ δύσκολο: να μή λειτουργήσει, όπως πολλοί άλλοι ζωγραφίζοντας την Έλληνικότητα - αντιμετώπιση που όδήγησε στη σημερινή τερατώδη παραποίηση της έννοιας - αλλά να την αισθανθεί στις πιο ουσιαστικές της πτυχές και να την αποδώσει ατούσια και με μιάν ανανεωμένη ζωτικότητα. ■

Τό τέλος της σημειοκρατίας στο έργο του Κωνσταντίνου Ξενάκη

Του Δ.Κ. Ζαχαρόπουλου

Μετά είκοσι χρόνια έρευνας και δουλειάς ο Κωνσταντίνος Ξενάκης έχει φτάσει να ολοκληρώσει μία πρωτότυπη ζωγραφική θέση και πράξη. Η δουλειά του αυτή γνωστή από τις εκθέσεις του στην Αθήνα, παρουσιάστηκε στην Γκαλερί «Ρ.Ντ' Αμεκούρ» στο Παρίσι (Μάιτης-Απρίλης) δημιουργώντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς και στη θεματική έκθεση «Σημείο, Γράμμα και Γραφή» στο Μουσείο Μίλλερ Κονσταντίνε (Σουηδία). Τόν Ιούνιο το Κέντρο Τέχνης κι' Επικοινωνίας του Λιχτενστάιν παρουσίασε επίσης μία μεγάλη άτομική έκθεση το έργο του.

Κοιτώντας για πρώτη φορά τίς σημερινές έργα του Κ. Ξενάκη, βρίσκεται κανείς αντιμέτωπος με έναν κόσμο σημείων και συμβόλων που αναφέρονται περισσότερο στην επιστημονική γλώσσα, παρά την καλλιτεχνική. Μακριστοί, επιμήκεις επιφάνειες συναφείς με τίς ταινίες των ηλεκτρονικών έγκεφάλων, καλυμμένες με σύμβολα από κώδικες της χημείας, φυσικής, κυβερνητικής, ως τόν κώδικα κυκλοφορίας.

Η πρώτη εντύπωση είν' αυτή ενός «ρυθμού» στην διάταξη αυτών των συμβόλων-σημείων και μία αδυναμία ανάγνωσης ενός συγκεκριμένου έλλογου μηνύματος. Μέ μία πιο προσεκτική μετιά βλέπει κανείς μία μεγάλη ποικιλία συμβόλων που δέν μοιάζουν όμοιογενή μεταξύ τους. Η πολυσημεία της επιφάνειας γίνεται έτσι άνομοιογενής, διασπασμένη σ' έναν άγνωστο αριθμό τόπων (κωδίκων) αναφοράς. Τέλος, μία αίσθηση άκαταληψίας στην γνώση, για τόν οιοδήποτε δυτικό άνθρωπο, διαδικασία της επικοινωνίας και μετάδοσης μηνυμάτων, φέρνει τόν θετικό αντιμετώπι με την «διαστροφή» της διαδικασίας αυτής και της ίδιας της επικοινωνίας. Τα έργα αυτά βρίσκονται σ' έναν χώρο (γκαλερί, μουσείο κ.λ.κ.) όπου η λειτουργία τους είναι διαφορετική από την μετάδοση πληροφοριών επιστημονικής φύσης και, κυρίως, άνηκοντας στην κατηγορία των έργων ζωγραφικής δέν προσεφέρονται σάν αναγνώσεις μιας γραφής, σάν ένα κείμενο, οποιοδήποτε είδους. Παρ' όλα αυτά η πρώτη αντίδραση είναι να δει κανείς σάν «Γραφή».

Η δυτική τέχνη τών τελευταίων αιώνων, συμβαδίζοντας με τούς άγώνες τού ανθρώπου να νά εξουσιάζει τήν Φύση, προσπάθησε να βρει τρόπους αναπαράστασης αυτών των αγώνων

(από τήν ανακάλυψη της προοπτικής στην αναγέννηση, ως τήν σχετικότητα και τήν δυναμική όπτική άπ' τόν έμπρεσιονισμό ως και τόν κοστρουκτιβισμό - σουπρεματισμό κ.λ.π.). Ο μεταπολεμικός δυτικός πολιτισμός χαρακτηρίζεται από τήν νύξη και τήν κυριαρχία της επιστήμης πάνω στή φύση και κύρια πλέον πάνω στόν άνθρωπο. Μία ριζική μεταστροφή τόσο στους επιστήμονες, τούς διανοούμενους και τούς καλλιτέχνες τούς φέρνει αντιμετώπις σ' αυτή τήν τυφλή κυριαρχία. Ο χώρος της ιδεολογίας γίνεται ο κυρίαρχος φορέας της κριτικής τους. Η κοινωνία της κατανάλωσης και τών μέσων μαζικής επικοινωνίας παραφυλούν σέ κάθε ήγμια και οικειοποιούνται κάθε τι. Κάθε προσπάθεια, κάθε άγώνας για έλευθερη έκφραση δάλλει πρώτα άπ' όλα τή μηχανοποίηση της ζωής και της συνείδησης τού σύγχρονου ανθρώπου. Σ' αυτή τήν προοπτική δουλεύει κι' ο Ξενάκης.

Η επαναληπτικότητα τών μηνυμάτων που ο μηχανισμός επικοινωνίας προβάλλει, ή επαναληπτικότητα τών κωδίκων που χρησιμοποιεί και ή ξεριδίκευσή τους ώστε να μόν έχουν άμεση σημασία παρά για τόν ειδικά πληροφορημένο, συνιστούν έναν χώρο «γοητείας» για τόν μέσο άνθρωπο, χώρο σχετικό μ' αυτόν των μάγων και ιεροφαντών στίς αρχαϊκές κοινωνίες ή τών σχολαστικών θεολόγων και τών αλχημικών. Η γοητεία αυτή δέν εκφράζεται παθητικά ή λατρευτικά στο έργο τού Ξενάκη, αλλά σά ολόκληρη περιέργεια, σάν μιμητική αναπαράσταση ξεκομμένη τελείως από τήν πραγματική λειτουργία τών μηχανισμών που δάξει μπρός. Δηλ. δέν συνεχίζει αυτή τήν επανάληψη της λειτουργίας τού μοντέλου, αλλά διασπασμένη τήν λειτουργία τού απομακρυσμένου.

Οί μορφές (σημεία-σύμβολα) χάνουν τήν αναπαράστατικότητά τους και γίνονται ύλικές. Τό σημαίνουν αποδύεται τήν σημασία τού σημειόμενου και μένει γυμνό, έτοιμο να δεχθεί οποιαδήποτε σημασία, οποιαδήποτε σημασιοδότηση. Η μηχανιστική ταύτιση σημαίνοντος και σημειόμενου που ή ιδεολογία επιτυγχάνει δέν μπορεί να λειτουργήσει, παρά αποσπασματικά, κατακερματισμένη. Η έννοια της «σειράς» που βγαίνει άπ' τήν διομηχανία της πληροφόρησης, σειρά σάν κώδικας και κωδικοποίηση της πληροφόρησης και κατ' έφεκταση κωδικοποίηση της γνώσης και της συνείδησης, εξουδετερώνεται στά έργα τού Ξενάκη. Η αυθαίρετη και τυχαία χρησιμοποίηση τών κωδίκων μέσα στην άνομοιογενή τους πολλαπλότητα πετυχαίνει τή συνεχή σύγχυση κάθε δυνατής σειραϊκής αντιληπτικότητας και καταληπτικότητας και προκαλεί μία γενική θεωρηση και θέαση της επιφάνειας, σάν σύνολο κι' όχι σάν εξελικτική σειραϊκή γραφή.

Τό σπάσιμο της σειράς έχει άμεση σχέση και με τόν τρόπο παραγωγής τών έργων, τήν κατασκευή τους που είναι χειροποίητη κι' όχι μηχανική και ένέχει όλα τά χαρακτηριστικά της προσωπικής δημιουργικής κατασκευής σέ αντίθεση με τήν άπρόσωπη μηχανική παραγωγή που δημιουργεί ακριβώς τήν ταυτότητα τών προϊόντων (σειρά). Μία άλλη μορφή της διαστροφής της λειτουργίας τού μηχανισμού αυτού είναι και ο τρόπος κατασκευής της πληροφορίας που από μηχανική γίνεται, στόν Ξενάκη, χειρωνακτική. Διατηρώντας α) τήν χειρωνακτική εργασία σάν μέσο παραγωγής (κι' όχι όπως άλλοι ζωγράφοι που χρησιμοποιούν τά ίδια τά μηχανικά μέσα της τεχνολογίας) και β) τήν επαναληπτικότητα της μηχανικής παραγωγής, ένοσωμάτωση τήν αδυναμία της τέλει μηχανοποίησης τού ανθρώπου και φέρνει στην επιφάνεια τήν άλλοτρίωση τού άτομου από τή μηχανή. Η επιθετικότητα που δημιουργεί ή άλλοτρίωση στο άτομο αντί, όπως συνήθως, να εκφραστεί σάν έμπόδιο στή σύ-

ζευξη τού φυσικού με τόν διανοητικό άνθρωπο, εκφράζεται, στά έργα τού Ξενάκη, σάν έμπόδιο στην ολοκλήρωση τού έργου. Η φυσική κόπωση της επανάληψης ρυθμίζει π.χ. τήν διάρκεια έκτασης της χειρωνακίας που γεμίζει λιγότερο ή περισσότερο τήν λευκή επιφάνεια, σπάζοντας τήν άδιαφορία της μηχανής και συνδέοντας έτσι άμεσα τήν κίνηση και τό προϊόν της χειρωνακτικής εργασίας.

Φτάνει λοιπόν ο Ξενάκης να αποσπάσει τήν «διαφορά» μέσα από τήν επανάληψη τών κοινωνικών κωδίκων και δομών και να επαναλάβει τήν διαφορά αυτή σάν προσωποποίηση - οικειοποίηση τού συστήματος. Κι' αυτό τό κατορθώνει γιατί αντίστροφη τήν οικονομική λογική τού συστήματος, λογική που συνιστάται στην εντόπιση, άναγνώριση τών διαφορών και ιεράρχισή τους σ' ένα λογικό και όμοιογενή κώδικα που είναι α) μορφικός - όπτικός β) άναγνωρίσιμος - άναγνώσιμος γ) καταληπτός - συνεπής.

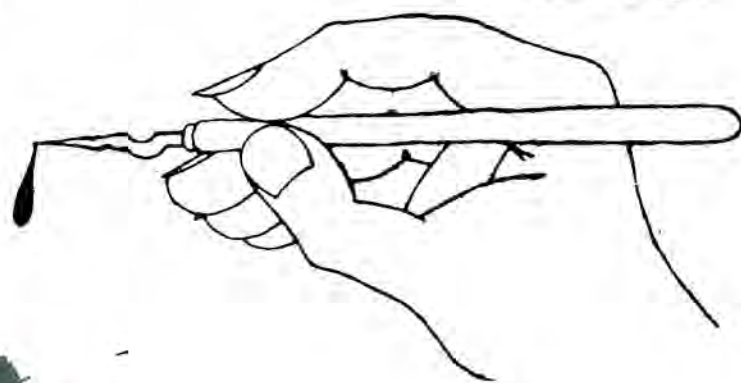
Στά έργα τού Κωνσταντίνου Ξενάκη ιδρύεται μία βασική διαφορά, έξ αρχής, αυθαίρετη μέ τή μη - καταληπτικότητα και μη - άναγνωσιμότητα τών σημείων (που παραμένουν δέδαια μερικά άναγνωρίσιμα). Μέσα στην επανάληψη αυτής της διαφοράς, της διαφοράς τού γυμνού σημειόμενου, γίνονται άναγνωρίσιμες οι συνθήκες παραγωγής τού έργου, ή κατασκευή του διαφάνεται ύλική. Η ψευδαίσθηση εξαφανίζεται κι' ή επιφάνεια, μαζί μ' ό,τι ύπάρχει επάνω της, γίνεται μία άπτη ύλική πραγματικότητα κι' όχι μία άφηρημένη - ιδεατή καλλιτεχνική ή σημασιακή άξια.

Πετυχαίνει έτσι ο Ξενάκης να γίνει άναγνώσιμη ή ύλική - πραγματική - χειρωνακία πάνω στην επιφάνεια τού έργου σά σύζευξη τού «ποιητικού» και τού «κοινωνικού». Δημιουργείται έτσι ή προϋπόθεση για μία κατάσταση συνείδησης τού θεατή όπου, ή «αντιληπτικότητα» κι' ή «έπεξηγηματικότητα» λειτουργούν μαζί σάν μιάν ένιαία διαδικασία διανοητική και φυσική, μέσα σ' ένα πραγματικό γεγονός: τό έργο. ■

ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ

αδεσμευτο περιοδικό

πολιτικής δράσης και κουλτούρας 10

Δημοσιεύουμε μερικά ακόμη γράμματα γύρω από το θέμα «Σοσιαλισμός κι' Ελευθερίες»

Στά γράμματα του τεύχους 104 απαντάει ο αναγνώστης Σ. Βελκόπουλος

Αγαπητό ANTI,

Στο γράμμα μου αυτό θά ήθελα να δώσω μερικές απαντήσεις σέ γράμματα αναγνωστών σου τα οποία δημοσιεύτηκαν στον «διάλογο» τχ. 104.

Η νοικοκυρά Έλ. Καπαζόγλου στο γράμμα της λέει πράγματα σωστά, κατά τη γνώμη μου. Πράγματι ο άνθρωπος του μόχθου ο άργατης, ο εργάτης, αντιλαμβάνεται άλλιώς την ελευθερία, ξέρει τί θέλει στη ζωή, αγωνίζεται για το ψωμί και το δικαίωμα της δουλειάς, για καλύτερους μισθούς κλπ. Ο πνευματικός άνθρωπος, ο διανοούμενος καταλαβαίνει άλλιώς αυτή τη λέξη και δεν έχει να αντιμετωπίσει σέ τόσο σκληρή μορφή όπως ο εργάτης π.χ. την καπιταλιστική εκμετάλλευση. Επίσης και κάτι άλλο. Αφού δεν υπάρχει ελευθερία στην ΕΣΣΔ τότε πώς ο Ζαχαρώφ «αντιφρονούντας» που είναι δεν έχει ακόμα φυλακιστεί παρά μπορεί από τη Μόσχα από το σπίτι του να δίνει εντέλως έλεύθερα συνεντεύξεις σέ δυτικούς δημοσιογράφους, κατηγορώντας την Σ.Ε. και πώς τόλμησαν πέρσι οι εργάτες σέ ένα εργοστάσιο της Ρουμανίας να σπλάβουν τον ίδιο τον ύπουλο εργασίας ως δημωρό απειλώντας το κράτος χωρίς να φοβηθούν ότι η έξοσιαι θά έσπελνε εναντίον τους τάνκς και στρατό. Μπορούν εργάτες των καπιταλιστικών χωρών να κάνουν κάτι τέτοιο;

Μαζί με τον Χρήστο Τάρναρη, έχω και γώ να εκφράσω την απορία μου σχετικά με την αναπάντητη ερώτησή του. Σχετικά με το που λέει ο φοιτητής Αμβροσιάδης Παναγιώτης, θέλω να πω τά εξής: Για τό ότι υπάρχει ένα μόνο κόμμα στη Σοβιετ. Ένωση, δεν φταίει γι' αυτό οι κομμουνιστές. Από την επανάσταση του 1917 τά αστικά και σοσιαλιστικά κόμματα, τάχθηκαν κατά της επανάστασης και δεν θέλησαν να συμπορευθούν μαζί της. Μόνος υποστηρικτής της επανάστασης ήταν

τό Κ.Κ.Σ.Ε (μπολσεβίκοι) και φυσιολογικά αφού έπεκράτησε ή επανάσταση, έμεινε τό μόνο Κόμμα της χώρας. Για τό ότι «υπάσχει» Κόμμα, τονίζω ότι όλες οι «αυθόρμητες» εξέγερσεις που δέχτηκαν την καθοδήγηση κανενός Κόμματος κατέληξαν σέ οίκτηρή αποτυχία. Π.χ. Κομμουνιστική Παρισίου, Γαλλικός Μάης, ξεστό φθινόπωρο Ιταλίας. Μιλς φίλε Παναγιώτη για κατάργηση του κράτους. Έ, λοιπόν κάνε λίγη υπομονή. Με τά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τά Σοσιαλ. καθεστώτα και τόν ασταμάτητο πόλεμο - οικονομικό, ιδεολογικό κλπ. - που εξαπέλυσαν εναντίον τους οι ίμπεριαλιστές, πώς είναι δυνατόν να καταργηθεί τό κράτος, αφού ο ίδιος ο σοσιαλισμός ακόμα δεν ολοκληρώθηκε. Και κάτι άλλο. Σέ κανένα άλλο κράτος τό σύνταγμα δεν υποδλήθηκε σέ δημόσια συζήτηση και ούτε του έγιναν τόσες τροπολογίες υποδληθέντες από πολίτες.

Τέλος για τό Δ. Χατζηπαναγιώτου έχω να πω τό εξής: να μάθει πρώτα τίς σωστές ονομασίες των κομμάτων και έπειτα να μιλήσει για πολιτική.

Φιλικά
Σάκης Βελκόπουλος

Στά μέλη της ΚΝΕ απευθύνεται ο αναγνώστης μας, πού υπογράφει: «Ένας σοσιαλιστής νεολαίος, μέλος του ΠΑΣΟΚ

Αγαπητό ANTI,

Είναι ή πρώτη φορά πού σου γράφω και με τούτο τό γράμμα μου θέλω ν' απευθυνθώ στους συναγωνιστές της ΚΝΕ κυρία στά άλλα μέλη της, στη βάση της.

Συναγωνιστές της ΚΝΕ, υπάρχουν ορισμένα σημεία στην δηλ. στάση του ΚΚΕ, πού πιστεύω ότι κάθε λογικό άνθρωπο και ιδίως κάθε δημοκράτη - άριστο, πρέπει τό λιγότερο να τόν βάλουν νά σκεφτεί τί κρύβεται πίσω από αυτά τά πράγματα. Να ψάξει να βρει δηλαδή ποιές δομές γεννούν αυτές τίς θέσεις. Έπειδή λοιπόν θεωρώ ότι και σεις ανήκετε σ' αυτή την κατηγορία των ανθρώ-

πων, για τούτο τό λόγο σας απευθύνω αυτά τά λόγια.

Αναρωτηθήκατε λοιπόν, συναγωνιστές, γιατί τό ΚΚΕ παίρνει τη θέση πού έχει για τό ζήτημα του Αιγαίου, ή οποία έπιεικώς μπορεί νά χαρακτηριστεί ψευτοδιεθνιστική;

Αναρωτηθήκατε ποτέ γιατί αναγορεύει τό ΚΚΕ, τό Βιντέλα σέ «κεντρώο διχτάτορα» (άλήθεια τί μαρξιστική όρολογία!!!) ξεχνώντας τους χιλιάδες δολοφονημένους αγωνιστές;

Αναρωτηθήκατε μήπως γιατί τό ΚΚΕ αποκαλεί τους «Μοντονέρος» τρομοκράτες και τραμπούκους τη στιγμή πού και «άδελφά» κομμουνιστικά κόμματα πρós αυτό, όπως τό ΚΚΙ και τό ΚΚΓ, άναγνωρίζουν τους δικαίους αγώνες τους;

Αλήθεια, σκεφτήκατε γιατί ή Σοβιετική Ένωση ενώ βοηθά οικονομικά καθεστώτα, δικτατορικά ή φασιστικά σάν αυτά της Τουρκίας και της Αργεντινής, δεν βοηθά και αυτό της Χιλής. Μάλιστα καταδικάζει την Κίνα πού βοηθά τόν Πινοσέτ (και πολύ καλά κάνει σ' αυτή την περίπτωση). Γιατί λοιπόν ή Σ.Ε. δεν βοηθά τόν λαό της Χιλής με οικονομικές βοήθειες ή δάνεια (δια-

κατε λοιπόν γιατί τό ΚΚΕ δεν τίς κατεδίκασε;

Μέ τίς λίγες περιπτώσεις πού ανάφερα συναγωνιστές πιστεύω ότι γίνεται φανερό ότι όλα τά σκοτεινά σημεία στην πολιτική του ΚΚΕ βρίσκουν την εξήγησή τους αν κανείς διερευνήσει τίς σχέσεις μεταξύ του Κ.Κ.Ε. και του Κ.Κ.Σ.Ε. Έκεί πιστεύω συναγωνιστές ότι βρίσκεται και ή λύση του τεράστιου ερωτήματος πού αφορά την Έθνική Αντίσταση και τόν Εμφύλιο Πόλεμο. Ψάχνοντας εκεί βρίσκουμε και γιατί τό ΚΚΕ έχει καταλήξει να είναι τό κόμμα των ήρώων τό κόμμα πού γέμισε με τά μέλη του τόσες Γιούδες και Μακρονήσια.

Πάνω σ' αυτό τό θέμα συναγωνιστές θέλω την απάντησή σας. Πιστεύω ότι οι σπήλεις του ANTI είναι άνοηχτές για ένα τέτοιο διάλογο.

Μέ φιλία

Ένας σοσιαλιστής νεολαίος, μέλος του ΠΑΣΟΚ

Υ.Γ. Αυτή ή πρόσκληση απευθύνεται σέ όλους τους άριστερούς από τό ΠΑΣΟΚ, μέχρι και τό ΚΚΕ(μ-λ).

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

λέγετε άνάμεσα στά δύο, πώς κάνει και με την Τουρκία και την Αργεντινή.

Σκεφτήκατε συναγωνιστές ποιόν αλήθεια βοηθά ή Σ.Ε. με τά δάνεια; Μήπως τό λαό; Η μήπως βοηθά τίς αστικές τάξεις αυτών των δύο χωρών, γιατί αυτές κινδυνεύουν και όχι οι λαοί.

Και κάτι άλλο πιο πρόσφατο, συναγωνιστές. Στη Σοβιετική Ένωση γίνονται κάτι «δίκες» μερικών αντικαθεστωτικών. Αν λοιπόν ή πληροφόρησή σας δεν σιματίζει στον «Ριζοσπάστη» και επεκτείνεται και στίς άλλες καθημερινές έφημερίδες θά πληροφορηθήκατε ότι τά Κ.Κ. της Γαλλίας και της Ιταλίας τίς καταδίκασαν άνοηχτά. Σκεφτή-

ΑΝΤΙΦΡΟΝΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Μερικές σκέψεις του για την αντιμετώπιση των αντιφρονούντων από τό σοβιετικό καθεστώς, μιάς υπέλπις ο αναγνώστης Γ. Μαντζελίδης

Αγαπητό ANTI,

Πριν λίγες μέρες τά Σοβιετικά δικαστήρια μιά έδωσαν σαφή δείγματα σοβιετικής σοσιαλιστικής νομοθεσίας σέ τέλος των δικών των Σοβιετικών αντικαθεστωτικών πολιτών. Επέβαλαν ποινές πολυχρόνων καθείξεων και τό σημαντικότερο σ' έναν απ' αυτούς επέβληθη ή ποινή του Θανάτου!! Η ίδια ή καταδίκη σέ

θάνατο ενός Σοβιετικού πολίτη, μάς δείχνει τη φύση και διάθεση του καθεστώτος. Προσδιορίζει επακριβώς τη «δημοκρατική» λειτουργία» του Σοβιετικού συστήματος και έντοπιζει τα όρια ανοχής του απέναντι σε όποιαδήποτε κριτική στη λειτουργία του. Ο τρόπος που τό Σοβιετικό καθεστώς επιβάλλει τις απόψεις της ηγεσίας του, είναι ο έντελως αντίθετος απ' αυτόν που πρέπει να ακολουθηθεί σ' ένα σοσιαλιστικό καθεστώς.

Ακολουθείται μια «στενή νομική διαδικασία» που πάντοτε φυσικά έρχεται σάν πολιτικός δοθός του υπάρχοντος συστήματος μιας και αυτό ύπηρετεί... Η στενή αυτή νομική διαδικασία θυμίζει λίγο πολύ την εποχή της Σταλινικής τρομοκρατίας, όπως πολλοί εύστοχα έπεσημαναν τα κομμουνιστικά κόμματα της Δύσης.

Ο «ρεαλισμός» αυτός των Σοβιετικών αρχών, δεν είναι παρά τό αποτέλεσμα του ανορθοδόξου τουλάχιστον τρόπου με τον οποίον αντιμετωπίζεται κάθε κριτική διάθεση στη Σοβιετική Ένωση. Αυτή η αντίλογική του καθεστώτος που διαιωνίζεται εδώ και πολλά χρόνια, έρχεται να προστεθεί σάν ένα στοιχείο σά πολλά άλλωστε που συνθέτουν τον τρόπο με τον οποίο διαπαιδαγωγούνται οι Σοβιετικοί πολίτες γιά τήν «ορθολογισμένη» συμμετοχή τους στίς λειτουργίες του υπάρχοντος συστήματος. Αν δεχτούμε ότι οι αντιφρονούντες στη Σοβιετική Ένωση είναι όλοι πράκτορες ύπηρεσιών του διεθνούς ιμπεριαλισμού, τότε θά πρέπει επίσης νά δεχθούμε ότι τό Σοβιετικό καθεστώς έπρεπε νά εφαρμόζει μία «ένιαία διαδικασία» απομόνωση ή θανάτωσης (sic) των ατόμων αυτών. Αν πάλι δεχτούμε τούς αντιφρονούντες σάν «άντικαθεστωτικούς», τότε θά πρέπει νά δεχθούμε ότι ή άστυκή τάξη «αναγεννάται εκ της τέφρας» στη Σοβιετική Ένωση. Δηλαδή, πρέπει νά αποκλείσουμε τό ότι οι Σοβιετικοί αυτοί πολίτες έγιναν αντίπαλοι του καθεστώτος χωρίς νά υπάρχουν τά κατάλληλα έρεθίσματα... γιατί τότε θά πρέπει νά προσανατολίσουμε τήν κρίση μας γιά τό πρόβλημα στίς θεωρείες που αναφέρονται σε ήρωες και προδότες...

Έχω τήν εντύπωση λοιπόν πώς γιά τόν πολίτη που συμμετείχε στη ζωή και οικοδόμηση ενός σοσιαλιστικού καθεστώτος, δεν άρκοουν τά ανθρωπιστικά κηρύγματα του Κάστερ γιά νά άρνηθεί τούς στόχους του και νά περάσει με τό μέρος της άστικής αντίληψης. Γιατί ό σοσιαλισμός, μπορεί νά μιλήσει ανοιχτά με τόν κάθε κύριο Κάστερ. Τά αίτια της παρουσίας αντικαθεστωτικών μέσα στη

Σοβιετική Ένωση (μέσα στη ζωή της) πρέπει νά τά αναζητήσουμε στην ίδια τη φύση του καθεστώτος στην ίδια του τήν λειτουργία.

Είναι άνάγκη νά ξετάσουμε άν ή συμμετοχή του Σοβιετικού πολίτη στην κοινωνική ύπόθεση είναι πραγματική ή πλασματική, ή άν έστω στη συμμετοχή αυτή ύπάρχει πληρότητα, αλλά ύπάρχουν «όρια», ύπάρχουν θά λέγαμε απλά «στεγανά». Η ύπαρξη όμως αντικαθεστωτικών που δεν ήπηρεάζονται από κανενός είδους άστικό πλουραλισμό, από κανένα άστικό τύπο, από καμιά άστική τάξη, (άπλούστατα γιατί δεν ύπάρχουν στο Σοβιετικό σύστημα), δείχνει πολύ πιθανόν πώς στη Σοβιετική Ένωση δεν ύπάρχει πραγματική δημοκρατία, άρα και σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση των μαζών όπως θά έλεγε ο Λένιν. Καί σίγουρα πραγματική δημοκρατία δεν σημαίνει χτύπημα του οποιοδήποτε αντίλογου με μία κλειστή συνοπτική διαδικασία, (γινωστή τόσο πολύ στους Έλληνες πολίτες), πραγματική δημοκρατία δεν σημαίνει «είναι αντικαθεστωτικοί, αντίπαλοι του σοσιαλισμού...» (ΓΙΑΤΙ; ΠΟΙΟΣ ΦΤΑΙΕΙ;). Πραγματική δημοκρατία, σημαίνει ανοιχτός διάλογος μπροστά στίς μάζες, πραγματική δημοκρατία, σημαίνει δυνατότητα του λαού νά διαμαρτυρείται, νά καταγγέλει με τήν μαζική συμμετοχή του και παρουσία του τούς έχθρους του καθεστώτος, πραγματική δημοκρατία σημαίνει παλλαϊκές κινητοποιήσεις γιά τήν προστασία του σοσιαλισμού, γιά τήν πολιτική θανάτωση... των έχθρων του Σοβιετικού λαού, στη συνειδηση πρώτα απ' όλα των μαζών.

Γιώργος Μεντζελίδης
Φοιτητής

ΚΙ' ΕΝΑΣ ΦΙΛΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ...

Οί ΗΠΑ, δεν είναι ή κύρια πηγή των δεινών μας σύμφωνα με τόν άναγνώστη Α. Άγραπίδη. Στο γράμμα που ακολουθεί εκφράζει τη κατάπληξη του γιά τήν επιμονή του ΑΝΤΙ νά στρέφεται ένάντια στην ΣΙΑ και τήν άμερικάνικη κυδέρνηση(!)

Άξιότιμε κύριε Διευθυντά, Είμαι τακτικός άναγνώστης και του «ΑΝΤΙ». Με τό θάρρος αλλά, νομίζω, και τό δικαίωμα αυτό επιτρέψατέ μου νά σάς έρωτήσω: Γιατί αποκλειστικά στρέφσθε κατά των Η.Π.Α.; Αυτή ή χώρα είναι ή πηγή των δεινών μας κυρίως; Γιατί άποσιωπείτε - άγιοποιείτε τήν Ε.Σ.Σ.Δ με τήν σιωπή σας και με τήν όλοφάνερη εύνοιά σας προς τό άνελεύθερο καθεστώς της και προς τήν κάθε άλλο παρά ήθική έξωτερική της

πολιτική; Γνωρίζετε (ναί ή όχι;) ότι από της εποχής του Λένιν ή Σοβιετική Ένωση προσφέρει σημαντικές βοήθειες προς τήν Τουρκία; Οί βοήθειες αυτές συνεχίζονται και μετά τό φρικτά άίσχη των βαρβάρων γειτόνων μας εις τήν Κύπρον, τά όποια παρασημοφορεί με τήν στάση της και ή Ρωσία. Τουλάχιστον εις τήν Άμερικάνη πολλές έγκυρες φωνές επιφανών Άμερικανών (και από τίς έφημερίδες) ύψώνονται γιά τήν Κυπριακή τραγωδία, παρά τό δαρύτατο πνεύμα αντιαμερικανισμού που ύπάρχει εδώ. Πληροφορήσατέ με άν έγινε καμιά εκδήλωση στην Ρωσία και ποιές οι ενέργειές της γιά τή σωτηρία της μαρτυρικής μας Κύπρου;

Τέλος, επειδή αναφέρεσθε συνέχεια γιά τόν ρόλο της CIA, έρωτώ ποιός ο ρόλος της αίματος, θηριώδους Κ.Γ.Β και ιδιαίτερα στην Τσεχοσλοβακία τό 1968; Η μήπως εκεί δεν έγινε αντιδημοκρατική επέμβαση;

Τά παραπάνω απλώς χάριν της άμεροληψίας και διά νά μάθετε (τό ξερετε) κι' από μία επαρχιακή κωμόπολη, πώς ξερούμε τόν καθένα, κι' ό,τι πάντως από τήν

άθνη Σοβιετική Ένωση των έξοριών και των θηριωδιών, προτιμούμε μια αξιοπρεπή, αγωνιζόμενη Ελλάδα ή όποια δεν θά βοηθήσει καθόλου τά αντιδυτικά όνειρα της έρυσθρας σοβιετικής άπειλής που δεν είναι τίποτε άλλο παρά ή σύγχρονη εκδοχή των Τσάρων.

Μέ τιμή,
Άνδρέας Άγραπίδης
Άνδραδίδα

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΗ «ΔΥΣΗ»
Ο φίλος Θ.Θ. όλίγον όργισμένος και όλίγον έμπνευσμένος, μάς έστειλε τό ακόλουθο γράμμα:

Άξιο θάνασμού είναι τό πώς αισθάνονται μερικοί σ' αυτόν τόν τόπο τό «άνήκομεν εις τήν Δύσιν».

Μ' όλο της τό σαρκοβόρο μεγαλείο, αυτή ή «Δύση» που γεννοβολά Φράνκο και Πινοςέτ, που ύπεραμύνεται γιά τ' ανθρωπίνια δικαιώματα έξω απ' τόν «δυτικό» χώρο, που έμπορεύεται χασίς κι' ανθρωπίνη σάρκα αυτή άκόμα ή «Δύση» λοιπόν, ή μονότονα σηπόμενη, παρουσιάζει κι'τι φαινόμενα θλιβερών προέδρων Νίξον

Βιβλιοπωλειό Μ. ΚΟΤΖΙΑ και ΣΙΑ

τό πιο σύγχρονο, μοντέρνο και
ένημερωμένο βιβλιοπωλειό της Θεσ/νίκης

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ Μ. ΚΟΤΖΙΑ & ΣΙΑ

ΤΣΙΜΙΣΚΗ 78 τηλ. 2797720- 268940
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

πού παραιτούνται σάν τούς άγγί-
ξει τό σκάνδαλο, κάτι πρωθυ-
πουργόν Ουίλσον πού «άποσύ-
ρονται λόγω ύγείας», κάτι καγγε-
λάριων Μπορντ πού μέ πλήρη
συνείδηση έγκαταλείπουν τό
άξιώμά τους, γιατί συνεργάτες
τους (όχι οί ίδιοι!) έσφαλαν, κάτι
προέδρων Λεόνε πού παραιτούν-
ται σάν πιαστούν φοροφυγάδες
μιάς (όχι περισσότερο) έπαυλης.

Σ' αυτόν εδώ όμως τόν τόπο,
φαίνεται πώς ούτε καί στήν
«Δύση» δέν άνήκουμε.

Σάν βοούν τά σκάνδαλα - γε-
λοιογραφήματα τού ύπουργού
της Δημόσιας Τάξης, σάν παζα-
ρεύεται ή ένεργειακή μας πολι-
τική από τόν άποστάτη χουντο-
δηλωσία ύπουργό σύμφωνα μέ τά
συμφέροντά του, σάν άποκαλύ-
πτονται χυδαιότητες κι' έθνο-
προδοσίες καί βασανισμοί στόν
στρατό καί στήν Κύπρο, οί ύπεύ-
θυνοι άνδρες καί διαρρέουν κι'
άπ' αυτήν άκόμη τήν Δύση, σέ
κάποια Υπερορία θρονισμένοι,
μακάριοι, καί στά παλιά τους τά
παπούτσια μάς γράφουν.

(Μέ τήν εύκαιρία της έκρηξης
12 βομβών στήν Αθήνα στίς
23.7.78)

Θ.Θ.

ΚΟΥΒΑ ΚΑΙ ΕΚΚΕ

Άγαπητό ΑΝΤΙ,

Τά κατά καιρούς γράμματα
πρός τή στήλη από μέλη τού
«Ε.Κ.» Κ.Ε. δέν τά σχολιάζω
γιατί ή άναξιοπιστία τους (νεο-
δογματισμός, είναι όλοφάνερη,
όπως πασιδήλη είναι κι' ή φαι-
δρότητα τους: μιά καθαρά ιδεο-
λογική (χωρίς καμιά πραγματική
βάση) στο λαό, εργοστασία, αγρό-
τες) μικροομάδα έχει διαγράψει -
στά λόγια, εύτυχώς - τό σύνολο
της έλληνικής Άριστεράς (τό
Κ.Κ.Ε.: «σοσιαλ-φασιστικό πρα-
κτορείο» καί τό Κ.Κ.Ε. έσ.: ούρά
της άστικής τάξης). Όμως αυτές
τίς μέρες ή «Α.Α.» Σ.Π.Ε. ξεπέ-
ρασε κάθε όριο: μέ άφορητό τό
παγκόσμιο φεστιβάλ νεολαίας
στήν Κούβα, κυκλοφόρησε άφίσσα
πού ζητά σαμποτάρισμα τού φε-
στιβάλ από τήν ΕΦΕΕ έπειδή ή
Κούβα κατηγορείται για «καλ-
πικό αντίμπεριαλισμό», όντας
«πρακτορείο» τού «σοσιαλ-
φασισμού». Άπό τή μικροαστική
ήθική (σάν κι' αυτή τού
«Ε.Κ.» Κ.Ε.) οί χαρακτηρισμοί
πού χρησιμοποιώ θά θεωρηθούν
σάν «ύβρεις». Άπό πραγματικά
άριστερή σκοπιά άποτελούνε
στοιχειώδεις πολιτικές έκτιμήσεις
(κάτι πού δέν συμφέρει τό
«Ε.Κ.» Κ.Ε. νά τό παραδεχτεί).

«Κάλπικος αντίμπεριαλισμός»
λοιπόν, τό αίμα των νεκρών της
Σιέρα Μαέστρα, σοσιαλ-
φασιστικό τό αίμα των πρόσφα-
των νεκρών της Κούβας στά ψα-
ροχώρια της, από επιθέσεις μι-
σοφύδρων τού άμερικάνικου ιμ-
περιαλισμού, καθώς καί ή προσ-

φορά των κουβανέζων διεθνι-
στών στα πεδία τού άγώνα σέ
Λατινική Άμερική καί Άφρική.
Σ' αυτό τό σημείο έχει φτάσει ό
αντικομμουνισμός των σαπρόφυ-
των της άντεπανάστασης.

Κρίνονται οί κουβανέζοι έπα-
ναστάτες από ποιούς; Κρίνονται
άπό μέλη μιάς οργάνωσης νευρω-
τικών της «επανάστασης» (έπειδή
πάσχουνε από πολιτική μοναξιά,
μακριά από τό λαό) καί άντικει-
μενικά συνδαιτυλών της άντε-
πανάστασης, μιάς οργάνωσης
πού ιδρύθηκε στή Δ. Γερμανία,
πέντε χρόνια σχεδόν μετά τήν
έπιβολή της δικτατορίας (πού
ήταν τά μέλη της μέχρι τότε; στή
Δ. Γερμανία;), όταν πιά τό ΠΑΜ
καί ό Ρήγας είχανε προσφέρει
κιόλας τά πρώτα τους θύματα
στόν αντιδικτατορικό άγώνα.
Κρίνονται οί Κουβανέζοι της έν-
οπλης επανάστασης από παιδά-
κια καλών οικογενειών πού δια-
βάζουνε τήν επανάσταση στά βι-
βλία, όπως λέει ό Ρεζί Ντεμτρέ
πού τούς δίδει σέ δέκα χρόνια
φρανκελίν στο πόστο κάποιους έπι-
χείρησης, στο κρεβάτι τού ψυχία-
τρου ή... στο Κατμαντού. Άν καί
έλάχιστη αυτή ή μικροομάδα,
ύποστηρίζω ώστόσο πώς είναι
επικίνδυνη, όπως ακριβώς έπικίν-
δυνοι είναι εκείνοι οί όλίγοι πού
είναι όμως ικανοί νά διαδρώ-
νουνε τά θεμέλια της δημοκρα-
τίας. Ξεπερνάω τό γνωστό έπι-
χείρημα ότι τά μέλη αυτής της
ομάδας «δέν παίζουνε ίσως ύπο-
κειμενικά τό παιχνίδι της αντί-
δρασης, αλλά άντικειμενικά»
κ.λ.π. Ξεπερνάω αυτό τό έπιχεί-
ρημα για νά όμολογήσω τί ύπο-
ψιάζομαι (χωρίς νά έχω κανένα
στοιχείο δέ συκοφαντώ, εκφράζω
εύλογη άπορία μέ βάση τούς
παρακάτω λογικούς συσχετι-
σμούς): είναι δεδομένο ότι ή
χώρα πού ή ιδεολογία κι' ή πολι-
τική πρακτική της έχει για άχθο-
φόρο τό «Ε.Κ.» Κ.Ε. δέν παίζει
μόνο άντικειμενικά, αλλά καί
ύποκειμενικά τό παιχνίδι τού ιμ-
περιαλισμού (δότηεια στόν Μομ-
πούτου, προτροπή στους λαούς
της Δ. Ευρώπης νά ένισχύσουνε
ΝΑΤΟ καί ΕΟΚ ένάντια στα
συμφέροντά τους, δότηεια καί
πρεσβεία στόν Πινόσέ, συνεργα-
σία για όλα μέ τίς Η.Π.Α. κ.ά.).

Οί σχέσεις της Κίνας μέ τή
C.I.A. είναι πιά γνωστές: έχω (στή
διάθεση τού όποιουδήποτε καί
τού «ΑΝΤΙ» άν θέλει νά κάμει
ο σχετικό ρεπορτάζ) φωτογραφίες
(πού... δέν «χαλκεύθηκαν από
τήν Κ.Γ.Β.», όπως είναι έτοιμο
νά ψελλίσει τό «Ε.Κ.» Κ.Ε.) πού
δόθηκαν στή δημοσιότητα από
τό άμερικάνικο πεντάγωνο καί πού
άναδημοσιεύτηκαν στο όργανο
των Έπαναστατικών Ένοπλων
Δυνάμεων της Κούβας «Verde
Olivo» (όλη ή σειρά στή διάθεση
τού όποιουδήποτε κακόπιστου).
Σ' αυτές τίς φωτογραφίες φαί-

νονται άντάμα: 'Ο πράκτορας
των άμερικάνων, άρχηγός τού
U.N.I.T.A. της Άγκόλα, Ρομ-
πέρτο Χόλντεν, ένας άμερικάνος
πράκτορας της C.I.A. καί κινέζοι
σύμβουλοι! (Η C.I.A. έπιβε-
δώνει τήν ταυτότητα των μελών
της). Τό «Verde Olivo» δέν έκανε
άλλο από τό νά άναδημοσιεύσει
τίς πληροφορίες των ίδιων των
Άμερικάνων· οί Κινέζοι δέν
διεύψευσαν.

Οί σχέσεις τού «Ε.Κ.» Κ.Ε. μέ
τήν Κίνα είναι γνωστές, όπως
γνωστές είναι πιά οί σχέσεις της
Κίνας μέ τίς Η.Π.Α. Άγνωστες
είναι οί «μεταφράσεις» (άν
ύπάρχουν· εύχομαι νά μήν είναι
έτσι) των σχέσεων αυτού στήν
Έλλάδα. Καθήκον των κομμάτων
της έλληνικής Άριστεράς δέν εί-
ναι μόνο ή άπομόνωση των φασι-
στικών μικροομάδων, αλλά καί
των συμμετρικών τους: θέλουν δέ
θέλουν, ύπονομεύουν κι' αυτές τή
δημοκρατία καί ναρκοθετούνε τό
δρόμο προς τό σοσιαλισμό.

Εύχαριστώ για τή φιλοξενία
Μανώλης Παπαδολαμπάκης

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΚΚΕ

Μερικές παρατηρήσεις του, για
τή συναυλία - συμπάρασταση στο
λαό της Θεσσαλονίκης, πού ορ-
γάνωσε τό ΚΚΕ στόν Δ' ήμο Ν.
Φιλαδέλφειας, μάς στέλνει ό
άναγνώστης Δημητράκοπουλος.

Άγαπητό «Αντί»

Στίς έφημερίδες της
26/7/78 ύπάρχουν άνακοινώσεις
για μουσικές εκδηλώσεις συμπα-
ράστασης στήν Θεσ/νίκη, τού
Ρήγα Φεραίου καί τού ΚΚΕ, μέ τό
πρόσωπο τού ή ήμου Ν.Φιλαδέλ-
φειας. Σάν οργανώσεις τού άρι-
στερου χώρου περίμενα νά δώ-
σουν κάποιο στοιχειώδες έπίπεδο
καλλιτεχνικής δουλειάς στίς δυό
συναυλίες. Καί πραγματικά στήν
εκδήλωση τού Ρ.Φ. οί καλλιτέ-
χνες είναι διαλεγμένοι προσε-
χτικά. (Γαλιάν, Μτριάς, Ξα-
χάκος, Καλογιάννης κ.ά.)

Στήν εκδήλωση τού ΚΚΕ -
πραγματικό μαξέ - άνάκατα τά
λουλούδια μέ τίς τσουκνίδες:
Έλπίδα, Μ. Ζοάννου, Άντ.Κα-
τέβας, Άντ. Καλογιάννης, Χ.
Κλύν, Στ. Κόκκοτας κ.λ.π. Δέν
λείπει ούτε ό Σπ. Σερεμέτης.

Άπ' ότι εύκολα μπορώ νά
υποθέσω, ή εκδήλωση είναι «στά
πλαίσια της στροφής της ΚΝΕ
στήν λαϊκή παράδοση». Αύτή
λοιπόν είναι ή λαϊκή παράδοση
των «ΣΚΥΛΛΑΔΙΚΩΝ». Διαμαρ-
τυρόμαστε όταν ή ΕΡΤ δέν προ-
βάλλει τόν Ρίτσο, καί για νά τήν
έκδικηθούμε προσβάλλουμε τή
Νέλλυ Γκίνη. Ίσως ν' άκουστεί τό
προσφιές άσμα «είσαι τρελός,
τρελός, τρελός, αλλά ωραίος
τρελός». Καί όταν τά πλήθη
άποθεώνουν τόν Δάκη (θυμηθεί-
τε: «νά κλείσουμε τίς ντισκοτέκ»
στό Γ' Φεστιβάλ τού Οδηγη-

τή), ίσως εμφανιστεί στίς 12 τά
μεσάνυχτα ό Γρ. Φαράκος καί
στείλει τίς νεαρές Κνίτισες για
ύπνο. Άλλωστε ό ίδιος είπτε: «Εί-
ναι μιά παράδοση της έλληνικής
οικογένειας. Τέλος πάντων, δέν
μπορεί ή κοπέλα νά πηγαίνει
συνέχεια κάθε βράδυ στίς 1 καί
στίς 2 τήν νύχτα σίτι της» (Για
τήν αγωνιστική ταξική πατριω-
τική διαπαιδαγώγηση της νεο-
λαίας. Όμιλία Γρ. Φαράκου, σελ.
44, έκδ. Όδηγητής)

Είχε κάποιο δικίο τό ΚΚΕ πού
άνάθεσε τήν καλλιτεχνική διεύ-
θυνση της συναυλίας στόν Χ.
Κλύν. 'Ο ίδιος έξάλλου δήλωσε
ότι είναι για δέσιμο. ΑΙΔΩΣ ΑΡ-
ΓΕΙΟΙ. Δέν μένει παρά ό «τρελός
για δέσιμο» Χ. Κλύν «πού πήρε
τόν πέτσινο δίσκο» (διαφήμιση
τού δίσκου τού Χ. Κλύν) νά τούς
δέσει όλους μαζί καί νά τούς ρί-
ξει στο «τέρας τού Λόχ - νές»
(ταγούδι τού ίδιου δίσκου). Ίσως
έτσι γλυτώσουμε από τέτοιου εί-
δους «κουλούρα».

Δ. Δημητράκοπουλος

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Για τήν έκθεση τού βιβλίου στήν
Κηφισιά πήραμε τό ακόλουθο
γράμμα από τόν εκδότη κ. Δ. Κυ-
ριαζή.

Η έκθεση τού βιβλίου στο
Άλσος της Κηφισιάς, τόν Ιούλη
πού πέρασε είναι ένα θέμα πού
χρειάζεται άνάλυση, όχι μόνον
γιατί μπορεί νά άπασχολεί κύ-
κλους εκδοτών αλλά, προπαντός,
γιατί ή πρώτη αυτή Γιορτή - Έκ-
θεση βιβλίου θά βαρύνει για τήν
ανάληψη ή μή μελλοντικά παρό-
μοιων διοργανώσεων.

Πέτυχε, λοιπόν, ή όχι;

Η όρθή άπάντηση είναι τό
συμπέρασμα από τή διερεύνηση:

- Χρειάζεται ή διοργάνωση
Έκθέσεων, γενικά;

- Ειδικότερα, εκθέσεων βι-
βλίου καί ποιός ό κύριος στόχος
τους;

Στό πρώτο έρώτημα, ή διεθνής
καί ή έλληνική πρακτική έπιβε-
βαιώνει θετική άπάντηση καί θά
«κομίζαμε γλαύκας εις Αθήνας»
μέ όποια αίτιολόγησή τους. Καί
τό βιβλίο, πού είναι κι' αυτό ένα
έμπόρευμα, δέν παραβιάζει τό
γενικό αυτό κανόνα. Αντίθετα:
Έπειδή είναι ένα αγαθό - ιδιαι-
τερα τό βιβλίο πού δέν είναι «ερ-
γαλείο» άμεσης χρήσης, όπως τό
μαθητικό, φοιτητικό, επιστημο-
νικό κ.ά. άνάλογο, αλλά στοχεύει
sé μιά γενικότερη, πολύμορφη
καλλιέργεια τού ατόμου - πού ή
άναγκαιότητά του δέν είναι για
τά πλατιά λαϊκά στρώματα προ-
παντός τόσο φανερά καί πιεστι-
κή, όπως των τροφίμων π.χ., καί
χρειάζεται προβολή πολύ πιό έν-
τονη καί πλατιά. Καί όσο τό
κοινό δέν έχει «έθιστε» στο διά-
σπασμα, τόσο πιεστικότερη γίνεται
ή άνάγκη της προβολής τού βι-
βλίου. Δηλ. έχουμε εδώ μιάν

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601.
Τηλ: 732.713 - 732.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
Δημοσθένους 153
Καλλιθέα

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604
● Εκτύπωση:
Έργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστέρι.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο
έκφράζει την προσωπική
άποψη του συγγραφέα του.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Έξαμ. 260 δρχ. - Έτήσια 520
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κ.λπ.: 1.200 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%.
● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ. 10
αεροπ. δολ. 13
ετήσια: απλή δολ. 20
αεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 10
αεροπ. δολ. 17
ετήσια: απλή δολ. 20
αεροπ. δολ. 34
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 10
αεροπ. δολ. 24
ετήσια: απλή δολ. 20
αεροπ. δολ. 47
● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20
● ΠΑΛΗΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ 30 ΔΡ.

Κεντρική διάθεση:
● για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Ν. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

αντίστροφα ανάλογη σχέση. Στη χώρα μας, το μέτρο της ανάγκης της προβολής του, τού δίνει το «ποσοστό διαβάσματος», που είναι από τα χαμηλότερα της Ευρώπης.

Οι εκθέσεις (γορτές κ.λ.π.) του βιβλίου, δεν είναι τίποτ' άλλο παρά ένας τρόπος προβολής του βιβλίου· μία προσπάθεια να ρθει σε «έπαφή», με το βιβλίο, το πλατύ, βασικά μη βιβλιοπωλιακό κοινό, που συνήθως δεν είναι τακτικός επισκέπτης των βιβλιοπωλείων. Σε λίγο σχετικά χρόνο, να μπορεί να δει πολλά βιβλία, να τα φυλλομετρήσει, να τα «ψάξει», να μιλήσει με τους παράγοντες του βιβλίου, να πληροφορηθεί, να λύσει πιθανές απορίες του, να κεντρίσει το ενδιαφέρον του για το βιβλίο.

Υπό αυτήν την έννοια, η αναγκαιότητα εκθέσεων που να εξασφαλίζουν αυτές τις προϋποθέσεις - ανάλογος χώρος, χρόνος κ.λ.π. - είναι πασίδηλη. Και έπρεπε κάποτε ν' αρχίσει η διοργάνωσή τους.

Και τού ξεκίνημα με την 1η Γιορτή-Έκθεση στο Άλσος Κηφισιάς, αυτό καθεαυτό, είναι κιόλας ΕΠΙΤΥΧΙΑ.

Τό κοινό που επισκέφτηκε την Έκθεση δεν ήταν πολύ μεγάλο. Σημαντικό όμως. Μά εκείνο που μετράει είναι η στάση αυτού του κοινού απέναντι στο βιβλίο. Και η συμπεριφορά του, ήταν καί τι λυ περισσότερο από ενδιαφέρον. Ελάχιστοι, για να μην πω κανένας, ήταν αυτοί που δολάριζαν στο Άλσος «δροσιάς ένκεν» ή τού διάσχίζαν από τή μία στην άλλη έξοδο αδιάφοροι. Όλοι, υπομονετικά επισκέπτονταν περίπτερο με περίπτερο, εξετάζανε τα βιβλία, επιζητούσαν τού διάλογο γύρω από το βιβλίο, ακούγανε προσεκτικά αυτά που τους λέγανε αυτοί που εξυπηρετούσαν τού περίπτερο. Και δώ αναπαύεται μία τεράστια ευθύνη των εκδοτών - εκθετών: Τό προσωπικό τού περίπτερου, δεν πρέπει να είναι ικανό μόνον να εισπράττει τα χρήματα και να τυλίγει τού βιβλίο που ό επισκέπτης διάλεξε και να παραμένει αδιάφορο και με απάθεια. Έντελώς τού αντίθετο, πρέπει να είναι καλλιεργημένο, να ξέρει καλά τού «βιβλίο», να εκλαϊκεύει τή σημασία του κ.λ.π. Και τότε οι Έκθεσεις μπορεί να μεταβληθούν σ' ένα πολυέδρο και πολύφωνο θήμα προπαγάνδης τού βιβλίου, δηλ. παράγοντας πολιτικός αποφασιστικός.

Μάρτυρας αδιάψευστος για τού ενδιαφέρον τού κοινού, είναι και οι κατάλογοι των εκδοτικών οίκων που τού κοινό ζητούσε και έπαιρνε. Οι εκδόσεις μας, παρ' ότι είναι πολιτικές και απευθύνονται σ' ένα όρισμένο κοινό και στο περίπτερο γραφόταν με με-

γάλα γράμματα «πολιτικό βιβλίο» μοίρασαν γύρω στις 10.000 τιμοκαταλόγους. Ασφαώς, εκδ. οίκοι με βιβλία πλατύτερης κυκλοφορίας, θά διαθέσαν περισσότερες. Και ύπ' αυτή την έννοια, η Έκθεση - Γιορτή πέτυχε ολοκληρωτικά.

Ας δούμε τώρα τού «εισπρακτικό» μέρος. Πιστεύω ότι αυτό δεν αποτελεί τού βασικό αξιολογικό κριτήριο για τή θαυματολόγησή μιας Έκθεσης βιβλίων, προπάντως. Οι Έκθεσεις δεν στοχεύουν στον «άμεσο» πέλατο - εκείνη τή στιγμή. Συμβάλλουν στή δημιουργία νέων, μελλοντικών, «δυνάμεων» πελατών. Και για τούτο μου φαίνεται έξω από κάθε όρθη συλλογιστική και προβληματική για τού ρόλο και λειτουργία των εκθέσεων, ή διαμνηστεία βιβλιοπωλή στήν εφ. «Βιβλιομετορική», για τήν ίδια τήν όργάνωσή τής Έκθεσης, με τού ατιολογικό ότι δήθεν ζήμωσε τούς βιβλιοπώλες. Τό αντίθετο συμβαίνει. Οι εκθέσεις, συμβάλλοντας στο πλάσμα τής κυκλοφορίας τού βιβλίου, βοηθάνε τή βιβλιοπωλεία. Τά ίδια ισχύουν και για άρθρο τού ιδιοκτήτη τής εφημερίδας αυτής, στο όποιο μιλά για... αποτυχία τής Έκθεσης!!!

Χωρίς να διαθέτω συγκεκριμένα στοιχεία, εκτιμώ ότι ό τζίρος των εκθετών ξεπέρασε πολιτιστικά τού τζίρο που θά κάνανε από τή γραφεία τους τήν αντίστοιχη χρονική περίοδο. Ό υποφαινόμενος, διαθέσε αρκετά βιβλία που ήταν αδύνατο να διατεθούν από τή βιβλιοπωλεία εξαιτίας τής μικρής τιμής τους και τού μικρού άδολου σχήματός τους, κι έτσι παραμένανε άγνωστα στο κοινό. Π.χ., τού ψήφισμα τού Δήμου Άθηναιών επί άρχοντος Δημοφάντου τού 410 π.Χ., για τήν προστασία τής δημοκρατίας, τού δίπτυχο με τού ποίημα τού Σεφέρη «Επί ασπιδάθων», τή σκίτσα τού Σινέ για τή CIA κλπ.

Από αυτή τή σχολιά, ή Γιορτή - Έκθεση ΠΕΤΥΧΕ. Μά θά ωθήσει κανείς:

- Μπορούσε ή Έκθεση να είναι καλύτερη;

Μπορούσε!

- Γίνανε σφάλματα, παραλείψεις;

Γίνανε.

- Είτανε κατάλληλο τού μέρος, ό χρόνος; Είναι θέματα για συζήτηση.

Αυτά όμως δεν αναρρούν καθόλου, μά καθόλου τή σημασία τής Έκθεσης, δεν μειώνουν τήν επιτυχία τής. Μόνον τονίζουν τήν υποχρέωση των Εκδοτών να μελετήσουν δημιουργικά τήν άρνητική και θετική πείρα από αυτή τή Γιορτή τού βιβλίου και να προετοιμάσουν πιο επίπονα, πιο σωστά τήν επόμενη. Έχοντας πάντα κατά νουν, ότι ό ρόλος τού «λειτουργού» που επικαλούνται

σε κάθε περίπτωση ότι ενσπικώ-
νουν, συμφωνεί με τήν πραγματι-
κότη μόνον όταν συμβάλλουν
στήν πολιτιστική άνοδο τού λαού
μας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Έκδόσεις ΜΝΗΜΗ

Η ΒΟΥΛΗ

Μερικές παρατηρήσεις για τή δημοσίευσή τού «ΑΝΤΙ» σχε-
τικά με τή δραστηριότητα των
βουλευτών, μας στέλνει ό ανα-
γνώστης Σ. Παπαδάκης.

Άγαπητό «ΑΝΤΙ»
Χάρη στα δύσ σου μοναδικά δη-
μοσιεύματα για τούς βουλευτές
τού ΠΑΣΟΚ και τής ΕΔΗΚ (τχ.
89,90) μάθαμε όλοι από τί αν-
θρώπους αποτελούν ή σημερινή
δημοκρατική αντιπολίτευση.
Έπιστήμονες και καλλιτέχνες
ένωμένοι, όλοι με αντιστασιακές
και πατριωτικές διάψεις, δίνουν
συνειδητό άγώνα για τήν Άλ-
λαγή.

Θά άξιζε λοιπόν ύστερα άπ' όλα αυτά, να αφιερώσεις σ' ένα τεύχος σου ένα ανάλογο δημοσίευμα για τούς βουλευτές τής «Νέας Δημοκρατίας», όχι φυσικά για να θανατώσουμε τούς εκπροσώπους τής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, αλλά για να δούν μερικοί πόσα ύποδείγματα βουλευτών σάν αυτό τού τεύχους 88 σελ. 16, μολύνουν τή έδρα του Κοινοβουλίου. Στο ίδιο βέβαια τεύχος με τού άρθρο «Η δραστηριότητα τής Βουλής σε άριθμούς», καταφαίνεται άποκαλυπτικά ή συμπεριφορά των περισσότερων κυβερνητικών βουλευτών, αλλά πέρα άπ' αυτήν, θά ήταν νομίζω άπαραίτητο (για μάς τούς αντιΝεο-δημοκρατικούς) να αναφερθεί ή ... προσωπικότητα καθενός άπ' αυτούς, ή δράση του στο παρελθόν και τή κριτήρια που έκαναν τούς ψηφοφόρους των Κατακοχωριών να τούς στείλουν στή Βουλή όπου θά κοιμάται, θά παίξει κομπολόι και θά χειροκροτά όταν τόν σκουντάει ό διπλάνος του («Ξύπνα, μιλά ό άρχηγός»), ενώ συγχρόνως θά εισπράττει τού βουλευτικό μισθό επενδύοντάς τον σε Πόρσε και άκίνητα.

Έτσι θά μάθουμε και τού κυριότερο, θά συνειδητοποιήσουμε όλοι γιατί ή Άλλαγή άργεί να έρθει, έστω κι' αν ή Αντιπολίτευση έχει γίνει δυνατή ήδη. Όταν πάψουν οι έπαρχιώτες να ψηφίζουν τόν παραδοσιακό «βουλευτή τους» που πάντα εκπροσωπεί τήν Δεξιά και γίνει «βουλευτής τους» ένας δημοκρατικός εκπρόσωπός τους, θά μπορούσαμε ίσως τότε να μιλήσουμε για Άλλαγή.

Μέ εκτίμηση
Στέλιος Παπαδάκης

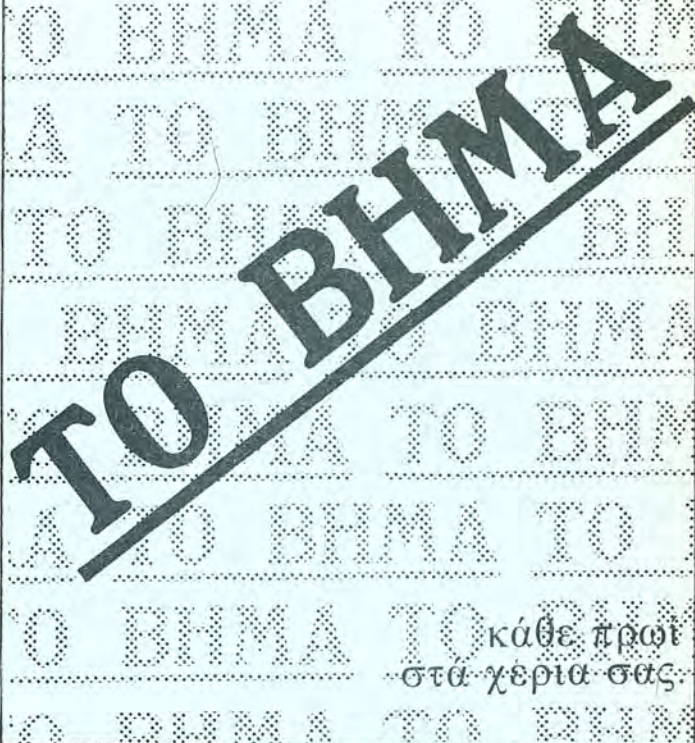
Φοιτητής

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ζαλόγγου 9, τηλ. 36.19.724

ολόκληρη ή Ελλάδα
ολόκληρος ο κόσμος

κάθε πρωί
στα χέρια σας

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΕΣ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΕΚΠΤΩΣΗ 30% ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

ΕΝΟΤΗΤΑ

στην παλη εναντια στη Δεξια

- **ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:** Δηλαδή νά υποστηρίξουμε τον Καραμανλή (!) (κύριο άρθρο)
- Ο φόβος του **Λαϊκού Μετώπου**, ή διάσπαση των μαζών και οι δημοτικές εκλογές
- **ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ:** Προς τό ιδρυτικό συνέδριο (από την Unità Proletaria)
- Τό γράμμα του **ΚΕΑ** στό **ΚΚΚ:** ΚΥΚΝΕΙΟ ΑΣΜΑ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ
- Συνέντευξη μέ τον «**Ρ.Φ.**» (Νεολαία του ΚΚΕεσ)
- Γράμμα από τό **Πεκίνο**
- **ΑΦΙΕΡΩΜΑ:** Τά έθνικά μας θέματα
- Οι φοιτητές άντιστέκονται στον άστικό έκαυχ-χρονισμό
- **ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ:** Τά αίτια της είσβολής
- **ΕΡΓΑΤΙΚΑ**
- Γιά τό έργοστασιακό σωματείο της «**ΑΝΑΤΟΛΙΑ**»

NO 7

Κ.Α. Κ.Α. Κ.Α....

* στό περίπτερά και τά βιβλιοπωλεία *

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΥΓ-ΣΕΠΤ 78

ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

Το Χ. ΜΑΓΚΝΤΟΦ

6

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΩ

Το Η. ΣΟΦΙΖΥ

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΟΥ ΜΑΗ

Το Γ. ΚΑΤΣΙΑΦΙΚΑ

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΙΑΣ

Το ΜΙΝΤΑ ΧΕΙΝΤΕΝ

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ ΜΑΧΗΤΗΣ

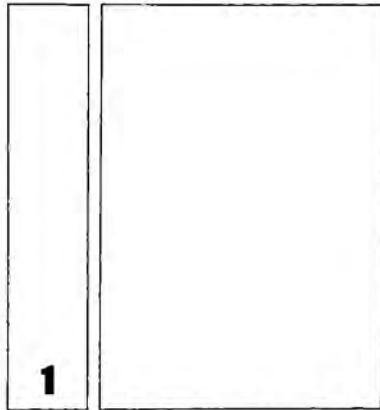
ΕΣΟΔΩΜΕΡΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ "ΜΑΧΗΤΗΣ"

- Για μιá Έπαναστατική Προοπτική
των Λαϊκών Αγώνων
- Για την Άντρωση του Λενινιστικού Ρεύματος

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

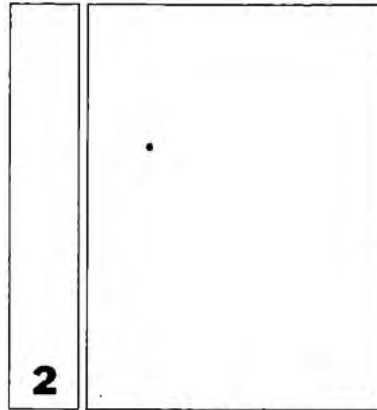
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ • ΑΘΗΝΑ • 1978

ΕΛΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ ΑΠΑΝΤΑ
ΣΚΛΗΡΟΙ ΑΓΩΝΕΣ
ΓΙΑ ΜΙΚΡΗ ΖΩΗ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

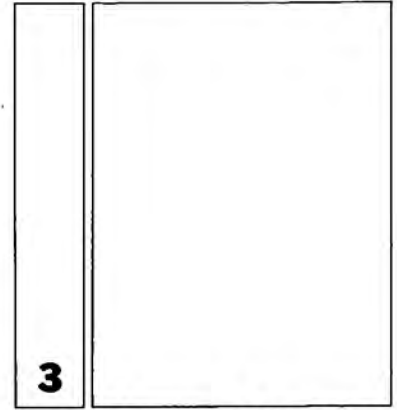
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ • ΑΘΗΝΑ • 1978

ΕΛΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ ΑΠΑΝΤΑ
Γ'ΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ
ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ • ΑΘΗΝΑ • 1978

ΕΛΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ ΑΠΑΝΤΑ
ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ • ΑΘΗΝΑ • 1978

• ΛΟΥΜΠΕΝ

• ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΟΙ

ΕΝΑΡΞΗ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΟΑ

2ος
ΧΡΟΝΟΣ

ΜΑΡΙΟΥ ΠΟΝΤΙΚΑ

ΘΕΑΤΕΣ